

การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา
ปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Development of Causal Factors Model Affecting Active Learning
Behavior for Undergraduate Students in Islamic Studies Program
in the Southern Border Provinces

รุดียะห์ หะ

Rudiyah Ha

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Doctor of Philosophy in Islamic Studies

Prince of Songkla University

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา
ปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Development of Causal Factors Model Affecting Active Learning
Behavior for Undergraduate Students in Islamic Studies Program
in the Southern Border Provinces

รุดียะห์ หะ

Rudiyah Ha

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Islamic Studies
Prince of Songkla University

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของ
 นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ผู้เขียน   นางสาวรุติยะห์ หะ
 สาขาวิชา   อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)

.....ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดสกรี มั่นยูน)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)

.....
 (ดร.อับดุลฮากัม เอ็งปียา)

.....กรรมการ
 (ดร.อับดุลฮากัม เอ็งปียา)

.....
 (Assoc. Prof. Dr. Suhailah Hussien)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหีม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยดำเนินการศึกษาตาม
 หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นางสาวรุติยะห์ หะ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวรุติยะห์ หะ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้เขียน	นางสาวรุติยะห์ หะ
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2)ตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3)ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 300 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ พบว่ามี 7 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนทางสังคม องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน องค์ประกอบที่ 5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต องค์ประกอบที่ 6 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 7 การมีนิสัยรักการอ่าน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องมีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดีและผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกค่า ประกอบด้วย ค่า $\chi^2/df = 1.337$ RMSEA=.034 RMR=.035 CFI=.967 GFI=.900 IFI=.967 และ TLI=.963 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานในโมเดลมีค่าระหว่าง .563-.885 และค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่าง

คู่ตัวแปรปัจจัยแฝงทั้งสามอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จึงกล่าวได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องภายหลังการปรับโมเดล มีระดับความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดีทุกค่า คือ $\chi^2/df=1.290$ CFI=.970 GFI=.901 IFI=.970 TLI=.967 RMSEA=.031 RMR=.032 โดยตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุหลักในโมเดลประกอบด้วย 1)สถานการณ์แวดล้อม (การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศการเรียน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน) 2)คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียน (ลักษณะมุ่งอนาคต มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน) และ 3)อิทธิพลคำสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งปัจจัยสถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนอิทธิพลคำสอนศาสนาอิสลามและคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยผ่านตัวแปรสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ (การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการเรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

Thesis Title The Development of Causal Factors Model Affecting Active Learning Behavior for Undergraduate Students in Islamic Studies Program in the Southern Border Provinces

Author Miss. Rudiyah Ha

Major Program Islamic Studies

Academic Year 2016

ABSTRACT

The purpose of this study aimed 1) to examine the underlying component of causal factors affecting active learning behavior for Islamic studies students' in three southern border provinces of Thailand 2) to confirm the structure of factors affecting active learning behavior for Islamic studies students' in three southern border provinces of Thailand and 3) to verify the consistency of the causal factors model that affect active learning behavior for an undergraduate student in Islamic studies program in the southern border provinces. Data were collected from 300 undergraduate students by using a questionnaire. The exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA), and Structural Equation Modeling (SEM) were utilized to identify the underlying factors by using a computer program. The results of this study were as follows:

1. The components of casual factors affecting active learning behavior consisted of 7 components with 28 indicators including; 1)Influence of religion teaching, 2) social support, 3)learning atmosphere, 4) Interaction of instructor 5) component future orientation 6)learning motivation and 7)love of reading.

2. The result of confirmatory factor analysis of the model was found to be fit and reliable and all parameter estimates was a valid construct and achieved the suggested value; $\chi^2/DF=1.337$, $RMSEA=.034$, $RMR=.035$, $CFI=.967$, $GFI=.900$, $IFI=.967$, and $TLI=.963$. Moreover, the correlation between factors also achieved the suggested value with ranging from .563 - .885. Therefore the model was found to be fit and all parameters estimates were a valid construct.

3. The result of consistency verification of the causal factors model affect active learning behavior for an undergraduate student in Islamic studies program in the southern border provinces was found to be fit, reliable and all parameter estimates was a valid construct and achieved the expected value, $\chi^2/df = 1.290$, RMSEA=.031, RMR=.032, CFI=.970, GFI=.901, IFI=.970, and TLI=.967. There are 4 main causal factors in the model consisted; 1) the situation factor (social support, learning environment, and the interaction between instructor and learners). 2) the psychological traits (future orientation, learning motivation, and love of reading) and 3) the influence of religion teaching. The result also found that the situation factor was directly influence to students' active learning behavior. Moreover, influence of religion teaching and psychological traits factors have an indirect influence to students' active learning behavior through the psychological states (perceived self-efficacy, learning attitudes, and internal locus of control) as a mediator of the model.

موضوع البحث تنمية نموذج عوامل مؤثرة على تنشيط الطلاب في المرحلة الجامعية من مناهج

الإسلامية في الولايات الحدودية الجنوبية الدراسات

الباحثة راضية هاء

التخصص الدراسات الإسلامية

العام الجامعي 1438 هجرية

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث إلى دراسة ما يلي (1) دراسة عن مكونات إستبائية من عوامل تؤثر على تنشيط الطلاب للمرحلة الجامعية من مناهج الدراسات الإسلامية في الولايات الحدودية الجنوبية. (2) تقييم مكونات مؤكدة على العوامل المؤثرة على تنشيط الطلاب في ولايات الحدودية الجنوبية. (3) تقييم تناسق من نموذج من تلك العوامل المؤثرة على تنشيط الطلاب الولايات الحدودية الجنوبية باستخدام البحث تلازما من نموذج الطلاب 300 شخص عن طريق الإستبيان ثم تم بدراسة تحليلية (EFA) ودراسة تحليلية للعوامل المؤكدة (CFA) ودراسة عن نموذج الهيكل العادل (SEM) وذلك باستخدام برنامج كمبيوتر الجاهز ونتيجة ذلك كالتالي

(1) مكونات عوامل مؤثرة على سلوك تنشيط الطلاب 7 من 28 مؤشرة تشتمل (1)

التأثير من التعاليم الدينية (2) الدعم الإجتماعية (3) البيئة التعليمية (4) التفاعل بين المعلم والطلاب (5) التوجه المستقبلي (6) الدوافع والخواف (7) رغبة في الإطلاع

(2) نتائج من دراسة عن عوامل مؤكدة تدل على أن المستوى التناسق بشكل إيجابي

ونجاح وذلك تشتمل, $\chi^2/df = 1.337$, $IFI = .967$, $GFI = .900$, $CFI = .967$, $RMR = .035$, $RMSEA = .034$, $TLI = .963$ بوزن المكونات المعينة ما بين .885 - .563. وقيمة العلاقة (Correlation) بين عوامل متغيرة كأمثلة الثلاث أقل من مستوى مطلوب المحدد حيث أن هذا النموذج يوافق وتناسق جميع المعلومات الإحصائية الظاهرة اللازمة

(3) نتيجة من تقييم التناسق بين عوامل تؤثر على تنشيط الطلاب للمرحلة الجامعية

من مناهج الدراسات الإسلامية في الولايات الحدودية الجنوبية أن المؤشرة على التناسق بعد تعديل

النموذج بشكل إيجابي من كل $TLI = .967$, $GFI = .901$, $IFI = .970$, $CFI = .970$, $RMR = .032$ أن المتغير عوامل مؤثرة تتكون من (1) ظروف الإجتماعية (الدعم $RMSEA = .031$, $\chi^2/df = 1.290$

الإجتماعية و البيئة التعليمية والتفاعل بين المعلم والطلاب) (2) الشخصية الأصلية للمتعلم (التوجه المستقبل والدوافع والحوافز و رغبة في الإطلاع) (3) التأثير من التعاليم الدينية الوضع المحيط عامل مباشر على تنشيط الطلاب فالتأثر من التعاليم الاسلامية والطبع الاصلي للطلاب تأثير أو عامل غير مباشر على تنشيط الطالب في التعلم من خلال متغيرات سلوكية حسب الوضع المهارة الموقف تجاه التعلم و الثقة بالنفس

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล ผู้ทรงประทานความรู้และความโปรดปราน ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอความสันติจงประสบแด่ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง อันเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษยชาติ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่เป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ ผู้ให้โอกาสในการเรียนรู้ทักษะการวิจัย และให้คำปรึกษาที่ดีเสมอมา ขอขอบคุณ ดร.อับดุลฮาซิม เฮ็งเปีย และ Assoc. Prof. Dr. Suhailah Hussien ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทั้งสองท่าน ที่ให้คำแนะนำในการปรับแก้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ จนทำให้สามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูฮัมหมัดสกรี มั่นยูง รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และทีม และรองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใหม่มีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น รวมถึงบรรดาคณาจารย์ บุคลากรวิทยาลัยอิสลามศึกษา โดยเฉพาะคุณรัชนี นิมะ ผู้อำนวยการความสะดวกในการดำเนินการเอกสารต่างๆ เพื่อให้การศึกษาระดับปริญญาเอกนี้สำเร็จด้วยดี รวมถึงบุคลากรบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตปัตตานีทุกท่าน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จอย่างที่ปรากฏ

ขอขอบคุณ เบื้องหลังแห่งแรงบันดาลใจจากครอบครัว พี่น้องร่วมศรัทธา และมิตรสหายนักศึกษาปริญญาเอกที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง สุดท้ายขอขอบคุณวิทยาลัยอิสลามศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี ที่ให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนนักศึกษาบัณฑิตศึกษาด้วยการมอบทุนการศึกษาเพื่อการวิจัย

ขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ โปรดประทานความดีงามแก่ทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมเป็นแรงขับเคลื่อนให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อามีน

รูดียะห์ หะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
รายการตาราง	(16)
รายการภาพประกอบ	(20)
รายการแผนภูมิประกอบ	(22)
ตารางปริวรรตอักษร	(23)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 อักษรอาหรับ อัล-หะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1.3 คำถามการวิจัย	19
1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	20
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	20
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	20
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	23
1.8 สมมติฐานการวิจัย	31
1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น	33
1.10 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	34
1.11 นิยามศัพท์เฉพาะ	35
1.12 ข้อจำกัดในการวิจัย	38
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
2.1 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.1.1	40
2.1.2	47
2.1.3	51
2.2	53
2.2.1	54
2.2.2	64
2.2.3	71
2.2.4	73
2.3	75
2.3.1	76
2.3.2	82
2.3.3	85
2.4	91
2.5	98
2.6	102
3	111
3.1	111
3.2	113
ขั้นตอนที่ 1	113
ขั้นตอนที่ 2	116
ขั้นตอนที่ 3	121
ขั้นตอนที่ 4	126

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา	129
	ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	131
	ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	133
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสำรวจ	137
	2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุ	137
	2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรคั่นกลาง	149
	2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	151
	ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ	157
	3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของโมเดลการวัด	157
	3.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สอง	174
	3.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุรวมทั้งโมเดล	183
	ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์	189
	4.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกับสมมติฐาน	189
	4.2 การปรับโครงสร้างโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	192
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	209
	5.1 สรุปผลการวิจัย	214
	5.2 อภิปรายผล	219
	5.3 ข้อเสนอแนะ	230

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	233
ภาคผนวก	255
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	255
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	262
ภาคผนวก ค แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา	248
ภาคผนวก ง ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	290
ภาคผนวก จ แบบสอบถามหลังการปรับแก้ไข	283
ภาคผนวก ฉ ตารางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	313
ภาคผนวก ช ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง	315
ภาคผนวก ซ นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)	323
ประวัติผู้เขียน	350

รายการตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ความแตกต่างระหว่างการสอนแบบเดิมกับ Interactive Lectures	89
ตารางที่ 2.2	สถาบันระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	94
ตารางที่ 2.3	การเปรียบเทียบลักษณะของโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิม (Classical Causal Model) และ โมเดลสมการโครงสร้าง	101
ตารางที่ 2.4	แสดงผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	103
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	113
ตารางที่ 3.2	เกณฑ์การให้คะแนนจำแนกตามชนิดของข้อความ	120
ตารางที่ 3.3	สรุปเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล	128
ตารางที่ 4.1	ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	133
ตารางที่ 4.2	ค่าไอเกนและร้อยละของความแปรปรวนสะสมในการตัดตัวแปรครั้งที่ 1-5	138
ตารางที่ 4.3	ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมด้วย KMO และ Barlett's Test	139
ตารางที่ 4.4	ค่าไอเกน ร้อยละความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสม	140
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าหนักองค์ประกอบเมื่อหมุนแกนองค์ประกอบแล้ว (การวิเคราะห์ครั้งสุดท้าย)	141
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา	143
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 2 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน	144
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม	145
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 4 บรรยากาศการเรียนรู้	145
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 5 การมีนิสัยรักการอ่าน	146

รายการตาราง(ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 6 การมีลักษณะมุ่งอนาคต	147
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 7 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	148
ตารางที่ 4.13	ค่าไอเก้น ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสม	150
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร คั่นกลาง	150
ตารางที่ 4.15	ค่าไอเก้น ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวน สะสม ของตัวบ่งชี้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	152
ตารางที่ 4.16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบพฤติกรรม ใฝ่เรียนรู้	152
ตารางที่ 4.17	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตาม สถานการณ์	158
ตารางที่ 4.18	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการสนับสนุน ทางสังคม (A1)	160
ตารางที่ 4.19	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงบรรยากาศการ เรียนรู้ (A2)	162
ตารางที่ 4.20	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์ กับผู้สอน (A3)	164
ตารางที่ 4.21	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคต (B1)	165
ตารางที่ 4.22	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2)	167
ตารางที่ 4.23	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงนิสัยรักการอ่าน (B3)	169
ตารางที่ 4.24	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตาม สถานการณ์	171
ตารางที่ 4.25	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	173
ตารางที่ 4.26	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของตัวแปรแฝงสถานการณ์ แวดล้อม	175

รายการตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรแฝงสถานการณ์ แวดล้อม	175
ตารางที่ 4.28 แสดงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านสถานการณ์แวดล้อม	177
ตารางที่ 4.29 แสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร สังเกตได้ของโมเดลการวัดด้านสถานการณ์แวดล้อม	178
ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรอันดับที่สองของตัวแปร ด้านคุณลักษณะเดิมภายใน	180
ตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรคุณลักษณะเดิมภายใน อันดับที่หนึ่ง	181
ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านคุณลักษณะเดิมภายใน	182
ตารางที่ 4.33 แสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร สังเกตได้ของโมเดลการวัดด้านคุณลักษณะเดิมภายใน	182
ตารางที่ 4.34 ผลสรุปโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุส่งผลกระทบต่อ ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	186
ตารางที่ 4.35 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุ ของตัวแปรอันดับที่สอง	186
ตารางที่ 4.36 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรบ่งชี้ปัจจัยเชิงเหตุ ของตัวแปรอันดับที่หนึ่ง	187
ตารางที่ 4.37 เกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล	190
ตารางที่ 4.38 ค่าดัชนีที่แสดงค่าความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐาน	191
ตารางที่ 4.39 รายละเอียดการปรับโมเดลโดยการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อน	192
ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องการปรับโมเดลโดยการรวมตัวแปร	193
ตารางที่ 4.41 รายละเอียดการปรับโมเดลโดยการลดจำนวนตัวแปร	194
ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบผลการปรับโมเดล	195
ตารางที่ 4.43 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยอันดับที่สองของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อ พฤติกรรมไม่เรียนรู้อันหนึ่งของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้	197

รายการตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.44 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยอันดับที่หนึ่งของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรม ไฟเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดน ภาคใต้	197
ตารางที่ 4.45 ผลการประมาณค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมไฟเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชาย แดนภาคใต้	201
ตารางที่ 4.48 สรุปค่าน้ำหนักองค์ประกอบและลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ใน แต่ละตัวแปรแฝง	202
ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	218

รายการภาพประกอบ

		หน้า
แผนภาพที่ 1.1	โมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษา	32
แผนภาพที่ 2.1	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986)	42
แผนภาพที่ 2.2	ทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำของ Skinner (1938)	42
แผนภาพที่ 2.3	พฤติกรรมมนุษย์ตามกรอบคำสอนศาสนาอิสลาม	44
แผนภาพที่ 2.4	ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมทางจริยธรรม	46
แผนภาพที่ 2.5	รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม	52
แผนภาพที่ 2.6	แนวคิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ Vygotsky (1978)	60
แผนภาพที่ 2.7	องค์ประกอบที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ในอิสลาม	75
แผนภาพที่ 2.8	รูปแบบกรวยการเรียนรู้ (Cone of Learning)	78
แผนภาพที่ 2.9	องค์ประกอบของการการเรียนรู้แบบ Active Learning	81
แผนภาพที่ 2.10	การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม	83
แผนภาพที่ 2.11	โมเดลการเรียนรู้ 3 P ของ Biggs & Moore (1993)	85
แผนภาพที่ 2.12	แนวคิดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา	90
แผนภาพที่ 2.13	การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา Syndicate	91
แผนภาพที่ 2.14	การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในทางการสอนอิสลามศึกษา	97
แผนภาพที่ 2.15	แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ	99
แผนภาพที่ 3.1	ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย	114
แผนภาพที่ 3.2	สรุปกระบวนการการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง	130
แผนภาพที่ 4.1	แสดงชื่อองค์ประกอบทั้ง 7 ตามกรอบแนวคิดการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและอิทธิพลคำสอนทางศาสนา	154
แผนภาพที่ 4.2	โมเดลการวัดอิทธิพลคำสอนทางศาสนา ก่อนการปรับโมเดล	158
แผนภาพที่ 4.3	โมเดลการวัดอิทธิพลคำสอนทางศาสนา หลังการปรับโมเดล	158
แผนภาพที่ 4.4	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม (A1)	160
แผนภาพที่ 4.5	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงบรรยากาศการเรียนรู้ (A2)	162
แผนภาพที่ 4.6	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3)	163
แผนภาพที่ 4.7	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคต (B1)	165
แผนภาพที่ 4.8	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2)	167

รายการภาพประกอบ(ต่อ)

	หน้า	
แผนภาพที่ 4.9	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแรงนิสัยรักการอ่าน (B3)	168
แผนภาพที่ 4.10	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ก่อนการปรับโมเดล	170
แผนภาพที่ 4.11	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์หลังการปรับโมเดล	171
แผนภาพที่ 4.12	แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior)	172
แผนภาพที่ 4.13	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรอันดับที่สองของด้านสถานการณ์แวดล้อม	174
แผนภาพที่ 4.14	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงยืนยันของตัวแปรอันดับที่สองของด้านสถานการณ์แวดล้อม	177
แผนภาพที่ 4.15	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรแฝงคุณลักษณะเดิมภายใน	179
แผนภาพที่ 4.16	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านด้านคุณลักษณะเดิมภายใน	181
แผนภาพที่ 4.17	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของทุกตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุ	184
แผนภาพที่ 4.18	ร่างโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา	190
แผนภาพที่ 4.19	โมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา	191
แผนภาพที่ 4.20	โมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาหลังการปรับใหม่	196
แผนภาพที่ 4.21	โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา (โมเดลทางเลือก)	200

รายการแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 4.1 แสดงร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม	135
แผนภูมิที่ 4.2 แสดงร้อยละรายได้จากการประกอบอาชีพของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม	136
แผนภูมิที่ 4.3 แสดงร้อยละอาชีพของบิดาและมารดานักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม	136

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บ่า	บ
ع	ฮัมซะฮฺ	อ (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	हाँ	ห มีข้อยกเว้น เช่น มุฮัมมัด รอฮีม
خ	คอฮ์	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	รอฮ์	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา
ش	ซีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอฮ์	ฏ
ظ	ซอฮ์	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฆอยน	ฆ
ف	ฟาฮ์	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาว	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยอ์	ย
(الفتحة)		◌َ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ฯ) ◌ِ , ◌ِ-ะ (อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระ ในบางกรณี เช่น อลิ บนี ฯ
(الكسرة)		◌ِ
(الضمة)		◌ُ
(الفتحة الممدودة)		◌َ◌ (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ฯ)
(الكسرة الممدودة)		◌ِ◌
(الضمة الممدودة)		◌ُ◌
ال-الشمسية		อัล-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัคติน อักฎีนฯ
ال-القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไป โดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกูราน อัลลอฮ อัลอิสลามฯ

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ

ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮ์	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	ฮ่า	h
خ	ค่อ	kh
د	ดัล	d
ذ	ซาล	dh
ر	ร่อ	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	z
ع	อัยน	'a , 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟ่า	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ل	ลาม	l
م	มีม	m
ن	นูน	n
هـ	ฮ่าฮ์	h
و	วาว	w
ي	ย่าฮ์	y
ة، ة	ตาฮ์	h,t
(الفتحة)	اَ , اِ , اُ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	اَ	ā
(الكسرة)	اِ	i
(الكسرة الممدودة)	اِ	ī
(الضمة)	اُ	u
(الضمة الممدودة)	اُ	ū
ال-الشمسية		al- (al-Tirmidhiy)
ال-القمرية		al- (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

บทที่ 1

บทนำ

บทนำในการศึกษาวิจัยนี้ครอบคลุม ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา อัลกุรอาน อัล-หะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง คำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

สังคมโลกยุคปัจจุบันได้พัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นยุคสมัยที่บุคคลต่างตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนศาสนาอิสลามที่ได้เรียกร้องมนุษย์ให้ปฏิรูปสังคมด้วยความรู้มาอย่างยาวนาน คำสอนพื้นฐานของศาสนาอิสลามจึงส่งเสริมให้มนุษย์เรียนรู้และใช้สติปัญญา ในการพินิจวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมภายใต้กรอบแนวคิดที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการศาสนา อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคสมัยทำให้กระบวนการศึกษาเรียนรู้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้การเข้าถึงความรู้ของคนในยุคสมัยนี้มีความรวดเร็ว จึงเป็นโจทย์สำคัญของผู้เรียนในยุคนี้ที่ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองให้เท่าทันความเจริญก้าวหน้าของสังคมและเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การสร้างผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของยุคสมัยจึงเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่อดีตกาลแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในมิติคำสอนศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายสร้างผู้เรียนที่มีความสมดุลในด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตวิญญาณ เราจึงพบว่าคำสอนอิสลามได้สนับสนุนให้มุสลิมใช้ชีวิตอยู่กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา (Hasan Langgulung, 2003; Zafar Alam, 2003; Muhamad 'Atiyah Al-Ibrashi, 1967) ซึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานอัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งเสริมให้มนุษย์ไฝ่หาความรู้ ค้นหาคำตอบในสิ่งที่ยังไม่รู้โดยการถามผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿...فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

(الأنبياء: 7; النحل: 43)

ความว่า “ดั่งนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้”

(ส่วนหนึ่งจาก อัล-อันบิยาอ: 7 และ อันนัหลุ: 43)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นย้ำตัวบทที่มีใจความเดียวกันนี้สองตำแหน่งในสุเราะฮ์อันบิยาอ โองการที่ 7 และสุเราะฮ์อันนัหลุ โองการที่ 43 ซึ่ง Sayyid Abul A’ala Maudūdī (1972) ได้อธิบาย คำว่า “ผู้รู้” ในโองการนี้ว่าหมายถึง ชาวคัมภีร์และผู้ทรงความรู้คนอื่นๆ ที่ถึงแม้ว่าไม่ได้เป็นนักปราชญ์แต่ก็มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เพียงพอที่จะไขข้อสงสัยได้ กล่าวได้ว่าอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมสร้างบุคลิกภาพแห่งการเป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้กับความต้องการของสังคม นอกจากนี้ โองการแรกที่ได้ถูกประทานลงมาในอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ก็เริ่มต้นด้วยการเชิญชวนมนุษยชาติสู่การเป็นประชาชาติแห่งนักเรียนรู้ ดังตัวบทที่ว่า

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾

﴿الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

(العلق: 1-5)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระผู้อภิบาลของเจ้านั้นผู้ทรงเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา² ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้³”

¹ อัลกุรอาน หมายถึง คัมภีร์ที่พระเจ้าทรงประทานให้แก่บิสมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งมุสลิมศรัทธาว่าเป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่มีความสมบูรณ์ต่อจากคัมภีร์อินญีล (Bible) เป็นคัมภีร์ที่มาประมวลเนื้อหาของทุกคัมภีร์ที่พระเจ้าได้ทรงประทานมาก่อนหน้านี้ และเป็นคัมภีร์ที่ได้รับการรับรองว่าเที่ยงแท้และการประกันจากการถูกแก้ไขในทุกรูปแบบ

² กล่าวคือ เป็นความกรุณาอันยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เริ่มต้นสร้างมนุษย์จากสิ่งที่ไม่มีความค่าอะไรเลย และพระองค์ได้ทรงยกเกียรติสูงสุดให้แก่มนุษย์ ด้วยการให้ความรู้ และทรงสอนมนุษย์ถึงศิลปะการเขียนโดยใช้ปากกา ซึ่งปากกาได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ (Sayyid Abul A’ala Maudūdī, 1972)

(อัล-อะลัก: 1-5)

จากหลักฐานข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าศาสนาอิสลามให้คุณค่ากับการอ่านเป็นอย่างดี เพราะถือเป็นปัจจัยตั้งต้นของการเรียนรู้ในทุกแขนงศาสตร์ Sayyid Abul A'ala Maududi (1972) ได้อธิบายเรื่องนี้เพิ่มเติมว่า เดิมทีแล้วมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ไม่มีความรู้เลย ดังนั้นองค์ความรู้ใดๆ ที่มนุษย์ได้รับล้วนเป็นของขวัญจากอัลลอฮ์ ﷻ และมนุษย์จะไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ใดๆ ได้เลย หากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไม่เปิดเผยหรือเบิกทางให้แก่เขา ซึ่งตัวบทอัลกุรอานในสุเราะฮ์ อัล-บะเกาะเราะฮ์ (โองการที่ 255) ได้ขยายความถึงเรื่องนี้ความว่า “และมนุษย์ไม่สามารถเข้าใจความรู้ของพระองค์ได้ เว้นแต่ว่าพระองค์จะทรงเปิดเผยให้” ดังนั้น วิทยาการความก้าวหน้าใดๆ ที่มนุษย์พึงได้ค้นพบก็เนื่องจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานความรู้ให้แก่เขา มนุษย์จึงเป็นสิ่งมีชีวิตเดียวที่ต้องสืบเสาะหาความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและสนองโองการของผู้สร้างอยู่ตลอดชีวิต

ปัจจุบันจะพบว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเชื่อมต่อองค์ความรู้ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนยุคนี้จึงไม่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากเหมือนผู้เรียนในอดีต โดยสามารถเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชัน (Application) ยูทูป (YouTube) และการศึกษาตามอัธยาศัยรูปแบบต่างๆ เป็นต้น นักวิชาการคนสำคัญ เกเรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า โลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดนเช่นในปัจจุบัน ได้บีบคนยุคนี้ให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งหากบุคคล สังคม หรือสถาบันการศึกษาสามารถปรับตัวให้สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ก็จะสามารถนำพาตนเองสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน กระนั้นก็ตาม เทคโนโลยีเหล่านี้ก็มาพร้อมกับภัยคุกคามที่น่าเป็นห่วงเช่นกัน เนื่องจากความรู้ที่มากมายไร้พรมแดนเหล่านี้ประกอบไปด้วยความหลากหลายทางคุณค่าและคุณประโยชน์ มีการปะปนไปด้วยองค์ความรู้ที่ไม่เป็นประโยชน์และองค์ความรู้ที่มีคุณค่าอนันต์ แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนยุคนี้จึงต้องปลูกฝังให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ควบคู่กับทักษะในการกลั่นกรองความรู้ที่จะสร้างประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (วิจารณ์ พานิช 2557; เกเรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2556) มิเช่นนั้นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีก็อาจกลายเป็นกับดักให้ผู้เรียนติดพันยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ ฉะนั้นปัญหาของผู้เรียนในยุคปัจจุบันจึงไม่ใช่การขาดทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ แต่เป็นการขาดในส่วนองทักษะที่จะเสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่อาจสังเกตได้จากการเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด มีความพยายาม และมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการเรียนรู้ พฤติกรรมดังกล่าวนี้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Cognitive Learning Theory) ของ Bandura (1986) กล่าวว่า มีสาเหตุมาจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีความเป็นพลวัต โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน นอกจากนี้ การมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อย่างดีเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทุกช่วงวัย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มีวิสัยทัศน์ส่งเสริมให้คนไทยให้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้คนไทยยุคใหม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในบุคคลใดๆ สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นมาได้จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่ผ่านมา ค้นพบว่า มีปัจจัยต่างๆ ในระดับครอบครัว ระดับสถาบันการศึกษา และระดับสังคม เข้ามาเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนหลากหลายตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม (Situational factors) ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศห้องเรียน การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Vygotsky, 1978; ดุจเดือน พันธุนาวิณ, 2550; วันเพ็ญ โพธิ์พูน, 2555) ปัจจัยด้านคุณลักษณะเดิมภายในบุคคล (Psychological Traits) ได้แก่ การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ การมีนิสัยรักการอ่าน ความอยากรู้อยากเห็น (Shale & Keith, 2001; Owusu & Larson, 2014) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Organismic Interaction) ได้แก่ การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง (ดุจเดือน พันธุนาวิณ, 2549; นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ, 2549) และปัจจัยด้านลักษณะทางชีวสังคม (Biological) อาทิ เพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา ลักษณะทางอาชีพของบิดามารดา และลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (วัชรารณ อมรศักดิ์, 2556; ดลฤดี สุวรรณศิริ, 2550) โดยตัวแปรทั้งหมดนี้ล้วนเป็นสาเหตุที่มีความเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนทั้งสิ้น

แม้ว่าการศึกษาปัจจัยระดับสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียน จะไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขอดีตที่ผู้เรียนได้รับการหล่อหลอมมาได้ แต่ในมิติของพฤติกรรมศาสตร์การได้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมในด้านจิตใจ สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับที่มาในระดับสาเหตุ และจะมีส่วนผลักดันให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ เพื่อให้การเสริมสร้างผู้เรียนในยุคต่อไปได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น Pascarella and Terenzini (1991) และ Ambrose et al., (2010)

กล่าวว่า แม้ว่าเราไม่สามารถควบคุมกระบวนการพัฒนาของพฤติกรรมการเรียนรู้ในผู้เรียนได้ แต่อย่างน้อยการได้เข้าใจกระบวนการและที่มาของพฤติกรรมนี้ ช่วยให้ผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ Bellanca and Brandit (2010) ได้กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมเรียนรู้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดแก้ปัญหา ตลอดจนสื่อสารและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคนและไม่ได้ถูกจำกัดแค่บางกลุ่มสาขา ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาในทุกสาขาวิชาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรอิสลามศึกษามีความโดดเด่นในด้านการสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมและเชื่อมั่นในศรัทธาอันบริสุทธิ์ การจัดการศึกษาอิสลามในทุกระดับจึงเน้นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสมดุล และยกระดับความเป็นมนุษย์ของทุกคนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Ismail Lutfi Japakiya, 2011; อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2558) แต่ถึงกระนั้น การจัดการเรียนรู้ในสาขาอิสลามศึกษาก็เป็นหนึ่งในหลายสาขาวิชาที่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เนื่องจากอิสลามศึกษาเป็นสาขาวิชาที่ผลิตบัณฑิตที่รองรับการมีหน้าที่หลากหลายสถานะในสังคม กลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสถาบันทางศาสนาอิสลามทั้งในระดับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในระดับประเทศ การจัดการเรียนการสอนในสาขาอิสลามศึกษา จึงไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบการเรียนที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปยังความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนา และมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของสังคมในอนาคต (จารูว์จน์ สองเมือง, 2558) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนให้มีพฤติกรรมเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความก้าวหน้าของยุคสมัย

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในตัวผู้เรียนจึงเป็นโจทย์สำคัญ อันจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้กรอบแนวคิดหลักจากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ Endler and Magnusson (1977) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางสังคมที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาและบูรณาการกับแนวคิดการส่งเสริมใฝ่เรียนรู้ในมิติคำสอนศาสนาอิสลามเพื่อให้นักศึกษามีความครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทมากยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมผู้เรียนทางด้านจิตใต้สำนึก และสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางศาสนาที่มีความเฉพาะอย่างสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะช่วยให้สามารถเข้าใจระบบของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามี การนำทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทการ จัดการศึกษาอิสลามในระดับอุดมศึกษาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมไปถึงยังไม่พบว่าการ ศึกษาวิจัยที่เป็นรูปแบบการพัฒนาโมเดลของปัจจัยเชิงสาเหตุลักษณะดังที่กล่าวข้างต้น ดังนั้น เพื่อ เป็นการสำรวจตัวบ่งชี้และยืนยันว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียน และเพื่อให้คณาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนศักยภาพการ เรียนรู้ของผู้เรียน การศึกษาเรื่องนี้จึงเป็นประเด็นทางการศึกษาที่สมควรมีการศึกษาวิจัยอย่าง รอบคอบ อันจะสามารถเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและบริบทของผู้เรียนต่อไป

1.2 อัลกุรอาน อัล-หะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนและปัจจัย เอื้ออำนวยของแต่ละยุคสมัย ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ตามแนวคิดอิสลามจำเป็นต้องมี รากฐานมาจากหลักคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานอันเป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และ อัลหะดีษอันแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ท่านได้เคยอบรมสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ โดย รายละเอียดของตัวบทในอัลกุรอาน อัล-หะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

การเรียนรู้สามารถยกระดับสถานภาพ ในตอนหนึ่งของคัมภีร์อัลกุรอานอัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงสถานภาพของบรรดาผู้ที่มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ ว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความยำเกรงต่อ พระองค์อย่างแท้จริง ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿... إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

(ฟาฏร: 28)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่ เกรงกลัวอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงอภัยเสมอ”

(ส่วนหนึ่งจาก ฟาฏีร์: 28)

การอ่าน โองการแรกที่ได้ถูกประทานลงมายังโลกนี้ ได้ส่งเสริมให้มนุษยชาติมุ่งพัฒนาตนเองด้วย “การอ่าน” เพราะการอ่านถือเป็นปัจจัยตั้งต้นของการเรียนรู้ในทุกแขนงศาสตร์ และเพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เป็นมุสลิมพัฒนาตนเองสู่การเป็นประชาชาติที่รักการอ่าน และสถาปนาสังคมมุสลิมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังโองการที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวว่า

﴿أَفْرَأَ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ عَلَقٍ أَفَرَأَ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي

عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

(العلق: 1-5)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระผู้อภิบาลของเจ้านั้นผู้ทรงเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก: 1-5)

การค้นคว้าหาความรู้ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงสอนสั่งให้มนุษย์ค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ยังไม่รู้โดยการถามผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ครอบคลุมความรู้ในทางโลกและทางศาสนา และในอีกโองการหนึ่งในสุเราะฮ์อัล-อิสเราะฮ์ พระองค์ทรงไม่อนุญาตให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ในสภาพที่ขาดความรู้ เนื่องจากอวัยวะต่างในร่างกายที่พระองค์ประทานแก่เรานั้น ก็ต้องถูกสอบสวนว่าได้ถูกนำไปใช้ในการเรียนรู้เพื่อใครครวญด้วยหรือไม่ ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿...فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

(الأنبياء: 7; النحل: 43)

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้เถิด หากพวกเจ้าไม่รู้”

(ส่วนหนึ่งจาก อันบิยาอ: 7 และ อันนัหลุ: 43)

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۚ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ
كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

(الإسراء: 36)

ความว่า “และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้นจะถูกสอบสวน”

(อัล-อิสรเราะฮ์: 43)

การถ่อมตนและอดทนในการเรียนรู้ ในสุเราะฮ์อัล-กะฮอฟี ซึ่งเป็นเรื่องราวของท่านนบีมุซา⁴ ﷺ และท่านนบียอ์ลกีฎร⁵ ﷺ เรื่องราวของทั้งสองเป็นบทเรียนที่ดีในเรื่องการถ่อมตน และอดทนในการเรียนรู้ดังที่กล่าวว่า

﴿قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا﴾

(الكهف: 69)

ความว่า “เขากล่าวว่า “หากอัลลอฮ์ทรงประสงค์ท่านจะพบฉันเป็นผู้อดทน และฉันจะไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของท่าน”

(อัล-กะฮอฟี: 69)

การแบ่งปันการเรียนรู้ มารยาทสำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาหาความรู้คือการแบ่งปันแก่ผู้อื่น ดังที่โองการหนึ่งในสุเราะฮ์อัล-มูญาดละฮฺ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงบรรดาผู้มาร่วมตัวเพื่อศึกษาหาความรู้ว่าให้พวกเขาขยับที่นั่งแบ่งปันพื้นที่ให้แก่ผู้ที่มาภายหลัง ดังโองการต่อไปนี้

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ
اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا
الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

(المجادلة: 11)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อได้มีเสียงกล่าวแก่พวกเจ้าว่า จงหลีกที่ให้นั่งที่ชุมนุม พวกเจ้าก็จงหลีกที่ให้เขาเพราะอัลลอฮ์จะทรงให้ที่

⁴ ท่านนบีมุซา ﷺ เป็นบุตรของอิมรอน สิบเชื้อสายมาจากท่านนบียอ์บรอฮีม ﷺ กำเนิดที่เมดิครี (ประเทศอียิปต์ในปัจจุบัน) ในสมัยเจ้าเมืองผู้มีอำนาจเด็ดขาดนามว่าฟิเรอาน

⁵ ท่านอ์ลกีฎร ﷺ เป็นป่าวที่ดีของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ที่มีความรู้อันเฉพาะ และได้ล่วงรู้ความลับของระบบของระบบการสร้างโลกและสรรพสิ่ง

กว้างขวางแก่พวกเจ้า (ในวันกียามะฮฺ) และเมื่อมีเสียงกล่าวว่าจงลุกขึ้น
 ยืนจากที่ซุ่มนุมนั้น พวกเจ้าก็จงลุกขึ้นยืน เพราะอัลลอฮฺจะทรงยกย่อง
 เทอดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้
 หลายชั้นและอัลลอฮฺทรงรอบรู้อย่างยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ”

(อัล-มูญาตะละฮฺ: 11)

การใช้สติปัญญาใคร่ครวญ การใคร่ครวญและไตร่ตรองในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะทำให้มี
 ความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อัลกุรอานจึงได้เรียกร้องให้มนุษย์คิดใคร่ครวญถึงการกระทำและ
 พฤติกรรมต่างๆ ในโลกนี้ เพื่อให้มนุษย์มีความเข้าใจที่ถ่องแท้ในการดำเนินชีวิตตามครรลองศาสนา
 อย่างมีเป้าหมาย เช่นเดียวกันการเรียนรู้อะไรก็ตามในศาสตร์ใดๆ จำเป็นต้องควบคู่กับการใช้สติปัญญาในการ
 ใคร่ครวญจึงจะมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾

(الأنعام: 32)

ความว่า “และชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้นมิใช่อะไรอื่น นอกจาก
 การเล่น และการเพลิดเพลินเท่านั้น และแน่นอนสำหรับบ้านแห่ง
 อาคีเราะห์ นั้นดียิ่งกว่า สำหรับบรรดาผู้ที่ยำเกรง พวกเจ้าไม่ใช้ปัญญา
 ดอกหรือ?”

(อัล-อันอาม :32)

﴿ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ وَإِلَى
 الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴾

(الغاشية: 17-20)

ความว่า “พวกเขาไม่พิจารณาดูอูฐดอกหรือว่า มันถูกบังเกิดมา
 อย่างไร? และยังท้องฟ้าบ้างหรือว่ามันถูกยกให้สูงขึ้นอย่างไร? และยัง
 ภูเขาบ้างหรือว่ามันถูกปักตั้งไว้อย่างไร? และยังแผ่นดินบ้างหรือว่ามัน
 ถูกแผ่ลาดไว้อย่างไร?”

(อัล-ฆอชียะฮฺ :17-20)

วิทย์ปัญญาของการเรียนรู้ องค์ความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ในโลกนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์จะมอบให้แก่ผู้ที่พระองค์ประสงค์ ดังนั้นมนุษย์จึงมีหน้าที่ในการขวนขวายเพื่อให้ได้มาซึ่งความดีงามจากความรู้ หนังสือตฟิรฮ์อัล-ญาละละฮ์ ได้อธิบายคำว่า الْحِكْمَةُ (อัลฮิกมะฮ์) ว่า มีความหมายที่ครอบคลุมการมีความเข้าใจใน อัลกุรอาน อัลสุนนะฮ์ และองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ดังปรากฏในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ โองการที่ 269 ว่า

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

(البقرة: 269)

ความว่า “พระองค์จะทรงประทานความรู้ให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และผู้ใดที่ได้รับความรู้ แน่แน่นอนเขาก็ได้รับความความดีอันมากมาย และไม่มีใครจะรำลึก นอกจากบรรดาผู้ที่มีสติปัญญาเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 269)

1.2.2 อัล-หะดีษ

การเรียนรู้จากกรณีศึกษา ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เคยสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ในบางเรื่องด้วยการยกกรณีศึกษาหรือเหตุการณ์ตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายผ่านการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยสาเหตุและเหตุผลของประเด็นนั้นๆ ดังที่ท่านได้ยกเหตุการณ์หนึ่งให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ได้ร่วมกันเรียนรู้ ดังนี้

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَ وَاحِدٌ قَالَ فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْخَلْفَةِ فَجَلَسَ فِيهَا وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ وَأَمَّا الثَّلَاثُ فَأَذْبَرَ ذَاهِبًا فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

(رواه البخاري 1989 : 66)

ความว่า “แท้จริงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในขณะที่ท่านนั่งอยู่ในมัสยิดพร้อมกับผู้คนที่นั่งอยู่กับท่าน ก็ได้มีชาย 3 คนเดินเข้ามา ชาย 2 คนได้เดินมุ่งตรงไปยังท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และอีก 1 คน เดินผ่านไป ชาย 2 คนนั่งอยู่กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ชายคนหนึ่งได้เห็นที่นั่งว่างในหัลเกาะฮฺ เขาจึงได้นั่งในที่ดังกล่าว ส่วนอีก 1 คน ได้เดินไปนั่งด้านหลังพวกเขา และคนที่ 3 ได้เดินผละออกไป หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ผ่านไป ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า ฉันจะแจ้งให้พวกท่านทราบถึงชายทั้ง 3 ประเภทสำหรับชายคนแรกเขาได้เข้าใกล้อัลลอฮฺ ﷻ และพระองค์ก็ได้เข้าใกล้เขา ส่วนคนที่ 2 เขารู้สึกละอาย พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ก็ทรงละอายแก่เขา และคนที่ 3 ได้ผินหลังต่อพระองค์ อัลลอฮฺ ﷻ จึงหันหลังให้แก่เขาเช่นกัน”

(al-Bukhārī, 1989: 66)

การสอนแบบมนทัศน์ การเรียนรู้ศาสนาเพื่อเสริมสร้างความศรัทธาในยุคสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในอดีตกาลนั้น บางสถานการณ์ท่านนบี ﷺ ก็สอนบรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ โดยการนำเสนอมนทัศน์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า เพื่อให้บรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ ได้ยึดมั่นและคิดวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ต้องรับมือในอนาคต ดังที่มีหะดีษจากอิรบาฎ บิน สารีเยฮฺ ﷺ เล่าว่า

((وَعَظَّنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَعْدَ صَلَاةِ الْعِدَاةِ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً دَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَوَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُوَدِّعٌ فَمَاذَا تَعْمَهُدُ إِلَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدٌ حَبِشِيٌّ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّهَا صَلَالَةٌ فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّدِينَ عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ))

(رواه الترمذي، 1978 : 2676)

ความว่า “เช้าวันหนึ่งหลังละหมาดยามเช้า ﷺ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวเตือนพวกเราด้วยถ้อยคำที่ซาบซึ้งกินใจจนกระทั่งน้ำตาของพวกเราไหลรินและหัวใจของพวกเราเกิดความกลัว ชายผู้หนึ่งจึงกล่าว

ขึ้นว่า : นี่เป็นการเตือนของผู้ต้องการอำนาจ ยังมีอะไรอีกไหมที่ท่านเราะสุลุลลอฮฺ ﷺ จะสั่งเสียพวกเรา? ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า : ฉันขอสิ่งพวกเจ้าให้เกรงกลัวต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ จงเชื่อฟังและภักดีต่อผู้ปกครอง ถึงแม้เขาเป็นทาสผิวดำชาวหะบะซี (เอธิโอเปีย) ก็ตาม ดังนั้น แท้จริงแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตามที่มีชีวิต (หลังจากการตายของฉัน) เขาจะได้เห็นความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างมากมาย และพวกเจ้าจงระวังการอุทริสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาในศาสนา เพราะสิ่งใหม่ๆ นั้นเป็นการหลงผิด เมื่อพวกเจ้าคนหนึ่งคนใดพบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคนี้ ดังนั้น เขาจงยึดมั่นอย่างแน่วแน่ในสุนนะฮฺของฉัน และสุนนะฮฺของบรรดาคุละฟาอ์อรอฮฺ ซิดีนที่ได้รับทางนำ พวกเจ้าจงกัดมันไว้ด้วยฟันกราม (ยึดมั่นไว้ให้เหนียวแน่น)”

(al-Tarmidhī, 1978: 2676)

การสอนอย่างมีลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ในบางเรื่องจำเป็นต้องสอนอย่างมีลำดับขั้นตอน ผู้สอนจำต้องเรียบเรียงการถ่ายทอดเนื้อหาส่วนที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก เพื่อให้ผู้รับสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวแนะนำแก่มุอาซฮฺ ﷺ อย่างรอบคอบก่อนที่เขาจะเดินทางไปเผยแผร์ศาสนาอิสลามยังประเทศเยเมน โดยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้สอนสั่งให้มุอาซฮฺ ﷺ ว่า

((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَعْيَانِهِمْ فَتَرُدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَأَتَى دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ))

(رواه البخاري، 1989 : 1496)

ความว่า “แท้จริงท่านจะได้พบกับชุมชนหนึ่งจากชาวคัมภีร์ เมื่อท่านไปพบพวกเขา จงเชิญชวนพวกเขาสู่ศรัทธาปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่น

ได้นอกจากอัลลอฮ์ และฉันเป็นศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ หากพวกเขา ยอมรับดังกล่าวนั้นแล้ว จงสอนพวกเขาว่าอัลลอฮ์ทรงกำหนดให้พวกเขาละหมาดห้าเวลาในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง หากพวกเขายอมรับก็จงสอนพวกเขาว่าอัลลอฮ์ได้ทรงบัญชาให้พวกเขาจ่ายซะกาต โดยรวบรวมจากผู้มั่งมีในกลุ่มของเขาไปแจกจ่ายแก่ผู้ขัดสนในกลุ่มของเขา หากพวกเขายอมรับดังกล่าวนั้นอีก พี่จงระวังส่วนดีๆ ในทรัพย์สินของพวกเขาและจงห่วงเกรงจากคู่อริของผู้ได้รับความอธรรม เพราะระหว่างเขา (ผู้ได้รับความอธรรม) กับอัลลอฮ์นั้นไม่มีสิ่งใดขวางกั้น”

(al-Bukhārī, 1989 : 1496)

การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่มีการใช้สื่อที่เหมาะสมประกอบการอธิบายเนื้อหาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าในยุคสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่ปรากฏว่ามีสื่อเทคโนโลยีที่สามารถช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้มากมาย เช่นยุคสมัยปัจจุบัน แต่กระนั้นท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็เคยสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ โดยการแสดงท่าทางประกอบหรือนำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่รอบข้างเป็นสื่อขยายคำอธิบายในเนื้อหาใจความที่ต้องการสื่อ ดังที่มีรายงานจากอับดุลลอฮ์ บิน มัสอูด رضي الله عنه เล่าว่า

((حَطَّ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَطًّا ثُمَّ قَالَ هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ ثُمَّ حَطَّ حُطُوطًا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ هَذِهِ سُبُلٌ قَالَ يَزِيدُ مُتَّفَقَةً عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ : وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ))

(رواه أحمد، 1995 : 4142)

ความว่า “ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ลากเส้นหนึ่งเส้น และท่านได้กล่าวว่า “นี่คือแนวทางของอัลลอฮ์” หลังจากนั้นท่านได้ลากเส้นหลายเส้นทางด้านขวาและด้านซ้ายของเส้นดังกล่าว” และท่านได้กล่าวว่า “นี่คือแนวทางที่หลากหลาย” ทุกแนวทางนั้นจะมีชัยฏอนคอยชักชวนสู่แนวทางดังกล่าว และท่านได้อ่านอัลกุรอานอายะฮ์ที่ว่า

(Ahmad, 1995: 4142)

นอกจากนี้ ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เคยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน โดยการแสดงท่าทางประกอบ ดังที่มีรายงานจากท่านอบู มุซา อัลอัซอะรียฺ ﷺ เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ))

(رواه البخاري، 1989 : 2446)

ความว่า “(ความสัมพันธ์ระหว่าง) มุอฺมินกับมุอฺมินเปรียบประหนึ่งอาคารที่ยึดติดซึ่งกันและกันแล้ว (ท่านนบี ﷺ) ได้ประสานนิ้วมือของท่านเข้าด้วยกัน”

(al-Bukhārī, 1989: 2446)

การเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ การเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ อาจหมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับไปสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ในอดีตเราจะพบว่าบรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ บางท่านมีความมุ่งมั่นในการศึกษาเรียนรู้มาก พวกเขาจะเร่งรีบปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ดังที่มีรายงานจากอบู อับดุลเราะหฺมาน ﷺ เล่าว่า

((أَتَيْتُهُمْ كَانُوا يَقْرَأُونَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ آيَاتٍ فَلَا يُأْخِذُونَ

فِي الْعَشْرِ الْآخَرَى حَتَّى يَعْلَمُوا مَا فِي هَذِهِ مِنَ الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ قَالُوا فَعَلِمْنَا الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ))

(رواه أحمد، 1995 : 23374)

ความว่า “แท้จริงพวกเขา (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) ได้อ่านจากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ จำนวน 10 อายะฮฺ โดยพวกเขาจะไม่รับ 10 อายะฮฺอื่น นอกจากว่าพวกเขาจะเรียนรู้ในศาสตร์ความรู้และได้ปฏิบัติด้านดังกล่าว พวกเขาบอกว่า พวกเราได้รู้ทั้งในด้านความรู้และตามข้อเท็จจริงการปฏิบัติ”

(Ahmad, 1995: 23374)

การเป็นแบบอย่างของผู้สอน เจตนาารมณ์ของการเรียนรู้คือต้องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ การเห็นแบบอย่างจากการปฏิบัติของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนมาก เถกเช่นที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ปฏิบัติกับบรรดาผู้คนที่รายล้อมท่านด้วยอัคลาก (จรรยา มารยาท) ที่ดีที่สุด เพื่อให้เห็นในเชิงรูปธรรม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

(رواه أحمد، 1995 : 8932)

ความว่า “แท้จริงแล้วฉันได้ถูกแต่งตั้งมาเพื่อที่ฉันจะได้ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านมารยาทอันดีงาม”

(Ahmad, 1995 : 8932)

1.2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2.3.1 หนังสือการส่งเสริมการเรียนรู้ในอิสลาม

1) ญามิอฺ บะยาน อัล-อิลมฺ วะ ฟัฎลิฮฺ (Jāmiḥ Bayān al-‘ilm wa Faḍ ilhi) (1997) ของ อุบอุมัร ยูซุฟ อิบนฺ อับดุลบารฺ (Abū ‘Umar Yūsuf Ibn ‘Abdul-bar) (เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 463) นับได้ว่าเป็นหนังสือที่เก่าแก่และทรงคุณค่ามากเล่มหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งได้พูดถึงคุณภาพของการศึกษาเรียนรู้ไว้อย่างเจาะลึก โดยได้แบ่งหมวดหมู่ไว้อย่างละเอียด นำหลักฐานตัวบทมาจากแหล่งที่ถูกต้องเท่านั้น รายละเอียดของสารัตถะส่วนหนึ่งประกอบด้วย การแสวงหาวิชาความรู้อยู่เสมอเป็นหน้าที่จำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน ความประเสริฐของวิชาความรู้และผู้รู้ ส่งเสริมให้แสวงหาวิชาความรู้ ในขณะที่ยังเยาว์วัย คุณค่าของการเดินทางเพื่อไปแสวงหาวิชาความรู้ จรรยา มารยาทของผู้รู้และผู้เรียน บทว่าด้วยความรู้คู่กับการปฏิบัติ และมารยาทว่าด้วยความนอบน้อมถ่อมตน ออกจากความอวดโต หลงตนเอง และแสวงหาบารมีชื่อเสียง ฯลฯ

2) อัล-ฮิกมะฮฺ ฟิ อัล-ดะวะฮฺ อิลลัลลอฮฺ (al-Hikmah fi al-Da’awah ila Allah) (1997) ของ สะอีด อิบนฺ อะลี อิบนฺ วะฮฺฟ อัล-เคาะหฺฎอนียฺ (Sa’īd Ibnu ‘Aalī al-Khohd oniy) เป็นหนังสือที่ผู้แต่งได้รวบรวมเทคนิควิธีการในการเรียกร้องเชิญชวนผู้อื่นสู่สัจธรรมอิสลาม ยกตัวอย่างการแสดงจุดยืนและการปฏิสัมพันธ์ของท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กับบุคคลต่างๆ รวมถึงชนต่างศาสนิก และบอกถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้ทางด้านวิชาการกับการนำไปสู่การเผยแผ่ซึ่งถือว่าเป็นพันธกิจประการหนึ่งของผู้ศรัทธา ในตอนหนึ่งผู้แต่งได้บอกถึงความสำคัญของความรู้โดย

อ้างว่า อิหม่ามอัล-บุคอรีได้ตั้งข้อบัพทในหนังสือเศาะฮีหฺของท่านว่า “บพว่าด้วยความรู้ต้องมาก่อน การพูดหรือการปฏิบัติ” ด้วยเหตุนี้อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกำชับต่อเราะสูล ﷺ ของพระองค์ 2 ประการด้วยกัน คือ ต้องแสวงหาวิชาความรู้ ประการที่สอง การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ กล่าวได้ว่าลำดับความสำคัญของการแสวงหาวิชาความรู้จะต้องมาก่อนการปฏิบัติ เพราะความรู้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพูดการปฏิบัติถูกต้อง

3) อุศูล อัต-ตฺริบียะฮฺ อัล-อิสลามียะฮฺ (Usūl al-Tarbiyah al-Islāmiyah)

(2012) ของ คอลิด อิบน์ ฮามิด อัล-ฮาซิมีย (Khalid Ibnu Hāmid al-Hāzimī) เป็นหนังสือที่ได้รวบรวมหลักพื้นฐานของการศึกษา การอบรมขัดเกลา (ตฺริบียะฮฺ) ไว้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ โดยผู้แต่งเริ่มจากเกริ่นนำความเข้าใจขั้นพื้นฐานของการอบรมขัดเกลาตามที่มีปรากฏในตัวบทของอัลกุรอาน ความสำคัญและคุณลักษณะอันโดดเด่นของการศึกษาอิสลาม จากนั้นบอกถึงเป้าหมายของการศึกษาตามทัศนะอิสลามในด้านของความรู้ หลักการเชื่อมั่น หลักการปฏิบัติศาสนกิจ จรรยา มารยาท และจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ บทสุดท้ายบอกถึงหลักพื้นฐานของการอบรมศึกษาในด้านตัวบทหรือแหล่งที่มา ด้านแนวทาง (มันฮัจญ์) ด้านภาคสนาม และด้านทักษะสำนวนในการใช้อบรมขัดเกลา

4) มะอัล มุอัลลิมีน (Ma'aal Mu'allimīn) (1998) ของ มุฮัมมัด อิบน์

อิบรอฮีม อัล-ฮัมด (Muhammad Ibnu Ibrāhim al-Hāmid) เป็นหนังสือที่ได้บอกถึงคุณลักษณะที่ผู้สอนพึงจะมีไม่ว่าจะเป็นด้านคุณธรรมที่อยู่ภายในตั้งแต่การมีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ จะต้องเป็นผู้ใคร่ครวญรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ ในทุกอริยาบถการเคลื่อนไหว มีความบริสุทธิ์ใจ เป็นแบบอย่างที่ดี ให้เกียรติต่อบรรดาผู้ทรงความรู้ มีความยุติธรรม ทบทวนตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ ฯลฯ และจรรยา มารยาทที่ปรากฏภายนอก การตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มารยาททั้งในด้านการพูด การฟัง การแต่งกาย ไม่ตำหนิ มีความมุ่งมั่นเสียสละ มีความอ่อนโยน และตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถดำรงตนให้ก้าวผ่านอุปสรรคไปได้

1.2.3.2 หนังสือเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

1) Tileston (2007) ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า “Teaching Strategies for Active Learning: Five Essentials for your teaching plan” ซึ่งกล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาเชิงรุก ประกอบด้วย 5 ประการที่สำคัญ คือ 1) Plugging in เป็นการสอนทักษะการ

เรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ถูกต้องในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป 2) Powering up กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้โดยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) Synthesizing ให้ผู้เรียนสร้างความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองมีความสามารถและเกิดความรู้สึกเชิงบวกต่อการเรียนรู้ 4) Outsourcing เป็นการให้ผู้เรียนได้สังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อฝึกฝนทักษะทางปัญญา โดยผู้สอนจะทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือให้ความสะดวกในการฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ 5) Reflecting เป็นการประเมินการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2) Ambrose et al., (2010) ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า “**How Learning Works: Seven Research-Based Principles for Smart Teaching**” เป็นเนื้อหาหลักการเรียนรู้ในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งได้นำเสนอหลัก 7 ประการในการสร้างนักเรียนในอนาคต โดยภาพรวมเป็นการนำวิทยาศาสตร์การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับศาสตร์การสอนในระดับอุดมศึกษา หลัก 7 ประการดังกล่าว คือ 1) ความรู้เดิมของนักศึกษาอาจช่วยเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ 2) วิธีที่นักศึกษาจัดระเบียบความรู้มีอิทธิพลต่อการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ 3) แรงจูงใจของนักศึกษากระตุ้นให้เกิดการซึ่มนำ และเกื้อหนุนส่งผลต่อการเรียนรู้ 4) การพัฒนาความสันทัด นักศึกษาต้องมีทักษะพื้นฐานมาประกอบ ต้องหมั่นฝึกฝนทักษะดังกล่าว และทราบว่าเมื่อใดควรนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ 5) การเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งการฝึกฝนที่มุ่งเป้าหมาย และผลป้อนกลับที่มุ่งเป้าหมายเช่นเดียวกัน 6) พัฒนาการของนักศึกษาและบรรยากาศทางสังคม อารมณ์ และทางสติปัญญาของรายวิชา ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ และ 7) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับตนเองได้ นักศึกษาต้องสามารถประเมินความต้องการของงาน ประเมินความรู้และทักษะของตนเอง วางแผนแนวทางตรวจสอบความก้าวหน้า และปรับยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของตนอย่างเหมาะสม

3) Bellanca and Brandit (2010) ได้เรียบเรียงหนังสือที่ชื่อว่า “**21st Century Skills: Rethinking how students learn**” โดยเนื้อหาเน้นการปลูกฝังทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน เป็นการรวบรวมงานเขียนของนักการศึกษาชื่อดังระดับโลก อาทิ เรื่อง จิต 5 ลักษณะที่สังคมควรปลูกฝังในอนาคต (Five Minds for the Future) ของ Howard Gardner นโยบายเพื่อสนองศตวรรษที่ 21 (New Policies for 21st Century Demand) ของ Linda Darling-Hammond การเปรียบเทียบทักษะสำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 (Comparing Frameworks for

21st Century Skills) ภายใต้การให้นิยามที่หลากหลาย ของ Chris Dede การออกแบบสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Designing New Learning Environments to Support 21st Century Skills) ของ Bob Pearlman เป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเรียนรู้ทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน นอกจากนี้ยังมีเรื่อง กรอบแนวคิดในการนำไปปฏิบัติเพื่อสนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (An Implementation Framework to Support 21st Century Skills) ของ Jay McTighe and Elliott Seif ซึ่งได้รวบรวมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในศตวรรษนี้ และเรื่องการเรียนรู้จากปัญหาอันเป็นรากฐานการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (Problem-Based Learning: The Foundation for 21st Century Skills) ของ John Barell เขาได้นำเสนอให้เห็นว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะในยุคนี้คือการเรียนรู้จากปัญหา เป็นต้น

4) Meyers and Jones (1993) ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า **“Promoting Active Learning: Strategies for the college classroom”** ประกอบด้วยการอธิบายถึงลักษณะของ Active Learning ว่าเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมอย่างไร ครอบคลุมถึงเนื้อหาการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์และเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้กลุ่มเล็กๆแบบไม่เป็นทางการ (Informal small group) การเรียนรู้จากการจำลองสถานการณ์เหมือนจริง (Simulation) การเรียนรู้จากกรณีศึกษา (Case Studies) รวมไปถึงแนวทางและแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย การบูรณาการเนื้อหาการอ่านกับวิทยาการที่ให้ความรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและประเมินการจัดการเรียนรู้ที่มีความเป็นมืออาชีพ และการนำทรัพยากรการอ่านมาเสริมการเรียนรู้

5) Porter (2000) ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า **“Student Behavior: Theory and Practice for Teachers”** ประกอบด้วยเนื้อหาทฤษฎีและปรัชญาทางการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนและพฤติกรรมทางเชาวน์ปัญญา ทฤษฎีเหล่านี้จะช่วยให้การจัดการระบบของแนวคิด เพื่อให้เรานำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแต่ละทฤษฎีจะมีความแตกต่างในเรื่องเป้าหมายการนำไปใช้และลักษณะการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับผู้สอน พฤติกรรมทางปัญญามีเป้าประสงค์หลักเพื่อสอนให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อในความสามารถตนเอง มีทักษะในการแก้ปัญหา และความสามารถในการจัดการตนเองสู่เป้าหมายที่ตั้งใจ ซึ่งการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ทั้ง

ผู้สอนและผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรม อารมณ์ ลดความเครียด และเพิ่มศักยภาพของตนได้ นอกจากนี้ เล่มนี้ยังกล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้นอกเหนือจากในห้องเรียน ตลอดจนการกำหนดนโยบายทางวินัยของผู้เรียนเพื่อพัฒนาพฤติกรรม

ดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งของหลักฐานจากตัวบทในอัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ อันประกอบกันเป็นกรอบแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบการวิจัยในประเด็น ดังนี้

1.3.1 องค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีตัวแปรบ่งชี้ใดบ้าง

1.3.2 องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ศึกษาหรือไม่

1.3.3 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเป็นอย่างไร และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ศึกษาหรือไม่

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.4.2 เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.4.3 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.5.1 สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถนำโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของนักศึกษาให้สามารถปรับตัวเพื่อการเรียนรู้อย่างเท่าทันยุคสมัย

1.5.2 เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาในทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.5.3 คณาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ 2 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหาและขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา สำหรับการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.6.1.1 ตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ก. อิทธิพลคำสอนทางศาสนาอิสลาม

การได้รับรู้คำสอนจากศาสนาอิสลามจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่ส่งเสริมให้มุสลิมพัฒนาตนเองด้วยการใฝ่เรียนรู้ เป็นองค์ประกอบทางความเชื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่

เรียนรู้มากยิ่งขึ้น เพื่อมุ่งหวังความสำเร็จในโลกนี้และได้รับผลตอบแทนที่ดีงามจากอัลลอฮ์ ﷻ ในโลกหน้า

ข. สถานการณ์แวดล้อม

สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนจะมีอิทธิพลในการสร้างการรับรู้และเจตคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้ ได้แก่

- 1) การสนับสนุนทางสังคม
- 2) บรรยากาศการเรียนรู้
- 3) การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

ค. คุณลักษณะเดิมภายใน

เป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ในจิตใจของบุคคล อันเกิดจากการสั่งสมตั้งแต่เด็กและหล่อหลอมเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากการอบรมขัดเกลาประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและการสนับสนุนจากสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนนี้จะมีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โดยง่าย

- 1) การมีลักษณะมุ่งอนาคต
- 2) การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้
- 3) การมีนิสัยรักการอ่าน

ง. จิตลักษณะตามสถานการณ์

ลักษณะทางจิตใจภายในของบุคคลที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน

1.6.1.2 ตัวแปรตาม

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ คือ การกระทำของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีความกระตือรือร้น สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยรูปแบบต่างๆ ทั้งข้างในและนอกชั้นเรียน โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความกระหายต่อการเรียนรู้ มีความ

ขยันหมั่นเพียรที่จะค้นหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ซึ่งผู้เรียนที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จะมีพฤติกรรมชอบอ่าน ชอบฟัง ชอบการค้นคว้าหาความรู้ ชอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.6.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.6.2.1 ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส รวมแล้วประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 1,156 คน ซึ่งจำแนกตามมหาวิทยาลัย ได้ดังนี้ **มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** ภายใต้วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีนักศึกษาปริญญาตรีในสาขาอิสลามศึกษา จำนวน 446 คน **มหาวิทยาลัยฟาฏอนี** มีภายใต้คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษา จำนวน 590 คน และ **มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์** ภายใต้สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มีนักศึกษาปริญญาตรีในสาขาอิสลามศึกษา จำนวน 120 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม 2559)

1.6.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วน โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งจำนวน 3 มหาวิทยาลัย โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์โดยใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้างมีทั้งสิ้น 300 คน

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยใช้แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ

Endler and Magnusson (1976) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัย นอกจากนี้มีรายละเอียดของแนวคิดและทฤษฎีอื่นๆ ที่ประกอบกันเป็นโมเดลสมมติฐานการวิจัย แบ่งเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1.7.1 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การศึกษาแนวคิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning) จากทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ของ Meyers and Jones (1993), Bandura (1986), John et al., (2000), Carr et al., (2015), Millis (2012), ทิศนา ขมณี (2553) พิมพ์ันต์ เดชะคุปต์ (2557) ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา (2556) และพรชัย ผาดไธสง (2555) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในปัจจุบัน เป็นทักษะหนึ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ และมีปัจจัยเชิงสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ เป็นกระบวนการที่สั่งสมภายในของบุคคลอันเป็นผลจากการถูกระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาย่างถูกต้องเหมาะสม

1.7.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การศึกษาแนวคิดปัจจัยเชิงสาเหตุในการเกิดพฤติกรรมของบุคคลจากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่ได้เคยศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ อันส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ฉัฐวิณ สิทธิศิริอรธร (2553) พรณีย์ สิกิจวัฒนะ (2554) วัชรภรณ์ อมรศักดิ์ (2556) ดุจเดือน พันธมนาวิน (2550) บังอร เกิดคำ (2549) เกียรติชัย ต้วงเอียด (2557) วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์ (2555) ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ (2552) อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) อภิชา อารุณโรจน์ (2553) เนื่องจากปัจจัยเชิงสาเหตุในการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการผสมผสานของปัจจัยสถานการณ์แวดล้อมและคุณลักษณะเดิมที่มีอยู่ในบุคคล การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนจาก 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1.7.2.1 ปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม (Situational factor) คือ สถานการณ์รอบตัวผู้เรียนที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน (ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2550) โดยเน้นการพิจารณาจากสาเหตุการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม Vygotsky (1978) พบว่า สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนมีอิทธิพลในการสร้างการรับรู้และเจตคติที่เป็นบวก ซึ่งจะเอื้อให้ผู้เรียนยิ่งเพิ่มความพยายามในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ จากการทบทวนเอกสารพบว่าสถานการณ์แวดล้อมที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน รายละเอียดดังนี้

ก. การสนับสนุนทางสังคม การได้รับการสนับสนุนและมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาโดยผ่านสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ ผลการศึกษาของ ฉัฐวิณั สิริศิริอรธร (2553) พบว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวส่งผลทางตรงต่อการเรียนรู้โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.11 นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Briz-Ponce et al., (2017) ก็พบว่า อิทธิพลการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้และเจตคติของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถใช้เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างทันสมัย และการศึกษาวิจัยของ วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์ (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษา และพบว่า การมีแบบอย่างที่ดีจากครอบครัวเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมไม่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษา นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ ดุจดเดือน พันธุมนาวิน (2550) และ ชวนชัย เชื้อสาธูชน (2552) ที่พบว่าการสนับสนุนของครอบครัวส่งผลเชิงบวกต่อจิตลักษณะของผู้เรียน เนื่องจากการส่งเสริม การชมเชย และการให้กำลังใจของครอบครัวจะยิ่งเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองแก่ผู้เรียน ส่งผลต่อเนื้อให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความคงที่มากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา (2558) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดและการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้เรียนที่มีทักษะการคิดจะมีความใฝ่เรียนรู้เป็นคุณลักษณะพื้นฐานเดิม

ข. บรรยากาศการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาผ่านสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยผลการศึกษาของ ฉัฐวิณั สิริศิริอรธร (2553) พบว่า บรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาส่งผลทางอ้อมต่อการเรียนรู้โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.56 และจากผลการศึกษาของ เกวรี แลใจ (2554) ยังพบว่า บรรยากาศทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ วัฒนา พาผล (2551) ได้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน และพบว่า ส่วนของปัจจัยระดับห้องเรียน บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Centered Learning) มีอิทธิพลทางบวกต่อจิตลักษณะและความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และผลการศึกษาของ Feldman and Newcomb (1994) ก็พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมเรียนคนอื่นๆ จะสร้างบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยหากมีเพื่อนคอยให้กำลังใจและช่วยเสริมความเชื่อมั่นในแล้ว ผู้เรียนจะมีเจตคติต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้น อีกทั้งส่งผลให้การ

เรียนรู้ของผู้เรียนมีความถาวรมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ตามแนวคิดของ Bennett and O'Brien (1994) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของบรรยากาศการเรียนรู้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อคุณภาพการเรียนรู้ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและความคิดเห็นเหล่านั้นถูกรับฟังแล้ว ผู้เรียนที่อยู่ภายใต้บรรยากาศเช่นนี้จะรับรู้ได้ว่าความคิดเห็นของตนมีคุณค่า ส่งผลให้มีจิตลักษณะที่เป็นบวกต่อการเรียนรู้ คุณภาพโดยรวมของผลลัพธ์การเรียนรู้จึงมีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้น

ค. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนผู้สอนและการจัดการเรียนการสอน การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสะท้อนมาจากแบบอย่างความกระตือรือร้นของผู้สอน (Yadullah Kazmi, 1999) ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในระบบการศึกษาแบบอิสลามได้ถูกมอบหมายความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ภายใต้คำนิยามว่า “Murabbt” บทบาทของอาจารย์ผู้สอนจึงครอบคลุมไปถึงการอบรมขัดเกลาจรรยา มารยาท ให้คำปรึกษาชี้แนะ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน (Noornajihan Jaafar et al., 2012) ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชาการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีทักษะทางสังคมพื้นฐานในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน (Ambrose et al., 2010) ทักษะและคุณค่าของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจึงเป็นผลมาจากการส่งต่อของผู้สอนสู่ผู้เรียนผ่านสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกกล่าวว่าเป็นความรับผิดชอบ (Amanah) ชั้นพื้นฐานของผู้สอนทุกระดับ (Rosnani Hashim, 2017) นอกจากนี้ Yadullah Kazmi (1999) ได้สรุปการปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียนในมิติคำสอนอิสลามว่าผลจากการปฏิสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพจะทำให้ผู้เรียนได้รับใน 2 ประการ คือ ได้รับความรู้เชิงทฤษฎี (Theoretical Knowledge) คือ ความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน และประการที่สองผู้เรียนจะได้รับความรู้ส่วนบุคคล (Personalized Knowledge) โดยผ่านกระบวนการซึมซับจากบุคลิกภาพ และ อักลาภ (จรรยา มารยาท) ของผู้สอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถถ่ายทอดผ่านภาษาหรือคำพูดได้ดีเท่าการสังเกตจากการปฏิบัติของผู้สอน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ กรรณิกา รักยิ่งเจริญ และคณะ (2555) ที่พบว่าการปฏิสัมพันธ์ผ่านการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการใช้ความคิดขั้นสูงของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การปฏิสัมพันธ์อาจเป็นลักษณะของการให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน รวมถึงการเสนอแนะทางออกในการแก้ไขปัญหาหรือแบ่งปันแนวทางในการพัฒนาตนเองแก่ผู้เรียน ตลอดจนการให้แรงบันดาลใจที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มีความมุ่งมั่นในการศึกษาเรียนรู้ต่อไปได้ (Moore, 2001) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ศิริญา จีระเจริญพงศ์

(2556) ที่พบว่า การสนับสนุนของผู้สอนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียน นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Hay (2007) ได้นำเสนอโมเดลของผู้สอนที่มีประสิทธิภาพว่า ควรประกอบด้วยคุณลักษณะที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้สอน ซึ่งหนึ่งในคุณลักษณะประการสำคัญนี้คือ การปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างดีเยี่ยม เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์นี้เองที่จะทำให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนมากยิ่งขึ้นและส่งอิทธิพลต่อจิตลักษณะตามสถานการณ์และพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้แก่ผู้เรียนต่อไป

1.7.2.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะเดิมของผู้เรียน

คุณลักษณะเดิมที่อยู่ภายในจิตใจและตัวตนของผู้เรียนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาเช่นเดียวกัน โดยเป็นคุณลักษณะที่สั่งสมมาจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ผู้เรียนแต่ละคนจะมีลักษณะและคุณสมบัติส่วนนี้เฉพาะตัวแตกต่างกันไป ซึ่งมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย สิ่งเหล่านี้จะประกอบกันเป็นโครงสร้างคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียน จากผลการศึกษาของ พสขันธ์ นิรมตรไชยพันธ์ (2549) และ Lohbeck et al. (2016) พบว่า คุณลักษณะเดิมทางบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นโครงสร้างทางปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยจะมีตัวแปรจิตลักษณะจะเป็นสื่อกลางที่เสริมให้การเรียนรู้บรรลุผลได้ดียิ่งขึ้น ผลการวิจัยของ อภิชา อารุณโรจน์ (2553) ยังพบว่า คุณลักษณะเดิมผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคิดขั้นสูงของผู้เรียนโดยผ่านการคิดขั้นต้น โดยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนที่เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ การมีนิสัยรักการอ่าน รายละเอียดดังนี้

ก. การมีลักษณะมุ่งอนาคต มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา จากผลการศึกษาของ Hattie (2015) พบว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและมีการตั้งเป้าหมายในอนาคตของตนอย่างชัดเจน จะสามารถพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และมีกรอบทางความคิดที่พัฒนาสูงขึ้น และการศึกษาของ Houle (1961) ก็พบว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถบรรลุเป้าหมายบางประการในชีวิตได้ดี อาทิ การสำเร็จการศึกษาหรือการปฏิบัติภารกิจที่ตั้งเป้าหมายได้อย่างสำเร็จลุล่วง นอกจากนี้ Awal Mohammed Alhassan (2012) พบว่า การมุ่งอนาคตของผู้เรียนมุสลิมจะเป็นลักษณะการตั้งเป้าหมายของอนาคตในโลกนี้และอนาคตในโลกอาคีเราะฮ์ควบคู่กัน การส่งเสริมผู้เรียนของระบบการศึกษาอิสลามจึงต้องมุ่งไปยังสองเป้าหมายนี้ควบคู่กัน นอกจากนี้ การศึกษาของ ศุภรางค์ อินทุมภ์ (2552) พบว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถควบคุม

ตนเองในการเรียนรู้ได้ดี อย่างไรก็ตาม ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมาในประเทศไทยมีผู้ที่ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลของการมีลักษณะมุ่งอนาคตต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้น้อยมาก แต่ก็มีผลการศึกษาวิจัยในระยะก่อนหน้านี้อาทิ และการศึกษาของ สุภาสิณี นุ่มเนียน (2546) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของนักเรียน และพบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต จะสามารถควบคุมตนเองได้ระดับมาก และจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี และผลการศึกษาของ พรพรรณ อุทัยวี (2544) ที่ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่เรียนรูใฝ่เรียนในนักศึกษาคู พบว่า ตัวทำนายที่เป็นลักษณะมุ่งอนาคต สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข. การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ เป็นสภาพความพร้อมทางจิตใจของผู้เรียนในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ซึ่งการเรียนรู้จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นสิ่งขับเคลื่อน Yadullah Kazmi (1999) พบว่า แรงจูงใจส่งผลต่อการเรียนรู้โดยผ่านการมีเจตคติที่เป็นบวก ซึ่งแรงจูงใจสามารถถ่ายทอดและส่งต่อจากผู้สอน หรือ Murabbi หรือจากบุคคลต้นแบบที่ผู้เรียนเคารพนับถือ นอกจากนี้ ข้อค้นพบจากการศึกษาของ Alizi Alias (2005) พบว่า แรงจูงใจในการเรียนรู้โดยพื้นฐานจะมาจาก การเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นก่อนเป็นลำดับแรก การเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรูจึงต้องเริ่มจากการรับรู้ถึงคุณค่าของความรู้ หลักคำสอนทางศาสนาอิสลามจึงสร้างแรงจูงใจด้วยการให้บุคคลเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรมหรือพฤติกรรมกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ เมื่อมนุษย์รับรู้ถึงคุณค่าที่แฝงอยู่ในคำสอนทางศาสนา ก็จะส่งผลให้มีความเชื่อและเจตคติต่อสิ่งนั้นในทิศทางที่ดี และปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมในทิศทางที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Farsides and Woodfield (2003) พบว่า การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรูมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในด้านวิชาการ (Academic Success) ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยมีปัจจัยด้านจิตวิทยาเป็นสื่อกลางสำคัญในการปรับลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Mega et al. (2014) ที่ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างอิทธิพลของแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาและมีข้อค้นพบว่า แรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักศึกษามีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยมีความรู้สึกนึกคิดอันเป็นจิตลักษณะของผู้เรียนเป็นตัวกลางสำคัญ นอกจากนี้ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2556) ได้อธิบายถึงแนวคิดแรงจูงใจใฝ่เรียนรูของผู้เรียนว่า ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในระดับที่มากพอจะไม่เรียนรู้เพื่อหวังรางวัล แต่จะมีความตั้งใจในการเรียนรู้เพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยแนวคิดการมีแรงจูงใจ (Motivation) จะมีความเชื่อมโยงกับความสามารถในการเรียนรู้ในสิ่งเหล่านั้นได้อย่างมีความสุขหรือ

ที่เรียกว่ามีแรงจูงใจจากภายใน (Passion) ซึ่งผู้เรียนจะมีแรงจูงใจที่ดีได้ต้องมาจากการได้รับการฝึกฝนให้เรียนรู้ในสิ่งที่ชื่นชอบอย่างเชิงลึก เมื่อได้ศึกษาในสิ่งที่ตนสนใจและรู้สึกสนุก ก็ส่งผลให้มีแรงจูงใจสามารถศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่อยากรู้อยากเห็นเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Shale and Keith (2001) ที่อธิบายประเด็นนี้เพิ่มเติมว่า วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างก็ส่งผลต่อการได้รับแรงจูงใจที่ต่างกันไป ผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน จะมีแรงจูงใจภายนอกเป็นตัวผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะนำเนื้อหาที่เรียนรู้อุปโภคบริโภค ซึ่งจะแตกต่างจากการมีวิธีการเรียนรู้แบบเชิงลึก ที่ผู้เรียนจะสามารถมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถขับเคลื่อนตนเองสู่การเรียนรู้ผ่านความอยากรู้อยากเห็น จนสามารถศึกษาต่อยอดด้วยตนเองนอกห้องเรียนได้

ค. การมีนิสัยรักการอ่าน ยุคสมัยปัจจุบันการเข้าถึงความรู้สามารถกระทำได้ตลอดเวลา คำสอนศาสนาอิสลามจึงได้ส่งเสริมให้มุสลิมมีนิสัยรักการอ่านอย่างช้านาน (Yusuf al-Qaradāwī, 1999; Muhammad Shakirin Shaari & Zulikha Jamaludin, 2011) คำบัญชาซึ่งเป็นโองการแรกในคัมภีร์อัลกุรอานก็ได้ส่งเสริมให้มนุษย์ “อ่าน” (อัลอะลัก: 1-5) การอ่านยังเป็นหนึ่งในวิธีการแสวงหาความรู้ที่ง่ายและสะดวกที่สุด การมีนิสัยรักการอ่านจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนยุคสมัยนี้ เหตุนี้จึงมีงานวิจัยที่ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียนปัจจุบันจำนวนหนึ่ง อาทิ การศึกษาของ Willingham (2015) พบว่า ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่านจะส่งผลให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ในระยะยาวหรือตลอดชีวิต โดยผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมผ่านการให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์เชิงบวกต่อการอ่าน ด้วยการให้รางวัล ช่วยหาหนังสือดีๆ ที่ไม่น่าเบื่อมาให้ผู้เรียนได้อ่าน เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีความรู้สึกรักและมีความสุขที่เป็นบวกต่อการอ่านแล้ว การพัฒนาในลำดับต่อไปก็จะยั่งยืนขึ้น นอกจากนี้ มีการศึกษาเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเยาวชนไทยของ เกษสุรีย์ บำรุงจิตต์และคณะ (2552) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเยาวชนไทยมีประสิทธิภาพที่ 95.71/97.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ ศุภรางค์ อินทุนท์ (2552) พบว่าการมีพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน เมื่อเข้าร่วมทำนายนกับตัวทำนายนร่วมกับชุดลักษณะสถานการณ์ สามารถร่วมทำนายนเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีในกลุ่มรวมได้เป็นลำดับแรก (ค่าเบต้าเท่ากับ .44) เนื่องด้วยการอ่านจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การอ่านสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยการใช้สติปัญญาใคร่ครวญจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรม

การเรียนรู้ในผู้เรียน อันจะส่งผลให้สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่มีอารยะก่อเกิดคุณประโยชน์ในภายภาคหน้าต่อไป

1.7.2.3 จิตลักษณะตามสถานการณ์

บุคคลจะแสดงพฤติกรรมโดยอ้อมมีสาเหตุจากสถานการณ์รอบข้างผสมผสานกับคุณลักษณะเดิมภายในตนเอง ซึ่งอาจเป็นการรับรู้ ทศนคติ ความเชื่อ โดยจิตลักษณะเหล่านี้จะมีความเป็นพลวัตรสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูล que ผู้เรียนได้รับ (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ, 2550) และ จิตลักษณะตามสถานการณ์จะมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน (ฉัฐวิณ สิทธิ์ศิริอรธร, 2553) การศึกษาของ Merriam and Caffarella (1999) มีข้อค้นพบเช่นกันว่า สภาวะทางจิตสังคมของผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยจิตลักษณะตามสถานการณ์ในการศึกษานี้ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน รายละเอียดดังนี้

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Perceived Self-Efficacy) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล (Bandura, 1977) ผลการวิจัยของ McInerney et al. (2012) พบว่า การรับรู้ถึงความสามารถตนเองในผู้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยตัวแปรจิตลักษณะของผู้เรียนจะช่วยผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การรับรู้ความสามารถของตนอาจมาจากประสบการณ์ตรงของตนเองในเรื่องนั้น การได้รับคำชมเชยจากบุคคลสำคัญรอบข้าง หรือการได้เห็นตัวแบบจากประสบการณ์ผู้อื่น ซึ่งเมื่อนักศึกษารู้ว่าตนเองมีความสามารถก็จะเกิดความมั่นใจในตนเอง ยิ่งหากได้รับการเสริมแรงเชิงบวกก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่มุ่งพัฒนาตนเองต่อไป (เกรียงศักดิ์ อุบลไทร, 2555) อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้เรียนต้องเผชิญกับอุปสรรค การรับรู้ความสามารถตนเองจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้ความพยายามและการยืนหยัดในพฤติกรรมนั้น ซึ่งบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม จะไม่ประเมินความสามารถตนเองสูงหรือต่ำเกินความเป็นจริง ซึ่งก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับระดับศักยภาพของตนเอง (Bandura, 1986) ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างมีทิศทางที่เหมาะสม

ความเชื่อมั่นของผู้เรียนที่มีต่อตนเองจะส่งผลโดยตรงต่อการแสดงออกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสภาพการณ์ต่างๆ การศึกษาของ Noornajihan Jaafar et al. (2012) พบว่า ครูผู้สอน

มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ผ่านการชมเชยและการให้ข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนมีความเชื่อในอำนาจตนเองจะทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อว่าความพยายามของตนในวันนี้จะเป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จในอนาคต ลักษณะการปฏิบัติเพื่อเป้าหมายก็จะเพิ่มความมุ่งมั่นมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนจึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะพยายามปรับปรุงตนเองและสภาพแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาไปตามลำดับ

เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของจิตลักษณะตามสถานการณ์ เช่นเดียวกัน เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อการใฝ่เรียนรู้ หากผู้เรียนมีความคิดเชิงบวกต่อการเรียนรู้ก็จะพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง al-Ghazali (1997) กล่าวว่า การกระทำของบุคคลเป็นสิ่งสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ภายในบุคคล ซึ่งความคิดของบุคคลก็เป็นผลมาจากความรู้และการรับรู้ที่มีอยู่ภายใน ฉะนั้นการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ก็จะทำให้มีแนวโน้มพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วย จากผลการศึกษาของ Celuch et al. (2009) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของเจตคติที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนที่มีเจตคติทางบวกจะส่งผลต่อการเป็นนักคิดที่ดี สามารถกลั่นกรองข้อมูลในการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ เจตคติต่อการเรียนรู้ที่เป็นบวกยังเป็นปัจจัยสำคัญทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายด้วย

1.7.2.4 ปัจจัยอิทธิพลคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้

จากการศึกษาแหล่งข้อมูลทางอิสลามศึกษาและผลการวิจัยของนักการศึกษาอิสลาม ที่ได้ศึกษาการเรียนรู้ในอิสลาม จิตวิทยาการเรียนรู้จากทัศนะของศาสนาอิสลาม และแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางอัลกุรอานและอัลหะดีษของท่านนบีฮัมมัด ﷺ พบว่า อิสลามมุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนที่มีความสมดุลในชีวิตในด้านจิตวิญญาณ บุคลิกภาพ และสติปัญญา คำสอนศาสนาอิสลามจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิด Muhamad Atiyah Al-Ibrashi (1967), Hery Noer Aly (1999), Ali Abu-Rahma and Khadijah Abu-Rahma (2013), Abu Umar Yusuf Ibn Abd al-bar (1997), Saeed Ibn Ali al-Kahthanī (1997), Khalid Ibn Hamid al-Hazimī (2012), Muhammad Ibn Ibrahim al-Hamd (1998) จึงสรุปได้ว่า คำสอนในศาสนาอิสลามส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้มาโดยตลอด และธรรมชาติของมนุษย์ก็ได้ถูกสร้างมาให้แก่นักเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมถึงศาสตร์การเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายทางโลกและทางธรรม ดังที่พบว่านักปรัชญามุสลิมหลายท่านได้ใช้เวลาทั้งชีวิตไปกับการศึกษาวิทยาการความรู้และ

สามารถค้นคว้าวิจัยความรู้ใหม่ๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ด้วยเหตุนี้การมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่คำสอนอิสลามให้การตระหนักและส่งเสริมมาอย่างยาวนาน

1.8 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานในการวิจัยตามแนวคิดทางทฤษฎี และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรทางทฤษฎีเพื่อเป็นกรอบในการทดสอบความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

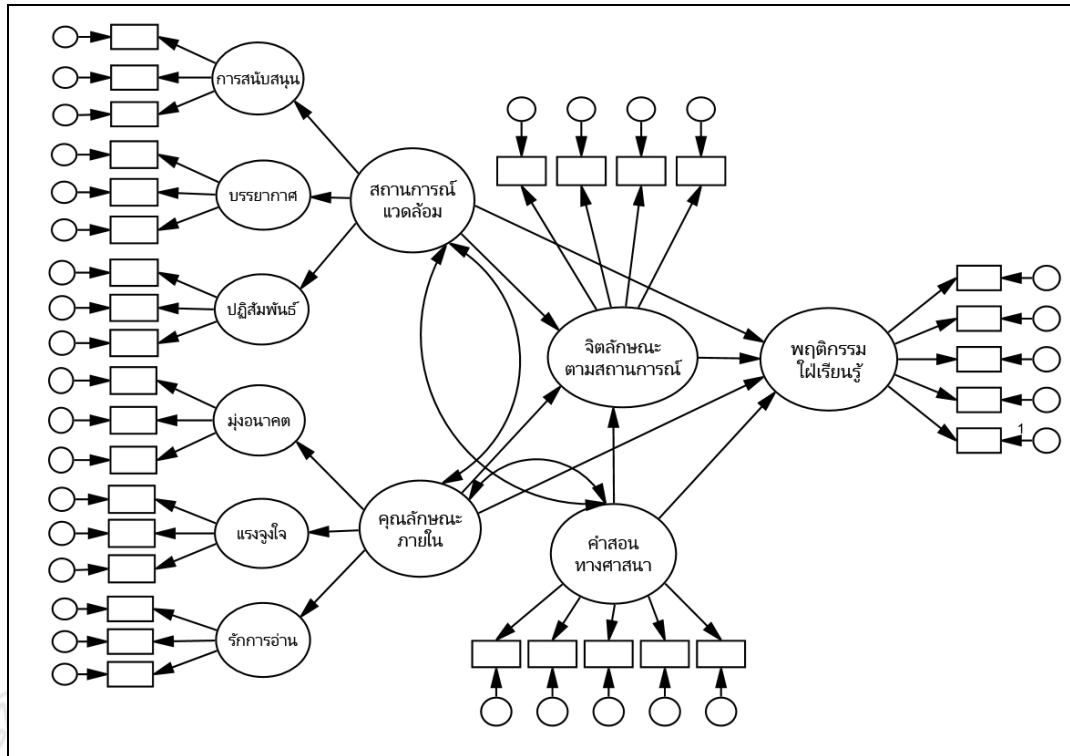
สมมติฐานหลัก

ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน อิทธิพลคำสอนศาสนา และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานย่อย

- 1) สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 6) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 7) จิตลักษณะตามสถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมากำหนดโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น รายละเอียดของโมเดลสมมติฐาน ดังแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 โมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบจำลองสมมติฐานการวิจัย เพื่อวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังต่อไปนี้

- หมายถึง ตัวแปรแฝง (Latent Variables) เป็นสิ่งไม่สามารถวัดได้โดยตรงต้องวัดจากตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งตัวแปรต้น และตัวแปรตาม
- หมายถึง ตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variables) สามารถวัดได้โดยตรง ทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
- หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน
- หมายถึง เส้นอิทธิพลที่ตัวแปรหนึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่ออีกตัวแปรหนึ่ง

←→ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ตัวแปรทั้งสองที่ปลายลูกศรมีความสัมพันธ์กัน แต่ยังไม่สามารถระบุทิศทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกันและกันได้ จึงมีทิศทางที่เป็นไปได้ทั้งสองทาง

1.9 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.9.1 การอ้างอิงอัลกุรอานผู้วิจัยจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น อัลบะเกาะเราะฮ์: 45 หมายถึง สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ ที่ 45

1.9.2 การอ้างอิงอัลหะดีษผู้วิจัยจะอ้างถึงผู้บันทึกหะดีษและหมายเลขหะดีษ เช่น (หะดีษบันทึกโดย al-Bukhārī หะดีษ หมายเลข 1126) โดยใช้ในการเขียนแบบเชิงอรรถ

1.9.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะอืด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ มุเนาวาเราะฮ์ ฮ.ศ.1419

1.9.4 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวม และจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.9.5 การปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย และ อาหรับ – อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.9.6 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม – ปี (Author – Date) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (...)

1.10 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1.10.1 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุภานะสู วะตะอะลา” หมายถึง “มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์และความสูงส่ง” เป็นคำที่ใช้กล่าวสรรเสริญและยกย่องอัลลอฮ์หลังจากที่ได้เอนามของพระองค์

1.10.2 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “คือลัลลอฮูอะลัยฮิวะสัลลัม” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าว ยกย่องท่านเราะสูลหลังจากที่ได้เอนามของท่าน

1.10.3 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ทรงประทานความความสันติแก่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนะบีต่างๆ หลังจากที่ได้เอนามของท่าน

1.10.4 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮู” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานแก่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติเศาะหาบะฮ์ หลังจากที่ได้เอนามของพวกเขา

1.10.5 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮุม” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์ จำนวนสามท่านขึ้นไป หลังจากที่ได้เอนามของพวกเขา

1.10.6 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ทรงโปรดปรานแก่เขา” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบียะฮ์ทุกครั้งที่มีการเอนามของพวกเขา

1.10.7 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮูมา” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ทรงโปรดปรานแก่เขา” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบะฮ์และเศาะหาบียะฮ์จำนวนสองท่านทุกครั้งที่มีการเอนาม

1.10.8 สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮุนนะ” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ทรงโปรดปรานแก่พวกนาง” จะเขียนต่อท้ายเศาะหาบียะฮ์จำนวนสามท่านขึ้นไปทุกครั้งที่มีการเอนามของพวกนาง

1.10.9 ﴿...﴾ วงเล็บปีกกาใช้สำหรับอ้ายฮัลกรอาน

1.10.10 (...) วงเล็บคู่ จะใช้สำหรับตัวบทหะดีษ

1.10.11 (...) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.10.12 “...” เครื่องหมายอัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลฮัลกรอานอัลหะดีษ ชื่อ

หนังสือและคำพูดของคนสำคัญ

1.11 นิยามศัพท์

การให้ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้สามารถเข้าใจความหมายตรงกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งนิยามศัพท์ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ นิยามศัพท์เฉพาะ และนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1.11.1 นิยามศัพท์เฉพาะ

คือการให้ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคำศัพท์ที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1.11.1.1 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของนักศึกษาปริญญาตรีในสาขาอิสลามศึกษา ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความขยันหมั่นเพียรที่จะค้นหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ด้วยการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งนักศึกษาที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จะมีพฤติกรรมชอบอ่าน ชอบฟัง ชอบการค้นคว้าหาความรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

1.11.1.2 การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ หมายถึง การสร้างแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีลักษณะเป็นสาเหตุส่งผลให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยสถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน อิทธิพลคำสอนทางศาสนา และจิตลักษณะตามสถานการณ์

1.11.1.3 นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย 3 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

1.11.2 นิยามเชิงปฏิบัติการ

เป็นการให้ความหมายของคำที่เป็นแนวคิด ออกมาในลักษณะที่วัดได้ สังเกตได้ เพื่อให้มีความหมายที่แน่นอนมีขอบเขตตามกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อให้เข้าใจตรงกันและไม่เกิดความคลาดเคลื่อนในงานวิจัย มีดังนี้

1.11.2.1 สถานการณ์แวดล้อม (Situational factors) คือ สถานการณ์รอบตัวผู้เรียนที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการพิจารณาจากสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียนในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

1) **การสนับสนุนทางสังคม** หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับแรงสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จากสังคม ได้แก่ครอบครัวและคนรอบข้าง ที่คอยให้การส่งเสริมและช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนทางด้านจิตใจจาก จนเป็นผลผลักดันให้ผู้เรียนแสดงออกทางพฤติกรรมสนใจการเรียนรู้ โดยอาจเป็นผลจากการอบรมบ่มเพาะทางพฤติกรรมที่ต้องใช้เวลานานในการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2) **บรรยากาศทางการเรียน** หมายถึง สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและในห้องเรียน ที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้แก่ บรรยากาศแห่งวิชาการ การมีแหล่งเรียนรู้บริการวิชาการแก่ผู้เรียนที่หลากหลาย สภาพทางกายภาพของห้องเรียนที่มีความเหมาะสม และมีองค์ประกอบของปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้พร้อม

3) **การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน** หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับผู้เรียนที่เสริมสร้างการเรียนรู้และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยแสดงออกผ่านรูปแบบการให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก การเรียนรู้ การเอาใจใส่ต่อนักเรียน และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนจัดขึ้น

1.11.2.2 คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน (Psychological Traits) เป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ภายในจิตใจของผู้เรียน อันเกิดจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ประกอบด้วย การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน

1) **การมีลักษณะมุ่งอนาคต** หมายถึง ลักษณะของผู้เรียนที่สามารถกำหนดเป้าหมายสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในระยะไกล และให้ความสำคัญกับความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต จนทำให้สามารถควบคุมตนเองจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ครอบคลุมถึงความสามารถในการอดทนเพื่อรอคอยความสำเร็จในอนาคต ผู้เรียนจะมีเป้าหมายอยู่ในใจทำให้สามารถพากเพียรเพื่ออนาคตได้

2) **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** หมายถึง ลักษณะของผู้เรียนที่มีความปรารถนาจะศึกษาเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ จึงมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค และมีความมุ่งมั่นสูงที่จะนำพาตนไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งใจไว้

3) **การมีนิสัยรักการอ่าน** หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้ต่างๆ ด้วยการอ่าน โดยมีความรู้สึกเชิงบวกต่อการอ่านและมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยการอ่าน อ่านอย่างสม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

1.11.2.3 จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) คือ ลักษณะทางจิตใจภายในของบุคคลที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน

1.11.2.4 อิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักศึกษาได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนทางศาสนาอิสลาม อันมีที่มาจากอัลกุรอาน และอัลหะดีษ และนำมาเป็นแรงหนุนทางศรัทธาให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ครอบคลุมการแสวงหาองค์ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อจะได้นำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

1.12 ข้อจำกัดของการวิจัย

1.12.1 การวิจัยนี้ออกแบบเพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ จึงเน้นการศึกษาปัจจัยในระดับสาเหตุอย่างเป็นระบบในแนวกว้าง โดยเน้นบริบทของผู้เรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแน่นอนว่าปัจจัยในเชิงสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วและไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงอดีตได้ จึงควรนำปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลมาพัฒนาเป็นแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในระดับนโยบายของสถาบันการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1.12.2 การวิจัยนี้ได้เพิ่มตัวแปรอิทธิพลคำสอนศาสนา ร่วมวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาอิสลามศึกษา ซึ่งโดยพื้นฐานของนักศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษาจะได้รับการเน้นย้ำให้มีความเคร่งครัดในการนำบทบัญญัติทางศาสนามาปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อปรากฏข้อคำถามที่ถามระดับความเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลคำสอนศาสนาต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างจึงแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่เป็นทิศทางเดียวกับคำสอนทางศาสนาที่ได้รับรู้และมักเล่าที่จะให้ข้อมูลสภาพการปฏิบัติที่แย้งจากข้อพึงปฏิบัติจากคำสอนศาสนา จึงส่งผลให้อิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่ปรากฏในโมเดลเกิดสถานะไม่เสถียรตามไปด้วย ผลการศึกษาในบริบทที่ศึกษานี้จึงมีความแตกต่างจากโมเดลสมมติฐานเล็กน้อย

1.12.3 การวิจัยนี้มีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนมากและโมเดลมีขนาดใหญ่ ทำให้ข้อคำถามในแบบสอบถามมีจำนวนค่อนข้างมาก และเนื่องจากธรรมชาติของข้อมูลได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกัน ทำให้ปรากฏผลว่าตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายปัจจัยเชิงเหตุในระดับที่ต่ำ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ศึกษาการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในบทนี้ได้ศึกษา พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในระดับปริญญาตรีของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดภาพรวมของการทบทวนวรรณกรรมที่จะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.1.1 นิยาม ความหมาย และแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์

2.1.2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.1.3 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

2.2 ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.2.1 ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม

2.2.2 ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน

2.2.3 ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์

2.2.4 ปัจจัยอิทธิพลจากคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้

2.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.3.1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3.2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.3.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

2.4 การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในระดับปริญญาตรี

2.5 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่อาจสังเกตได้จากการเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด มีความพยายามและความตั้งใจในการเรียนรู้ มีความขยันอดทน และมีความรับผิดชอบ เป็นต้น มีรายละเอียดที่จะอธิบายดังต่อไปนี้

2.1.1 นิยาม ความหมาย และแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์

พฤติกรรม (Behavior) ในที่นี้ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะการแสดงออกนั้นจะเป็นภายในหรือภายนอก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต 2556) ซึ่งในเชิงจิตวิทยา ได้แบ่งพฤติกรรมเป็นสองประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) คือ การกระทำที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่า เช่น การเดิน การอ่าน การนอน ฯลฯ หรืออาจต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการรับรู้ เช่น ความดันเลือด คลื่นสมอง การเต้นของชีพจร และประเภทที่สอง พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หรือ กระบวนการทางจิต (Mental process) เป็นการกระทำที่เราไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า เช่น การคิด การฝัน ซึ่งอาจต้องใช้เครื่องมือเทคโนโลยีมาช่วยในการรับรู้ เช่น เครื่องมือจับโกหก เครื่องมือวัดการหายใจ (ซากุล สิ้นไชย, 2555)

ส่วนคำว่า พฤติกรรม ในภาษาอาหรับ คือคำว่า อัศสุลุก (السلوك) มาจากรากศัพท์ สะละกะ (سلك) หมายถึง เป็นอาการนามที่อธิบายการกระทำหรือสภาพของสิ่งมีชีวิต ครอบคลุมถึงการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต และจรรยาบรรณทางทั้งที่ดีและไม่ดี ซึ่งในเชิงจิตวิทยาคำว่า อัศสุลุก (السلوك) หมายถึง การสนองตอบต่อสิ่งที่พบทุกอย่าง กล่าวคือลักษณะการแสดงออกของมนุษย์ต่อสิ่งที่เผชิญนั่นเอง (Samir 'Aabduhadi, 2008) โดยสรุปกล่าวได้ว่าพฤติกรรมใดๆ ของบุคคลที่ตอบสนองสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ถูกขับเคลื่อนมาจากการรับรู้และลักษณะทางจิตวิทยาที่อยู่ภายใน

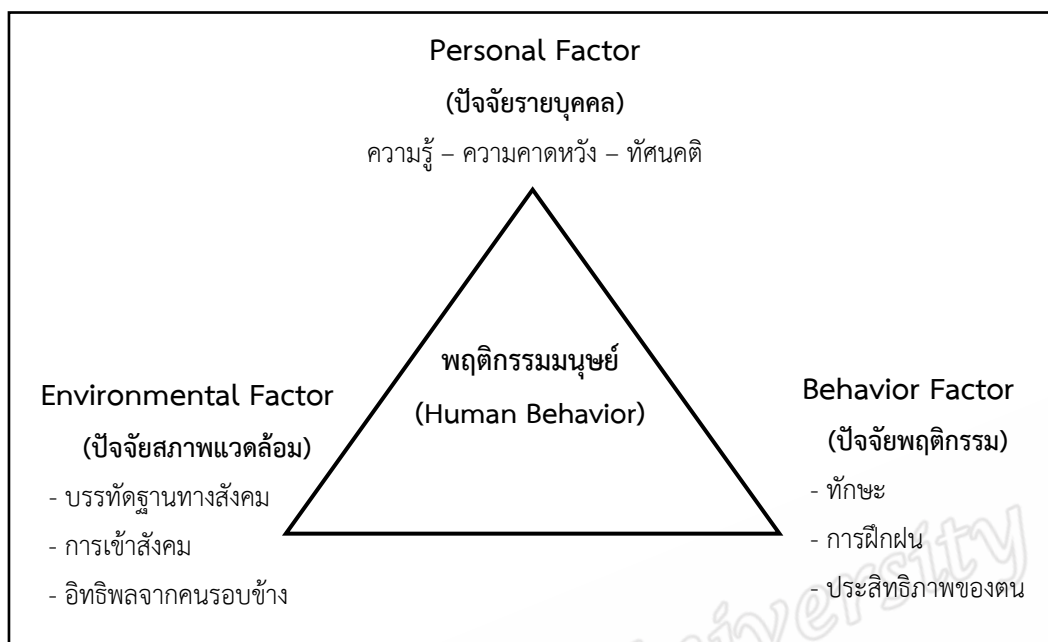
การศึกษานี้จะเจาะจงไปที่ “พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” โดยในส่วนความหมายของ “การเรียนรู้” (Learning) คือ กระบวนการของมนุษย์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม Lahay, McNess และ McNess (1973) ได้ให้ความหมาย การเรียนรู้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งเป็นผล

จากประสบการณ์ของรายบุคคล โดยการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้อาจวัดได้ไม่ชัดเจน และต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เฉกเช่นเดียวกับที่ Rohwer, Rohwer, & B-Howe (1980) ได้ให้ความหมาย การเรียนรู้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสติปัญญาที่ค่อนข้างถาวร และสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมของบุคคลนั้น

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมไฟเรียนรู้ พฤติกรรมภายนอกและภายในย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ การรับรู้ ทศนคติ ความเชื่อ และความสนใจเป็นพฤติกรรมภายในที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมไฟเรียนรู้ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายนอก ฉะนั้นการศึกษาการการเรียนรู้ของผู้เรียนในมิติของพฤติกรรมศาสตร์ จึงช่วยให้ทราบที่มาของพฤติกรรมดังกล่าว โดยอาศัยการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์จากองค์ความรู้หลากหลายศาสตร์ คือ อิสลามศึกษา จิตวิทยา สังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา เข้ามาร่วมอธิบายว่าตัวแปรหรือปัจจัยด้านใดที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน

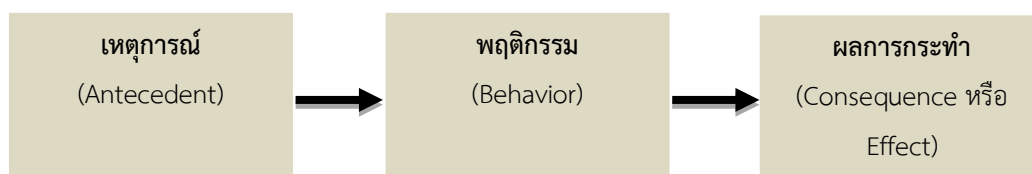
เนื่องด้วยศาสตร์ทางด้านสังคมวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ จะสามารถอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ โดยอาศัยฐานความรู้ที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ใช้ข้อเท็จจริง (Fact) ทางสังคมเป็นข้อมูลในการศึกษาประเด็นในสังคม แล้วอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมิติที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและบริบทให้มากที่สุด (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) จึงทำให้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่มาจากการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาข้อเท็จจริงในเชิงสาเหตุ

นอกจากนี้ Bandura (1986) ซึ่งเป็นหนึ่งในนักจิตวิทยาที่มีแนวคิดเชิงพฤติกรรมนิยม และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Cognitive Learning Theory) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมจะเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986)

นอกจากนี้ มีทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ (Operant Conditioning theory) ของ Skinner (1938) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เสนอแนวความคิดว่าพฤติกรรมและผลของการกระทำพฤติกรรมใดๆ เกิดมาจากความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม โดยสิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขการกระทำจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำมากกว่าการรับจากผู้สอน อธิบายได้ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ 2.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำของ Skinner (1938)

แนวคิดการวางเงื่อนไขการกระทำของ Skinner (1938) นี้ จะใช้ผลของการกระทำเป็นตัวควบคุม กล่าวคือ หากต้องการผลการกระทำที่เป็นเชิงบวกก็ต้องควบคุมด้วยการเสริมแรง (Reinforcement) เช่น ชมเชยเพื่อให้กำลังใจ ให้รางวัล แต่หากเป็นผลการกระทำที่ไม่ตรงกับที่ต้องการก็จะควบคุมด้วยการ การลงโทษ (Punishment) เช่น ไม่ส่งงานตามเวลาที่กำหนดครูจึงหักคะแนน (Punishment)

ซึ่งหากเราพิจารณาในมิติของหลักการศาสนาอิสลามจะพบว่า ในคำสอนศาสนาอิสลามเอง ได้มีแนวคิดลักษณะเดียวกับการการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำอย่างช้านานแล้ว ดังที่เราจะพบตัวบทในอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ มักจะเสริมแรงในทางบวกแก่มนุษย์ที่มีพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ประพฤติปฏิบัติสิ่งดีงาม ได้ประกอบตนเองให้อยู่ในแนวทางที่ดียิ่งขึ้น การเสริมแรงในคำสอนศาสนาอิสลามมีอยู่ทั้งในอยู่ในแบบรูปธรรมและนามธรรม อาทิ พระองค์ทรงแจ้งให้ทราบถึงรางวัลผลตอบแทนที่ผู้ประพฤติดีจะได้รับ เพื่อกระตุ้นให้พวกเขามีกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค และยืนหยัดในพฤติกรรมที่ดีงามเช่นนั้นต่อไป ดังในอายะฮ์นี้ ซึ่งพระองค์ได้ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾

(البقرة: 82)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ศรัทธา และประกอบสิ่งที่ดีงามทั้งหลายนั้น คนเหล่านี้แหละคือชาวสวรรค์โดยที่พวกเขาจะพำนักอยู่ในสวรรค์โดยที่พวกเขาจะพำนักอยู่ในสวรรค์ตลอดกาล”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 82)

﴿ وَإِذَا لَأْتَيْنَاهُم مِّن لَّدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴾

(النساء: 67)

ความว่า “และถ้าเช่นนั้นแล้ว แน่อนเราก็จะให้แก่พวกเขา ซึ่งรางวัลอันใหญ่หลวงจากที่เราเ็นเอง”

(อัน-นิซาอ : 67)

ซึ่งมีตัวบทในคัมภีร์อัลกุรอานอีกมากมายที่ได้กล่าวถึงรางวัล และผลตอบแทนอันจะเป็นผลจากพฤติกรรมของมนุษย์บนโลกนี้ แต่ขณะเดียวกัน คำสอนศาสนาอิสลามก็มีลักษณะการเสริมแรงในเชิงลบในระดับที่หนักเบาแตกต่างกัน เพื่อเป็นการลงโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่หลักการศาสนาได้อบรมสั่งสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดเงื่อนไขให้มนุษย์ปรับพฤติกรรม และกลับเนื้อกลับตัวมาอยู่ในแนวทางของศาสนา ตัวอย่างตัวบทในอัลกุรอานที่มีการใช้ลักษณะการเสริมแรงในเชิงลบ คือ

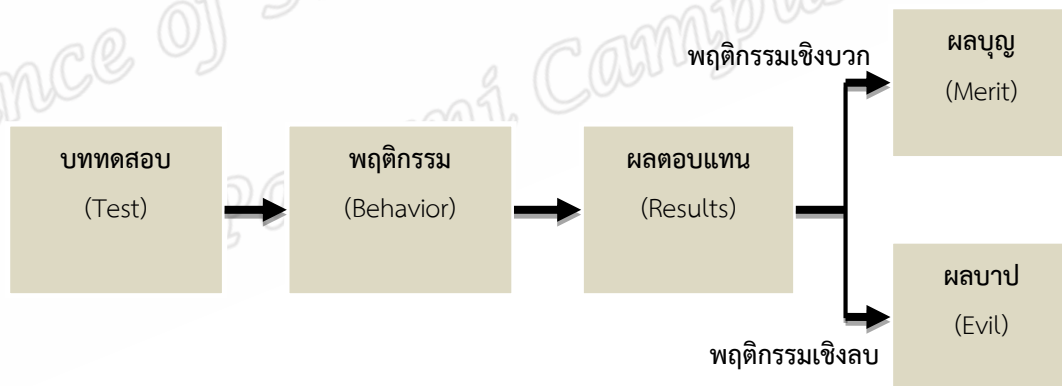
﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

(36: المائدة)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น หากพวกเขาครอบครองสิ่งที่มีอยู่ในแผ่นดินนี้ทั้งหมดและมีเอียงนั้นอีกรวมกัน เพื่อจะใช้ในการไถ่ตัวให้พ้นจากการลงโทษในวันกิยามะฮฺแล้ว สิ่งเหล่านั้นก็จะไม่ถูกรับ และสำหรับพวกเขานั้นคือการลงโทษอันเจ็บแสบ”

(อัล-มาอิดะฮฺ : 36)

การเสริมแรงในเชิงลบในตัวเองข้างต้นยังใช้การเปรียบเทียบประกอบ เพื่อให้มนุษย์สามารถจินตนาการและเข้าใจในเชิงรูปธรรมได้ถึงผลที่จะได้รับจากการกระทำพฤติกรรมที่พระองค์ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น หากจะสรุปพฤติกรรมมนุษย์โดยใช้กรอบคำสอนศาสนาอิสลาม สรุปได้ดังแผนภาพที่ 2.3

แผนภาพที่ 2.3 พฤติกรรมมนุษย์ตามกรอบคำสอนศาสนาอิสลาม

จากแผนภาพ ผลลัพธ์หรือผลของการกระทำในมิติคำสอนอิสลามจะมีความชัดเจน แต่ทุกระบวนการมีความละเอียดอ่อน พฤติกรรมการทำความดีและความชั่วของมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์ด้วยกันไม่สามารถสังเกตเห็นได้ตลอด ฉะนั้นการกำหนดให้มีผลตอบแทนและบทลงโทษสำหรับพฤติกรรมต่างๆ จึงเป็นการกระตุ้นให้มนุษย์ต้องมีความศรัทธาในการทำทำความดีและหลีกเลี่ยงจากการกระทำที่ไม่ดี (Alizi Alias, 2005) อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เป็นมุสลิมจะมีความเชื่อว่าทุกสิ่งที่ได้ประสบใน

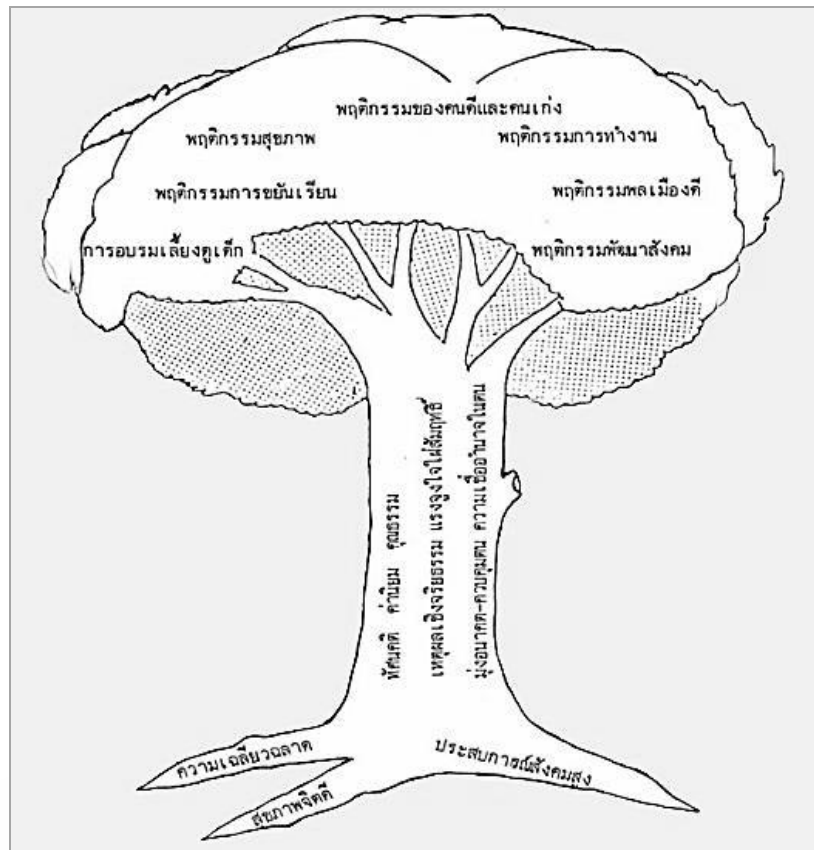
ชีวิตล้วนเป็นบททดสอบ พระองค์ทรงมองเห็นทุกการกระทำ อีกทั้งมีมะลาอิกะฮ์⁶ ที่รับหน้าที่จดบันทึกทุกการกระทำของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา และเราก็ต้องเชื่อมั่นว่าผลตอบแทนจากการตัดสินใจของอัลลอฮ์ ﷻ มีความยุติธรรมที่สุด

นอกจากนี้ โดยทั่วไปการกล่าวถึงพฤติกรรมมักจะควบคู่กับการกล่าวถึงแนวคิดทางจริยธรรม ซึ่งจะมีความหมายที่คล้ายคลึงคำว่า “อัคลาก” ในหลักคำสอนศาสนาอิสลาม หมายถึงพฤติกรรมขั้นพื้นฐานที่ถูกกำหนดเป็นกฎเกณฑ์เพื่อจัดระเบียบลักษณะนิสัยของมนุษย์ โดยมีวะฮยู (อัลกุรอาน) เป็นสิ่งกำหนดขอบเขตเพื่อเป็นระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเป้าหมายของการแต่งตั้งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ คือการเป็นแบบอย่างเชิงประจักษ์ในด้านจริยธรรม เพื่อเติมเต็มจรรยาบรรณที่อันดีงามของมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

“ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม” ที่นำเสนอโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539) ซึ่งเป็นนักวิชาการคนสำคัญในวงวิชาการพฤติกรรมศาสตร์ของประเทศไทยเป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ถูกอ้างถึงในงานวิจัยจำนวนมาก ทฤษฎีนี้ได้มาจากการศึกษาวิจัยสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และนำเสนอเป็นแผนภาพที่ 2.4 ดังนี้

⁶ มลาอิกะฮ์เป็นบ่าวที่มีเกียรติ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสร้างพวกเขาเพื่อให้งงรักภักดี เชื่อฟัง และเคารพภักดีต่อพระองค์ ในบรรดาเหล่ามลาอิกะฮ์มีที่พระองค์ได้ทรงบอกชื่อและการงานต่างๆ ให้เราได้รับรู้ อีกบางส่วนพระองค์ไม่ได้บอกให้เรารู้โดยพระองค์ได้สงวนไว้เฉพาะในความรอบรู้ของพระองค์เท่านั้น ซึ่งจะมีมลาอิกะฮ์บางส่วนที่มีหน้าที่คอยเฝ้าดูแลมนุษย์และคอยจดบันทึกการกระทำของพวกเขาแต่ละคน (มุฮัมมัด บิน อิบรอฮีม อัต-ตุวายญีรีย 2006 แปลโดย อิบรอฮีม อาลฮูเซน)

แผนภาพที่ 2.4 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมทางจริยธรรม
(ที่มา: ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2539)

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ได้แบ่งต้นไม้ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ ดอก ผล และ ใบที่อยู่บนต้น ซึ่งบ่งชี้ถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง พฤติกรรมพัฒนาสังคม พฤติกรรมการทำงาน ที่ขยันขันแข็ง เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่เจริญงอกงามในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนที่สอง คือ ส่วนลำต้นของต้นไม้ ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5) ทัศนคติ คุณธรรมและ ค่านิยม และส่วนสุดท้าย คือ ส่วนรากของต้นไม้ ซึ่งแสดงถึงจิตลักษณะพื้นฐาน โดยเป็นสาเหตุหรือ ที่มาของพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ความเฉลียวฉลาด 2) ประสบการณ์ทางสังคม 3) สุขภาพจิต ดังกล่าวนี้คือองค์ประกอบของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2550) ได้อธิบาย “ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม” เพิ่มเติมว่า จิตลักษณะส่วนรากอาจเป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ในส่วนลำต้นของต้นไม้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิตที่ดี ในระดับที่เหมาะสมกับวัยจึงจะมีความพร้อมนำไปสู่การพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ตรงส่วนลำต้นของต้นไม้ได้ ความพร้อมในที่นี้บุคคลจะได้รับมาจาก

สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นเจริญงอกงามกลายเป็นพฤติกรรมพึงประสงค์ สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้

2.1.2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตนของผู้เรียนในลักษณะใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ โดยครอบคลุมทั้งการเรียนรู้จากรายวิชาต่างในห้องเรียน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในโลกกว้าง อาทิ จากการอ่านหนังสือ การเรียนรู้ผ่าน E-learning การใช้แอปพลิเคชัน (Application) การเรียนผ่านยูทูป (YouTube) และการศึกษาตามอัธยาศัยต่างๆ ที่ยุคสมัยปัจจุบันมีช่องทางเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า โลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดนเช่นในปัจจุบัน ได้บีบคั้นยุคนี้ให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งหากบุคคล สังคม หรือสถาบันการศึกษาสามารถปรับตัวให้สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ก็จะสามารถนำพาตนเองสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้เอง การเตรียมพร้อมผู้เรียนยุคนี้ด้วยการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จึงเป็นความจำเป็นของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

การศึกษาและการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ แนวคิดการสร้างผู้เรียนให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior) จึงได้ถูกกล่าวถึงอย่างมากในการจัดการศึกษาของศตวรรษนี้ และถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทุกช่วงวัย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มีวิสัยทัศน์ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเพื่อให้คนไทยยุคใหม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จึงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนักเรียนยุคสมัยนี้ แม้ว่าปัจจุบันผู้เรียนจะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้มากขึ้น แต่ผู้เรียนเองก็ต้องมีบุคลิกของการกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ เพราะการที่บุคลิกที่ใฝ่เรียนรู้จะมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในอนาคตของผู้เรียน Guglielmino, P.J., & Guglielmino, L.M. (2003) ได้อธิบายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ต้องมาจากความพร้อมของปัจจัย 2 ด้าน คือ

1) ความพร้อมด้านเทคนิคการเข้าถึง (Technical Readiness) คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสืบค้น และรู้จักแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางต่างๆ สามารถ

เข้าใจภาษาของแหล่งเรียนรู้ได้ดี และประการสำคัญต้องมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ด้วย

2) ความพร้อมทางด้านการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Readiness for self-directed learning) คือ มีความเชื่อมั่นว่าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีความคิดที่เปิดกว้างพร้อมที่จะเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้ตนเองอย่างไร้อคติ สามารถรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีการบังคับ

อย่างไรก็ตาม ในยุคที่ความรู้เข้าถึงได้ง่ายเช่นปัจจุบันนี้ จำเป็นต้องตระหนักในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนรู้ประกอบด้วย ซึ่งนี่คือส่วนที่คำสอนศาสนาเข้ามามีบทบาทหลักในการควบคุมด้านคุณธรรมสำหรับผู้เรียน เราจึงพบว่ามีบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานที่กล่าวถึงเรื่องนี้อยู่หลายตัวบท ทั้งนี้เพื่อการมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตและสถานภาพทางสังคมของมุสลิมให้สามารถรับใช้สังคมด้วยบทบาทหน้าที่ต่างๆ

กล่าวได้ว่า ผู้ที่มีความพร้อมด้านเทคนิคการเข้าถึงความรู้ (รวมไปถึงมีความรู้ในภาษาและความรู้พื้นฐานของศาสตร์นั้น) จะยังสามารถนำตนเองสู่การเรียนรู้ได้ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการการเรียนรู้ Muhamad Atiyah Al-Ibrashi (1967) ได้กล่าวว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์เป็นผู้รักการเรียนรู้ ใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เราจึงพบว่านักปรัชญามุสลิมหลายคนได้ใช้เวลาทั้งชีวิตไปกับการศึกษาวิทยาการความรู้ด้วยความสมัครใจ และสามารถสืบเสาะเรียนรู้ได้อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ในหนังสือ “กัซฟูซ ซุนนุน” (Kashf al-Zounun) อัลฮัจญ์ เคาะลีฟะฮฺ กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นความสุขที่สุด และเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดกว่าทุกสิ่ง การใฝ่เรียนรู้จะนำไปสู่สัจธรรมทางวิชาการและปรับบุคลิกของเราให้เข้าใกล้บุคลิกที่สมบูรณ์แบบที่สุด

มนุษย์กับพฤติกรรมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน เพราะการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่คอยชี้แนะแนวทางให้ทางออกแก่ปัญหาต่างๆ ในชีวิต ในคัมภีร์อัลกุรอานจึงมีตัวบทมากมายที่กล่าวถึงเรื่องนี้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสอนสั่งให้มนุษย์ใฝ่หาคำตอบในสิ่งที่ยังไม่รู้โดยการถามผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿...فَسْأَلُوا أَهْلَ الدِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

(النَّبِيَاءُ : 7; النحل : 43)

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้เถิด หากพวกเจ้าไม่รู้”

(ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 7: อัล-อันบิยาอ และอายะฮ์ที่ 43: อันนัหฺล)

นอกจากผู้เรียนต้องมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้แล้ว ยังจำเป็นต้องการควบคุมการเรียนรู้ของตนให้สอดคล้องกับคำสอนศาสนา มีเจตนาที่บริสุทธิ์ ไม่ใช่การเรียนรู้ที่มุ่งหวังโอ้อวดความเก่งกาจของตนเอง (Ismail Lutfi Japakiya, 2011) ในคัมภีร์อัลกุรอานได้สอดแทรกคำสอนที่สอนให้มนุษย์มีความอดทนในการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาทิ เช่น จากเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในสุเราะฮ์ อัล-กะฮ์ฟี่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของท่านนบีมูซา⁷ عليه السلام และท่านนบีอัลคิฏร⁸ عليه السلام เรื่องราวของทั้งสองเป็นบทเรียนที่ดีในเรื่องการถ่อมตน และอดทนในการเรียนรู้ดังที่กล่าวว่า

﴿قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا﴾

(الكهف: 69)

เขากล่าวว่า “หากอัลลอฮ์ทรงประสงค์ท่านจะพบฉันเป็นผู้อดทน และฉันจะไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของท่าน”

(อัล-กะฮ์ฟี่: 69)

โดยสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการใฝ่เรียนรู้ในมิติคำสอนอิสลาม คือ ความรู้ใดๆ ที่เราแสวงหา ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทักษะทางด้านวิชาการหรือการพัฒนาตนเองให้เชี่ยวชาญในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง สิ่งเหล่านั้นต้องเป็นการเรียนรู้ที่ให้ประโยชน์แก่สังคมและไม่เป็นโทษต่อผู้อื่น เพื่อให้เรามีความรู้สึกร่วมในการรับผิดชอบสังคม และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างประชาชาติให้มีศักยภาพ (Kalid Ibn Hamid al-Hazimi, 2012) เฉกเช่นตัวอย่างประวัติศาสตร์ในอดีตที่ท่านเราะฮ์ลุส⁹ عليه السلام ได้ชี้แนะแก่ หัซซาน อิบน์ ซาบิต رضي الله عنه เศาะหาบะฮ์ที่มีความเก่งกาจในด้านวรรณศิลป์ ท่านเราะฮ์ลุส⁹ عليه السلام ก็ได้แนะแก่เขา ฝึกฝนทักษะการนำเสนอของตนให้มีความชัดเจนรัดกุมในการนำเสนอบทกวีโคลงกลอนต่อบรรดามุขริกิน อิบน์ซีรีน ซึ่งมีเหตุการณ์ที่ครั้งหนึ่งชาวอันศอร⁹ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย หัซซาน อิบน์ ซาบิต, กะอับ อิบน์ มาลิก และอับดุลลอฮ์ อิบน์ รอวาหะฮ์ رضي الله عنه รับอาสาที่จะต่อกรกับ

⁷ ท่านนบีมูซา เป็นบุตรของอิมรอน สืบเชื้อสายมาจากท่านนบีอิบรอฮีม กำเนิดที่มักศึ (ประเทศอียิปต์ในปัจจุบัน) ในสมัยเจ้าเมืองผู้มีอำนาจเด็ดขาดนามว่าฟิโรเอาน

⁸ ท่านอัลคิฏร เป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ เป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะ และได้ส่งความรู้ของระบบของระบบการสร้างโลกและสรรพสิ่ง

⁹ อันศอร (أنصار) หมายถึง ผู้ช่วยเหลือตามประวัติศาสตร์อิสลามชาวเมืองยัษริบ(มะดีนะฮ์) เมื่อเข้ารับอิสลามแล้วจึงเรียกว่าเป็น “ชาวอันศอร” ซึ่งหมายถึงการที่คนกลุ่มนี้ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์มุสลิมที่อพยพ มาจากเมืองมักกะฮ์ (มูฮัจญิรีน)

บรรดามุซิกีน¹⁰ โดยที่หัชซานและกะอับ ได้ประชันโคลงกลอนกับบรรดามุซิกีนอย่างชาญฉลาดและตอบโต้ได้อย่างมีไหวพริบได้ทุกเรื่อง ครอบคลุมเรื่องราวสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้น วันเวลา และร่องรอยในประวัติศาสตร์ต่างๆ ขณะเดียวกันการตอบโต้อย่างชาญฉลาดของ अबดุลลอฮ์ อิบน์ รอวาหะฮ์ رضي الله عنه ยังได้ทำให้พบบรรดามุซิกีนอับอายเสียหน้า อันเนื่องจากการที่พวกเขาปฏิเสธการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และยังเคารพบูชาต่อสิ่งที่ไม่ได้ยืนหรือไม่ได้เกิดประโยชน์อันใด (Ibn Kathir, 1970: 2/6) เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นแบบอย่างของกลุ่มบุคคลคุณภาพในอดีตที่ฝึกฝนเรียนรู้ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งอย่างเชี่ยวชาญ จนสามารถเป็นประโยชน์ในการเอาชนะกลุ่มผู้ที่รุกรานความสงบของในสังคมของยุคนั้น

นอกจากนี้ Jasiman (2009) ก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของผู้บุคคลให้สามารถเชี่ยวชาญและเข้าถึงทักษะความรู้ที่มีอยู่ในโลกนี้สามารถจำแนกความรู้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การเรียนรู้ที่ได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ ('Ilmu al-Naqliyah) และ (2) การเรียนรู้ที่ได้รับจากการแสวงหาของตน (Ilmu al-'Aqliyah) การเรียนรู้ลักษณะแรกอาจอธิบายเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายว่า หมายถึง ความถนัดหรือพรสวรรค์ที่อัลลอฮ์ ﷻ มอบให้มียู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนการเรียนรู้ลักษณะที่สองคือ ความรู้หรือทักษะที่ได้มาจากการเฝ้าหาเรียนรู้เฉพาะบุคคล ยิ่งเพิ่มการขวนขวายและฝึกฝน ก็จะมีผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ฉะนั้น ผู้เรียนที่มีพรสวรรค์ในด้านใดด้านหนึ่ง รับรู้ถึงความถนัดของตนและหมั่นฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ก็จะสามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะนั้น

นอกจากแนวคิดการเรียนรู้ในมิติคำสอนศาสนาอิสลามแล้ว การพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับในระดับโลกอย่าง Dewey (1997) ก็ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาที่ดีว่าควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในสองมิติ คือ เป้าหมายของผู้เรียน (Individual student) และเป้าหมายทางสังคม (Social Purpose) กล่าวคือ การพัฒนาพฤติกรรมในระยะสั้นต้องเน้นการส่งเสริมอย่างมีคุณภาพ ถึงจะส่งผลก่อประโยชน์ต่อเป้าหมายทางสังคมในระยะยาว แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำรงอยู่ของตนเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ

นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักคิดในกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ส่วนใหญ่ก็มีความเชื่อว่าพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ล้วนได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ทิศนา แขมมณี (2556) กล่าวว่า นักคิดในกลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ “พฤติกรรม” มาก ก็เนื่องจาก

¹⁰ มุซิกีน คือ ผู้ที่ปฏิเสธการศรัทธาตั้งภาคีในด้านกรรมสิทธิ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ

พฤติกรรมเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัด สามารถวัดได้และทดสอบได้ นักทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ คือ ธอร์นไดค์ (Thorndike) ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ จากแนวคิดการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) นี้ Hergenhahn and Olson (1993) ได้สรุปดังนี้

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) พฤติกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ผู้เรียนต้องมีความพร้อมทั้งทางกายและจิตใจ

2) กฎแห่งการฝึกฝน (Law of Exercise) การได้ฝึกหัดหรือซ้อมกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้พัฒนาต่อเนื่องอย่างถาวรได้ แต่หากไม่ได้มีการฝึกฝนเป็นประจำ พฤติกรรมดังกล่าวก็อาจมีอยู่ได้แค่ในระยะสั้น

3) กฎแห่งการใช้หรือไม่ได้ใช้ (Law of Use and Disuse) เนื่องจากการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของสภาพแวดล้อม ฉะนั้นพฤติกรรมการเรียนรู้จะติดแน่นมั่นคงขึ้น หากได้มีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

4) กฎแห่งผลที่น่าพอใจ (Law of Readiness) หากผู้เรียนมีความพึงพอใจและมีความสุขกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ก็ย่อมทำให้ยิ่งอยากเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีความเก่งในพฤติกรรมนั้นยิ่งขึ้น

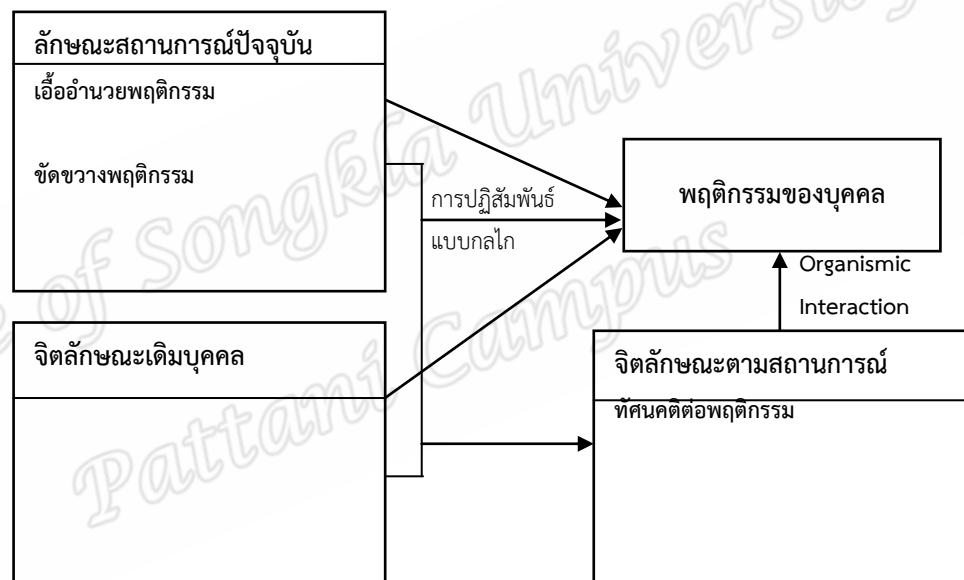
โดยสรุปจากแนวคิดการเชื่อมโยงของ Thorndike (1905) จะให้ความสำคัญกับความพร้อมของผู้เรียน แล้วฝึกฝนพัฒนาทักษะนั้นและนำไปใช้จริงอย่างต่อเนื่อง และประการสุดท้ายคือ ผู้เรียนต้องมีผลเชิงบวกจากการทำพฤติกรรมนั้น

การกำเนิดขึ้นมาของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในมุมมองของพฤติกรรมศาสตร์ สามารถมีที่มาจากปัจจัยเชิงสาเหตุรอบด้าน มีที่มาจากการบ่มเพาะของสถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิมภายใน จิตลักษณะตามสถานการณ์ และอิทธิพลปัจจัยอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยหรือขัดขวางให้การเรียนรู้เกิดขึ้น โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมในการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) นำเสนอโดย Endler and Magnusson (1977) เป็นทฤษฎีทางสังคมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งจะช่วยในการ

อธิบายที่มาหรือสาเหตุของพฤติกรรมบุคคลในหลายมิติ ครอบคลุมสาเหตุทางด้านจิตใจของบุคคล (Psychological traits) สาเหตุทางด้านสถานการณ์ (Situational factors) และสาเหตุที่เป็นอิทธิพลร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของจิตใจ และสถานการณ์ของผู้กระทำ (Psychological states) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมได้นำเสนอต้นเหตุที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลว่ามาจากปัจจัยสำคัญต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับแล้วว่าการศึกษาสาเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสถานการณ์ไปพร้อมกันจะช่วยให้นักวิจัยเข้าใจระบบของพฤติกรรมของมนุษย์ได้ลึกซึ้งกว่าการศึกษาเพียงสาเหตุเพียงด้านใดหนึ่ง (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2550) รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมมีองค์ประกอบปัจจัยในระดับสาเหตุที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลและสถานการณ์ ดังแผนภาพและรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.5 รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

(ที่มา: Magnusson & Endler, 1976; Walsh, Craik, & Price, 2000; Tett & Burnett, 2003;
ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2550)

จากแผนภาพนี้ ดวงเดือน พันธุนาวิน (2550) ได้อธิบายสาเหตุพฤติกรรมของมนุษย์ว่ามีที่มาจากแหล่งที่มาสำคัญ 3 กลุ่ม ดังนี้

สาเหตุด้านสถานการณ์ (Situation Factor) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในบุคคลล้วนเป็นผลมาจากการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือคนรอบข้างที่บุคคลดังกล่าวแวดล้อม โดยสถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นไปได้ทั้งในลักษณะที่เอื้ออำนวยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก หรืออาจขัดขวางเป็นอุปสรรคต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล

สาเหตุด้านคุณลักษณะเดิม (Psychological traits) จิตลักษณะนี้จะมีอยู่ติดตัวรายบุคคลตั้งแต่เด็ก เป็นผลมาจากการขัดเกลาและหล่อหลอมของสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว ศาสนา โรงเรียน เป็นต้น สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด บุคลิกภาพ อารมณ์ ก็ถือว่าเป็นจิตลักษณะเดิมของบุคคล

สาเหตุจากอิทธิพลร่วมหรือการปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) ระหว่างจิตลักษณะเดิมที่มีอยู่กับสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลเผชิญอยู่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมจิตลักษณะตามสถานการณ์

สาเหตุที่จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States) สาเหตุนี้มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมบุคคล ส่วนนี้เป็นผลมาจากอิทธิพลร่วมกันของสาเหตุสถานการณ์และจิตลักษณะเดิมของบุคคล ซึ่งจะมีความเป็นพลวัตร และมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพและปริมาณได้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ทศนคติ ความเชื่ออำนาจในตนเอง เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้ การตั้งสมมติฐานในการทดสอบตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุที่ศึกษาตามสมมติฐานทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ยังเป็นที่ถกเถียงในหมู่นักวิชาการต่างประเทศ (Cohen, 1977; Gill, 1999) และได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางว่า การทดสอบสมมติฐานไม่ควรทดสอบเกี่ยวกับ “Null Hypothesis” ซึ่งเป็นการทดสอบที่เน้นเพียงการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน นักวิจัยรุ่นใหม่จึงสนับสนุนให้ทดสอบจากการเปรียบเทียบร้อยละการทำนาย โดยจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม มีหลักการเบื้องต้นว่า การทำนายจากตัวแปรหลายกลุ่มสาเหตุจะทำนายพฤติกรรมได้มากกว่า การทำนายจากตัวแปรเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยนักวิจัยในสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์กำหนดร้อยละการทำนายระหว่างชุดกลุ่มตัวทำนายที่ 5% 7% หรือ 10% ดังนั้น ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานโดยใช้ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมในหลากหลายรูปแบบและสามารถใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2550) โดยภาพรวมแล้ว ทฤษฎีนี้จึงมีความเหมาะสมในการนำมาเป็นกรอบความคิดพื้นฐานในการศึกษาวิจัยการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Theory) เป็นกรอบหลักในการประมวลเอกสารแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมการบูรณาการแนวคิดคำสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ รายละเอียดในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ มีดังนี้

2.2.1 ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวหรือสภาวะแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนด้วย การพิจารณาจากสถานการณ์แวดล้อมเป็นการศึกษาสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้โดยเน้นการพิจารณาสาเหตุที่อยู่ภายนอกตัวบุคคล คือ สถานการณ์ (Situation) หรือ สิ่งแวดล้อม (Environment) โดยผู้ที่เริ่มต้นศึกษา คือ Mischel (1968, อ้างใน ดุจเดือน พันธุนาวิน, 2550) ซึ่งเห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลมักจะแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีอิทธิพล เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1.1 การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) คือ การที่ผู้เรียนได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากบุคคลหรือกลุ่มคนรอบข้าง อันเป็นผลผลักดันให้ผู้เรียนแสดงออกทางพฤติกรรมสนใจการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการบ่มเพาะทางพฤติกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ในการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนแต่ละบุคคล (James, 1987) โดยแหล่งสำคัญที่จะให้การสนับสนุนทางสังคมโดยปกติจะมาจากกลุ่มคน 2 ประเภทนี้ คือ

ก. **กลุ่มปฐมภูมิ** เป็นกลุ่มที่มีความสนิทสนมและมีสัมพันธ์ภาพกับผู้เรียนเป็นการส่วนตัวสูง ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านที่สนิท มีความเป็นไปได้มากที่ผู้เรียนจะซึมซับพฤติกรรมจากการสังเกตเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ด้วย หรือจากการอบรมบ่มเพาะตั้งแต่เยาว์วัยจนกลายเป็นแรงสนับสนุนทางอ้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการยึดถือคนกลุ่มนี้เป็นแบบอย่างของการใฝ่เรียนรู้

ข. **กลุ่มทุติยภูมิ** เป็นกลุ่มคนในสังคมที่มีความสัมพันธ์เนื่องจากหน้าที่การทำงาน หรือสถาบันการศึกษา คนเหล่านี้เป็นอีกกลุ่มคนหนึ่งที่มีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานพฤติกรรมแก่ผู้เรียน ได้แก่ เพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมกิจกรรม และกลุ่มอื่นๆ

พฤติกรรมกรอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของผู้เรียน ในคำสอนศาสนาอิสลามก็ได้กล่าวถึง ความรับผิดชอบของครอบครัวที่พึงมีแก่บุตรในเรื่อง

การให้การศึกษาและการเป็นต้นแบบของพฤติกรรมที่ดีงาม บุตรหลานได้สังเกตและเลียนแบบ (Abdullah Nasih Ulwan, 1996) เนื่องจากเด็กทุกคนมีความคิดและความเชื่อที่ความบริสุทธิ์ เขาจะเติบโตตามสภาพแวดล้อมที่เขาเห็นเป็นแบบอย่าง หากสังคมที่แวดล้อมต่างส่งเสริมกันในเรื่องอาหารใฝ่รู้ แนนอนเด็กเหล่านั้นก็จะซึมซับพฤติกรรมไปด้วย มีรายงานจากท่านอับดูรออยเราะฮฺ رضي الله عنه ว่าท่านเราะฮฺ رضي الله عنه ได้กล่าวว่า

((مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ))

(رواه البخاري 1997: 1385)

ความว่า “ไม่มีทารกคนใดถูกกำเนิดขึ้นมานอกจากกำเนิดในสภาพที่บริสุทธิ์ จากนั้นพ่อแม่ของเขาได้ทำให้เขากลายเป็นยิว คริสเตียน หรือพวกบูชาไฟ”

(al-Bukhārī, 1997: 1385)

ดังนั้น จึงถือได้ว่าครอบครัวเป็นปัจจัยต้นเหตุที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคตของผู้เรียน ประสบการณ์ในวัยเด็กจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมในปัจจุบัน หากพิจารณาตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของ Freud (1961) พฤติกรรมที่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก จะส่งผลเชิงพฤติกรรมในระดับจิตใต้สำนึกของผู้เรียน และจะค่อยๆก่อร่างเป็นโครงสร้างทางบุคลิกภาพก่อเกิดเป็นพฤติกรรม ดังนั้น ผู้เรียนที่เติบโตมาในสภาวะแวดล้อมที่มีครอบครัวเป็นแบบอย่างในการกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ ก็จะได้รับอิทธิพลซึมซับมาจากครอบครัวด้วย

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมบุตรจะยึดตามแนวทางของหลักการทางศาสนาอิสลามเป็นหลัก (นาซีเราะห์ เจะมามะ, จิดาภา สุวรรณฤกษ์, อมลวรรณ วีระธรรมโน, และมุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2553) การสนับสนุนทางสังคมในที่นี้จะเกี่ยวโยงกับบทบาทของสมาชิกในครอบครัวในการสนับสนุนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก โดยแรงสนับสนุนอาจเป็นลักษณะการสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้สมาชิกในครอบครัวกล้าที่จะปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ตัวอย่างเช่น จากบัญญัติในเรื่องการละหมาดที่คำสอนอิสลามเน้นให้พ่อแม่เริ่มสอนให้ลูกปฏิบัติละหมาดตั้งแต่อายุยังน้อย เพื่อให้เด็กเกิดการซึมซับและกลายเป็นพฤติกรรมที่ต้องปฏิบัติติดตัวในระยะยาว ดังหะดีษจากท่านเราะฮฺ رضي الله عنه กล่าวว่า

((مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ ، وَاصْرِفْهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ))

((أَبْنَاءُ عَشْرِ ، وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ))

(رواه الترمذي 407:2000)

ความว่า “จงกำชับใช้ลูกของพวกท่านให้ละหมาด ขณะที่อายุของพวกเขา 7 ขวบ และจงลงโทษพวกเขา (หากขาดละหมาด) ขณะที่อายุ 10 ขวบ แล้วจงแยกที่นอนระหว่างพวกเขา”

(al-Tarmidhī, 2000: 407)

ดังกล่าวเพื่อเป็นลักษณะการปลูกฝังภายใต้จิตสำนึกของเด็ก ซึ่งเด็ก ๆ ก็จะเลียนแบบจากพฤติกรรมของพ่อแม่ เช่นเดียวกับแบบอย่างถ้อยคำสอนลูกของลูกหลาน ที่มีความอ่อนโยนและเน้นย้ำให้ลูกดำรงไว้ซึ่งการละหมาด เพราะการละหมาดนั้นจะช่วยปกป้องบุตรหลานจากพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อไปได้ ดังถ้อยคำของลูกหลานที่ปรากฏใน ตัวบทในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

﴿يَا بَنِيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَآمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾

(لقمان : 17)

ความว่า “โอ้ลูกเอ๋ย เจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงใช้กันให้กระทำความดี และจงห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว และจงอดทนต่อสิ่งที่ประสบกับเจ้า แท้จริงนั่นคือส่วนหนึ่งจากกิจการที่หนักแน่นมั่นคง”

(ลูกมาน :17)

อิบนุกะษีร (Ibn Kathīr, 1997: 3/391) ได้อธิบายในโองการนี้เพิ่มเติมว่า เป็นการสอนให้เด็ก ๆ หรือบุตรหลานมีความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติตามขอบเขต หน้าที่ และเวลาที่ได้ถูกกำหนดไว้ และส่งเสริมกันในการกระทำความดีและห้ามปรามกันให้ละเว้นการทำความชั่ว ตามกำลังความสามารถของแต่ละคน และอดทนต่อบททดสอบที่ได้ประสบ กล่าวได้ว่าการกำชับให้ปฏิบัติในเรื่องความดีและการห้ามปรามจากความชั่วถือเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำชับในเรื่องของความอดทนและอดกลั้นเมื่อต้องประสบเจออุปสรรคในกิจการงาน

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมพฤติกรรมใดๆ ของผู้เรียนจำเป็นต้องนำศาสตร์ในด้านจิตวิทยา มาผสมผสานและปรับใช้อย่างเหมาะสม แนวคิดทางด้านจิตวิทยาที่สอดคล้องกับเรื่องนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Vygotsky (1978) ที่ได้อธิบายในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า มนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและครอบครัวตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือความเชื่อ ความศรัทธา และวัฒนธรรมที่สังคมสร้างขึ้น สถาบันทางสังคมอย่างครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการการเรียนรู้และเข้าใจปัญหาของแต่ละบุคคล

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมและบุคคลรอบตัวที่นักศึกษามีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ เพื่อน รุ่นพี่ อาจารย์ ก็ล้วนมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรม ผลการศึกษาของ ไพศาล แยมวงศ์ (2555) ค้นพบว่า การสนับสนุนทางสังคม อันประกอบด้วย อาจารย์ ครอบครัว เพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความพึงพอใจในชีวิตนักศึกษา ในที่นี้ครอบคลุม ความสุขในการใช้ชีวิต เจตคติ และการได้รับคุณค่าในการทำสิ่งต่างๆ จะเห็นได้ว่า บุคคลรอบตัวนักศึกษามีส่วนสัมพันธ์โดยตรงต่อการการเกิดความรู้สึกรักใคร่ และชื่นชอบสนใจ ซึ่งเจตคติที่เป็นบวกเหล่านี้จะพัฒนาต่อไปเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

2.2.1.2 บรรยากาศการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาหรือห้องเรียนเป็นเชิงบวกก็จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนและในทางตรงกันข้าม หากสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ก็จะส่งผลเชิงลบต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยจากการศึกษาของ รัตติมา บุญสวน (2556) พบว่า บรรยากาศการเรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในทางอ้อม หากผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียน มีความเป็นกันเองและยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน บรรยากาศลักษณะนี้ก็จะเอื้อต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

แนวคิดของนักจิตวิทยาด้านพฤติกรรมนิยม (The Behavioral Perspective) เชื่อมั่นว่าพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตเห็นมีสาเหตุมาจากเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม ที่คอยเป็นแรงขับทางอ้อมส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว (ชากุล สิ้นไชย, 2555) กล่าวคือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี จะเป็นสิ่งเร้าสำคัญที่ช่วยเป็นสื่อกลางให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ทิศนา แฉมมณี (2556) ได้อธิบายถึงประเด็นนี้เพิ่มเติมว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีส่วนประกอบของ 3 ประการ ดังนี้

1) **บรรยากาศที่มีทางเลือกหลากหลาย** โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความชอบและความถนัดแตกต่างกัน การได้ทำในสิ่งที่สนใจจะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการคิดและเรียนรู้ต่อยอดในลำดับต่อไป

2) **สภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างอันเอื้อประโยชน์ต่อการสร้างความรู้**
 อาทิ การเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีวัยต่างกัน การเรียนรู้ร่วมกันของคนที่มีความถนัดแตกต่างกัน

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งการเรียนรู้ลักษณะนี้จะทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ และพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน

3) **บรรยากาศที่มีความเป็นมิตร** บรรยากาศที่ดีควรมีความเป็นกันเอง บรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และไม่หวาดกลัวที่จะสอบถามในสิ่งที่สงสัย บรรยากาศที่มีความเป็นกัลยาณมิตรเช่นนี้ จะเอื้อให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ต่อไป

ในขณะที่บรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ในมิติคำสอนอิสลามต้องควบคู่กับการสร้างแบบอย่างอันดีงาม เสียสละ และแบ่งปันทรัพยากรในการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนควรได้รับการอบรมขัดเกลาให้ไม่เห็นแก่ตนเองเพียงอย่างเดียว หรือเมินเฉยต่อความเดือดร้อนของมิตรสหาย กล่าวได้ว่าการเรียนรู้ต้องสามารถยกสถานะทั้งในเชิงจิตวิญญาณและสติปัญญา อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงบรรดาผู้มารวมตัวเพื่อศึกษาเรียนรู้ ในสุเราะฮ์อัล-มูญาตะละฮ์ ว่าให้บรรดาผู้เรียนรู้ช่วยกันนั่งเพื่อแบ่งปันพื้นที่ให้แก่ผู้ที่มาภายหลัง ดังนี้

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

(المجادلة: 11)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เมื่อได้มีเสียงกล่าวแก่พวกเจ้าว่า จงหลีกที่ให้แก่ในที่ชุมนุม พวกเจ้าก็จงหลีกที่ให้เขาเพราะอัลลอฮ์จะทรงให้ที่กว้างขวางแก่พวกเจ้า (ในวันกิยามะฮ์) และเมื่อมีเสียงกล่าวว่าจงลุกขึ้นยืนจากที่ชุมนุมนั้น พวกเจ้าก็จงลุกขึ้นยืน เพราะอัลลอฮ์จะทรงยกย่องเทอดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้น และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้อย่างยิ่งในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ”

(อัล-มูญาตะละฮ์:11)

นอกจากนี้ บรรยากาศที่พึงปรารถนาที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงควรเป็นบรรยากาศการเรียนที่มีความท้าทายและกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ควรเป็น

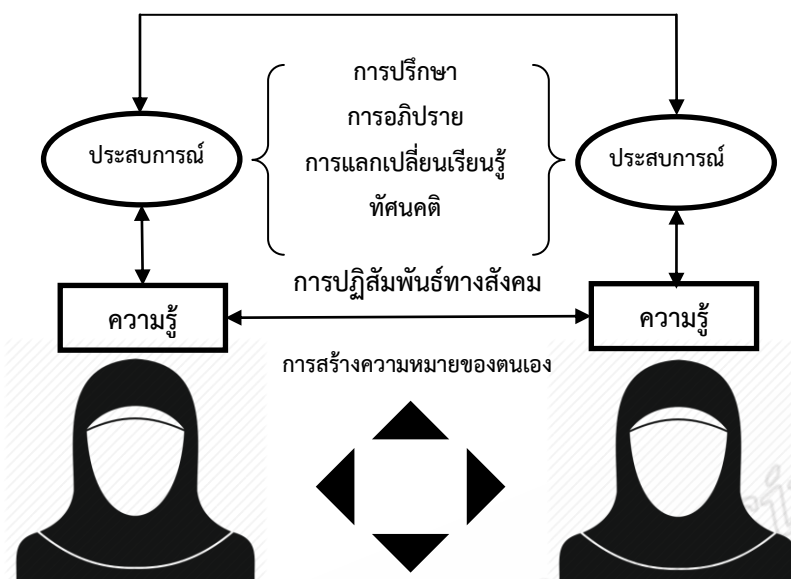
บรรยากาศที่มีอิสระ ในการแสดงความคิดเห็น มีการยอมรับนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอบอุ่นในการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้การสร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี จะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถของพฤติกรรมตามศักยภาพที่มีอยู่ บรรยากาศเหล่านี้ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

2.2.1.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผ่านกระบวนการหรือเทคนิควิธีการที่เหมาะสม อาทิ การปรึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการอภิปรายร่วมกัน จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างดีเยี่ยม และจะส่งผลให้ผู้เรียนซึมซับแบบอย่างจากผู้สอน ส่งผลเชิงบวกต่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวคิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ Vygotsky (1978) ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก โดยได้อธิบายว่าการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีอิทธิพลรอบข้างผู้เรียน ว่ามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนหรือนักศึกษาแต่ละคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน การทำกิจกรรมบางอย่างอาจทำให้เด็กกลุ่มหนึ่งเรียนรู้ได้เพียงเล็กน้อย ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนกลุ่มนี้อาจต้องการความช่วยเหลือในการเรียนรู้จากผู้สอนมากกว่าเพียงการสอนแบบบรรยายในห้องเรียน ขณะเดียวกันผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งอาจสามารถเรียนรู้ได้แบบก้าวกระโดดและสามารถต่อยอดเองได้ ด้วยการได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอนที่น้อยมาก ฉะนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจึงเป็นตัวช่วยให้ผู้สอนทราบถึงระดับศักยภาพของผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนสามารถเสนอแนะหรือให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับระดับความสามารถของผู้เรียนนั่นเอง

แผนภาพที่ 2.6 แนวคิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ Vygotsky (1978)

แผนภาพที่ 2.6 อธิบายแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดนี้เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางปัญญา โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในที่นี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่ผู้เรียนอยู่ร่วมด้วย (Sociocultural context) อาจหมายรวมถึง การคลุกคลีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเด็ก ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน เป็นต้น

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน อาจเป็นลักษณะเป็นทางการที่สอดแทรกผ่านการสอนในห้องเรียนและผ่านการเป็นแบบอย่างของการใฝ่เรียนรู้ หรือลักษณะของการให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่สร้างสรรค์ในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน (Moore, 2001; Ambrose et al., 2010) นอกจากนี้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในมิติทางศาสนาอิสลามนั้นได้มีแบบอย่างมาจากการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์ รั ในยุคอดีต ซึ่งมีหลากหลายลักษณะโดยสามารถนำเสนอลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของผู้สอนว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

ก. การเป็นแบบอย่างในเชิงรูปธรรม ความเป็นแบบอย่างของครูผู้สอนนั้นมีความสำคัญต่อผู้เรียนมาก เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่ครูได้อบรมสั่งสอนในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เฉกเช่นที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ปฏิบัติกับบรรดาผู้คนที่รายล้อมท่านด้วยอัคลาก

(จรรยา มารยาท) ที่ตั้งมาเพื่อเป็นแบบอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมในเรื่องนี้ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่

((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

(رواه أحمد، 1995 : 8932)

ความว่า “แท้จริงแล้วฉันได้ถูกแต่งตั้งมาเพื่อที่ฉันจะได้นำให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านมารยาทอันดีงาม”

(Ahmad, 1995 : 8932)

โดยปกติผู้เรียนจะใช้เวลาสังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของผู้สอน ที่เป็นแบบอย่างในเรื่องนั้นๆ และซึมซับพฤติกรรมที่เหล่านั้น เกิดเป็นความรู้สึกที่ดีและนำไปปฏิบัติโดยง่ายยิ่งขึ้น

ข. การอบรมสั่งสอนด้วยความจริงใจ บางสถานการณ์ท่านนบี ﷺ ก็จะไม่บอกกล่าวและสั่งสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ซึ่งภาษากายและสีหน้าที่แสดงถึงความเมตตาและห่วงใยของท่านทำให้ผู้รับศาสนสัมพันธ์ได้ถึงความจริงใจที่ท่านมีให้ ดังที่มีหะดีษจากอิรบาฎ บิน สารีเยฮ์ ﷺ เล่าว่

((وَعَظَمْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا بَعَدَ صَلَاةِ الْعَدَاةِ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَوَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُودِعٌ فَمَاذَا تَعْمَدُ إِلَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا وَإِيَّاكُمْ وَمُخَدَّاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّبِينَ عَضُوا عَلَيْهَا بِاللِّوَاظِدِ))

(رواه الترمذی، 1978 : 2676)

ความว่า “เช้าวันหนึ่งหลังละหมาดยามเช้า ﷺ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวเตือนพวกเราด้วยถ้อยคำที่ซาบซึ้งกินใจจนกระทั่งน้ำตาของพวกเราไหลรินและหัวใจของพวกเราเกิดความกลัว ชายผู้หนึ่งจึงกล่าวขึ้นว่า : นี่เป็นการเตือนของผู้ต้องการอำลา ยังมีอะไรอีกไหมที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ จะสั่งเสียพวกเรา? ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่ : ฉัน

ขอสั่งพวกเจ้าให้เกรงกลัวต่อพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ จงเชื่อฟังและภักดีต่อผู้ปกครอง ถึงแม้เขาเป็นทาสผิวดำชาวหะบะชีย์ (เอธิโอเปีย) ก็ตาม ดังนั้น แท้จริงแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตามที่มีชีวิต (หลังจากการตายของฉัน) เขาจะได้เห็นความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างมากมาย และพวกเจ้าจงระวังการอุทริสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาในศาสนา เพราะสิ่งใหม่ๆ นั้นเป็นการหลงผิด เมื่อพวกเจ้าคนหนึ่งคนใดพบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคคนนั้น ดังนั้น เขาจงยึดมั่นอย่างแน่วแน่ในสุนนะฮฺของฉัน และสุนนะฮฺของบรรดาคู่ละฟาอ อรรอฮิตินที่ได้รับทางนำ พวกเจ้าจงกัดมันไว้ด้วยฟันกราม (ยึดมันไว้ให้เหนียวแน่น)”

(al-Tarmidhi, 1978 : 2676)

การถ่ายทอดของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จะมีความลึกซึ้งจริงจัง และถือได้ว่าเป็นการนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้

ค. การสื่อสารกับผู้เรียนแบบสองทาง การเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์โดยการถาม-ตอบ พบได้ในคัมภีร์อัลกุรอานจำนวนหลายตัวบท จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนและผู้สอนได้แลกเปลี่ยน โดยการสื่อสารทางความคิด คิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อนที่จะรับฟังเนื้อหาข้อเท็จจริง ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ก็ได้ใช้การปฏิสัมพันธ์ลักษณะการตั้งคำถามนี้ ในการสอนบทบัญญัติทางศาสนา ดังที่มีรายงานจากท่านอูบัย อูรียเราะฮฺ ﷺ เล่าว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِيَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ حَمْسًا مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ قَالُوا : " لَا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا" قَالَ : " فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَاةِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا"))

(رواه البخاري، 1989 : 528)

ความว่า “พวกท่านมีความเห็นอย่างไร หากมีแม่น้ำสายหนึ่งไหลผ่านหน้าบ้านของพวกท่าน แล้วอาบน้ำชำระวันละ 5 ครั้ง จะมีสิ่งสกปรกติดพวกท่านอยู่อีกหรือ?” พวกเขา กล่าวว่า “จะไม่มีสิ่งสกปรกติดติดอยู่อีก” ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “ดังกล่าวนั้นเปรียบดังเช่นการ

ละหมาด 5 เวลา ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ก็จะชำระล้างความผิดออก
 นั่นเอง”

(al-Bukhari, 1989: 528)

เช่นเดียวกับแนวคิดของ Bandura (1986) ที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียน
 ส่วนมากพัฒนามาจากการสังเกตหรือการเลียนแบบจากบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งในมิติของการ
 พัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ กล่าวได้ว่าผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการให้คำแนะนำและเป็น
 แบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ การได้รับแรงกระตุ้นจากผู้สอนอย่างต่อเนื่องยอมทำให้ผู้เรียนค่อยๆ
 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ในเรื่องนี้ Walker (2007) ได้เขียนในหนังสือที่มีชื่อว่า “Teaching Strategies For
 Active Learning: Five Essentials for Your Teaching Plan” ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์หรือแนว
 ทางการการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ประการที่สำคัญ
 ดังนี้

1) **Plugging in** (ติดตั้งทักษะที่จำเป็น) สอนทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้อง
 กับศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ถูกต้องในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

2) **Powering up** (เสริมพลัง) โดยการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงบันดาลใจ
 ในการเรียนรู้โดยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3) **Synthesizing** (การสังเคราะห์) การให้ผู้เรียนได้สังเคราะห์องค์ความรู้
 ด้วยตนเองเพื่อฝึกฝนทักษะการคิด ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเอง
 มีความสามารถและเกิดความรู้สึกเชิงบวกต่อการเรียนรู้

4) **Outsourcing** (แหล่งเรียนรู้จากภายนอก) สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
 จากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือในการ
 ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้เพิ่มเติม

5) **Reflecting** (การสะท้อนข้อมูล) เป็นการประเมินการจัดการเรียนรู้ว่า
 บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและ
 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

บทบาทของผู้สอนในยุคสมัยนี้ จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ โดยบทบาทของผู้สอนอาจเทียบเคียงได้กับการเป็น **โค้ช** (เผ่าสังเกตุ แก้วไขสถานการณ) **ผู้อำนวย** (เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้) **ผู้จัดการ** (จัดกระบวนการเรียนรู้ก่อน-หลัง เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ) **เพื่อนร่วมเรียน** (ทำหน้าที่ร่วมสร้างความรู้ไปกับผู้เรียน) ซึ่งบทบาททั้งหมดนี้มีความแตกต่างจากการเรียนรูปแบบเดิม (วิจารณ์ พานิช, 2556) กล่าวได้ว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและนักศึกษา ผู้สอนเองจึงต้องหมั่นพัฒนาทักษะการเรียนรู้และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ซึ่งความท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่งคือ คำแนะนำที่ไม่เท่าทันยุคสมัยหรือล่าช้าของอาจารย์ผู้สอนอาจสามารถปิดกั้นพัฒนาการการเรียนรู้ของนักศึกษา ขณะเดียวกันคำแนะนำที่มีความเป็นมืออาชีพและทันยุคสมัยจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในการพัฒนาตนเองอย่างก้าวกระโดดได้

2.2.2 ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน (Psychological Traits)

เป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล อันเกิดจากการสั่งสมตั้งแต่เด็กและหล่อหลอมกลายเป็นลักษณะของบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งของคุณลักษณะเดิมภายในบุคคลที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.2.1 การมีลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) เป็นจิตลักษณะเดิมของบุคคลที่คิดคาดการณ์ไกล และให้น้ำหนักความสำคัญแก่สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า โดยการเตรียมความพร้อมและวางแผนสำหรับตนเองตั้งแต่ปัจจุบันกาล บุคคลลักษณะนี้จะคิดถึงผลกระทบจากพฤติกรรมของตนต่อตนเองและสังคมในภายภาคหน้าอยู่เสมอ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2549) โดยพื้นฐานของแนวคิดศาสนาอิสลามสอนให้มุสลิมมีหลักคิดแบบมุ่งอนาคตอยู่แล้ว กล่าวคือ การศรัทธาต่อวันอาคีเราะฮ์และวันแห่งการตอบแทนเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญของศาสนาอิสลาม ด้วยแนวคิดนี้มุสลิมจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อการตอบแทนที่ดั่งามในอนาคตด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา หลีกห่างจากการกระทำความชั่ว และระลึกถึงสิ่งที่จะได้รับในอนาคตว่ามีคุณค่ายิ่งกว่า เรื่องนี้ได้ถูกเน้นย้ำในคัมภีร์อัลกุรอานอยู่หลายตัวบท อาทิเช่นตัวบทดังนี้

﴿وَلَاتَقُومُوا يَوْمًا لَّا يَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾

(البقرة:123)

ความว่า “และพวกเจ้าจงหวั่นเกรงวันหนึ่งซึ่งไม่มีชีวิตใดจะชดเชยสิ่งใด แทนอีกชีวิตหนึ่งได้ และค่าไถ่ถอนใด ๆ ก็หาได้รับประโยชน์แก่ชีวิตนั้นไม่ ตลอดจนเขาเหล่านั้นก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลือ”

(อัล-บะเกาะเราะฮะฮ์:123)

﴿وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَهْوٌ وَكَالَّذِيزُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾

(الأنعام:32)

ความว่า และชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้นั้นมิใช่อะไรอื่น นอกจากการเล่น และการเพลิดเพลินเท่านั้น และแน่นอนสำหรับบ้านแห่งอาศิเราะห์ นั้นดียิ่งกว่า สำหรับบรรดาผู้ที่ยำเกรง พวกเจ้าไม่ใช่ปัญญาดอกหรือ”

(อัล-อันอาม :32)

การศรัทธาต่อวันแห่งการตอบแทนของผู้ที่เป็นมุสลิม จะฝึกฝนให้มุสลิมผู้ศรัทธายับยั้งตนเองจากการกระทำที่ไม่ได้นำไปสู่เป้าหมาย และหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่ทำให้ออกนอกเป้าหมายของอนาคต เช่นเดียวกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียน การมีลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะช่วยเป็นตัวกำกับควบคุมผู้เรียนให้มีความมานะอดุสสาหะ สามารถอดทนต่อปัญหาอุปสรรค และมุ่งหวังความสำเร็จในอนาคต นอกจากนี้ William (1975) ได้กล่าวถึงการมีลักษณะมุ่งอนาคตในหนังสือ Moral Education: A sociological study of the influence of society, home, and school ของเขาว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางสังคมของบุคคล อาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนต้องเคยได้รับประสบการณ์ว่าสิ่งที่ตนรอคอยนั้นในที่สุดแล้วตนได้รับจริงๆ ผู้เรียนจึงจะจดจำความรู้สึกดีขณะที่ได้รับในสิ่งที่ได้รอคอย และผลักดันให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพิ่มความมุ่งมั่นพากเพียร เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่ดีในอนาคต ส่วนการฝึกฝนเด็กหรือนักเรียนให้รู้คุณค่าของการรอคอยนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ในครอบครัวทั่วไป ไม่ว่าจะในฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะดีมากหรือปานกลาง แต่จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีฐานะทางครอบครัวระดับปานกลางและฐานะดี

มากจะสามารถพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตได้ดีกว่า เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะไม่สามารถหา
 สิ่งของหรือรางวัลให้แก่เด็กตามที่สัญญาไว้ได้ ส่งผลให้เด็กหมดความเชื่อถือที่จะรอคอยในอนาคต

ดังนั้น การที่ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์ได้รับความสำเร็จต่างๆ ในชีวิต เป็นสิ่งที่จะ
 ช่วยให้เราึมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของ ฌ็องฌัก วังศ์ศุภลักษณ์ และคณะ (2557)
 พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความสุขของผู้เรียน แล้วพฤติกรรมการ
 แสดงออกของผู้เรียนก็จะปรับเปลี่ยนในเชิงบวก ดังนั้น ผู้เรียนก็จะมีเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นมี
 แรงขับเคลื่อนการกระทำจากภายในตน และมีความหวังว่าจะทำตามเป้าหมายได้สำเร็จดังที่เคย
 ประสบมาแล้ว

2.2.2.2 แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะเป็นแรงขับให้บุคคลที่พากเพียรพยายามในพฤติกรรมหนึ่งๆ
 ให้ประสบผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองได้ตั้งไว้ บุคคลที่มี
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่เรียนรู้เพื่อหวังรางวัล แต่จะมีความตั้งใจในการเรียนรู้เพื่อประสบความสำเร็จ
 ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ (สราวุธ โค้วตระกูล, 2556)

การสร้างแรงจูงใจอาจเป็นไปได้ทั้งรูปแบบของการขอคู่ออให้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงเชิง
 บวก มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้เดินผ่านเด็กคนหนึ่งที่กำลังขายของอยู่ แล้วท่านก็ได้กล่าว
 คู่ออให้กับเด็กผู้นั้น ดังมีรายงานจากอัมรฺ อิบน์ หะริษ رضي الله عنه กล่าวว่า

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ وَهُوَ يَبِيعُ مَعَ

الْغُلَّامَانِ أَوْ الصَّبِيَّانِ فَقَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُ فِي بَيْعِهِ، أَوْ قَالَ فِي صَفْقَتِهِ))

(رواه أبو يعلى : 1467)

ความหมาย “ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้เดินผ่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ ญะฟัร
 ขณะที่เขากำลังขายของอยู่กับกลุ่มเด็กๆ โดยกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์ ขอให้
 จงประทานความจำเริญในการค้าขายของเขา (หรือเขากล่าวว่าใน
 การค้าขายของเขา)”

(Abu Ya'ala 1984: 1467)

ตัวบทหะดีษดังกล่าวเป็นหลักฐานที่ชี้ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กๆ เป็นการกระตุ้นให้พวกเขามีความขยันหมั่นเพียร ฝึกฝน และเรียนรู้ทักษะทางอาชีพ นั่นคือการทำการค้า โดยที่ท่านได้ช่วยพรให้ชีวิตในภายภาคหน้าของพวกเขาประสบความสำเร็จ ซึ่งการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นในห้องเรียนเท่านั้น นอกจากนี้มีอีกรายงานหนึ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เป็นแบบอย่างในการให้แรงจูงใจแก่เด็กๆ ด้วยการสร้างเงื่อนไขด้วยรางวัล ดังมีหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮ์ อิบน์ อัล-หะริษ رضي الله عنه กล่าวว่า

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصِفُ عَبْدَ اللَّهِ وَعُبَيْدَ اللَّهِ وَكَثِيرًا مِنْ بَنِي الْعَبَّاسِ ثُمَّ يَقُولُ مَنْ سَبَقَ إِلَيَّ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا قَالَ : فَيَسْتَبْشِرُونَ إِلَيْهِ فَيَقْعُونَ عَلَى ظَهْرِهِ وَصَدْرِهِ فَيَقْبَلُهُمْ وَيَلْزَمُهُمْ))

(رواه أحمد : 1/214)

ความหมาย “ปรากฏว่าท่านท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้จัดแถวให้ยืนเสมอ กันซึ่งมีอับดุลลอฮ์ อุบัยดิลลาฮ์ และคนอื่นๆ อีกหลายคนจากตระกูลอัล-อับบาส หลังจากนั้นท่านได้กล่าวว่า ใครมาถึงฉันก่อนเขาจะได้รับนี้บ้าง.. นั้นบ้าง.. ดังนั้นพวกเขาต่างเร่งรีบแข่งขันกัน แล้วพวกเขาได้กรูเข้ามา เกาะที่ด้านหลังและด้านหน้าท่าน จากนั้นเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ได้จูบ และโอบกอดพวกเขา”

(Ahmad : 1/214)

นอกจากนี้ Shale and Keith (2001) ได้กล่าวถึง การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ที่น่าสนใจว่า ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจจากภายในตนเอง (Passion) ได้ต้องมาจากการที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้เรียนรู้ในเชิงลึก ได้ศึกษาในสิ่งที่ตนสนใจในเชิงลึก ดังนั้น จึงทำให้เมื่อสนใจเรื่องใดก็จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และจะทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้เชิงลึกนั้นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินมีแรงจูงใจภายนอกเป็นตัวผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเพียงเล็กน้อยที่จะนำเนื้อหาที่เรียนรู้อมาใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนยอมรับความคิดและข้อมูลที่ผู้สอนถ่ายทอดมาให้โดยไม่มีแรงโต้แย้ง และไม่มีทำให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งจะแตกต่างจากผู้เรียนที่ได้รับการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวผู้เรียนจะเกิด

การขับเคลื่อนการเรียนรู้จากความต้องการหรือความสนใจภายในของตน ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมจากที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียน สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด

ดังนั้น หากผู้เรียนมีแรงจูงใจคอยขับเคลื่อนสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว ทำให้สามารถเรียนรู้องค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นนักอ่านและนักเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning) โดยไม่จำเป็นต้องมีปัจจัยจากภายนอกมาบีบบังคับนั่นเอง

2.2.2.3 การมีนิสัยรักการอ่าน

การอ่านเป็นแนวทางสำคัญในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนทุกระดับ อีกทั้งช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญา พัฒนาความคิดและจินตนาการของผู้อ่านให้กว้างไกล การมีนิสัยรักการอ่านจึงเป็นคุณลักษณะภายในประการหนึ่งที่สำคัญที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ซึ่งการส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่านในผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่าย โดยเฉพาะการสนับสนุนของผู้ปกครองและสถาบันการศึกษา จากผลการศึกษาของ กนกวรรณ สุวิชากรพงศ์ และ วรวรรณ เหมชะญาต (2557) และ นฤมล พงษ์ประเสริฐ (2556) พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในผู้เรียน คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการอ่าน ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในการอ่าน โดยการใช้เวลาในการอ่านหนังสือร่วมกันในครอบครัว และส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้ด้วยการสนับสนุนทรัพยากรการอ่าน เลือกหนังสือที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกอ่านหนังสือที่ชื่นชอบด้วยตนเอง ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1977) ที่เสนอแนวคิดว่าการพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของแบบอย่างรอบข้าง ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมทางสังคม

นอกจากนี้ เป็นที่ประจักษ์ในคำสอนทางศาสนา ว่าอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมสร้างบุคลิกภาพแห่งการเป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้ และอยู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Muhammad Shakirin Shaari & Zulikha Jamaludin, 2011) การมีนิสัยรักการอ่านในผู้เรียนจะนำไปสู่การสนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง และจะเป็นประตูเบิกทางให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงวิทยาการความรู้แขนงต่างๆ ได้ ซึ่งจากโครงการแรกในอัลกุรอานใช้คำว่าอิเกเราะฮ์ (إِغْرَابٌ) หมายถึง “จงอ่านเถิด” ตัวบทดังกล่าวนี้ทำให้เกิดมาตรฐานทางการศึกษาในสังคมมุสลิมที่ส่งเสริมมุสลิมสู่การเป็นประชาชาติที่รักการอ่าน ดังโครงการที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เชิญชวนว่า

﴿أَفْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ عَلَقٍ أَفَرَأَىٰ أَوْلَادَكَ الْأَكْرَمِ
الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

(العلق: 1-5)

ความว่า จงอ่านด้วยพระนามของพระผู้อภิบาลของเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระผู้ทรงอภิบาลของเจ้านั้นผู้ทรงเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้

(อัล-อะลัก: 1-5)

ในการขยายความด้วยท Yūsuf al-Qaradāwī (1999) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การอ่านในที่นี้หมายรวมถึงการใช้ประสาทสัมผัสอื่นเพื่อการเรียนรู้ด้วย อาทิ การเรียนรู้ด้วยการฟังบรรยาย การเข้าร่วมงานวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ Ismail Lutfi Japakiya (2011) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมการอ่านของมนุษย์จะต้องไม่ออกจากกรอบคำสอนของอัลลอฮ์ ﷻ และในขณะเดียวกันผู้อ่านหรือนักไฟ้เรียนรู้ต้องมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ไม่ใช่การแสดงพฤติกรรมการอ่านเพื่ออวดอ้างแก่บุคคล การอ่านโดยมีเจตนารมณ์ที่บริสุทธิ์และเชื่อมโยงกับศรัทธาจะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้สัจธรรมด้วยความถูกต้อง และสามารถเข้าถึงแก่นแกนแห่งศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้น ศาสนาอิสลามจึงให้คุณค่ากับการอ่านในทุกยุคสมัย แม้ว่าเครื่องมือหรือสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากยุคสมัยของบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ที่มีการสลักจารึกบนโขดหิน มาถึงยุคสมัยปัจจุบันที่สื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าจนสามารถอ่านได้สะดวกง่ายดายจากแอปพลิเคชันต่างๆ ซึ่งทำให้การอ่านมีความสะดวกต่อประชาชาติยุคนี้มากยิ่งขึ้น แต่ถึงกระนั้น โดยภาพรวมแล้วสภาพการอ่านหนังสือของเยาวชนมุสลิมในประเทศไทยปัจจุบัน ก็ยังไม่ได้ฝังรากลึกเป็นสังคมแห่งการอ่านดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วในแถบตะวันตก

นอกจากนี้ ยุคสมัยที่องค์ความรู้สามารถเข้าถึงได้ง่ายเช่นนี้ อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ผู้เรียนต้องมีความสามารถคัดกรองเฉพาะเนื้อหาดีๆ มาอ่าน ไม่ใช่การอ่านหนังสือทุกประเภทที่มีอยู่ตามร้านหนังสือ ความหลากหลายของหนังสือที่มีอยู่ในท้องตลาดนั้นประกอบด้วยหนังสือที่มีคุณค่าน้อยและหนังสือที่มีคุณค่าอนันต์ (Yūsuf al-Qaradāwī, 1999; Willingham, 2015) ดังนั้น นักเรียนและนักศึกษาต้องเรียนรู้วิธีการคัดสรรทรัพยากรหนังสือที่ดีมีประโยชน์มาอ่าน การอ่านจึงจะเกิด

คุณค่าต่อตัวผู้เรียนและสังคมได้มากที่สุด เจตนารมณ์สำคัญของการส่งเสริมการอ่านในมิติคำสอนอิสลาม ก็เพื่อเป็นบันไดที่นำไปสู่การปฏิบัติ การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงในระดับปัจเจกและระดับสังคม ตัวบทในอัลกุรอานกลุ่มถัดมาที่ถูกประทานมายังมนุษยชาติจึงส่งเสริมการแปลงสิ่งที่อ่านไปสู่การปฏิบัติ ดังโองการในช่วงต้นจากสุเราะฮ์ มุดซซิริ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِيرٌ وَثِيَابُكَ فَطَهِّرْ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ وَلَا

تَمَنَّيَنَّ تَسْتَكْبِرُ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝﴾

(المدثر: 1-7)

ความว่า โอ้ผู้ห่มกายอยู่เอื่อย! จงลุกขึ้น แล้วประกาศตักเตือน และแต่พระเจ้าของเจ้า จงให้ความเกียงไกร(ต่อพระองค์) และเสื้อผ้าของเจ้า จงทำให้สะอาด และสิ่งสกปรกก็จงหลบลอกให้ห่างเสีย และอย่าทำคุณ เพื่อหวังการตอบแทนอันมากมาย และเพื่อพระเจ้าของเจ้าเท่านั้นจงอดทน

(อัล-มุดซซิริ์: 1-7)

Yūsuf al-Qaradāwī (1999) ได้อธิบายด้วยบทนี้เพิ่มเติมว่า นัยยะสำคัญของการอ่านว่าต้องควบคู่การนำไปปฏิบัติ ความรู้ที่ได้จากการอ่านหากไร้ซึ่งการปฏิบัติก็จะเป็นเพียงทฤษฎี ซึ่งไม่เพียงพอที่จะตอบคำถามในวันกิยามะฮ์¹¹ เมื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสถามว่า”ท่านได้ปฏิบัติอะไบบ้างจากสิ่งที่ท่านรู้?” สำหรับผู้ศรัทธาจึงมีความจำเป็นต้องแปลงความรู้ที่ได้จากการอ่านสู่ภาคปฏิบัติ และต้องให้ส่งผลเชิงประจักษ์ต่อลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น

ด้วยเหตุนี้ สรุปได้ว่าการมีนิสัยรักการอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญที่พึงมีในบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้ จึงควรแก่การส่งเสริมบุตรหลานและผู้เรียนยุคใหม่ให้พัฒนาตนเองใฝ่เรียนรู้ ด้วยการมีนิสัยรักการอ่าน

¹¹ วันสิ้นสุดของโลกนี้ และเป็นวันแห่งการตรวจสอบบัญชีความดี-ความชั่วของมนุษย์

2.2.3 ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์

จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นลักษณะทางจิตใจภายในของบุคคล ที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 การรับรู้ความสามารถตนเอง

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Perceived Self-Efficacy) จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล คือ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าตนมีความสามารถ ก็จะมีความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และแสดงความสามารถนั้นออกมาอย่างเต็มที่ (Bandura, 1986) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ก็เช่นเดียวกัน หากผู้เรียนได้รับการชมเชยจากพ่อแม่ผู้ปกครองหรือครูผู้สอนว่ามีความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ผู้เรียนก็จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้เพิ่มตามมากยิ่งขึ้น

มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในผู้เรียนของ นีออน พินประดิษฐ์ และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพหุปัญญาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจิตลักษณะ คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง นักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีคะแนนพหุปัญญารวมทุกด้านและทุกรายด้าน สูงกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ นอกจากนี้ Bandura (1997) นักจิตวิทยาชาวแคนาดา ผู้ที่ศึกษาและนำเสนอแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้ กล่าวว่า สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมอื่นๆ โดยเฉพาะทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญของการเสริมแรงแก่ผู้เรียนจากภายนอกเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ลำพังการเสริมแรงจากภายนอกไม่สามารถทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ต้องมาจากการรับรู้ความสามารถตนเองประกอบด้วย ทั้งนี้เนื่องจากระบบพฤติกรรมบุคคลจะถูกควบคุมโดยกระบวนการทางสติปัญญาหรือการรู้คิด ควบคู่กับการอาศัยอิทธิพลของประสบการณ์แห่งความสำเร็จ (Effective Performance) ที่ได้สั่งสมมาจากการกระทำที่ผ่านมาของบุคคล

2.2.3.2 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

เจตคติเป็นสภาพความพร้อมทางจิตใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่แสดงความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งสภาพของจิตใจนี้จะได้รับ

การเรียนรู้ การถ่ายทอดจากประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ทางอ้อม และจะมีการเปลี่ยนแปลง ต่อเมื่อมีประสบการณ์ใหม่เข้ามา (นีออน พินประดิษฐ์ และคณะ, 2549; พรชัย ผาดไธสง, 2555) นอกจากนี้ เจตคติที่ดีนั้นเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตัวบุคคลเองมากกว่ามีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เจตคติทั้งทางบวกและทางลบเกิดจากการเรียนรู้สิ่งรอบตัวจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งนั้น กล่าวคือถ้าบุคคลเรียนรู้ว่าสิ่งใดที่มีคุณค่าหรือมีความดีงามซ่อนเร้นอยู่ ก็จะทำให้เกิดเจตคติทางที่ดี หากอธิบายเจตคติต่อการเรียนรู้ตามแนวคิดที่ได้นำเสนอโดย William (2013) เจตคติการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นมาจาก 3 องค์ประกอบ คือ

ก. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognitive component) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่เป็นจุดเริ่มต้นของการมีเจตคติของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ

ข. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ จะเป็นผลเชื่อมโยงกับการรับรู้เดิมที่มีต่อสิ่งนั้น

ค. องค์ประกอบเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral intention component) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเรียนรู้ แต่องค์ประกอบนี้จะยังคงอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ยังไม่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรม ดังนั้นการที่ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ก็จะค่อยๆ แสดงออกมาด้วยการให้โอกาสตนเองเรียนรู้สิ่งใหม่ และพัฒนามาเป็น ผู้ที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในที่สุด

2.2.3.3 ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นความเชื่อของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่ามาจากความพยายามหรือความสามารถของตนเอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Rotter (1982) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนว่าเป็น ผู้ที่มีพฤติกรรมกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมรอบตัว อันจะเป็นประโยชน์สำหรับพฤติกรรมของตนเองในอนาคต บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้จะพยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาไปตามลำดับขั้น และจะเห็นคุณค่าของความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ (Achievement) จากความพยายามของตนเอง และบุคคลประเภทนี้จะถูกชักชวนให้เชื่อตามโดยที่ไม่มีเหตุผลได้ยาก นอกจากนี้ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2549) พลังสำคัญประการหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ จนบรรลุเป้าหมายนั้น คือ ความเชื่อที่ว่า “ความสำเร็จเกิดจากความพยายามของตน”

รวมทั้งความเชื่อที่ว่า “ยิ่งตนทุ่มเทมากเท่าใด ก็ยิ่งประสบความสำเร็จมากด้วย” ความเชื่อเช่นนี้เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจของบุคคล

อาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมุ่งมั่นเพิ่มความพยายามในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนอยู่เสมอ จะมีพลังขับเคลื่อนภายในตนเองในการศึกษาคิดค้นเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสภาวะแวดล้อมของตน

2.2.4 อิทธิพลจากคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้

สภาพโดยทั่วไปของบริบทสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก ส่งผลให้มีการเรียนการสอนศาสนาอิสลามศึกษาบรรจุในหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในเกือบทุกระดับ (นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2554) คำสอนทางศาสนาจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อทุกรายละเอียดการมีชีวิตของมุสลิมคนหนึ่ง (Yūsuf al-Qaradāwī, 1999) โดยเฉพาะการมีบุคลิกที่ใฝ่เรียนรู้ อิทธิพลดังกล่าวอาจส่งผ่านมาทางการอบรมกลุ่มเยาวชนของสถาบันครอบครัวหรือสถาบันศาสนาในสังคม ที่ปลูกฝังให้ผู้เป็นมุสลิมหมั่นพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในทุกด้าน คือ ด้านความคิด ด้านบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญา ตลอดจนด้านจิตวิญญาณ (Abdullah Nasih Ulwan, 1996)

Muhamad Atiyah Al-Ibrashi (1967) กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า การศึกษาที่ไม่มีอิทธิพลของคำสอนจากศาสนาเข้าไปกำกับพฤติกรรมของผู้เรียนในทุกอิริยาบถนั้น เป็นการศึกษาที่ไร้คุณค่าและไม่มีจุดหมายต่อการเป็นมนุษย์อีกต่อไป กล่าวคือ ผู้สอนหรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนนำคำสอนศาสนามาเป็นกรอบกำกับจริยธรรมและศีลธรรมในการเรียนรู้ของเขา ตลอดจนต้องทำให้สำรตละคำสอนศาสนาเป็นแรงบันดาลใจที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้

การเรียนรู้ในมิติของอิสลามมิได้จำกัดเพียงการรับความรู้ในห้องเรียน หรือการศึกษาผ่าน แต่ได้หมายรวมถึงกระบวนการในการอบรมขัดเกลาเพื่อให้ผู้เรียนมีศีลธรรมและจรรยา มารยาทที่งดงาม และเหนือสิ่งอื่นใดต้องมีเจตนาที่บริสุทธิ์ใจต่อพระผู้เป็นเจ้าเพียงองค์เดียวเท่านั้น (Muhamad Atiyah Al-Ibrashi, 1967; Hasan Langgulung, 2003; Zafar Alam, 2003) อิบน์ ค็อลดูน (Ibn Khaldun มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1331-1405) ซึ่งเป็นปราชญ์ที่ได้รับการยอมรับได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่า มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับใช้สังคม และคาดหวังไปไกลถึงการมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความกระหายที่จะศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่มนุษยชาติ (อ้าง

ใน Hasan Langgulung, 2003) ซึ่งในตอนหนึ่งของคัมภีร์อัลกุรอานได้กล่าวถึงสถานภาพของบรรดาผู้ที่มีความรู้ว่าเป็นคนเหล่านั้นคือผู้ที่มีความยำเกรงต่อพระองค์อย่างแท้จริง ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

(ฟาฏร : 28)

ความว่า “และในหมู่มนุษย์ และสัตว์ และปศุสัตว์ ก็มีหลากหลายสี เช่นเดียวกัน แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้น ที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงอภัยเสมอ”

(ฟาฏร : 28)

อิบนุตัยมียะฮฺ กล่าวถึงความหมายของโองการนี้ว่าเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ว่าทุกคนที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ เขาคือ “ผู้รู้” (อาลิม) ซึ่งถือเป็นสัจธรรม และไม่ได้หมายความว่าทุกๆ คนที่เป็น “ผู้รู้” จะเกรงกลัวต่อพระองค์ (มัจญมูอ อัล-พะตาวา 7/539) ตัวบทนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้พิจารณาใคร่ครวญถึงความน่าอัศจรรย์ในการสร้างของอัลลอฮ์ ﷻ และความยิ่งใหญ่ของพระองค์ เพื่อนำไปสู่การเกรงกลัวต่อพระองค์ ในโองการนี้จึงจบลงด้วยคำดำรัสที่ว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ” เจตนารมณ์ของคำสอนศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคนใฝ่เรียนรู้จึงมีวิหยาปัญหาซ่อนเร้นที่มากกว่าการดำเนินชีวิตบนโลกนี้ เพราะความรู้จะเอื้อประโยชน์ให้มนุษย์ได้คิดพิจารณาและไตร่ตรองเพื่อเพิ่มพูนความศรัทธาต่อพระองค์

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ศาสนาอิสลามจึงส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนหมั่นศึกษาเรียนรู้และถ่ายทอดส่งต่อองค์ความรู้ไปยังคนอื่นๆ มิใช่เพียงเพื่อผลประโยชน์ของตนเองในระยะสั้นเท่านั้นแต่เพื่อการมีสถานภาพทางชีวิตที่ดีกว่าในโลกนี้และการมีชีวิตที่ดีงามในโลกหน้าที่ช่วยนิรันดร์ นอกจากนี้พระองค์ได้เน้นย้ำให้มนุษย์ได้รับรู้ถึงคุณค่าของวิทยาการความรู้และบรรดาผู้ที่มีความรู้

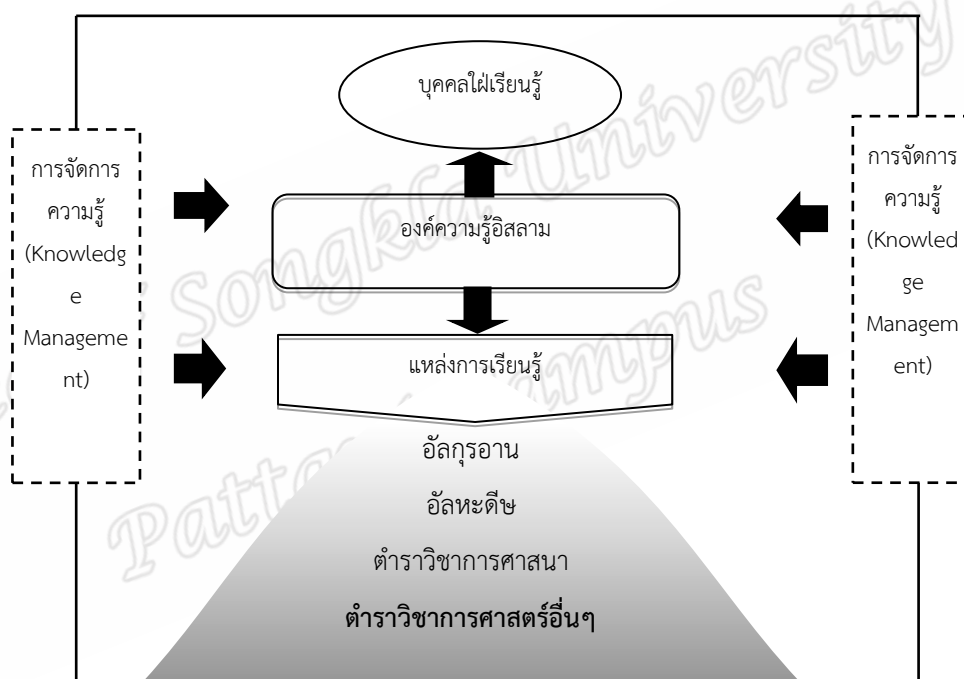
﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

(الزمر : 9)

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ”

(อัสซุมร์: 9)

ตัวบทข้างต้นนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำสอนศาสนาอิสลามที่เป็นการเสริมแรงให้มุสลิมพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ จากอิทธิพลของคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นปัจจัยหนุนทางศรัทธาประการสำคัญที่ผลักดันให้นักเรียนและนักศึกษามุสลิมพัฒนาตนเองสู่การใฝ่เรียนรู้ ซึ่งในศาสตร์ด้านการสอนของยุคสมัยปัจจุบันนั้น เราจะพบว่า มีทฤษฎีและแนวคิดทางการศึกษาใหม่ๆ ถูกนำเสนอเพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาอย่างมากมาย การนำแนวคิดที่น่าสนใจดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาอิสลามเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดจึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แผนภาพที่ 2.7 องค์ประกอบที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ในอิสลาม

จากที่กล่าวมาข้างต้น พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในบุคคลสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นมาได้ หากทราบต้นเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องและการสนับสนุนของสถาบันทางสังคมต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ จัดได้ว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนในปัจจุบัน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองและมีวิธีคิดที่ถูกต้อง สร้างเกียรติภาพให้กับชีวิต สามารถปรับตัวในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้จะก่อให้เกิดปัญญา อันจะส่งผลให้สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในอนาคตได้อย่างถูกต้อง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

ความก้าวหน้าด้านวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลดีในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลให้การสอนอิสลามศึกษาก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอนต่างๆ ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและยุคสมัย ดังกล่าว ทำให้การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้นำลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มาใช้มากขึ้น มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

2.3.1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบใหม่ที่สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก การนำคำว่า “Active Learning” มาใช้ในภาคภาษาไทยนั้น ยังมีความหลากหลาย อาทิ การใช้คำว่า การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (พรรณนิภา กิจเอก, 2550) การเรียนแบบใฝ่รู้ (ธนสิทธิ์ คณธา, 2551) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (พรทิพย์ ชาตสินธิรักษ์, 2551) การเรียนด้วยตัวเอง (ยศธร ภูมิสุทธิ, 2548) การเรียนรู้เชิงรุก (ศราวดี ชันคำหมื่น, 2553) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทหลัก (ประกายดาว ใจคำปัน, 2549) การจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา (พรรณทิภา ทองนวล, 2554) การเรียนโดยลงมือทำ (วิจารณ์ พาณิช, 2556) และในงานวิจัยบางส่วนก็ใช้การทับศัพท์ว่า การเรียนรู้แบบ Active Learning (ชัยณรงค์ ชันฉนิก, 2549) ซึ่งในการศึกษาเรื่องนี้จึงใช้คำว่า “การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้” และลักษณะการทับศัพท์ว่า “การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning” ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจในลักษณะเดียวกันและเพื่อให้สามารถเข้าถึงรากศัพท์ของความหมายเดิมมากที่สุด

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนมากที่สุด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order

Thinking) ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมตลอดการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความ สะดวกในการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และมีการตั้งคำถาม เพื่อให้เกิดการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริงในเนื้อหาสาระที่สามารถลง มือปฏิบัติได้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เนาวนิตย์ สงคราม 2557, พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ 2557, วชิรี เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย, มปป.) สอดคล้อง กับ ไพฑูรย์ (2557) ที่ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพที่สำคัญของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาจะสนใจทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆตนเอง กล่าวคือ อยากรู้อยากเห็นในทุกด้าน ความกระหายใคร่ อยากรู้จักเรียนรู้ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์หรือผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ด้านการ จัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้ ทิศนา แคมณี (2545) ได้กล่าวถึง แนวคิดเรื่องหลักการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าเริ่มขึ้นตั้งแต่มีการใช้คำว่า “Instruction” หรือ “การเรียนการสอน” แทนคำว่า “Teaching” หรือ “ การสอน” บนฐานแนวคิดที่ว่าในการสอนครูต้องคำนึงถึงการ เรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอด ความรู้เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) แต่เนื่องจากการ เรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีที่สะดวกและง่ายกว่า รวมทั้งครูมีความเคยชินกับการ ปฏิบัติตามแบบเดิม ประกอบกับการไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่อย่าง เพียงพอ การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางจึงยังคงยึดครองอำนาจอยู่อย่างเหนียวแน่นมาจนปัจจุบัน ในทางปฏิบัติโดยเฉพาะในประเทศไทยมิได้มีการปฏิบัติกันตามแนวคิดของ “Instruction” เพียงแต่มี การใช้คำนี้ในความหมายของ “Teaching” แต่ดั้งเดิมหรืออาจกล่าวได้ว่าเราใช้ศัพท์ใหม่ใน ความหมายเดิม โดยไม่ได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) ไปตามศัพท์ใหม่ที่นำมาใช้ ดังนั้น จึง จำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกครั้ง หนึ่ง

Edgar Dale (1946) ศาสตราจารย์ทางการศึกษามหาวิทยาลัย Ohio State University ได้พัฒนารูปแบบ กรวยของการเรียนรู้ Cone of learning หลังจากนั้นก็มีการศึกษาวิจัย ทั้งในวงการศึกษาศึกษาและอุตสาหกรรมเพื่อค้นหากระบวนกรเรียนรู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตาม ศักยภาพจากการศึกษาพบว่ากระบวนกรเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถ รักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนกรเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning)

เพราะกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำโดยสามารถเก็บจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในระยะยาวกว่า (ทิพย์วันย์ สุทิน, 2555) ซึ่งอธิบายไว้ดังแผนภาพที่ 2.8

Cone of Learning		
2 สัปดาห์ ผ่านไป ความจำที่ยังมีเหลืออยู่		ลักษณะการมีส่วนร่วม
90% จากสิ่งที่เราพูดและปฏิบัติ	การลงมือปฏิบัติจริง	Active Learning (การเรียนรู้เชิงรุก)
	การจำลองประสบการณ์จริง	
	การแสดง/สาธิตการนำเสนอ	
70% จากสิ่งที่เราพูด	การพูดคุย	
	การมีส่วนร่วมในการสนทนา	
50% จากสิ่งที่เราฟังและมองเห็น	ทัศนศึกษา ณ สถานที่จริง	
	ดูวิดีโอการสาธิต	
	ชมนิทรรศการ และการสาธิต	
	ทดลอง	
30% จากสิ่งที่เรามองเห็น	การดูหนังสือ	
	มองจากภาพ	
20% จากสิ่งที่เราฟัง	ฟังจากเสียง	
10% จากสิ่งที่เราอ่าน	อ่าน	

แผนภาพที่ 2.8 รูปแบบการการเรียนรู้ (Cone of Learning)

(ที่มา: ปรับจาก Cone of Learning ของ Edgar Dale, 1946 และ ทิพย์วันย์ สุทิน, 2555)

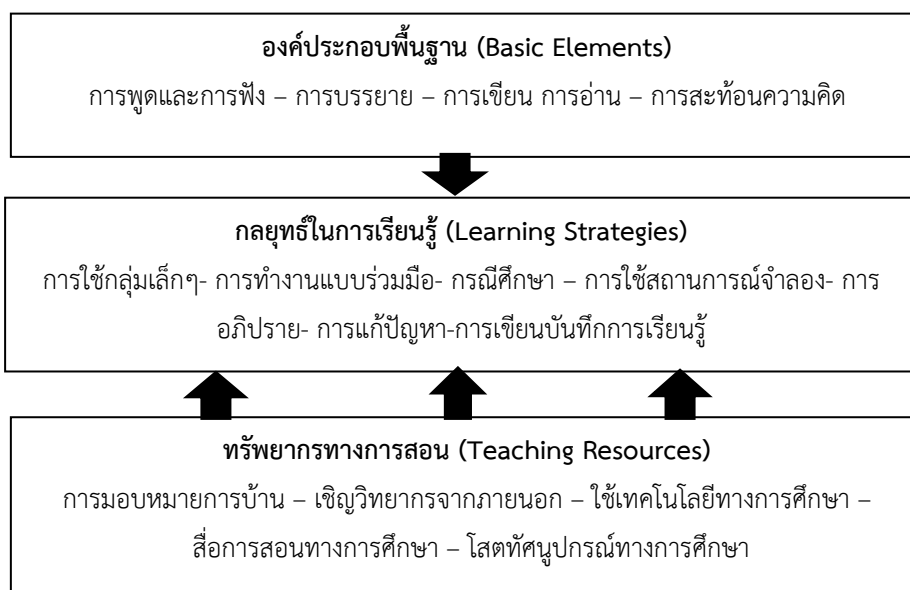
จากแผนภาพที่ 2.8 จะพบว่า กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่านท่องจำเมื่อเวลาผ่านไปเพียงสองสัปดาห์ ผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนได้เพียงร้อยละ 10 การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่อาจารย์สอน เมื่อเวลาผ่านไปสองสัปดาห์ผู้เรียนจะจำได้เพียงร้อยละ 20 หากในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ในกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้นเช่นการให้ดูวิดีโอการสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ดูรวมทั้งการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาหรือดูงาน ก็ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนลักษณะดังกล่าว ก็ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นเชิงรับ (Passive Learning) อยู่ หากต้องการให้ผู้เรียนเป็นนักคิด (Thinker) ผู้เรียนเชิงรุก (Active Learner) ซึ่งผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ก็ควรจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ที่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะการนำเสนองานทางวิชา การเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้สูงขึ้นถึงร้อยละ 70-90 (ทิพย์วันย์ สุทิน 2555)

การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ยังได้ครอบคลุมไปถึงการเรียนรู้แบบหาข้อค้นพบ (Discovery Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-Based Learning) และการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม (Activity-Based Learning) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Learning) เป็นต้น ซึ่งเทคนิคและวิธีการสอนเหล่านั้นล้วนมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกัน คือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระนั้นก็ตามการเรียนการสอนแบบ Active Learning จะใช้หลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการทำงานของสมอง (Brain-Base Learning) จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการคิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังการบรรยายและการท่องจำเพียงอย่างเดียว (วิจารณ์ พานิช, 2556, ศศิธร เวียงวะลัย 2556, บุญเลี้ยง ทุมทอง 2556) เทคนิคการเรียนรู้ดังกล่าวเมื่อนำมาใช้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ จะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงยิ่งขึ้น

เทคนิคการสอนหลักที่ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปในปัจจุบัน ได้แก่ เทคนิคการสอนแบบบรรยาย เทคนิคการสอนแบบอภิปราย เทคนิคการสอนแบบฝึกปฏิบัติ และเทคนิคการสอนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน, 2557) ซึ่งนวัตกรรมทางการศึกษายุคใหม่ได้นำเสนอเทคนิคการสอนอื่นๆ ที่ผสมผสานการเรียนรู้เชิงรุกอย่างหลากหลาย อาทิ การสอนแบบเน้นการวิจัย การสอนแบบเน้นปัญหา การสอนแบบเน้นการคิดวิจญาณ เป็นต้น ถึงกระนั้น การนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มาประยุกต์ใช้ใน ระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (จากแนวคิด Taxonomy of Significant Learning ของ Fink, 2003)

- 1) **ความรู้พื้นฐาน (Foundation Knowledge)** ของแต่ละบทเรียน เนื้อหาส่วนนี้ผู้เรียนควรมีความเข้าใจเป็นลำดับแรกโดยผ่านการถ่ายทอดของผู้สอน
- 2) **การประยุกต์ (Application)** เป็นการนำความรู้พื้นฐานที่ได้จากบทเรียนไปต่อยอดทางความคิด หรือปรับใช้อย่างสร้างสรรค์
- 3) **การบูรณาการ (Integration)** เป็นการเชื่อมโยงความรู้และแนวคิดผ่านจุดร่วมที่เหมือนกัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์ความเป็นจริง
- 4) **การเรียนรู้ในมิติของตนเองและผู้อื่น (Human Dimension)** การค้นพบและเรียนรู้ด้วยตัวเอง จนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม
- 5) **การพัฒนาทักษะ (Skills)** คือความรู้ในรูปแบบของทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับเมื่อมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 6) **การพัฒนาความรู้สึก (Caring)** มีความมั่นใจในตนเอง มีความสนใจ และตระหนักในการเรียนรู้

เนาวนิตย์ สงคราม (2556) ได้อธิบายแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ของ Fink (2003) เพิ่มเติมว่า แนวคิดของเขาจะเน้นลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนโดยสนับสนุน ลักษณะการเรียนรู้ (Learning/Style) ของผู้เรียนเพื่อให้ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนอย่างมีความหมาย ดังนั้น Fink (2003) จึงเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นโดยผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ซึ่งการเรียนรู้ที่จัดขึ้นควรมาจากการทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง เช่น กิจกรรมกระบวนการกลุ่มทั้งกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

แผนภาพที่ 2.9 องค์ประกอบของการการเรียนรู้แบบ Active Learning
(ที่มา: Meyers & Jones, 1993)

นอกจากนี้ Meyers and Jones (1993) ก็ได้กล่าวว่า การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนว Active Learning มาปรับใช้ในศาสตร์ด้านต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กัน อันได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐาน (Basic Elements) กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (Learning Strategies) และทรัพยากรทางการสอน (Teaching Resources) องค์ประกอบทั้งสาม แสดงความสัมพันธ์กัน และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ การพูดและการฟัง การเขียน การอ่าน และการสะท้อนความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นส่วนฐานหลักที่จะเสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระส่วนที่เป็นแก่นขององค์ความรู้ศาสตร์นั้น ส่วนกลยุทธ์ในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ อันได้แก่ การอภิปราย กรณีศึกษา การแบ่งกลุ่ม เป็นต้น เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางปัญญา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็นและประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งการเรียนรู้ทั้งหมดนี้จะประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้นหากมีการนำทรัพยากรทางการสอนมาใช้ควบคู่กัน

อาจสรุปได้ว่า นอกจากรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงขับเคลื่อนสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน (Life-Long Learning) โดยไม่ต้องมีการบังคับจากปัจจัยภายนอก

2.3.2 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในเชิงปฏิบัติ ประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมผู้เรียน คือการจัดกลุ่มผู้เรียนให้เป็นกลุ่มย่อยๆ ตามขนาดที่เหมาะสม ต่อมาเป็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม คือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีการโอกาสปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือสังเกตการณ์ด้วยตนเอง พร้อมบันทึกถอดบทเรียนสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และสุดท้าย ขั้นสรุป คือการที่ผู้สอนสะท้อนข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อให้ได้ทราบถึงข้อสรุปหรือประเด็นสำคัญที่ได้รับจากบทเรียนดังกล่าว (Fink, 2003; เนาวนิตย์ สงคราม, 2557)

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2556) นักการศึกษาคนสำคัญท่านหนึ่งของประเทศไทย ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ว่า “เมื่อชัดเจนว่า ครูต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น บทบาทของครูก็ต้องเปลี่ยน ซึ่งบทบาทใหม่จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิ สาขาวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา ขนาดของชั้นเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน” โดยบทบาทของผู้สอนอาจเทียบเคียงได้กับการเป็น **โค้ช** (เฝ้าสังเกต แก้ไขสถานการณ์) **ผู้อำนวย** (เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้) **ผู้จัดการ** (จัดกระบวนการเรียนรู้ก่อน-หลัง เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ) **เพื่อนร่วมเรียน** (ทำหน้าที่ร่วมสร้างความรู้ไปกับผู้เรียน) ซึ่งบทบาททั้งหมดนี้มีความแตกต่างจากการเรียนรู้แบบเดิมที่ ผู้สอนเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้เพียงอย่างเดียว

ทศนา แชนณี (2545) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา สังคม และอารมณ์ เนื่องจากการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน อีกทั้งส่งผลต่อการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียน ดังนี้

1) **การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active participation: physical)** คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี

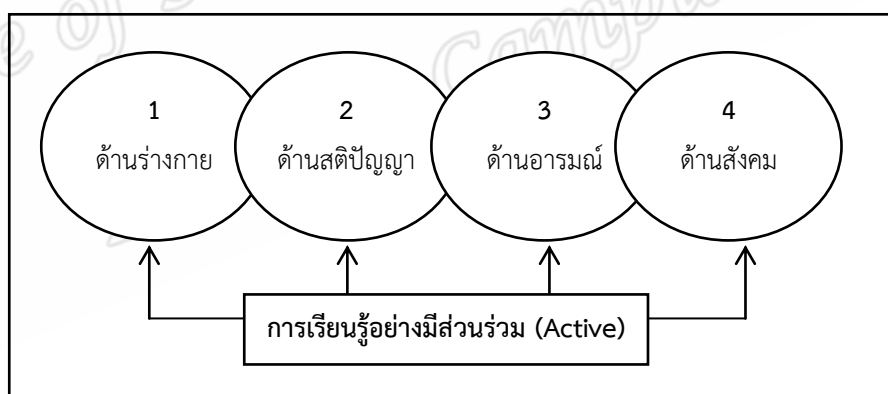
2) **การมีส่วนร่วมที่ตื่นตัวทางด้านสติปัญญา (Active participation-intellectual)** คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว

ทางด้านสติปัญญาหรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้

3) การมีส่วนร่วมการตื่นตัวด้านอารมณ์ (Active participation: emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึกเกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนมีความหมายต่อตนเอง และต่อการปฏิบัติมากขึ้น

4) การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active participation: social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางสังคมหรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น

ลักษณะการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ทิศนา ขัมณี (2545) ผู้วิจัยได้นำเสนอเพื่ออธิบายเป็นแผนภาพที่ 2.10 ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.10 การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม

นอกจากนี้ Biggs and Moore (1993) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ ว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ของ การเรียนรู้หรือการศึกษาต่างๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการเรียนรู้เชิงลึก หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งและเข้าใจในงานนั้นๆ ประกอบด้วย

1) การจูงใจแบบบล็อก หมายถึง สภาวะที่บุคคลต้องการกระทำหรือเรียนรู้ บางสิ่งบางอย่างด้วยตนเองคิดทำสิ่งต่างๆ ด้วยความพอใจและความสนใจของตนเอง มีความสนใจพิเศษ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความรู้สึกรักคิด และความตั้งใจจริงของตนที่จะกระทำสิ่งที่ตนพอใจจะกระทำ สิ่งเหล่านี้ผลักดันให้บุคคลเกิดพฤติกรรมโดยไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก

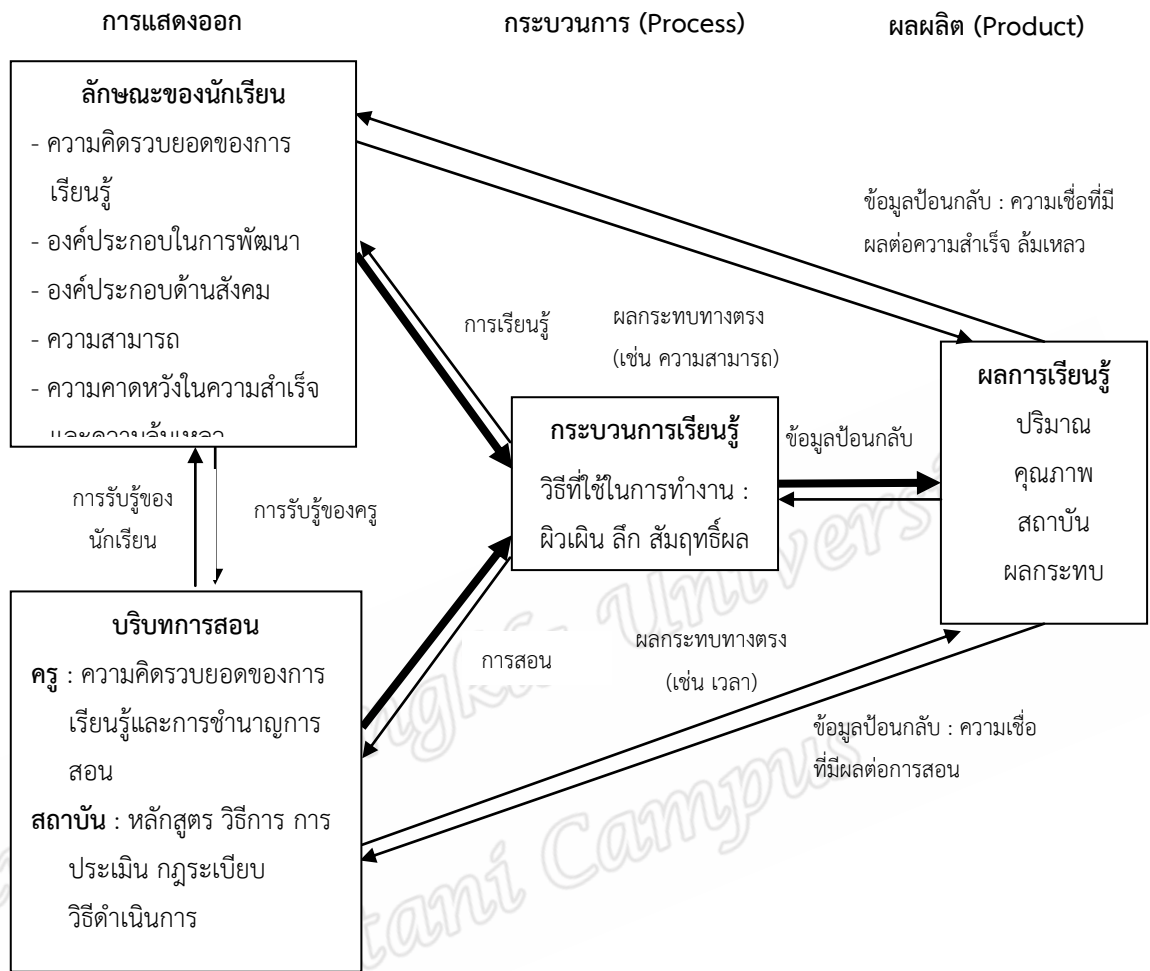
2) ยุทธศาสตร์แบบบล็อก หมายถึง ขั้นตอนวิธีหรือแผนการที่นักเรียนใช้ในการเรียนรู้เพื่อพยายามเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนรู้โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

2. วิธีการเรียนรู้เชิงผิวเผิน หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ได้ความรู้ในระดับตื้นๆ แต่ไม่สามารถอธิบายความหมายได้ เช่น การเรียนแบบท่องจำ เป็นต้น ประกอบด้วย

1) การจูงใจแบบผิวเผิน หมายถึง สภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้เห็นจุดหมายและเกิดความต้องการหรือแสดงพฤติกรรมออกมา

2) ยุทธศาสตร์แบบผิวเผิน หมายถึง ขั้นตอนวิธีหรือแผนการที่นักเรียนใช้ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้โดยเน้นการท่องจำเป็นหลัก และระลึกข้อความรู้นั้นมาใช้ได้อีก

โมเดลการเรียนรู้ 3P (Presage Process Product) ประกอบด้วย การแสดงออก กระบวนการ และผลผลิต ของ Biggs and Moore (1993) ได้นำเสนอ Model of Classroom Learning โมเดลเชิงสาเหตุของการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ อันประกอบด้วยลักษณะของนักเรียน บริบทการสอน กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้นำเสนอลักษณะการจัดการเรียนรู้ว่าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ส่วนวิธีการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น 2 วิธี คือ แบบผิวเผินและแบบเชิงลึก นักเรียนที่มีความคิดรวบยอดของการเรียนรู้แตกต่างกันจะมีความคาดหวังในเป้าหมายการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.11 โมเดลการเรียนรู้ 3 P ของ Biggs and Moore (1993)

(ที่มา: แปลโดย ธนาภรณ์ เซวานศิลป์, 2549)

2.3.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีความหลากหลาย และสามารถนำไปใช้ได้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา เนื้อหาที่จะนำเสนอในส่วนนี้ประกอบด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

1) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือ การกำหนดโจทย์ปัญหาผ่านบริบทหนึ่งๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์แสวงหาคำตอบ ตลอดจนการบูรณาการความรู้ที่มีอยู่กับการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาสภาพการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม โดยผู้เรียนอาจไม่จำเป็นต้องมาความรู้หรือพื้นฐานเรื่องนั้นมาก่อน (Barrow & Tamblyn, 1980; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2557; วิชัย เสวกงาม, 2557) ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบ โจทย์ปัญหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จัดบรรยากาศการเรียนรู้และเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resource) ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) โดย Kinney (2008) กล่าวว่า อาจ ออกแบบเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากกรณีตัวอย่าง จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหา แนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อโจทย์ปัญหาที่ต้องการเรียนรู้, วางแผนการเรียนรู้, สรุปรูปร่าง และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้

2) การเรียนรู้โดยสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning)

คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย การใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบ ผู้เรียนจะได้ความรู้จากการคิด สืบสวนสอบสวน เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ใช้พื้นฐานทางจิตวิทยา คือ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้นหาคำรู้นั้นๆ มากกว่าการบอกให้ ผู้เรียนรู้เพียงอย่างเดียว และการเรียนรู้จะบรรลุผลได้ดีที่สุดเมื่อสถานการณ์แวดล้อมในการเรียนรู้นั้น ยั่วยุให้ผู้เรียนอยากเรียน ซึ่งผู้สอนต้องจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการค้นคว้าสืบเสาะหา ความรู้ และ ประการสำคัญวิธีการนำเสนอของผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด มีความคิด สร้างสรรค์ให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองได้มากที่สุด (นวลจิตต์ เขาวีร์ติพงษ์, 2557; วิชัย เสวกงาม, 2557) แล้วอาจนำเสนอผลที่ได้จากการสืบเสาะมาเป็นแผนผังความคิด (Concept mapping) เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอดและความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิดจากการได้เรียนรู้ (Kinney, 2008) อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มแล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ และอาจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

คือ การเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกัน เป็นวิธีการเรียนรู้แบบจับคู่สองคนหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน กระบวนการทำงานร่วมกันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองสูงสุด อีกทั้งสามารถเรียนการทำงานร่วมกับผู้อื่นจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของ Johnson and Johnson, (1974, อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, 2553) ซึ่งได้อธิบายให้เห็นว่าผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านผลลัพธ์ต่อจิตใจและสติปัญญา โดย Kinney (2008) อธิบายว่าอาจมีลักษณะดังนี้ (1)เรียนรู้แบบใช้เกมส์ (Games) นำเกมส์เข้ามาบูรณาการการเรียนการสอน ใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือชั้นการประเมินผล (2)เรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos โดยให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม (3)เรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม (4)เรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว (6)เรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) ให้ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งบันทึก

4) การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning)

คือ การนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยและทักษะการคิดวิเคราะห์ เน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยผู้สอนหรือครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นแนวทางในการใช้การวิจัยในการเรียนการสอนจึงประกอบด้วยการใช้ผลการวิจัย และใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาแบบดังกล่าวนี้ จะมีรูปแบบการจัดการศึกษาดังนี้ 1) RBL ที่ใช้ผลการวิจัยเป็นสาระการเรียนการสอนประกอบด้วย การเรียนรู้ผลการวิจัยหรือใช้

ผลการวิจัยประกอบการสอนการเรียนรู้จากการศึกษางานวิจัยหรือการสังเคราะห์งานวิจัย 2) RBL ที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย การเรียนรู้วิชาวิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัย รายงานเชิงวิจัย การเรียนรู้จากการทำ วิจัย ร่วมทำโครงการวิจัย การเรียนรู้จากการทำวิจัยขนาดเล็ก และการเรียนรู้จากวิทยานิพนธ์ เป็นต้น (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม 2540; ทิศนา แชมมณี 2548; สาวภา วิชาดี 2554; ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์, 2547)

5) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

คือ การใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการลงมือปฏิบัติ โดยใช้กลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน กลุ่มย่อยต้องไม่ใหญ่เกินไป (ไม่เกิน 15 คน) เพราะมีเช่นนั้นจะมีผู้เรียนที่หลุดจากการมีส่วนร่วม และไม่ควรมีน้อยเกินไป (น้อยกว่า 8 คน) เพราะจะทำให้ขาดมุมมองที่หลากหลายในการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการให้ผู้เรียนได้สรุปทบทวนการเรียนรู้ (Reflection) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และต้องมีการประเมินผลลัพธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตนเอง ลักษณะกิจกรรมอาจเป็นการการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning) ซึ่งคือ การให้โครงการที่ทำเป็นโครงการที่ไปบริการสังคมหรือชุมชน ซึ่งจะทำให้ได้เรียนรู้เรื่องการใช้ความรู้โดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2557)

6) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Interactive Lectures)

การนำรูปแบบ Active Learning มาใช้ในการเรียนการสอนมีความท้าทายคือ การนำกลยุทธ์ที่เหมาะสมมาประกอบการสอน วิจัย เสวกงาม (2557) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการออกแบบการเรียนการสอน แบบ Active Learning ต้องมีรายละเอียดของวัตถุประสงค์รายวิชา ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอน ระดับความเสี่ยงของกิจกรรม การรับรู้บทบาท และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การสอนแบบมีส่วนร่วม หรืออาจทับศัพท์ว่า Interactive Lectures เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์และสอดแทรกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเป็นทางเลือกที่แตกต่างจากการสอนแบบบรรยายธรรมดา โดย Interactive Lectures จะประกอบด้วยสองส่วน คือ การบรรยายของผู้สอนที่ไม่ยาวมาก และหยุดบรรยายเพื่อทำให้โอกาสผู้เรียนได้คิดและให้การตอบสนองต่อเนื้อหาที่ได้ศึกษา ซึ่งในเรื่องนี้ Eison (2000) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบเดิมกับ Interactive Lectures ดังตารางที่ 2.1

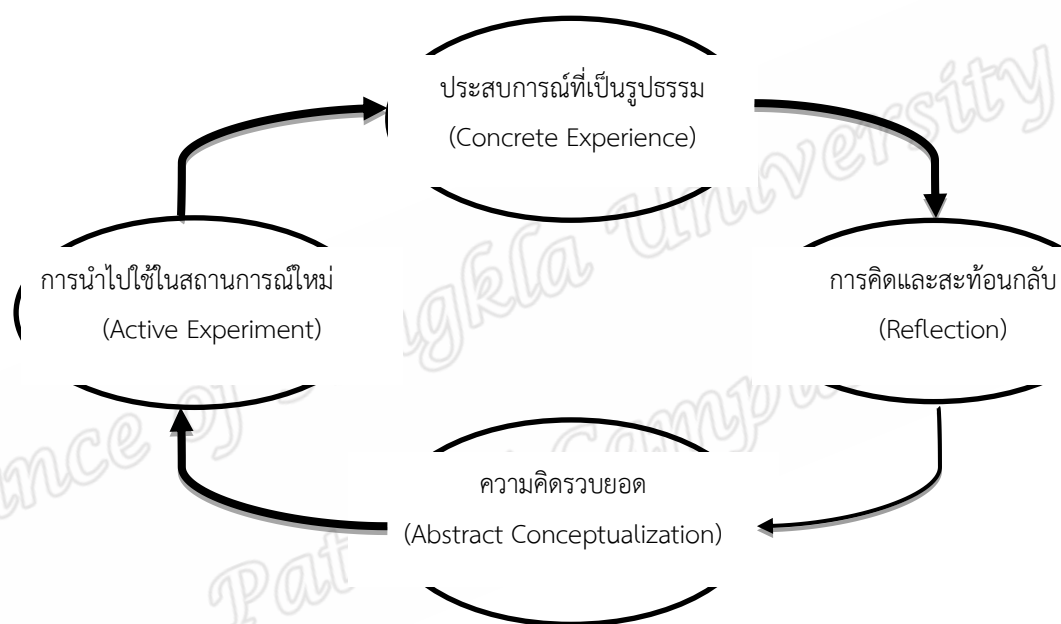
ตารางที่ 2.1 ความแตกต่างระหว่างการสอนแบบเดิมกับ Interactive Lectures (Eison, 2000)

การสอนแบบดั้งเดิม Traditional Lectures	การสอนแบบมีส่วนร่วม Interactive Lectures
ผู้สอนพูด ผู้เรียนฟังด้วยการรบกวนน้อยที่สุด	ผู้สอนพูดโดยมีการหยุดเป็นระยะๆ สำหรับกิจกรรมที่มีโครงสร้าง
ความตั้งใจของผู้เรียนจะลดลงหลังจาก 10-15 นาที	ในขณะที่ความตั้งใจของผู้เรียนเริ่มจางหายไป ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสั้นๆ ที่มีโครงสร้างภายในชั้นเรียน
คำถามของผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ	คำถามของผู้สอนเป็นคำถามที่ต้องการการตอบสนอง
การตอบสนองของผู้เรียนสำหรับคำถามของผู้สอน โดยทั่วไปจะเป็นการยกมือ	การตอบสนองของผู้เรียนสำหรับคำถามของผู้สอน จะใช้ Clicker หรือกระดาษคำตอบ IF-AT
การพูดคุยของผู้เรียนไม่ได้รับการสนับสนุน	การพูดคุยของผู้เรียนได้รับการสนับสนุน
ผู้เรียนฟังและจดบันทึกอย่างเป็นอิสระ	ผู้เรียนมักจะทำงานร่วมกับเพื่อนหรือร่วมกับกลุ่ม
ความเข้าใจของผู้เรียนในระหว่างการบรรยาย ไม่ได้รับการตรวจสอบอย่างชัดเจน	ความเข้าใจของผู้เรียนในระหว่างการบรรยาย ได้รับการประเมิน (Assess) โดยตรง
โอกาสที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน ไม่ได้ทำเป็นประจำในระหว่างการบรรยาย	มีโอกาที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน ทำเป็นระยะๆ ในการบรรยาย
ผู้เรียนที่ขาดเรียนบ่อยมีค่อนข้างสูง	มักจะมีอัตราการเข้าเรียนสูง

7) การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา (Syndicate)

การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา อาจจะเป็นคำใหม่สำหรับผู้สอนในระดับอุดมศึกษา หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Syndicate” ส่วนใหญ่มักใช้ทับศัพท์ว่าเป็นการประชุมแบบซินดิเกตเลย ไพทิวรี สินลารัตน์ (2557) ได้อธิบาย Syndicate ว่าหมายถึง วิธีการสอนแบบกลุ่มย่อยแบบหนึ่ง แต่กลุ่มย่อยเหล่านี้แทนที่จะอภิปรายกันอย่างเดียวอย่างการประชุมย่อยโดยทั่วไป ผู้สอนจะมอบหมายงานหรือปัญหา (Case) ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มไปทำเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ บางข้ออาจตอบได้ด้วยประสบการณ์หรือสามัญสำนึก แต่ในบางข้ออาจจำเป็นต้องค้นคว้า อ่านเอกสารเพิ่มเติม แต่ทุกปัญหา

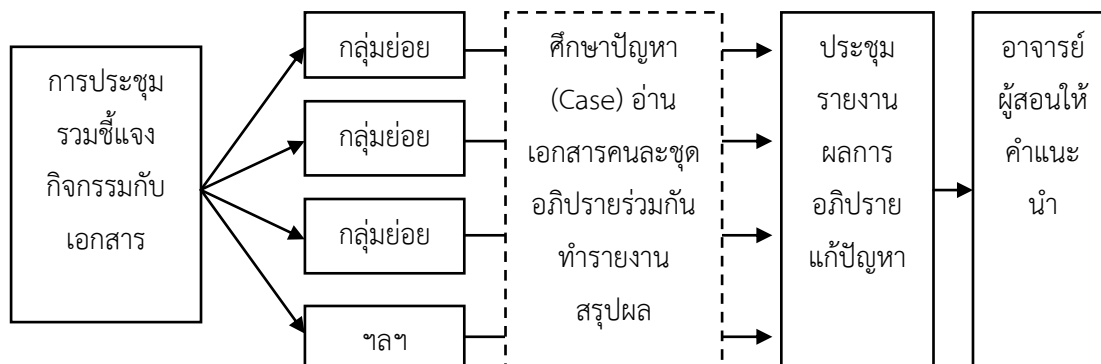
ที่ได้รับถ้าได้อ่านเอกสารเพิ่มเติมจะทำให้ตอบคำถามที่โจทย์ต้องการได้ดีขึ้น โดยเหตุนี้ ในแต่ละกลุ่มเมื่อมีกรณีเรื่อง (Case) สำหรับแก้ปัญหาแล้วจะต้องมีเอกสารอ้างอิงประกอบด้วย ซึ่งอาจจะเป็นบทความหรือตำราหนังสือก็ได้ บทความหรือหนังสือเหล่านั้นต้องมีความหลากหลายเท่าจำนวนของผู้เรียนในกลุ่มด้วย อานุกาพ เลชะกุล (2557) ได้อธิบายว่า แนวคิดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยเริ่มจากการได้ประสบการณ์ตรงจากโจทย์ปัญหา ผ่านกระบวนการคิดและการสะท้อนกลับ (Reflection) นำไปสู่ความรู้และความคิดรวบยอด อันจะนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ต่อไป ดังแผนภาพที่ 2.12 ที่ได้แสดงข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 2.12 แนวคิดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา

จุดมุ่งหมายของการสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาได้ลึกและกว้างตามความถนัดสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะในการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำให้ผู้เรียนรู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ตีความ อภิปราย และแก้ปัญหาอันจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (จิราภรณ์ นาคเรือง, 2552; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557; อุษณี โลหิตยา, 2555)

ลักษณะการสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหานี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557) ได้สรุปออกมาเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 2.13 การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา Syndicate

การเรียนการสอนแบบซินดิเคตนี้ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการ การดำเนินการสอน และขั้นของการประเมินหรือการสรุปผล โดยในการเตรียมการนั้นผู้สอนต้องเตรียมวางแผนการเรียนว่าจะใช้เวลาในการสอนนานเท่าใด (ไพฑูริย์ สีนลาร์รัตน์, 2557) การจัดแบ่งเวลานั้นแล้วแต่ว่าผู้สอนจะเน้นด้านใด ถ้าเน้นการอภิปรายมากก็ใช้เวลาส่วนของการอภิปรายในสัดส่วนที่มากกว่าส่วนอื่นๆ ถ้าเน้นการอ่านศึกษาค้นคว้ามาก ก็จัดแบ่งเวลาในส่วนนั้นให้มากกว่าส่วนอื่น แต่โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมควรให้เกิดความสมดุลกัน

2.4 การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เป็นฉบับที่ 2 ใน พ.ศ. 2555 ซึ่งหลังจากที่การปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินการมาครบทศวรรษแล้ว ได้มีการประเมินผลการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2553) ได้รายงานถึงผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาที่ได้ดำเนินการมาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผลจากการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา มีหลายประเด็นที่ประสบผลสำเร็จ อาทิ การปรับโครงสร้างการบริหาร จัดการให้มีเอกภาพ การจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ แต่มีอีกหลายประเด็นที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ และต้องเร่งให้มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งพบว่า ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

ผู้เรียนขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการคิดวิเคราะห์ ความใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้และคุณธรรม จริยธรรม คณาจารย์ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ มีปัญหาการขาดแคลนคณาจารย์ที่มีคุณภาพ **ด้านการบริหารจัดการพบว่า** ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในรอบแรกนี้ ทำให้มีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เกิดการปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมมากขึ้น อีกทั้งมีการยกระดับของสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ส่งเสริมการเปิดดำเนินการของวิทยาลัยชุมชน รวมทั้งให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษามากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ประชาชนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น และมีทางเลือกที่หลากหลายเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ในเรื่องคุณภาพความเป็นมาตรฐานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ นั้นก็ยังคงเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องมีการควบคุมการดำเนินการต่อไป (ทิศนา ชวนะณี, 2553)

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับ และส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาจึงได้ดำเนินงานโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework For Higher Education; TQF: HEd) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนโยบายนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษา ไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาก็ได้ประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในปี 2552 ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานดังกล่าว

ในอดีตกาลนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาสายสามัญในระดับมัธยมศึกษา และสำเร็จการศึกษาด้านศาสนาในระดับชานาวิยแล้ว

นักเรียนที่มีความสนใจและมีความถนัดในด้านการเรียนศาสนาจะนิยมศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศตะวันออกกลาง อาทิ ประเทศอียิปต์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ประเทศคูเวต เป็นต้น แต่ภายหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ทำให้การเดินทางไปศึกษาต่อในประเทศดังกล่าวมีข้อจำกัดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาแล้ว สามารถหางานทำในประเทศได้ยาก กอปรกับประสบปัญหาการรับรองวุฒิการศึกษา ทำให้บัณฑิตที่จบมาโดยส่วนใหญ่จำเป็นต้องปฏิบัติงานเป็นครูสอนศาสนา ตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนต่ำกว่าวุฒิปริญญาที่ควรได้รับ (อัมมาร์ สยามวาลา, 2549) ดังกล่าว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ในช่วงหลังมานี้สถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งในประเทศไทย ได้มีการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาเพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การจัดการศึกษาอิสลามในระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 โดยการจัดตั้งเป็นวิทยาลัยอิสลามศึกษา ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งในปัจจุบันได้มีหลักสูตรด้านอิสลามศึกษารองรับผู้ที่สนใจศึกษาต่อ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี จนถึง ปริญญาเอก ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรครุศาสตรอิสลาม หรือการสอนอิสลามศึกษา ก็ได้รับความสนใจจากผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (ภาควิชาอิสลามศึกษา, 2554) ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ทบวงมหาวิทยาลัยได้เห็นชอบให้ภาคเอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านอิสลามศึกษาในจังหวัดยะลา โดยได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา หรือมหาวิทยาลัยฟาฏอนีในปัจจุบัน ซึ่งได้เปิดหลักสูตรด้านอิสลามศึกษาในหลากหลายสาขา เปิดสอนทั้งหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท (มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 2553) และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ก็มีการจัดตั้งสถาบันอิสลามและอาหรับ ใน มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยได้รับความอนุเคราะห์ทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยอัลอัสฮ์ ประเทศอียิปต์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 สภามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ได้อนุมัติให้สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษาเปิดสาขาวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นสาขาใหม่เพื่อรองรับทั้งนักศึกษาภาคปกติและภาคสมทบ (สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 2556) กล่าวได้ว่าการจัดตั้งสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาดังกล่าวในพื้นที่เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาการอิสลามแก่ประชาชนในพื้นที่ และตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สถาบันระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถาบันการศึกษา	ระดับการศึกษา		
	ตรี	โท	เอก
1. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	✓	✓	✓
2. มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	✓	✓	✓
3. สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	✓		

อย่างไรก็ตาม การศึกษาต่อด้านอิสลามศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายในประเทศเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สนใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีด้านอิสลามศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2548-2551 ที่ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ วิถีชีวิต เอกลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนที่มีลักษณะเฉพาะ บนพื้นฐานของหลักศาสนาที่เชื่อมโยงกับวิชาสามัญและวิชาชีพ ที่ยึดผู้เรียนและประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยให้มีการบริหารจัดการในลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

นอกจากนี้ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและเอกชน ต่างมีการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้สนใจ และรองรับอัตรากำลังในอนาคตอีกด้วย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทำให้วิทยาการความรู้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการศึกษาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ต้องมีการพัฒนาให้เท่าทันยุคสมัย

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เมื่อระบบการศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียนก็จะสามารถตอบสนองผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม วิธีการที่ดีที่สุดในการค้นหาความสามารถของผู้เรียนคือ การใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างถูกวิธีไปพร้อมๆ กับการใช้เครื่องมือในการประเมินที่

เหมาะสม ความเป็นเลิศของผู้เรียนไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความช่วยเหลือที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงการได้รับปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายสูงสุดของตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) นอกจากนี้ รายงานการศึกษาวิจัยและผลการประเมินการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักพบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่กำลังประสบปัญหาที่ต้องหาทางการแก้ไขอย่างเร่งด่วน อนึ่ง ความอ่อนด้อยทางวิชาการของผู้เรียนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณา เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่สุด ดังที่ผลการศึกษาของ วิทวัส ดิษยรักษ์ สัตยารักษ์ และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง **การพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวทางอิสลามระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ประชาคมอาเซียน** พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาตามแนวทางอิสลามระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางวิชาการเดิมของนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะพื้นฐานการใช้ภาษาไทย อาจด้วยพื้นฐานการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ จึงให้ความตระหนักในการแนะแนวการศึกษาแก่บุตรหลานได้น้อยและจากการประเมินโดยภาพรวม พบว่ามาตรฐานการจัดการศึกษาในพื้นที่ยังด้อยคุณภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษาเรื่อง **การจัดการศึกษาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้** ของ นิเลาะ แวอุเซ็ง (2554) ก็มีข้อค้นพบในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า ความท้าทายของการจัดการศึกษาอิสลามในระดับอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาอิสลามที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนในพื้นที่ได้มีโอกาสต่อยอดองค์ความรู้วิชาการอิสลามในระดับที่สูงยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยชี้วัดความสำเร็จประการสำคัญคือ เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วต้องสามารถประกอบอาชีพเพื่อบูรณาการวิชาความรู้และสร้างประโยชน์แก่สังคมต่อไปได้

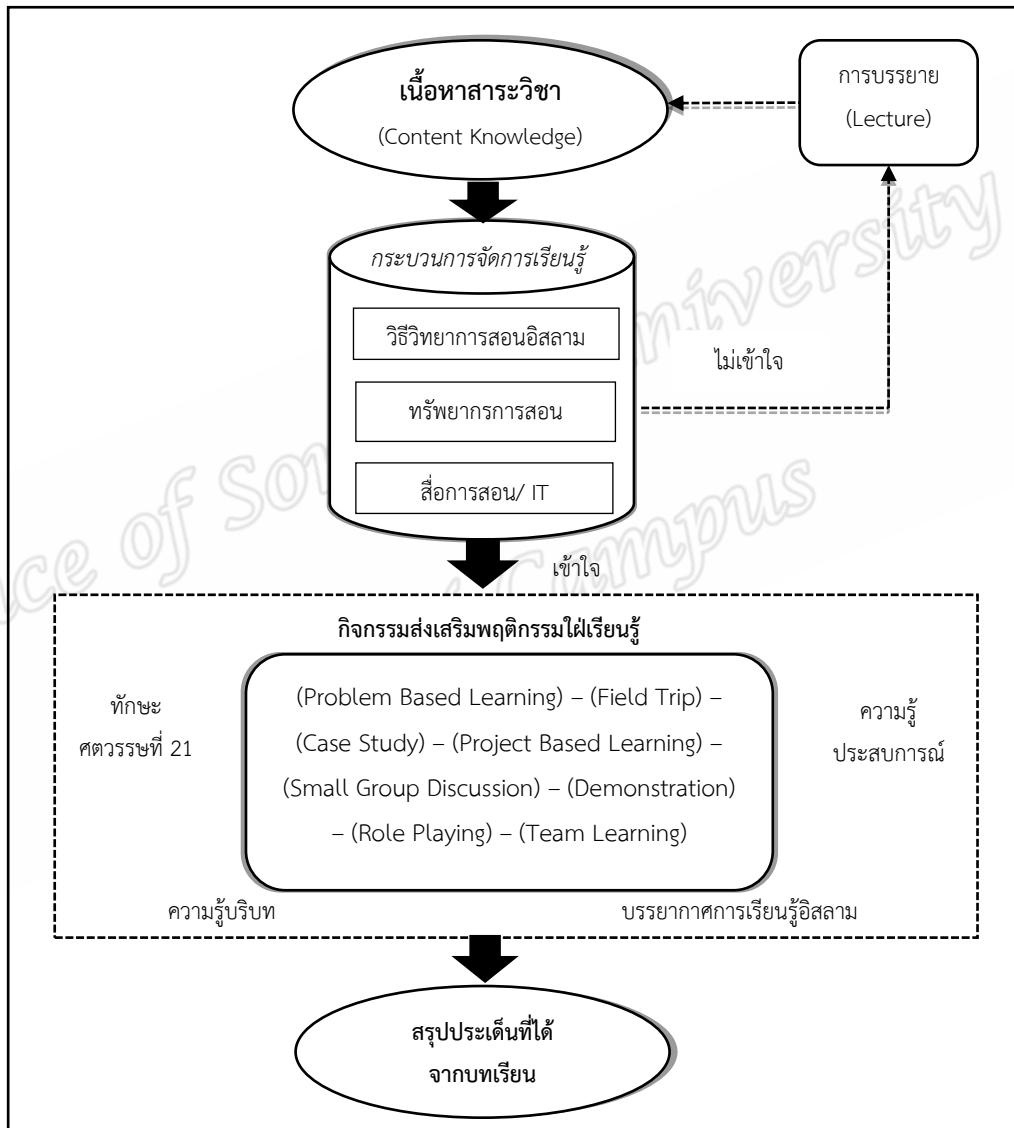
ระบบการจัดการศึกษาอิสลามที่ได้รับความนิยมศึกษาเรียนรู้กันในปัจจุบันมี 2 ระบบ และทั้งสองระบบต่างวางอยู่บนฐานปรัชญาที่แตกต่างกัน ระบบแรกคือ ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional System) หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ระบบการศึกษาศาสนา (Religious System) และระบบที่สองคือ ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ (Modern System) (อิบรอฮีม ญรงค์รักษาเขต, 2556) ซึ่งในศาสตร์ด้านอิสลามศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยปัจจุบัน ก็จะมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันสองลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 การเรียนอิสลามศึกษาแบบดั้งเดิม ได้แก่ สาขาอศุลลุคติน สาขาซารีอะฮฺ สาขาประวัติศาสตร์อิสลาม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนี้จะเน้นหนักในเรื่องการศึกษาหลักคำสอนศาสนาที่มาจากหลักฐานตัวบทที่ชัดเจนในขอบข่ายสาระเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มนี้จึงเป็นการถ่ายทอดจากผู้สอนสู่ผู้เรียนผ่านการบรรยาย (Lecture) เป็นหลัก ดังนั้น การนำรูปแบบ Active Learning ไปประยุกต์ใช้สามารถกระทำได้อย่างมีข้อจำกัด

กลุ่มที่ 2 การเรียนอิสลามศึกษาแบบประยุกต์ ได้แก่ สาขาครุศาสตร์อิสลาม สาขาเศรษฐศาสตร์อิสลาม เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มนี้จะเป็นการศึกษาองค์ความรู้พื้นฐานที่ว่าด้วยปรัชญาอิสลามมาผนวกกับความรู้ในเชิงบริบทสังคมและยุคสมัยที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอด อาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการบูรณาการวิชาการศาสนากับวิชาการสามัญเข้าด้วยกัน ด้วยธรรมชาติของเนื้อหาวิชาการในกลุ่มที่ต้องมีความทันสมัย จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มนี้เหมาะสมที่จะนำรูปแบบ Active Learning ไปปรับใช้อย่างยิ่ง

การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning อาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้กลไกพัฒนาทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งแผนภาพที่ 2.14 ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในทางการสอนอิสลามศึกษา แผนภาพดังกล่าวสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ขั้นตอนเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านวิธีการสอนเชิงอิสลาม (Islamic Pedagogy) ตามแบบอย่างการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ผนวกไปพร้อมกับศาสตร์การสอนของยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ยังคงต้องอาศัยความพร้อมของปัจจัยด้านอื่นๆ มาหนุนนำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วยทรัพยากรทางการศึกษา อันเป็นแหล่งในการสืบเสาะหาข้อมูลประกอบการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่สำคัญ ตลอดจนปัจจัยเทคโนโลยีและสื่อการสอนรูปแบบต่างๆ อย่างไรก็ตาม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ในส่วนที่เป็นเนื้อหาแก่นวิชา ยังคงมีความจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านการบรรยาย (Lecture) และเมื่อผู้เรียนสามารถเข้าใจในแนวความคิดหลัก (Concept) ของสาระวิชาได้แล้ว ในลำดับต่อไปจะเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ อาทิ ลักษณะของการแบ่งกลุ่มย่อย (Small Group) การอภิปราย (Discussion) การสร้างสถานการณ์จำลอง (Demonstration) การหิบบยกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อวิพากษ์ร่วมกัน เป็นต้น ในส่วนดังกล่าว

นี่จะเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงให้แก่ผู้เรียน อันได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การบูรณาการ เป็นต้น โดยเนื้อหาสาระของกิจกรรมก็จะมีข้องเกี่ยวกับความรู้เชิงบริบท ความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียน โดยบูรณาการให้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่อยู่ในบรรยากาศการเรียนรู้เชิงอิสลามตลอดจนพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไปอย่างควบคู่กัน และลำดับท้ายที่สุดของการเรียนรู้ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้รับในสาระวิชานั้นๆ

แผนภาพที่ 2.14 การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในทางการสอน
อิสลามศึกษา

โดยสรุป กล่าวได้ว่า วิชาการด้านอิสลามศึกษาที่เปิดสอนในพื้นที่ปัจจุบันนั้น เป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนที่ยังคงสนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาด้านศาสนาในระดับที่สูงยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านอิสลามศึกษาให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น ก็ยังคงเป็นโจทย์สำคัญที่ทำทายนักการศึกษาให้ต้องร่วมกันพัฒนาต่อไป

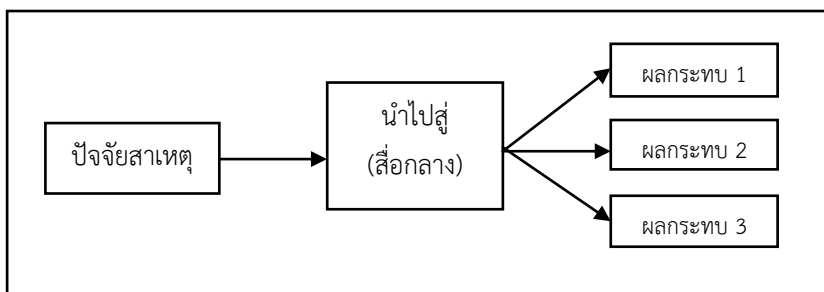
2.5 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

การวิจัยทางสังคมศาสตร์สามารถที่จะก้าวจากการศึกษาเชิงบรรยายสู่การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงสาเหตุได้จากรูปแบบการวิจัยที่ไม่ใช่การวิจัยเชิงทดลอง โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) ซึ่งโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling หรือ SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นวิธีการทางสถิติที่สามารถใช้ในการยืนยันโครงสร้างของทฤษฎีว่าสามารถนำไปใช้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้จริง และประการสำคัญการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างยังเป็นวิธีการที่ผ่อนคลายน้อยลงเบื้องต้นโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากการวัดตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์กันได้ ทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น (Barbara, 2012)

โดยมีผู้ที่พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้สามารถวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างให้มีความถูกต้อง แม่นยำและเป็นมิตรต่อผู้ใช้โปรแกรมไม่ว่าจะเป็น โปรแกรม EQS โปรแกรม AMOS โปรแกรม Mx โปรแกรม Ramona โปรแกรม M-plus และโปรแกรม LISREL เป็นต้น โดยแต่ละโปรแกรมก็จะมีจุดเด่นในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างหรือ SEM ที่แตกต่างกัน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้โปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structure) ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในลำดับต่อไป

หลักการสำคัญของการใช้สถิติดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ประกอบด้วย การสร้างโมเดลเชิงสาเหตุเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลที่สร้างขึ้น (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) การศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุโดยทั่วไปจะ

ประกอบด้วย ปัจจัยสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยอาจมีสื่อกลางที่ช่วยในการเชื่อมโยงนำเหตุไปสู่ผล ดังแผนภาพที่ 2.15 นี้

แผนภาพที่ 2.15 แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างด้วยวิธีการแบบ 4 ขั้นตอน (Four step Approach to Modeling) ซึ่งเป็นวิธีที่เสนอโดย Mulaik & Millsap (2000) จะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)

เป็นการสำรวจโครงสร้างขององค์ประกอบในแต่ละตัวแปรแฝง เพื่อคัดเลือกตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญเข้าสู่โมเดล

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบโมเดลการวัด (Measurement model)

เป็นการพิจารณาว่าตัวแปรแฝงที่ได้ทำการศึกษาวัดนั้น มาจากตัวแปรสังเกตได้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนนี้ก็คือต้องตรวจสอบว่าตัวแปรแฝงในโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมดกี่ตัวแปร

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงในโมเดล

การตรวจสอบเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลว่าองค์ประกอบทั้งหมดในโมเดลสามารถวัดได้จากตัวแปรที่กำหนด และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis)

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural model)

เป็นการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนา ขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้นและความสมเหตุสมผลของขนาดและทิศทางของค่าพารามิเตอร์แต่ละเส้น

นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การยืนยันหรือการทดสอบว่าโมเดลที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่นั้น มีสถิติวัดความสอดคล้องดังนี้ เช่น

- 1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ที่ไม่มีนัยสำคัญคือค่า p-value สูงกว่า 0.05
- 2) ค่าสัดส่วนไค-สแควร์/df มีค่าไม่ควรเกิน 3.00
- 3) ค่า Goodness of Fit Index: GFI, Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI, comparative fit index: CFI มีค่าตั้งแต่ 0.90 – 1.00
- 4) ค่า Standardized Root Mean Squared Residual: Standardized RMR, root mean square of error approximation: RMSEA มีค่าต่ำกว่า 0.05
- 5) ค่า Largest Standardized Residual มีค่า 2 ถึง 2

เนื่องจาก ยุคสมัยปัจจุบันนั้นเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ การวิจัยจึงมีลักษณะคำถามวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ซับซ้อน ลึกซึ้ง มากกว่าในอดีต โมเดลการวิจัยยุคแห่งการเรียนรู้จึงมีลักษณะแตกต่างจากโมเดลการวิจัยยุคก่อน ตัวแปรในการวิจัยมีทั้งตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) และตัวแปรแฝง (Latent or Unobserved Variable) โดยที่ตัวแปรแฝงเป็นตัวแปรที่ไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด ซึ่งวัดได้จากตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแปรสังเกตได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2548; วิโรจน์ สารรัตน์, 2556; กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556; ยุทธ ไกยวรรณ, 2556)

โมเดลสมการโครงสร้างนั้น มีการยืดหยุ่นข้อตกลงของการวิเคราะห์การถดถอยและการวิเคราะห์อิทธิพลมากกว่าในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบดั้งเดิมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นจากตารางการเปรียบเทียบลักษณะของโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิม (Classical Causal Model) และ โมเดลสมการโครงสร้าง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2548; วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบลักษณะของโมเดลเชิงสาเหตุแบบดั้งเดิม (Classical Causal Model) และ โมเดลสมการโครงสร้าง

สถิติวิเคราะห์แบบดั้งเดิม (Classical Causal Model)	สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)
<u>จุดที่มีความเหมือน</u>	
1) ความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์และมีการกระจายคงที่	1) ความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์และมีการกระจายคงที่
2) ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนกับตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์	2) ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนกับตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์
<u>จุดที่มีความต่าง</u>	
1) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ทางเดียว (Recursive) แบบเส้นเชิงบวก (Linear Additive)	1) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ทางเดียว (Recursive) หรือสองทาง (Non-Recursive) แบบเส้นเชิงบวก (Linear Additive)
2) ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์	2) ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อนมีค่าไม่เป็นศูนย์ได้
3) ตัวแปรไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด	3) ตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนในการวัดได้
4) ในโมเดลมีเฉพาะตัวแปรที่สังเกตได้	4) ในโมเดลมีเฉพาะตัวแปรที่สังเกตได้และตัวแปรแฝง
5) ค่าวัดของตัวแปรอยู่ในระดับอันตรภาค	5) ค่าวัดของตัวแปรอยู่ในระดับตั้งแต่นามบัญญัติขึ้นไป
6) วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)	6) วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)
7) ต้องแยกคำนวณดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit)	7) คำนวณดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit) ในกระบวนการวิเคราะห์
8) การประมาณค่าใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์กำลังสองน้อยที่สุด	8) การประมาณค่าใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์หลายแบบ เช่น กำลังสองน้อยที่สุด วิธีไล่คัลลิสต์สูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นางลักษ์ วิรัชชัย (2548) จึงได้กล่าวสรุปว่า สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง หรือ SEM นั้นเป็นสถิติวิเคราะห์ที่มีความเหมาะสมกับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (อิสลามศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์) เนื่องจาก SEM มีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กว้างขวาง เพราะมีหลักการวิเคราะห์ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้เช่นเดียวกับสถิติวิเคราะห์ระดับพื้นฐาน อาทิ t-test ไปจนถึงสถิติขั้นสูงที่มีความซับซ้อนมากกว่า อีกทั้งสามารถใช้สถิติวิเคราะห์เป็นภาพรวมได้ตามโมเดลการวิจัย และมีสถิติวิเคราะห์ความตรงของโมเดลการวิจัย นอกจากนี้ SEM การผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ มีข้อตกลงทางสถิติน้อยลง การที่สถิติวิเคราะห์ SEM มีการนำทอมความคลาดเคลื่อนมาวิเคราะห์ด้วยทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลกรณีที่ทอมมีความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ และประการสุดท้าย ในการวิจัยเชิงทดลองเมื่อตัวแปรตามที่สร้างขึ้นตามโมเดลการวัดและตัวแปรตามอยู่ในรูปของตัวแปรแฝง การวิเคราะห์ด้วยสถิติ SEM จะให้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องมากกว่า

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไฟเรื้อรังของนักศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งพบว่าม้งานวิจัยที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้ง ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา โดยมีหลักการในการคัดเลือกตัวแปรสังเกตได้ คือ 1) เป็นตัวแปรที่ม้งานวิจัยสนับสนุนไว้น้อยกว่าสองเรื่องขึ้นไป 2) ในกรณีที่ม้งานวิจัยรองรับเพียงเรื่องเดียว เรื่องนั้นต้องเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมพฤติกรรมไฟเรื้อรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบสมมุติฐานการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้

ร.น.	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์		
			การสนับสนุนทางสังคม	บรรยากาศการเรียนรู้	การจัดการเรียนการสอน	การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน	การมีลักษณะมุ่งอนาคต	มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	การเข้าถึงนวัตกรรม	สติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด	มีนิสัยรักการอ่าน	ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรม	ความอยากรู้อยากเห็น	การรับรู้ค่าสอนศาสนา	การผูกพันกับค่าสอนศาสนา	การรับรู้ความสามารถตนเอง	เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	การมีเหตุผล
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
1.	Pengaruh Kompetensi Guru Motivasi Belajar Terhadap Prestasi belajar Mata Pelajaran Ekonomi Pada Siswa Kelas XI IPS SMA Negeri 1 Lasem Jawa Tengah	Ridaul Inayah, Trisno Martono, Hery Sawiji (2013)	✓		✓				✓							✓			
2.	The development of human behavior: Islamic approach	Ahmad Munawar Ismail et al. (2011)	✓	✓				✓						✓	✓				
3.	Individual differences and	Farsides and						✓		✓			✓						

ร.น.	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																	
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	undergraduate academic success: the roles of personality, intelligence, and application	Woodfield (2003)																		
4.	Learning with mobile technologies e - Students' behavior	Briz-Ponce et al., (2016)	✓							✓					✓					✓
5.	ทฤษฎีต้นไม้มัจฉริยะธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล	ดวงเดือน พันธมนาวิน (2543)					✓	✓			✓				✓				✓	✓
6.	ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมไฟรั้วและไฟดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม	ดวงเดือน พันธมนาวิน และอัมพร ม้าคะนอง (2547)	✓		✓															✓

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																		
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
7.	การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	พรชัย ผาดไธสง (2555)	✓	✓			✓	✓										✓	✓		
8.	การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ ผ่าน อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร	พรรณี ลีกิจวัฒน์ (2554)	✓	✓		✓								✓				✓			
9.	พัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุก ออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ ของนิสิตปริญญาบัณฑิต	จิรภา อรรถพร (2557)		✓	✓				✓												
10.	พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน	ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา (2556)	✓	✓			✓											✓			

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร															
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์	
			1 การสนับสนุนทางสังคม	2 บรรยากาศการเรียนรู้	3 การจัดการเรียนการสอน	4 การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน	5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต	6 มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	7 การเข้าถึงนวัตกรรม	8 สติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด	9 มีนิสัยรักการอ่าน	10 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	11 ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรม	12 ความอยากรู้อยากเห็น	13 การรับรู้ค่าสอนศาสนา	14 การผูกพันกับค่าสอนศาสนา	15 การรับรู้ความสามารถตนเอง	16 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
	สังกัดสังฆมณฑลราชบุรีจังหวัดราชบุรี																	
11.	ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในนักศึกษาครู	พรพรรณ อุทัยวี (2544)	✓	✓		✓	✓				✓						✓	✓
12.	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2	รัตติมา บุญสวน (2556)	✓	✓		✓	✓			✓								✓
13.	องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง	บังอร เกิดดำ (2549)	✓	✓			✓			✓								
14.	การวิเคราะห์พระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชนเผ่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด	เกวรี แลใจ (2554)	✓	✓		✓	✓									✓		

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์		
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3																		
15.	การศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี	วันเพ็ญ โพธิ์พูน (2556)	✓							✓							✓		
16.	ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	พสนัน นิมิตไชย นนท์ (2549)	✓	✓	✓	✓			✓									✓	✓
17.	การวิจัยแบบพหุกรณีเพื่อวิเคราะห์วิธีการ ส่งเสริมใฝ่ใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	เกียรติชัย ดั่งเอียด (2557)		✓	✓														
18.	ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษาระดับ	วรทัศน์ วัฒนชีวโน ปกรณ์ (2555)					✓	✓	✓	✓			✓				✓		✓

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลค่า สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์		
			1 การสนับสนุนทางสังคม	2 บรรยากาศการเรียนรู้	3 การจัดการเรียนการสอน	4 การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน	5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต	6 มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	7 การเข้าถึงนวัตกรรม	8 สติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด	9 มีนิสัยรักการอ่าน	10 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	11 ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรม	12 ความอยากรู้อยากเห็น	13 การรับรู้ค่าสอนศาสนา	14 การผูกพันกับค่าสอนศาสนา	15 การรับรู้ความสามารถตนเอง	16 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	17 การมีเหตุผล
	ปริญญาตรี																		
19.	นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัย ในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาททางสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ นักเรียนโรงเรียนอนุบาลระยอง	สุวิทย์ จิ่งเจริญรัตน์ (2556)		✓	✓	✓							✓						
20.	ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ เรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	วัชรภรณ์ อมรศักดิ์ (2556)		✓														✓	✓
21.	ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมครูใน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ (2552)		✓	✓													✓	

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร															
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลคำ สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์	
			1 การสนับสนุนทางสังคม	2 บรรยากาศการเรียนรู้	3 การจัดการเรียนการสอน	4 การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน	5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต	6 มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	7 การเข้าถึงนวัตกรรม	8 สติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด	9 มีนิสัยรักการอ่าน	10 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	11 ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรม	12 ความอยากรู้อยากเห็น	13 การรับรู้คำสอนศาสนา	14 การผูกพันกับคำสอนศาสนา	15 การรับรู้ความสามารถตนเอง	16 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
22.	การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	ดวงฤทัย รวาระรินทร์ และคณะ (2557)								✓	✓	✓		✓			✓	
23.	โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความสุข (ในการเรียน)ของนักศึกษาพยาบาล	ณัฐชัย วงศ์ศุภลักษณ์ และคณะ (2557)		✓												✓		
24.	การศึกษาความสามารถในการใช้ความคิดขั้นสูงของนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 2 ที่เรียนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	กรรณิกา รักษ์ยิ่งเจริญ และคณะ. (2555)	✓	✓	✓	✓												
25.	การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550)	✓					✓										

ที่-	ชื่อเรื่อง	ปีที่ ทำการศึกษา/ ชื่อผู้เขียน	ตัวแปร																								
			สถานการณ์แวดล้อม				คุณลักษณะเดิมภายใน								อิทธิพลคำ สอนศาสนา		จิตลักษณะตาม สถานการณ์										
			1 การสนับสนุนทางสังคม	2 บรรยากาศการเรียนรู้	3 การจัดการเรียนการสอน	4 การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอน	5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต	6 มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	7 การใช้ถึงนวัตกรรม	8 สติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด	9 มีนิสัยรักการอ่าน	10 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	11 ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรม	12 ความอยากรู้อยากเห็น	13 การรับรู้คำสอนศาสนา	14 การผูกพันกับคำสอนศาสนา	15 การรับรู้ความสามารถตนเอง	16 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	17 การมีเหตุผล	18 ความเชื่ออำนาจในตน							
26.	พฤติกรรมมารั้งใจเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	พิษณุ ลิมพะสุต และ ฉัฐวิณ สิทธิ์ศิริอรุณ (2549)	✓			✓												✓			✓						
27.	ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการเรียนรู้ ด้วย การนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนคร รินทร์วิโรฒ	ฉัฐวิณ สิทธิ์ศิริอรุณ (2553)	✓	✓																				✓	✓		
รวม			17	17	8	5	7	13	4	2	4	3	5	2	3	2	6	10	2	5							

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งนำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังที่จะนำเสนอในบทนี้ ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รายละเอียด ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,156 คน ซึ่งจำแนกตามมหาวิทยาลัย ได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภายใต้วิทยาลัยอิสลามศึกษา มีนักศึกษาปริญญาตรีในสาขาอิสลามศึกษา จำนวน 446 คน (งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา, ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม 2559)

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มีนักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษา จำนวน 590 คน (ฐานข้อมูลนักศึกษา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี: ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม 2559)

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ภายใต้อิสลามและอาหรับศึกษา มีนักศึกษาปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 120 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม 2559)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับโมเดลสมการโครงสร้าง Faul et al., (2007) นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล

ว่องวานิช (2555) และ พูลพงษ์ สุขสว่าง (2556) ได้เสนอให้ใช้โปรแกรม G*power¹ ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสม การคำนวณในโปรแกรมนี้จะสร้างมาจากสูตรการหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมของ Cohen (1977) โปรแกรมจะกำหนดให้เลือกประเภทสถิติที่ต้องการใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดค่าเอฟเฟกต์ (Effect size) เท่ากับ 0.05 ค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05 เมื่อคำนวณด้วยโปรแกรมแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมขั้นต่ำ เท่ากับ 218 คน ซึ่งก็สอดคล้องกับกฎพื้นฐาน (Rules-of-thumb) ของการวิเคราะห์โดยใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้าง ที่กำหนดว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ควรต่ำกว่า 200 คน (Gaskin et al., 2014; Fabrigar et al., 1999) อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนและความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปเกินกว่าจำนวนที่เหมาะสมขั้นต่ำรวมทั้งสิ้น 320 ชุด และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์มาเป็นจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.75 ทั้งนี้ยังคงมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมขั้นต่ำ ในการเก็บข้อมูลแต่ละสถาบันได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นเกณฑ์ มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$n_h = (N_h / N) * n$$

โดยกำหนดให้	n_h	หมายถึง	ขนาดกลุ่มตัวอย่างของสถาบัน
	N_h	หมายถึง	จำนวนประชากรของสถาบัน h
	N	หมายถึง	จำนวนประชากรทั้งหมด
	n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

จากการคำนวณแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนนี้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันการศึกษาครอบคลุมสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

¹ G*power เป็นโปรแกรมเพื่อการวิจัยที่ใช้ในการคำนวณขนาดตัวอย่างที่จำเป็นสำหรับการศึกษาโดยคำนวณจากจำนวนตัวแปรแฝง ขนาดผลที่คาดหวัง ค่าความน่าจะเป็นที่ต่อการ และระดับกำลังทางสถิติ การคำนวณจะให้ผลขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ต้องที่จำเป็น โดยขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของโครงสร้างแบบจำลองที่ได้เลือกไว้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

	สถาบันการศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง ขั้นต่ำ(คน)	กลุ่มตัวอย่าง ที่เก็บข้อมูล(คน)
1	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	446	84	116
2	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	590	111	153
3	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	120	23	31
	รวม	1,156	218	300

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยกระบวนการหลัก 6 ขั้นตอน ดังที่ได้สรุปแสดงในแผนภาพที่ 3.1 มีรายละเอียดการดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูลทางเอกสาร

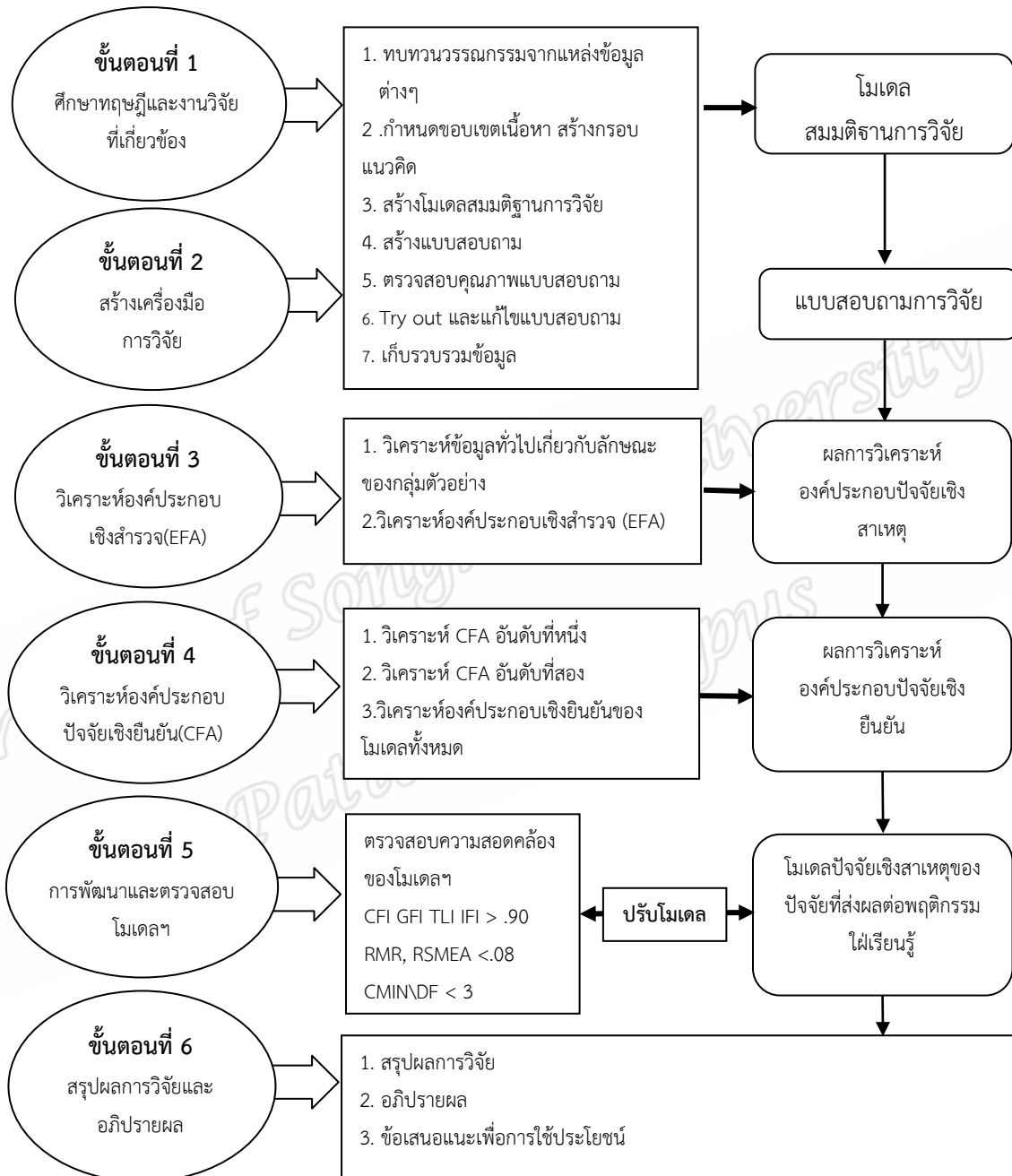
การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญในเรื่อง พฤติกรรมไม่เรียนรู้ ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้จากคำสอนศาสนาอิสลาม และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source)

ก. คัมภีร์อัลกุรอาน โดยเน้นการศึกษาบรรดาอายะฮ์ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในอิสลาม และหนังสือตีฟฮิรอัลกุรอานที่อธิบายและขยายความอายะฮ์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้อง เช่น Tafhimul Qurān ของ 'Abū A'ala al-Maududī เป็นต้น

ข. หะดีษต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ในอิสลาม ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนและเทคนิคการสอนในยุคสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนหนังสืออัลหะดีษที่ได้อธิบายและขยายความหะดีษต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Sahīh al-Bukhārī ของ al-Bukhārī,

Muhammad Ibn Ismā'īl Ṣaḥīḥ Muslim ของ Muslim ที่เป็นอัศ-สุนัน เช่น Sunan al-Tirmidhī ของ al-Tirmidhī เป็นต้น

แผนภาพที่ 3.1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source)

ก. หนังสือที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ประกอบด้วย หนังสือเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก จิตวิทยาทางการศึกษา การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และการส่งเสริมการเรียนรู้ในทัศนะอิสลาม เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Bandura (1977) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และการพัฒนา (Interaction between learning and development) ของ Vygotsky (1978) Tarbiyat al-Aawlad fi al-Islam ของ Abdullah Nasih Ulwan (1996) การจัดการศึกษาอิสลามเชิงสร้างสรรค์: วิเคราะห์เชิงจิตวิทยาและปรัชญา (Kreativitas Pendidikan Islam: Analisis Psikologi dan Falsafah) ของ Hasan Langgulung (2003) การเรียนรู้ทำงานอย่างไร: หลักการสอนอันชาญฉลาด 7 ประการจากการใช้การวิจัยเป็นฐาน (How Learning Works: Seven Research-Based Principles for Smart Teaching) ของ Ambrose et al., (2010) ทักษะในศตวรรษที่ 21: ทบทวนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน (21st Century Skills: Rethinking How Students Learn) ของ Bellanca and Brandit (2010) ศาสตร์การสอน ของ ทิศนา แคมณี (2553) จิตวิทยาการศึกษา ของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2556) เป็นต้น

ข. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน และการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ เช่น ทบทวนการจัดการศึกษาอิสลามและการเผชิญความท้าทายในศตวรรษที่ 21 (Rethinking Islamic education in facing the challenges of the twenty-first century) ของ Rosnani Hashim. (2005) สถาบันการศึกษาอิสลามในอุดมคติ: แบบแผนแนวคิด (An Ideal Islamic Educational Institution: A Conceptual Model) ของ Ali Abu-Rahma and Khadijah Abu-Rahma (2013) การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเรียนรู้ ผ่านอินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร พรรณี ลีกิจวัฒน์ (2554) ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2550) เป็นต้น

ค. หนังสือพจนานุกรมอธิบายศัพท์ภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ เช่น พจนานุกรม อาหรับ – ไทย ของมานพ วงศ์เสงี่ยม และจากเว็บไซต์การแปลภาษาที่น่าเชื่อถือ

2. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) รวบรวมตัวบทอัลกุรอานและอัล-หะดีษที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ คำสอนอิสลามที่ส่งเสริมให้มุสลิมใฝ่เรียนรู้ และการเรียนการสอนในยุคสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จากเอกสารในระดับปฐมภูมิ พร้อมทั้งดูรรถาธิบายจากหนังสือตีพิมพ์และคำอธิบายหะดีษประกอบ

2) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของยุคสมัยปัจจุบัน ครอบคลุมถึงการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และปัจจัยเชิงสาเหตุต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยการรวบรวมข้อมูลส่วนนี้จะเน้นค้นคว้าผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์ (E-Databases) อาทิ ฐานข้อมูล Scopus ฐานข้อมูล ProQuest ฐานข้อมูล TDC ฐานข้อมูล PSU Knowledge Bank เป็นต้น

3) รวบรวมคำอธิบายและบทวิเคราะห์ของข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จากหนังสืออ้างอิง วารสารวิชาการ และงานวิจัยประเภทต่างๆ ในระดับทุติยภูมิ แล้วสังเคราะห์เป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

3. สร้างโมเดลสมมติฐาน

เมื่อได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครบถ้วนแล้ว จึงสร้างโมเดลสมมติฐานการวิจัยจากกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดหลักของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ Endler and Magnusson (1976) โมเดลสมมติฐานจะสร้างมาจากการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationships) เพื่ออธิบายความเป็นเหตุและผลระหว่างตัวแปรภายนอก (exogenous variables) และตัวแปรภายใน (Endogenous variables) ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีที่เชื่อถือได้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มากำหนดเป็นสมมติฐานและสร้างเป็นแผนภาพโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา แล้วจึงดำเนินการทดสอบแผนภาพตามสมมติฐานว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาศึกษาหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพ

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือการวิจัยเป็น ซึ่งเริ่มต้นด้วยการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ มีรายละเอียดของการสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการพิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของตัวแปรแต่ละตัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการของตัวแปรต่างๆ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์

ตอนที่ 6 แบบสอบถามอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้

โดยมีรายละเอียดการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ก. แบบวัดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวทางของ พรชัย ผาดไธสง (2555) บังอร เกิดดำ (2549) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 36 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 15 ข้อ)

ข. แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม ประกอบด้วยการสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

การสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยสร้างโดยปรับมาจากแนวคิดของ Schaefer et al., (1981) และแนวทางของ พรพนธ์ ลีกิจวัฒน์ (2554) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 17 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 11 ข้อ)

บรรยากาศทางการเรียน ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวทางของ พรชัย ผาดโธสง (2555) พรพนธ์ อุทัยวี (2544) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 11 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 8 ข้อ)

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวทางของ พรพนธ์ ลีกิจวัฒน์ (2554) และ กรรณิกา รักยิ่งเจริญ และคณะ (2555) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 6 ข้อ)

ค. แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน รายละเอียดย่อ ดังนี้

การมีลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวทางของ ดวงเดือน พันธุนาวิน และงามตา วนินทานนท์ และคณะ (2536) ข้อคำถามเกี่ยวกับการที่นักศึกษาแต่ละคนมีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้กับตนเองในอนาคต รวมถึงความสามารถในการควบคุมตนเองให้รู้จักการรอได้ เพื่อรอรับผลประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าในอนาคต เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 14 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 8 ข้อ)

การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างโดยปรับแบบสอบถามจาก สุจินต เพิ่มพิทักษ์ และทัศนียนารถ ลิ้มสุทธิวัน (2553) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 15 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 12 ข้อ)

การมีนิสัยรักการอ่าน ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวคิดของ พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2559) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้าง

จริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 17 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 13 ข้อ)

ง. แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์ผู้เรียน ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน ผู้วิจัยสร้างโดยใช้แนวทางของ พรชัย ผาดไธสง (2555) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 40 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 23 ข้อ)

จ. แบบสอบถามอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยนำหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และแนวความคิดส่งเสริมการเรียนรู้ของนักวิชาการอิสลามมาสร้างเป็นข้อคำถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 16 ข้อ (เมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงจำนวน 15 ข้อ)

จากนั้นจึงนำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ก. หลังจากทีแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ข) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้านอิสลามศึกษา และด้านพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ ว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ ตลอดจนการตรวจสอบเชิงพินิจ (Face validity) เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อคำถาม

ข. เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้ว จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผล

การวิเคราะห์พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.60 - 1.00 จากนั้นจึงนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของเครื่องมือการวิจัย

ค. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองเก็บข้อมูลจากบุคคลที่อยู่ในสภาพการณ์เดียวกันกับบุคคลที่จะใช้เก็บข้อมูลจำนวน 30 คน แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองแล้ว มาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถจำแนกนักศึกษาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องและไม่สอดคล้องออกจากกันได้หรือไม่ โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) โดยค่าดัชนีอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1 ข้อคำถามที่มีค่าใกล้ +1 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีอำนาจจำแนกสูง โดยจะคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ข้อคำถามที่มีค่าเป็นลบหรือต่ำกว่า 0.20 จะพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามหรือตัดข้อคำถามนั้นออก ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกพบว่าข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งหมดมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .248 - .849 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด (ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ในภาคผนวก ง)

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป โดยผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ในระหว่าง .804 - .894 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง) ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนด

ง. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและวิเคราะห์หาคุณภาพเรียบร้อยแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลในมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างมาข้างต้นแล้ว โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

ก. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาคอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

ข. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อเก็บข้อมูลโดยขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลได้ดำเนินการระหว่าง เดือนมีนาคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2559 โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจำนวน 320 ฉบับ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.75

ค. นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และดำเนินการวิเคราะห์สรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา

การวิเคราะห์ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบร่วมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ลดจำนวนตัวแปร และคัดเลือกเฉพาะตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักในการอธิบายองค์ประกอบนั้นดีที่สุด ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำกับข้อมูลโดยคีย์ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด โดยการตรวจให้คะแนน แบบสอบถามพฤติกรรมไม่เรียนรู้ แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์ และแบบสอบถามอิทธิพล

จากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบคละกันอยู่ในแต่ละแบบสอบถาม โดยเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนมีดังนี้

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การให้คะแนนจำแนกตามชนิดของข้อคำถาม

ความหมาย	คะแนน	
	ข้อคำถามทางบวก	ข้อคำถามทางลบ
ข้อความนั้นจริงที่สุด	6	1
ข้อความนั้นจริง	5	2
ข้อความนั้นค่อนข้างจริง	4	3
ข้อความนั้นค่อนข้างไม่จริง	3	4
ข้อความนั้นไม่จริง	2	5
ข้อความนั้นไม่จริงเลย	1	6

นอกจากนี้ยังมีข้อคำถามด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามอีก 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบ เลือกลง และเติมคำในช่องว่าง ถามเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยและสาขาที่กำลังศึกษา เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา-มารดา เป็นต้น

2) การตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและทำการกลั่นกรองข้อมูล (Data Screening) ด้วยการพิจารณาค่าความเบ้และความโด่ง ควบคู่กับค่า VIF และ Tolerance ของทุกตัวแปรสังเกตได้ โดยจะพิจารณาค่าแปรปรวน-ค่าแปรปรวนร่วม ค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ซึ่งจะแสดงลักษณะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล โดยใช้สถิติ Variance Inflation Factor หรือ VIF ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาคือ ค่า VIF < 10 และค่า Tolerance ไม่น้อยกว่า 0.10 (Hair et al., 1995; Kennedy, 1992; Neter et al., 1989; Tabachnick & Fidell, 2001) กระนั้นก็ตาม โดยส่วนใหญ่จากการทบทวนวรรณกรรมค่าที่เหมาะสมของ Tolerance ไม่ควรน้อยกว่า .25 (Huber & Stephens, 1993) ซึ่งอธิบายได้ว่า หากพบว่าค่า VIF มากกว่า 10 หรือ Tolerance น้อยกว่า .10 แสดงว่าได้เกิดปัญหา Multicollinearity ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์หองค์ประกอบยังต้องพิจารณาการกระจายของข้อมูลควรจะเป็นโค้งปกติ ค่าความเบ้และความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ทุก

ตัว ควรอยู่ในช่วงระหว่าง ± 1.96 (Rose et al., 2015; กัลยา วาณิชบัญชา, 2556) ค่าที่ยิ่งใกล้ศูนย์ จะแสดงถึงการแจกแจงที่ปกติของข้อมูล (ดังปรากฏในภาคผนวก ข)

โดยผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ ความโด่ง VIF และ Tolerance ของตัวแปรที่ศึกษา ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ค่าความเบ้-ความโด่ง ตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด มีข้อคำถามที่ 59 77 81 83 ที่มีความเบ้-ความโด่งเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องตัดข้อคำถามดังกล่าวออกไป ส่วนค่า VIF และค่า Tolerance ของทุกตัวแปรอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาที่ได้กำหนดไว้ คือ ค่า VIF ไม่มากกว่า 10 และ Tolerance ไม่น้อยกว่า .10

ตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปร กล่าวคือ ตัวแปรสังเกตได้ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ($r < 0.8$) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในลำดับถัดไป

นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบคัดกรองข้อมูล ผู้วิจัยยังได้ตรวจข้อมูลที่สูญหาย (Missing Data) โดยเมื่อพบว่ามีข้อมูลสูญหายผู้วิจัยแก้ไขด้วยการประมาณค่าข้อมูลสูญหายโดยใช้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มีข้อมูลสูญหาย แทนค่าสูญหายของตัวแปรดังกล่าว (กัลยา วาณิชบัญชา, 2556; ยุทธ ไกยวรรณ, 2556) เมื่อการตรวจสอบเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจในขั้นตอนต่อไป

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังรายละเอียดดังนี้

ก. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาสาขาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย เพศ สถาบันการศึกษา ระดับชั้นปี พื้นฐานทางการศึกษาของบิดามารดา รายได้ โดยเฉลี่ยและอาชีพของบิดามารดา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อให้ทราบสภาพพื้นฐานทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เป็นการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) จะใช้สัญลักษณ์ r ซึ่ง Kline (2005) ได้กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่ควรมีค่าสูงกว่า 0.85 เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สูงมากเกินไปจะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity โดยเกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของฮิงเก้น (Hinkle et al., 1982) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่า $-1 \leq r \leq 1$ และ $0 \leq r \leq 1$ ดังนี้

- .90 ถึง 1.0 (-.90 ถึง -1.0) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับสูงมาก
- .70 ถึง .90 (-.70 ถึง -.90) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับสูง
- .50 ถึง .70 (-.50 ถึง -.70) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับปานกลาง
- .30 ถึง .50 (-.30 ถึง -.50) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับต่ำ
- .01 ถึง .30 (-.01 ถึง -.30) ค่าความสัมพันธ์ทางบวก (ทางลบ) อยู่ในระดับต่ำมาก

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่ (ดังปรากฏในภาคผนวก ฉ) ตัวแปรที่มีขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก ($r < 0.3$) ระดับต่ำ ($0.3 < r < 0.5$) และระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.7$) ค่าความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปรสังเกตได้โดยส่วนใหญ่มีค่าเข้าใกล้ 0 ซึ่งแสดงถึงการมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ ผ่านการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนทิศทางการความสัมพันธ์ของตัวแปรมีทั้งค่าที่เป็นบวกและเป็นลบ

ค. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการลดจำนวนตัวแปร และจับกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในปัจจัยเดียวกัน ทำให้ทราบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา โดยตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก และตัวแปรที่อยู่คนละปัจจัยจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) ในการวิเคราะห์องค์ประกอบจะพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

(Factor Loading) และคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวบ่งชี้อย่างน้อย 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งการกำหนดจำนวนปัจจัยจะเลือกเฉพาะปัจจัยที่มีค่าไอเก็น (Eigen value) มากกว่า 1 ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) เลือกใช้การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีหมุนแกนแบบวาริเม็กซ์ (Varimax) ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าตัวแปรสังเกตได้ใดควรอยู่ในองค์ประกอบใด การหมุนด้วยวิธีนี้ตัวแปรจะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น จึงช่วยในการแปลความหมายองค์ประกอบได้

นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบ สมการในการทดสอบค่า KMO (Cerny & Kaiser, 1977; Kaiser, 1974) มีดังนี้

$$KMO_j = \frac{\sum_{i \neq j} r_{ij}^2}{\sum_{i \neq j} r_{ij}^2 + \sum_{i \neq j} a_{ij}^2}$$

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นนี้ พิจารณาจากค่า KMO ซึ่งควรมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ทั้งนี้โดยทั่วไปค่า KMO มากกว่า 0.5 ก็ถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับการใช้เทคนิคในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และทดสอบสมมุติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะหรือไม่ ด้วยค่า Bartlett's test of Sphericity ซึ่งควรมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) Kaiser (1974) ได้นำเสนอเกณฑ์ในการพิจารณาค่า KMO ดังนี้

.00 ถึง .49	ไม่เป็นที่ยอมรับ (Unacceptable)
.50 ถึง .59	พอรับได้ (Miserable)
.60 ถึง .69	พอใช้ (Mediocre)
.70 ถึง .79	ปานกลาง (Middling)
.80 ถึง .89	ดี (Meritorious)
.90 ถึง 1.00	ดีมาก (Marvelous)

นอกจากนี้ นำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์ในการแปลผลข้อมูลซึ่งมี

อยู่ 6 ระดับ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและคำบรรยาย เพื่อให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของนักศึกษาในแต่ละข้อคำถาม โดยกำหนดค่าเฉลี่ยและแปลความตามเกณฑ์ประเมินซึ่งมาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ (Fisher อ้างถึงใน ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2539) จากสูตรต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(6 - 1)}{6} \\ &= 0.833 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลผลคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 6 ระดับ มีความหมายดังนี้

ช่วงคะแนน	ความหมาย
5.170 – 6.000	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นจริงที่สุด
4.336 – 5.169	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นข้อความนั้นจริง
3.502 – 4.335	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นค่อนข้างจริง
2.668 – 3.501	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นค่อนข้างไม่จริง
1.834 – 2.667	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นไม่จริง
1.000 – 1.833	นักศึกษามีความคิดเห็นว่าข้อความนั้นไม่จริงเลย

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญก่อนการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้

1) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Chi-Square Statistics: χ^2/df) เนื่องจากค่าสถิติไค-สแควร์ จะมีความอ่อนไหวกับการวิเคราะห์ที่ใช้จำนวนตัวอย่างมาก จึงนิยมพิจารณาจากค่าสัดส่วน

ระหว่างไคสแควร์และค่าองศาอิสระ (χ^2/df) มาประกอบการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล โดยเกณฑ์ในการพิจารณาคือ $\chi^2/df \leq 3.00$ โมเดลจึงจะยอมรับได้ (Kline, 1998)

2) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าที่บอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ควรน้อยกว่า 0.08 ถึงจะแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกัน (Stieger, 1990)

3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index: GFI) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงสัดส่วนของค่า Observed Covariance ที่สามารถอธิบายได้โดยค่า Covariance ของโมเดล (Kline, 2005) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุด ดังนั้น ค่า GFI ควรมีค่าสูงกว่า 0.90 จึงจะเป็นค่าที่ยอมรับได้ ($GFI \geq 0.90$) (Kline, 1998; Byrne, 1994)

4) ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative of Fit Index: CFI) เป็นค่าเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับให้ดีขึ้นควรมีค่าสูงกว่า 0.90 ($CFI \geq 0.90$) จึงจะถือว่าถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hu & Bentler, 1999)

5) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Squared Residual: RMR) แสดงขนาดของเศษส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยควรมีค่าน้อยกว่า 0.08 ($SRMR \leq 0.08$) (Kline, 1998)

6) ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (Tucker-Lewis Index: TLI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าเกิดความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น ค่า TLI ควรมีค่าสูงกว่า 0.90 ($TLI \geq 0.90$) (Schumacker & Lomax, 2010)

7) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่เพิ่มขึ้น (Incremental Fit Index: IFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่สูงกว่า 0.90 แสดงถึงโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ยิ่งเข้าใกล้ 1 จะบ่งบอกว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลสูงด้วย (Arbuckle, 1995)

สรุปเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ศึกษาได้ ดังตารางต่อไป

ตารางที่ 3.3 สรุปเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ค่าดัชนี	Factor Loading	χ^2/df	RMSEA	RMR	GFI	TLI	IFI	CFI
เกณฑ์พิจารณา Goodness of Fit	≤ 0.80	≤ 3.00	≤ 0.08	≤ 0.08	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90

กระบวนการการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) ตรวจสอบโมเดลการวัด (Measurement Model) เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรแฝงที่ทำการศึกษาวัดมาจากตัวแปรสังเกตได้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ขั้นตอนนี้จึงเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโมเดลการวัดของตัวแปรแฝงทุกตัวแปรว่ามีโครงสร้างตรงตามที่ทฤษฎีกำหนดหรือไม่ (Anderson & Gerbing, 1988; พูลพงษ์ สุขสว่าง, 2556) ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม (A1) ตัวแปรแฝงบรรยากาศการเรียนรู้ (A2) ตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน (A3) ตัวแปรแฝงการมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) ตัวแปรแฝงการมีแรงจูงใจไม่เรียนรู้ (B2) ตัวแปรแฝงการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) ตัวแปรแฝงอิทธิพลคำสอนศาสนา (Fislamic) ตัวแปรแฝง(คั่นกลาง) จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychology) และตัวแปรแฝงพฤติกรรมไม่เรียนรู้ ALBehavior โดยในการตรวจสอบองค์ประกอบของโมเดล จะพิจารณาจากเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลดังตารางที่ 3.3 ข้างต้น และหากค่าพารามิเตอร์ของโมเดลไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก็อาจจำเป็นต้องมีการปรับโมเดลเพื่อให้สอดคล้องมากยิ่งขึ้น

2) วิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เนื่องด้วยโมเดลสมมติฐานในการวิจัยนี้ประกอบด้วยปัจจัยแฝงสองชั้น จึงต้องมีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและปัจจัยแฝงในโมเดลว่ามีความสัมพันธ์เพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างหรือไม่ สำหรับตัวแปรแฝงสถานการณ์แวดล้อม ประกอบด้วย ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม (A1) ปัจจัยบรรยากาศการเรียนรู้ (A2) และปัจจัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน (A3) ตัวแปรแฝงคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน ประกอบด้วย ปัจจัยการมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) ปัจจัยการมีแรงจูงใจไม่เรียนรู้ (B2) และปัจจัยการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) ตลอดจนตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงว่าไม่

มีความสัมพันธ์กันเองสูงเกินกว่า .85 (Kline, 2005) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Multicollinearity ในการวิเคราะห์ลำดับต่อไป

3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรวมทั้งโมเดล ซึ่งประกอบด้วย 7 โมเดลการวัดรวมองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งและองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองในโมเดลเดียวกัน แล้วจึงตรวจสอบค่าพารามิเตอร์โมเดลความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์กับค่าดัชนีความกลมกลืนที่กำหนดไว้ในตารางที่ 3.3 ที่ได้นำเสนอข้างต้น เมื่อตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาและพบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกันดีแล้ว จึงสามารถไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงเหตุส่งผลพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

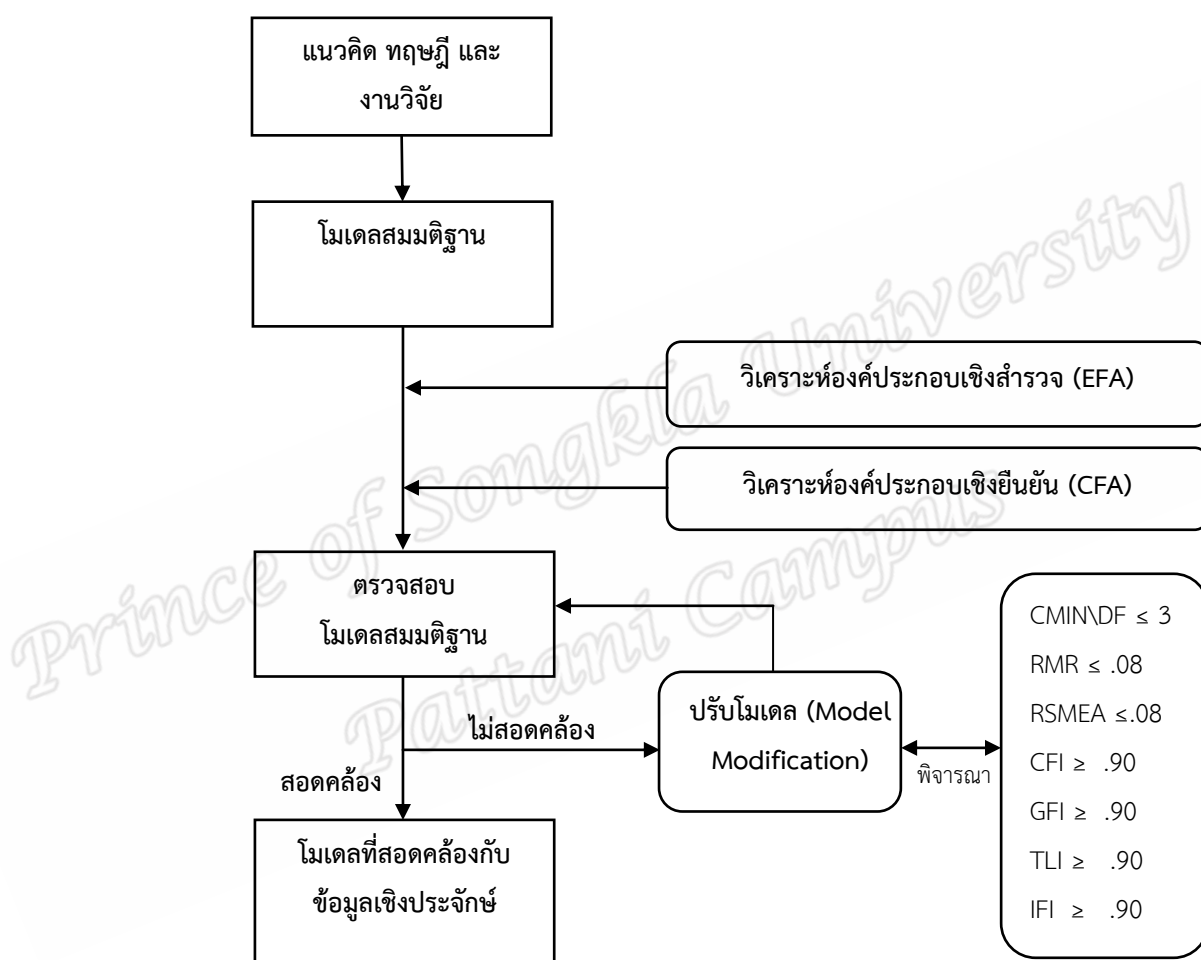
การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทางสถิติโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผู้วิจัยใช้หลักการทดสอบ Maximum Likelihood เพื่อทดสอบว่าโมเดลสมมติฐาน (Hypothesis Model) ที่พัฒนาขึ้นมาตามทฤษฎีและงานวิจัยนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาหรือไม่ โดยการตรวจสอบจะพิจารณาความกลมกลืนของการวัดภาพรวมทั้งหมดของสมการโครงสร้าง จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง χ^2/df , RMSEA, SRMR, GFI, CFI, IFI, และ TLI ดังที่ได้อธิบายรายละเอียดค่าดัชนีในขั้นตอนที่ 4 และเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลในตารางที่ 3.3 ก่อนหน้านี้

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากตรวจสอบโมเดลสมมติฐาน หากพบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ก็จำเป็นต้องทำการปรับโมเดล (Model Modification) เพื่อให้ค่าสถิติเป็นที่ยอมรับตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนด โดยการปรับโมเดลผู้วิจัยใช้วิธีการ (Barbara, 2012; กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2556; กริช แรงสูงเนิน, 2554) ดังนี้

- 1) เชื่อมลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร
- 2) การรวมตัวแปร (Item Parceling) การรวมตัวแปรแล้วสร้างตัวแปรใหม่

3) การลดจำนวนตัวแปร (Data Reduction) ในโมเดลให้น้อยลง

โดยสรุปแล้ว กระบวนการในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3.2 สรุปกระบวนการการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และอภิปรายผลการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสำรวจ

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบโมเดลสมการโครงสร้าง

โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีการใช้สัญลักษณ์แทนค่าทางสถิติและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

Skewness/SK	แทน	ค่าความโด่งของข้อมูล
Kurtosis/K	แทน	ค่าความเบ้ของข้อมูล
EFA	แทน	การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ
CFA	แทน	การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน
PCA	แทน	การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีหาองค์ประกอบหลัก
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
KMO	แทน	สถิติทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร (Kaiser-Meyer-Olkin)
Eigenvalue	แทน	ค่าที่บ่งบอกความสามารถขององค์ประกอบว่าจะอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างได้มากน้อยเพียงใด
Varimax	แทน	การหมุนแกนแบบตั้งฉาก
Orthogonal	แทน	เป็นวิธีการหมุนแกนที่ตัวแปรแต่ละตัวเป็นอิสระจากกัน
df	แทน	องศาอิสระ
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

χ^2	แทน	ค่าสถิติไคแอสควร์ (Chi-squared)
Bartlett's Test	แทน	สถิติทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SE.	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนข้อมูลตัวอย่าง
e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนตัวแปรสังเกตได้ เนื่องจากในการวัดโมเดลไม่สามารถวิเคราะห์ได้ถูกต้องครบถ้วนทุกปัจจัย
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
RMSEA	แทน	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
CFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative Fit Index)
IFI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องที่เพิ่มขึ้น (Incremental fit index)
TLI	แทน	ดัชนีที่แสดงการยอมรับของโมเดล (Tucker Lewis index)
NFI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องสัมพันธ์ (Normal Fit Index)
CR	แทน	อัตราส่วนที่สำคัญ (Critical Ratio)
P	แทน	ค่า p-value ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
CMIN/DF	แทน	ค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ทดสอบความกลมกลืนของโมเดล (Normed Chi-square)
VIF	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Tolerance	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้
Multicollinearity	แทน	ปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปร

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

Albehavior	แทน	พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้
------------	-----	---------------------

Psychological	แทน	จิตลักษณะตามสถานการณ์
Fsituation	แทน	สถานการณ์แวดล้อม
Finternal	แทน	คุณลักษณะเดิมภายใน
AFislamic	แทน	อิทธิพลคำสอนทางศาสนาอิสลาม
A1	แทน	การสนับสนุนทางสังคม
A2	แทน	บรรยากาศการเรียนรู้
A3	แทน	การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน
B1	แทน	การมีลักษณะมุ่งอนาคต
B2	แทน	การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้
B3	แทน	การมีนิสัยรักการอ่าน

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เป็นนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 300 คน การนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อให้ได้ทราบและมีความเข้าใจลักษณะพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและพื้นที่หลังทางครอบครัวเบื้องต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการตีความผลการวิจัยและการกำหนดขอบเขตของการนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 4.1

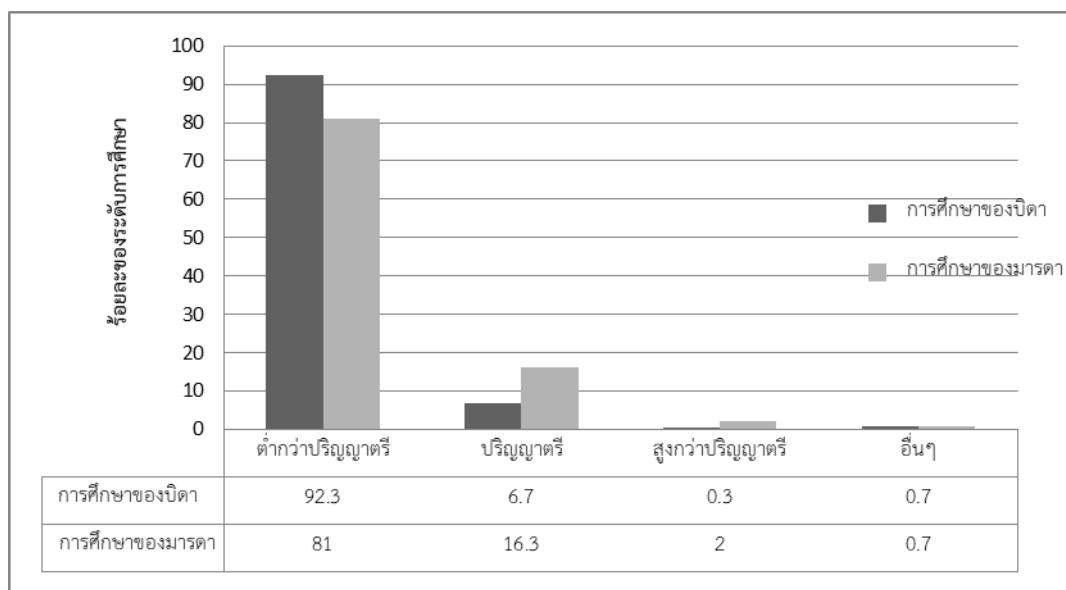
ตารางที่ 4.1 ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
นักศึกษาชาย	82	27.3
นักศึกษาหญิง	218	72.7
สถาบันการศึกษา		
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	116	38.7
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	153	51.0

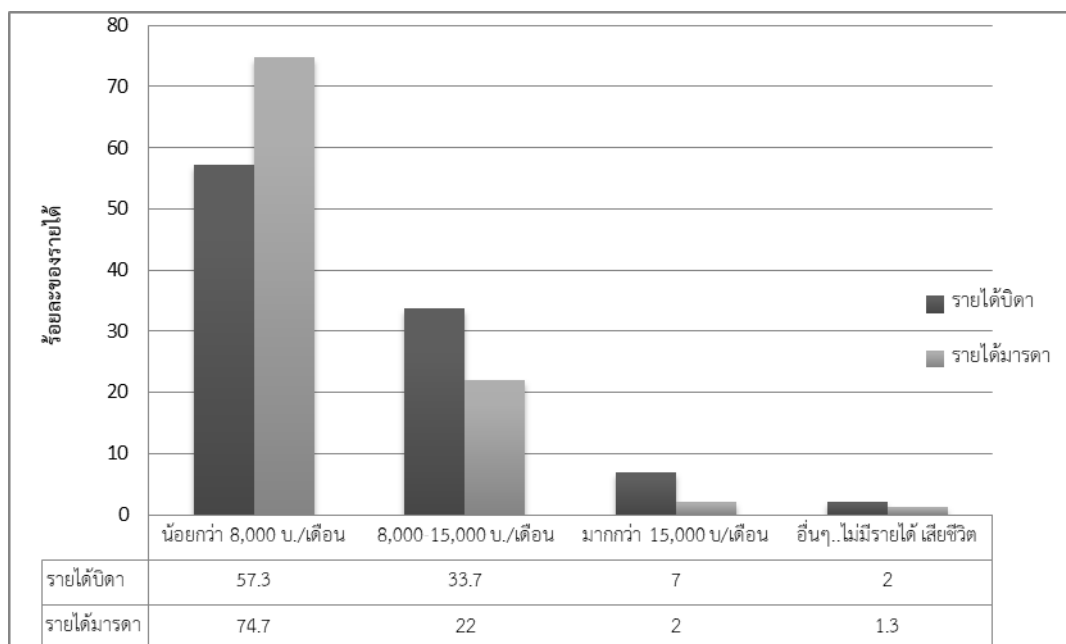
ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	31	10.3
ระดับชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	71	23.7
ชั้นปีที่ 2	78	26.0
ชั้นปีที่ 3	79	26.3
ชั้นปีที่ 4	72	24.0
เกรดเฉลี่ยสะสม (CGPA)		
เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00	16	5.3
เกรดเฉลี่ยสะสม 2.00-2.50	69	23.0
เกรดเฉลี่ยสะสม 2.51-3.00	89	29.7
เกรดเฉลี่ยสะสม 3.01-3.50	95	31.7
เกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.50	31	10.3
รวม	300	100.0

จากตารางที่ 4.1 การศึกษาวิจัยนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาเพศหญิงร้อยละ 72.7 นอกจากนั้นเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.3 โดยเก็บข้อมูลจาก นักศึกษาอิสลามศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสม (CGPA) ระหว่าง 3.01-3.50 คิดเป็นร้อยละ 31.7 และนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3

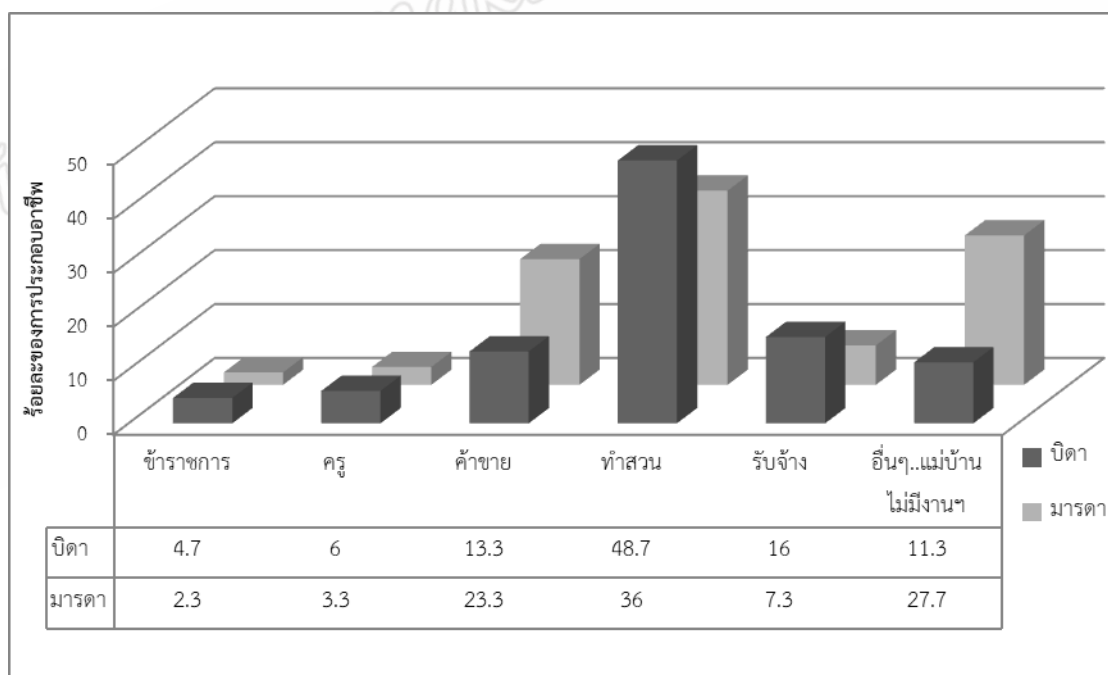

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแผนภูมิที่ 4.1 พบว่า ระดับการศึกษาผู้เป็นบิดาของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.0 รองลงมาคือ สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.3 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ อื่นๆ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทร ศึกษาตามอัยาศัยผ่านระบบปอเนาะ คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ ส่วนของมารดาผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรีเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 92.3 รองลงมาคือ สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.7 สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.3 และอื่นๆ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทร สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพพระยาศรีสุนทร คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงร้อยละรายได้จากการประกอบอาชีพของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงร้อยละอาชีพของบิดาและมารดานักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแผนภูมิที่ 4.2 พบว่า ผู้เป็นบิดาส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 8,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ 8,000 – 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 33.7 คิดเป็นร้อยละ

48.7 14.7 และ 13.3 ตามลำดับ ต่อมาส่วนของมารดาผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 92.3 รองลงมาคือ สำเร็จ การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.7 นอกจากนี้ ผู้เป็นมารดาส่วนใหญ่มีรายได้น้อย กว่า 8,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 74.7 รองลงมาคือ 8,000 – 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อย ละ 22

และแผนภูมิที่ 4.3 แสดงอาชีพของบิดามารดาผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ ซึ่ง พบว่าบิดาและมารดาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน คิดเป็นร้อยละ 48.7 สำหรับบิดาและร้อยละ 36 สำหรับมารดา อาชีพลำดับรองลงมาคือ ค้าขาย สำหรับมารดา คิดเป็น ร้อยละ 13.3 และรองลงมาสำหรับบิดาคือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 16 สำหรับมารดา และประกอบ อาชีพรับราชการในร้อยละที่น้อยที่สุดทั้งบิดาและมารดา คือ 4.7 และ 2.3 ตามลำดับ นอกจากนี้ ใน ส่วนของอาชีพอื่นๆ สำหรับมารดา ส่วนใหญ่คือ เป็นแม่บ้าน และตัดเย็บเสื้อผ้า และอื่นๆ สำหรับบิดา คือ บางส่วนไม่ได้ประกอบอาชีพที่แน่นอนและบางส่วนได้เสียชีวิตแล้ว

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสำรวจ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตร อิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คือการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ เพื่อให้สามารถจัดตัวแปรที่บ่งชี้สิ่ง เดียวกันให้อยู่ในปัจจัยด้านเดียวกัน เพื่อสำรวจปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อลดจำนวนตัวแปรสังเกต ได้ (Items) ในแต่ละปัจจัยให้คงเหลือเฉพาะตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจากการ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียน ประกอบด้วย ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน ปัจจัยจิตลักษณะตาม สถานการณ์ และปัจจัยอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลาม รายละเอียดผลการวิเคราะห์มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุ

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสกัดหาองค์ประกอบหลัก หรือ Principal Component Analysis เพื่อหาองค์ประกอบของตัวแปร จากนั้นจึงนำองค์ประกอบที่มีค่า

ไอเก็น (Eigenvalue) เกิน 1 มาใช้ในการหมุนแกนด้วยวิธี Varimax เพื่อลดจำนวนตัวแปรและเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และทดสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในภาพรวม

ผลการหมุนแกนหลังการสกัดตัวแปรครั้งที่ 1 เมื่อนำตัวแปรปัจจัยเหตุทั้งหมดเข้าวิเคราะห์พร้อมกัน ผลปรากฏว่ามีค่าไอเก็นเกิน 1 ทั้งหมด 19 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 65.685 โดยมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.60 จำนวน 22 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกไปและทำการวิเคราะห์สกัดตัวแปรครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเก็นเกิน 1 ทั้งหมด 13 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 64.497 โดยยังคงมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.60 จำนวน 11 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกไปและทำการวิเคราะห์สกัดตัวแปรครั้งที่ 3 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเก็นเกิน 1 ทั้งหมด 9 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 62.364 โดยยังคงมีบางตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า 0.60 จำนวน 3 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรในองค์ประกอบดังกล่าวออกไป และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 4 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเก็นเกิน 1 ทั้งหมด 9 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 65.364 โดยยังคงตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า 0.60 และองค์ประกอบที่ 8 และ 9 มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุดผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรเหล่านั้นออกและทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 5 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเก็นเกิน 1 ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 65.903 มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 28 ตัวแปร และมีค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เท่ากับ .857 ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 4.2-4.3

ตารางที่ 4.2 ค่าไอเก็นและร้อยละของความแปรปรวนสะสมในการตัดตัวแปรครั้งที่ 1-5

ตัวแปร	ค่า KMO	จำนวน องค์ประกอบ	ร้อยละของ ความแปรปรวน	จำนวนตัวแปรที่ตัดออก	หมายเหตุ
การตัดตัวแปร ครั้งที่ 1	.835	19	65.685	26	ตัดตัวแปรที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบน้อยกว่า .50 ออก
การตัดตัวแปร ครั้งที่ 2	.844	13	64.497	21	ตัดตัวแปรที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบน้อยกว่า .50 ออก

ตัวแปร	ค่า KMO	จำนวนองค์ประกอบ	ร้อยละของความแปรปรวน	จำนวนตัวแปรที่ตัดออก	หมายเหตุ
การตัดตัวแปรครั้งที่ 3	.849	9	62.641	12	ตัดตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า .50 ออก
การตัดตัวแปรครั้งที่ 4	.848	9	65.364	6	ตัดองค์ประกอบที่มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปร และตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า .50 ออก
การตัดตัวแปรครั้งที่ 5	.857	7	66.402	-	ทุกองค์ประกอบมีมากกว่า 3 ตัวแปรและมีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .50

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจควรเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ควรมีค่าน้อยกว่า 0.3 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) เนื่องจากตัวแปรในการศึกษานี้มีจำนวนมากซึ่งยากต่อการพิจารณาความสัมพันธ์ ผู้วิจัยจึงใช้สถิติทดสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ในการตรวจสอบผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในภาพรวม ดังปรากฏในตารางที่

ตาราง 4.3 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมด้วย KMO และ Bartlett's Test

KMO และ Bartlett's Test		
Measure of Sampling Adequacy (MSA)		.857
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4192.837
	df	435
	Sig.	.000

จากผลการทดสอบตามตารางที่ 4.3 พบว่า ค่า MSA ตามวิธี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .857 ซึ่งจากเกณฑ์การพิจารณาของ Cerny & Kaiser (1977) และ Kaiser (1974) กล่าวได้ว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี (Meritorious) และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test พบว่ามีค่า $\chi^2 (435) = 4192.837, p < .001$ อธิบายได้ว่าตัวแปรที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่าข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์นี้มีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์หองค์ประกอบของปัจจัยในลำดับต่อไป จากนั้นจึงนำตัวแปรทั้งหมดมาสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีหองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) ได้ค่าไอเกน (Eigenvalue) ร้อยละความแปรปรวน (Percentage of Variance) และ ร้อยละความแปรปรวนสะสม (Cumulative Percentage of Variance) รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตาราง 4.4 ค่าไอเกน ร้อยละความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสม

ปัจจัย	ค่าไอเกน			ผลการสกัดน้ำหนักองค์ประกอบ			ผลการสกัดน้ำหนักองค์ประกอบหลังหมุนแกน		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7.025	23.417	23.417	7.025	23.417	23.417	3.978	13.260	13.260
2	3.812	12.705	36.122	3.812	12.705	36.122	2.917	9.723	22.983
3	2.452	8.175	44.297	2.452	8.175	44.297	2.881	9.603	32.586
4	2.170	7.234	51.531	2.170	7.234	51.531	2.833	9.445	42.031
5	1.940	6.468	57.999	1.940	6.468	57.999	2.601	8.671	50.702
6	1.448	4.826	62.824	1.448	4.826	62.824	2.478	8.259	58.961
7	1.073	3.578	66.402	1.073	3.578	66.402	2.232	7.441	66.402

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผลการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการ PCA องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป มีจำนวน 7 ปัจจัยย่อย ตั้งแต่ปัจจัยที่ 1-7 มีร้อยละของความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 65.100 จากนั้นจึงนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen value) มากกว่า 1 มาใช้ในการหมุนแกนอโรทอนอล ด้วยวิธีการ Varimax โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบ

ตัวแปร	องค์ประกอบปัจจัยเชิงเหตุ						
	1	2	3	4	5	6	7
B3_35					.786		
B3_36					.680		
B3_40					.733		
B3_42					.562		
D1	.755						
D2	.821						
D3	.800						
D4	.786						
D6	.762						
D8	.753						

จากตารางที่ 4.5 แสดงผลจากการหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉากด้วยวิธี Varimax เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบของปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.50 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกตัวแปร และแต่ละองค์ประกอบปัจจัยเหตุจำต้องมีตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 3 ข้อคำถาม จากตารางข้างบนพบว่า มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปร D1, D2, D3, D4, D6 และ D8

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปร A3_34, A3_36, A3_39 และ A3_40

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวแปร A12, A14, A15 และ A16

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยตัวแปร A2_20, A2_21, A2_22 และ A2_24

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยตัวแปร B3_35, B3_36, B3_40 และ B3_42

องค์ประกอบที่ 6 ประกอบด้วยตัวแปร B1_6, B1_7, B1_8 และ B1_11

องค์ประกอบที่ 7 ประกอบด้วยตัวแปร B2_13, B2_17, B2_19 และ B2_21

ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ละองค์ประกอบย่อยมีรายละเอียดข้อคำถาม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังปรากฏในตารางที่ 4.6- 4.12 นี้

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา

รหัสตัวแปร	ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
D1	ความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ	5.35	.699	.755
D2	การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด	5.30	.721	.821
D3	การเชื่อมั่นว่ามุสลิมต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้	5.38	.685	.800
D4	เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์	5.45	.704	.786
D6	มีความคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้	5.23	.683	.762
D8	มีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นแบบอย่างของนักเรียนรู้	5.34	.725	.753

จากตารางที่ 4.6 พบว่าองค์ประกอบที่ 1 มีทั้งหมด 6 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .753 - .821 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **อิทธิพลคำสอนศาสนา** ประกอบด้วย ตัวแปรต่อไปนี้ (D1) ความพร้อมที่จะนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ (D2) การได้ศึกษาความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานทำให้รู้สึกกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมยิ่งขึ้น (D3) ความเชื่อมั่นว่ามุสลิมจะสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ (D4) ความเชื่อว่าการศึกษาหาความรู้ต้องเริ่มต้นด้วยการมีเจตนา(ความตั้งใจ) ที่บริสุทธิ์ (D6) ความคิดที่ว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้ และ (D8) การมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

และบรรดาเศษหาเศษ เป็นแบบอย่างการเป็นนักเรียนรู้นอกจากนี้พบว่า ความเชื่อว่าการศึกษาคหาความรู้ต้องเริ่มต้นด้วยการมีneyต (ความตั้งใจ) ที่บริสุทธิ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.45$, S.D = .704) และการมีความคิดที่ว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้นี้ค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.23$, S.D = .683)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 2 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน

รหัสตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
A3_34	อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน นักศึกษาจึงกระตือรือร้นไปด้วย	4.41	.790	.813
A3_36	อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอ	4.45	.727	.849
A3_39	อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก สะดวกในการเรียนรู้	4.57	.757	.849
A3_40	อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.49	.778	.805

จากตารางที่ 4.7 พบว่าองค์ประกอบที่ 2 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .805 - .849 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ประกอบด้วย ตัวแปรต่อไปนี้ (A3_34) อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอนทำให้นักศึกษารู้สึกกระตือรือร้นไปด้วย (A3_36) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม และแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ (A3_39) เมื่อติดขัดในเรื่องที่กำลังเรียนรู้ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียน และ (A3_40) อาจารย์ติดตามงานที่ได้มอบหมายอยู่เสมอทำให้นักศึกษาต้องกระตือรือร้นไปด้วย นอกจากนี้พบว่า ความเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับอาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนแก่นักศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D = .757) และอาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอนจึงทำให้นักศึกษารู้สึกกระตือรือร้นไปด้วยมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.41$, S.D = .790)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม

รหัสตัวแปร	ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
A12	ครอบครัวรับฟังปัญหาการเรียนและให้คำปรึกษาได้ดี	5.03	.861	.801
A14	สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	5.21	.832	.803
A15	สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนใฝ่รู้	5.09	.839	.805
A16	ครอบครัวให้การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้	5.30	.852	.840

จากตารางที่ 4.8 พบว่าองค์ประกอบที่ 3 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .801 - .840 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย ตัวแปรต่อไปนี้ (A12) การรับฟังปัญหาทางการเรียนและการให้คำปรึกษาของคนรอบข้าง (A14) การได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัวให้มุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อความสำเร็จ (A15) แบบอย่างจากคนในครอบครัวและคนรอบข้างในด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้ และ (A16) การเชื่อมั่นว่าความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของครอบครัว นอกจากนี้พบว่า ระดับพฤติกรรมการเชื่อมั่นว่าความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของครอบครัว มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.30$, S.D = .852) และการรับฟังปัญหาทางการเรียนและการให้คำปรึกษาของคนรอบข้างค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.03$, S.D = .861)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 4 บรรยากาศการเรียนรู้อ

รหัสตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
A2_20	บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสมจำนวนผู้เรียนไม่แออัด	4.44	.784	.789
A2_21	ห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ	4.61	.917	.871
A2_22	บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อน ๆ แบ่งปันความรู้	4.44	.834	.832
A2_24	บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนิทรรศการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ	4.39	.868	.732

จากตารางที่ 4.9 พบว่าองค์ประกอบที่ 4 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .732 - .871 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **บรรยากาศการเรียนรู้อ** ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (A2_20) สภาพห้องเรียนมีจำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมไม่มากเกินไป (A2_21)มหาวิทยาลัยมีห้องสมุดที่มีหนังสือที่หลากหลายพร้อมให้บริการ (A2_22) บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีการจัดนิทรรศการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ และ (A2_24) มหาวิทยาลัยมีบริการอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทำให้สะดวกต่อการศึกษาหาข้อมูล นอกจากนี้พบว่า ความเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมีห้องสมุดที่มีหนังสือที่หลากหลายพร้อมให้บริการนักศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D = .917) และมหาวิทยาลัยมีบริการอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทำให้การศึกษาหาข้อมูลสะดวกทันใจมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.03$, S.D = .861)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 5 การมีนิสัยรักการอ่าน

รหัสตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
B3_35	อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ	4.64	.733	.786

รหัส ตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
B3_36	อ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด	4.59	.690	.680
B3_40	ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่ เข้าใจ	4.63	.660	.733
B3_42	อ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน	4.45	.645	.562

จากตารางที่ 4.10 พบว่าองค์ประกอบที่ 5 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .562 - .786 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การมีนิสัยรักการอ่าน** ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (B3_35) การมีความคิดว่าการอ่านหนังสือทำให้ไม่ล้าหลัง สามารถรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก (B3_36) การอ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิดของตนเอง (B3_40) เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านจะไปค้นคว้าหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติม และ (B3_42) การอ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน นอกจากนี้พบว่า การมีความคิดว่าการอ่านหนังสือทำให้ไม่ล้าหลัง สามารถรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D = .733) และการอ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D = .645)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 6 การมีลักษณะ
มุ่งมั่นอนาคต

รหัส ตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
B1_6	วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว	5.11	.802	.784
B1_7	มีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้	4.75	.768	.793
B1_8	มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน	5.04	.773	.737
B1_11	ตั้งใจเรียนเพื่อเป็นที่พึงของครอบครัวใน อนาคต	5.05	.755	.658

จากตารางที่ 4.11 พบว่าองค์ประกอบที่ 6 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .658 - .793 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การมีลักษณะมุ่งมั่นอนาคต**

ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (B1_6) การมีความคิดว่าเมื่อได้รับโอกาสเรียนหนังสือระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ต้องพยายามอย่างเต็มที่ (B1_7) การมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเตรียมตัวสอบ (B1_8) การตั้งเป้าหมายไว้ชัดเจน และ (B1_11) การตั้งใจเรียนเพื่อจะได้เป็นที่พึงของครอบครัวในอนาคต นอกจากนี้พบว่า การมีความคิดว่าเมื่อได้รับโอกาสเรียนหนังสือระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.11$, S.D = .802) และการมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเตรียมตัวสอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D = .768)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 7 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้

รหัสตัวแปร	ข้อความคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
B2_13	มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	5.31	.695	.694
B2_17	พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าต้องพยายามอย่างมากที่สุดก็ตาม	5.01	.722	.667
B2_19	ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต	5.15	.768	.781
B2_21	เชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น	5.18	.810	.673

จากตารางที่ 4.12 พบว่าองค์ประกอบที่ 7 มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .667 - .781 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (B2_13) การมีความคิดว่าสิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการเรียนคือ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (B2_17) การพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างมากที่สุดก็ตาม (B2_19) การประเมินตนเองในเรื่องการเรียนอยู่เสมอเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข และ (B2_21) การเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น” นอกจากนี้พบว่า การคิดว่าสิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการเรียนคือ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.31$, S.D = .695) และการพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างมากที่สุดก็มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D = .722)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรสื่อกลาง (Mediator Variable)

จากแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ Endler and Magnusson (1976) ที่นำมาเป็นกรอบการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดถึงการมีตัวแปรที่เป็นสื่อกลางระหว่างปัจจัยเชิงเหตุซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ (Independent variable) กับพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ตรวจสอบปัจจัยคนกลางนี้ เพื่อลดตัวแปรและคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่เป็นตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด

โดยใช้วิธี Principal Component Analysis ในการสกัดหาค่าประกอบหลัก หลังจากนั้นจึงนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) เกิน 1 มาใช้ในการหมุนแกนด้วยวิธี Varimax เพื่อลดจำนวนตัวแปรและเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และทดสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในภาพรวม

ผลการหมุนแกนหลังการสกัดตัวแปรครั้งที่ 1 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 25 ตัว เข้าวิเคราะห์พร้อมกัน ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 56.389 โดยมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.50 จำนวน 11 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกไปและทำการวิเคราะห์สกัดตัวแปรครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 57.991 โดยมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.50 จำนวน 3 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกไปและทำการวิเคราะห์สกัดตัวแปรครั้งที่ 3 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 65.305 โดยตัวแปรทั้งหมดมีน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 แต่พบว่าองค์ประกอบที่ 2 3 และ 4 มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรในองค์ประกอบดังกล่าวออกไป และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 4 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 1 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 53.113 โดยตัวแปรทั้งหมดมีน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 มีจำนวนทั้งหมด 8 ตัวแปร แต่เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 5 และคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนมากกว่า 1 เพียง 1 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 62.314 มีจำนวนทั้งหมด 5 ตัวแปร ประกอบด้วย C2_15 C2_16 C2_17 C3_27 และ C3_34 นอกจากนี้ ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .838 ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี

(Meritorious) และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test พบว่ามีค่า $\chi^2 (10) = 681.248, p < .001$ อธิบายได้ว่าตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 4.13 - 4.14

ตาราง 4.13 ค่าไอเก็น ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสม

ปัจจัย	ค่าไอเก็น			ผลรวมการสกัดน้ำหนักองค์ประกอบ		
	รวม	ร้อยละ ความแปรปรวน	ร้อยละความ แปรปรวนสะสม	รวม	ร้อยละ ความแปรปรวน	ร้อยละความ แปรปรวนสะสม
1	3.215	64.294	64.294	3.215	64.294	64.294
2	.655	13.098	77.392			
3	.463	9.258	86.650			
4	.425	8.493	95.143			
5	.243	4.857	100.000			

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรคั่นกลาง

รหัส ตัวแปร	ข้อความคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
C2_15	การคิดว่าการเรียนรู้ในวิชาใดๆ ล้วนมีประโยชน์ ต่อเรา	5.27	.774	.756
C2_16	การขึ้นขอหาความรู้ที่จะช่วยพัฒนาตนเอง	5.22	.796	.742
C2_17	มีความเชื่อว่าการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ เป็นการทำตาม คำสั่งใช้ของศาสนาอิสลามด้วย	5.36	.789	.688
C3_27	มีความเชื่อว่าจะหากเราพากเพียรพยายามในการ เรียน จะทำให้มีผลการเรียนที่ดี	5.19	.818	.663
C3_34	การเชื่อว่าคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา ย่อมมาจากการใช้ความพยายามอย่างมาก	5.16	.858	.506

จากตารางที่ 4.13 - 4.14 พบว่าองค์ประกอบนี้ มีทั้งหมด 5 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบอยู่ระหว่าง .506-.756 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **จิตลักษณะตามสถานการณ์** ลักษณะ

ทางจิตใจภายในของบุคคลที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (C2_15) การคิดว่าการเรียนรู้ในวิชาใดๆ ล้วนมีประโยชน์ต่อเรา (C2_16) การชื่นชอบหาความรู้ที่จะช่วยพัฒนาตนเอง (C2_17) การมีความเชื่อว่าการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นการทำตามคำสั่งใช้ของศาสนาอิสลามด้วย (C3_27) การมีความเชื่อว่าการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นการทำตามคำสั่งใช้ของศาสนาอิสลามด้วยมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.37$, S.D = .789) และมีการเชื่อว่าคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา ย่อมมาจากการใช้ความพยายามอย่างมามีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 5.16$, S.D = .858)

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) ของตัวแปรชี้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดตัวแปรและคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่เป็นตัวแปรชี้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่ดีที่สุด

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสกัดหาค่าองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) จากนั้นจึงนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) เกิน 1 มาใช้ในการหมุนแกนด้วยวิธี Varimax เพื่อลดจำนวนตัวแปรและเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแปรชี้ที่ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และทดสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในภาพรวม

ผลการหมุนแกนหลังการสกัดตัวแปรครั้งที่ 1 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 12 ตัว เข้าวิเคราะห์พร้อมกัน ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 56.813 โดยมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ถึง 0.50 จำนวน 1 ตัวแปร คือ BAL15 ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรดังกล่าวออกไปและทำการวิเคราะห์สกัดตัวแปรครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกนเกิน 1 ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 60.211 โดยตัวแปรทั้งหมดมีน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่พบว่าองค์ประกอบที่ 3 และ 4 มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรในองค์ประกอบดังกล่าวออกไป และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 3 ผลปรากฏว่ามี

ค่าไอเกินเกิน 1 ทั้งหมด 2 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 58.458 โดยมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 1 ตัวแปร คือ BAL11 ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรในองค์ประกอบดังกล่าวออกไป และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 4 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกินเกิน 1 ทั้งหมด 2 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 64.951 โดยตัวแปรทั้งหมดมีน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.50 แต่พบว่าแต่พบว่าองค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรในองค์ประกอบดังกล่าวออกไป และทำการวิเคราะห์ครั้งที่ 5 ผลปรากฏว่ามีค่าไอเกินเกิน 1 ทั้งหมด 1 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 65.078 ตัวแปรซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่ดีที่สุดมี 4 ตัวแปร ประกอบด้วย BAL4 BAL5 BAL18 และ BAL19 มีค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .802 ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี และผลการทดสอบด้วย Bartlett's Test พบว่ามีค่า $\chi^2(6) = 404.171, p < .001$ อธิบายได้ว่าตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4.15 ค่าไอเกิน ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวบ่งชี้พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

ตัวบ่งชี้	ค่าไอเกิน			ผลรวมการสกัดน้ำหนักองค์ประกอบ		
	รวม	ร้อยละความแปรปรวน	ร้อยละความแปรปรวนสะสม	รวม	ร้อยละความแปรปรวน	ร้อยละความแปรปรวนสะสม
1	2.603	65.078	65.078	2.603	65.078	65.078
2	.553	13.830	78.908			
3	.424	10.609	89.518			
4	.419	10.482	100.000			

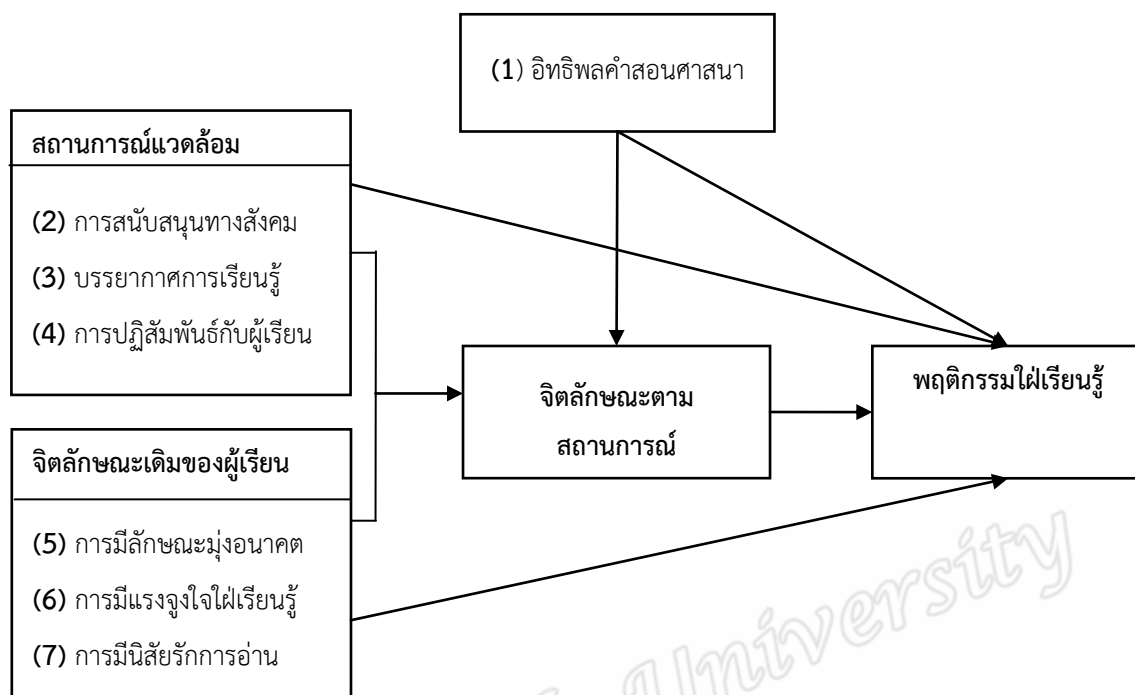
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

รหัสตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
BAL4	สืบค้นสิ่งที่สนใจศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเทคโนโลยีที่นิยมในยุคปัจจุบัน เช่น Google, YouTube และอื่นๆ	4.90	.791	.830

รหัส ตัวแปร	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
BAL5	เมื่อมีข้อสงสัยในเรื่องใด จะพยายามหาคำตอบด้วยตนเองก่อน	4.68	.735	.784
BAL18	ชอบที่จะศึกษาเรียนรู้ในเรื่องที่ทำทลายความสามารถของตนเอง	4.74	.834	.830
BAL19	มีความรู้สึกสนุกเมื่อนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	5.01	.820	.781

จากตารางที่ 4.15 - 4.16 พบว่าองค์ประกอบนี้ มีทั้งหมด 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .784 - .830 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้** ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้ (BAL4) สืบค้นสิ่งที่สนใจศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเทคโนโลยีที่นิยมในยุคปัจจุบัน เช่น Google, YouTube และอื่นๆ (BAL5) เมื่อมีข้อสงสัยในเรื่องใด จะพยายามหาคำตอบด้วยตนเองก่อน (BAL18) ชอบที่จะศึกษาเรียนรู้ในเรื่องที่ทำทลายความสามารถของตนเอง และ (BAL19) มีความรู้สึกสนุกเมื่อนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้พบว่า การมีความรู้สึกสนุกเมื่อนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.01$, S.D = .820) และเมื่อมีข้อสงสัยในเรื่องใด จะพยายามหาคำตอบด้วยตนเองก่อนมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = .735)

การเรียกชื่อแต่ละองค์ประกอบของปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ของ Endler & Magnusson (1976) Walsh et al., (2000) Tett and Burnett (2003) และดุจเดือน พันธุนาวิน (2550) ได้นำเสนอต้นเหตุที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมของบุคคลว่ามาจากปัจจัยสำคัญต่างๆ มาผนวกกับแนวคิดจากคำสอนศาสนาอิสลาม ดังนั้นการกำหนดโครงสร้างของปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ด้วยทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม โดยสามารถนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาจัดกลุ่มให้สอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ดังปรากฏผังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.1 แสดงชื่อองค์ประกอบทั้ง 7 ตามกรอบแนวคิดการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและอิทธิพลคำสอนทางศาสนา

จากแผนภาพที่ 4.1 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบของปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา คือการนำหลักคำสอนจากศาสนาอิสลาม อันมีที่มาจากอัลกุรอาน และอัลฮะดีษ มาเป็นแรงหนุนทางศรัทธาให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้โดยครอบคลุมการแสวงหาองค์ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อศาสนาและสังคม แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม กล่าวได้ว่า องค์ประกอบที่ 2 3 และ 4 เป็นตัวแปรด้านสถานการณ์แวดล้อม คือ สถานการณ์รอบตัวผู้เรียนสามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการพิจารณาจากสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน องค์ประกอบที่ 5 6 และ 7 เป็นตัวแปรด้านคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน คือ เป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ในจิตใจของผู้เรียน อันเกิดจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ประกอบด้วย การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นตัวแปรสื่อกลางที่สำคัญ

ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุทั้งหมดกับพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยสรุป ผลการศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .752 - .821 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ

- 1) การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด (.815)
- 2) การเชื่อมั่นว่ามุสลิมต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้ (.797)
- 3) เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ (.786)
- 4) มีความคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีบุคลิกภาพที่ไม่เรียนรู้ (.761)
- 5) มีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นแบบอย่างของนักเรียน (.757)
- 6) ความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ (.754)

องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .804 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ครอบครัวให้การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ (.837)
- 2) สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน (.806)
- 3) สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการไม่เรียนรู้ (.805)
- 4) ครอบครัวรับฟังปัญหาการเรียนและให้คำปรึกษาได้ดี (.804)

องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .732 - .875 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ (.875)
- 2) บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ (.830)
- 3) บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสม จำนวนผู้เรียนไม่แออัด (.793)

4) บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนันทนาการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ (.732)

องค์ประกอบที่ 4 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .798 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอ (.837)
- 2) อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (.832)
- 3) อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา (.806)
- 4) อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน นักศึกษาจึงกระตือรือร้นไปด้วย (.798)

องค์ประกอบที่ 5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .660 - .797 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว (.791)
- 2) มีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (.797)
- 3) มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน (.745)
- 4) ตั้งใจเรียนเพื่อเป็นที่พึ่งของครอบครัวในอนาคต (.660)

องค์ประกอบที่ 6 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .678 - .800 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต (.800)
- 2) เชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น (.742)
- 3) มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (.678)
- 4) พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้จะต้องพยายามอย่างหนักก็ตาม (.670)

องค์ประกอบที่ 7 การมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .664 - .775 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) อ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด (.757)
- 2) อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ (.740)

- 3) อ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน (.702)
- 4) ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ (.664)

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ

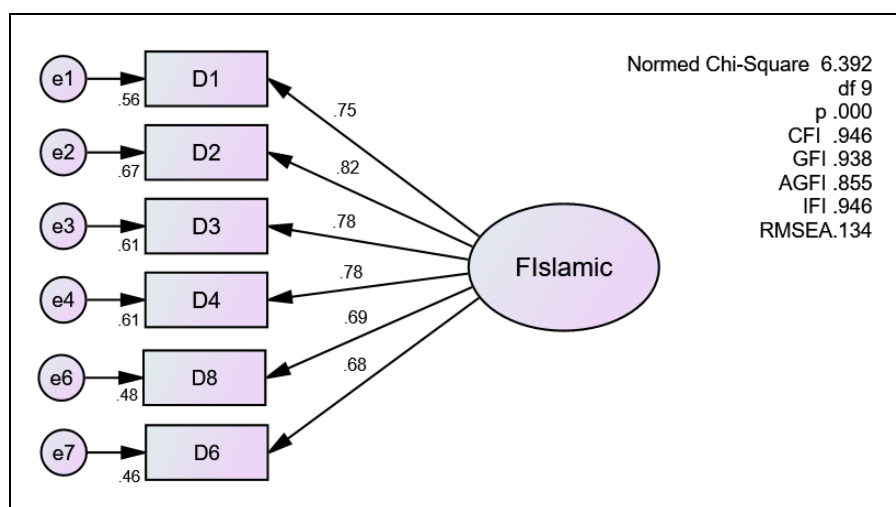
การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ก่อนการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง เพื่อยืนยันตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝง ว่าสามารถวัดสิ่งที่ต้องการศึกษาได้ ซึ่งตัวแปรสังเกตได้ในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ กำหนดขึ้นมาจากทฤษฎีและงานวิจัยก่อนหน้านี้ รายละเอียดแผนภาพโมเดลองค์ประกอบและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงแต่ละตัวแสดงในภาพและตาราง ดังต่อไปนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัด

3.1.1 โมเดลองค์ประกอบตัวแปรแฝงอิทธิพลคำสอนทางศาสนา (Islamic Teaching Influence)

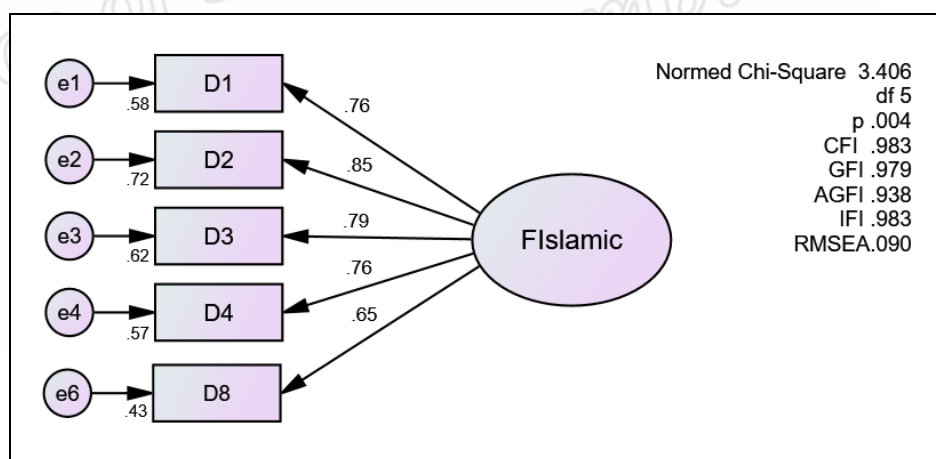
จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุพบว่า โมเดลองค์ประกอบตัวแปรแฝงอิทธิพลคำสอนทางศาสนา ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้หรือตัวบ่งชี้ คือ D1 D2 D3 D4 D6 และ D8 ซึ่งจากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดเบื้องต้นพบว่าตัวแปรบ่งชี้ D6 มีค่า Residual จากตาราง Standardized Residual Covariance สูงกว่า 2 ทำให้โมเดลการวัดมีค่าค่า Normed Chi-square และ RMSEA สูงกว่าเกณฑ์ปกติ (ค่า Normed Chi-square = 6.392 RMSEA = .134) และมีค่า AGFI ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (AGFI = .855) กล่าวได้ว่าโมเดลยังไม่มี ความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จึงจำเป็นต้องมีการปรับโมเดลการวัดนี้ด้วยการตัดตัวแปร D6 ออกจากโมเดลการวัด ดังปรากฏในแผนภาพที่ 4.2

แผนภาพที่ 4.2 โมเดลการวัดอิทธิพลคำสอนทางศาสนา ก่อนการปรับโมเดล

ภายหลังจากการปรับโมเดลการวัดนี้ด้วยการตัดตัวแปร D6 ออกจากโมเดลการวัด ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น ค่า Normed Chi-square และ RMSEA ลดลงมาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อีกทั้งค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทุกตัวก็มีน้ำหนักโดยรวมดีขึ้น ผลการวิเคราะห์หลังการปรับโมเดลดังแสดงในภาพที่ 4.3 และตารางที่ 4.17

แผนภาพที่ 4.3 โมเดลการวัดอิทธิพลคำสอนทางศาสนา หลังการปรับโมเดล

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลคำสอนทางศาสนา

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	p	R ²
D2	1.000			.850		.723

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
D1	.868	.059	14.596	.761	***	.579
D3	.879	.058	15.228	.786	***	.617
D4	.867	.060	14.457	.755	***	.570
D8	.772	.064	11.978	.653	***	.426

$\chi^2/df = 3.406$, $p = 0.004$, $RMSEA = 0.090$, $GFI = .979$, $AGFI = .938$, $CFI = .983$, $IFI = .983$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

จากแผนภาพที่ 4.3 และตารางที่ 4.17 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงอิทธิพลคำสอนทางศาสนา ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ที่ทุกตัว ได้แก่ ค่า $RMSEA = .090$ ค่า $GFI = .979$ ค่า $AGFI = .938$ $CFI = .983$ $IFI = .983$ และค่า Normed Chi-square = 3.406 ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p = .05$ ทั้งนี้เนื่องจากสถิติทดสอบไคสแควร์จะมีค่ามากเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างใหญ่ ทำให้ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ การทดสอบความกลมกลืนของโมเดลจึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่นๆประกอบด้วย (กัลยา วาณิชขัยบัญชา, 2556) นอกจากนี้ จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัด (Square Multiple Correlation) หรือ R^2 พบว่าตัวแปร D2 มีค่ามากที่สุด อธิบายได้ว่าตัวแปร D2 มีความสำคัญอันดับแรก ส่วนตัวแปรอื่นๆ อยู่ระหว่าง .426 - .723 จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยแฝงนี้สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .65 - .85 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด (D2)
- 2) การเชื่อมั่นว่ามุสลิมต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้(D3)
- 3) ความพร้อมนำคำสอนศาสนาไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ (D1)
- 4) ความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ (D4)

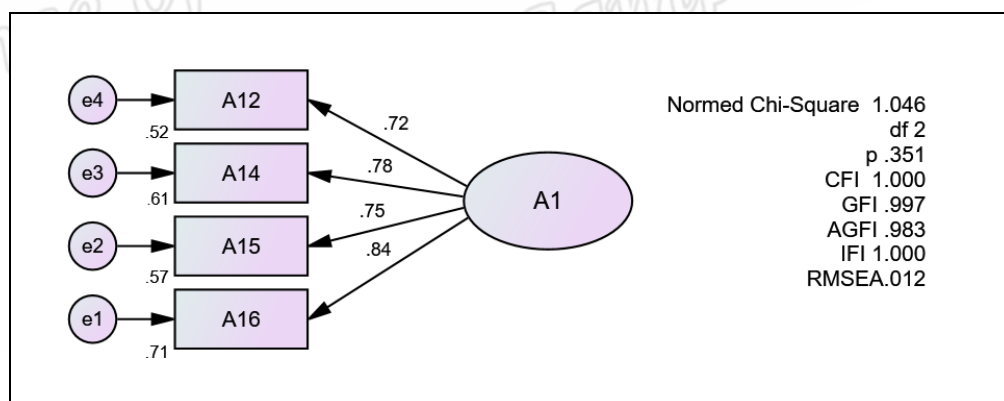
- 5) การมีท่านนปีมูฮัมมัด และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นแบบอย่างของนักเรียนรู้ (D8)

3.1.2 โมเดลองค์ประกอบตัวแปรแฝงด้านสถานการณ์แวดล้อม (Situational Factor)

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่ 1 เป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้สามารถวัดปัจจัยแฝงได้หรือไม่ โดยปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม มีรายละเอียดของตัวแปรแฝงย่อยจำนวน 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม (A1) บรรยากาศการเรียนรู้ (A2) การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3) ผลการวิเคราะห์ดังนี้

3.1.2.1 การสนับสนุนทางสังคม (A1)

ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมจากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุพบว่า ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้คือ A12 A14 A15 และ A16 ซึ่งจากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด A1 พบว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความตรงหลังการปรับโมเดลดังแสดงในภาพที่ 4.4 และตารางที่ 4.18

แผนภาพที่ 4.4 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม(A1)

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม(A1)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
A16	1.000	-	-	.842		.709
A15	.882	.065	13.672	.754	***	.568

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
A14	.905	.064	14.188	.780	***	.608
A12	.869	.067	13.035	.723	***	.523

$\chi^2/df = .428$, $p = .200$, $RMSEA = .000$, $GFI = .997$, $AGFI = .986$, $CFI = 1.00$ $IFI = 1.001$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

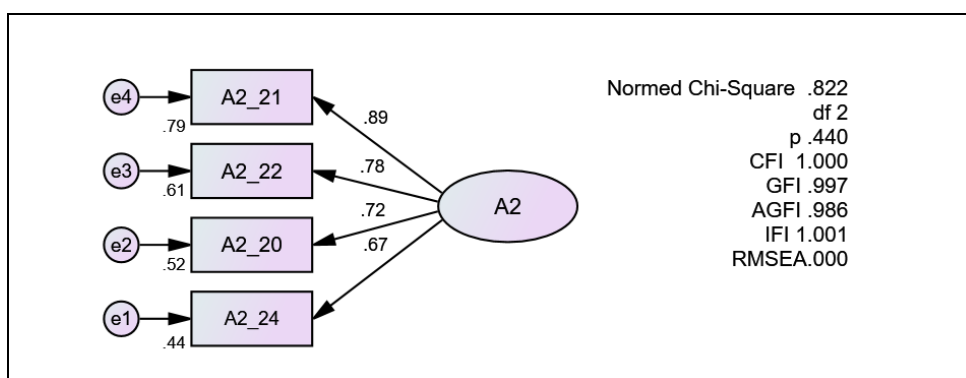
จากภาพที่ 4.4 และตารางที่ 4.18 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = .428$ ค่า $RMSEA = .000$ ค่า $GFI = .997$ ค่า $AGFI = .986$ ค่า $CFI = 1.00$ ค่า $IFI = 1.001$ และค่า $\chi^2/df = .428$ ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัด (Square Multiple Correlation) หรือ R² พบว่าตัวแปร A16 มีค่ามากที่สุด อธิบายได้ว่าตัวแปร A16 มีความสำคัญอันดับแรก ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่นๆ มีค่าอยู่ในระหว่าง .523 - .709 จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยแฝงนี้สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.4 ตัวแปร A16 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.18

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .723 - .842 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) ครอบครัวยุติการสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้เต็มที่ (A16)
- 2) สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน (A14)
- 3) สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ (A15)
- 4) ครอบครัวรับฟังปัญหาการเรียนและให้คำปรึกษาได้ดี (A12)

3.1.2.2 บรรยายการการเรียนรู้ (A2)

ตัวแปรบรรยายการการเรียนรู้ จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุผลพบว่า ประกอบด้วย 6 ตัวแปรสังเกตได้คือ A2_20, A2_21, A2_22 และ A2_24 ซึ่งจากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด A2 พบว่าตัวแปรทุกตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .50 เมื่อพิจารณาจากค่าพารามิเตอร์ต่างๆก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดี กล่าวได้ว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 4.5 และตารางที่ 4.19

แผนภาพที่ 4.5 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงบรรยายการการเรียนรู้ (A2)

ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงบรรยายการการเรียนรู้ (A2)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	p	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
A2_22	1.149	.091	12.564	.781	***	.611
A2_21	1.434	.106	13.505	.886	***	.786
A2_20	1.000	-	-	.723	-	.523
A2_24	1.019	.095	10.774	.666	***	.444

$\chi^2/df = .822, p = .440, RMSEA = .000, GFI = .997, AGFI = .986, CFI = 1.00, IFI = 1.001$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

จากภาพที่ 4.5 และตารางที่ 4.19 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงบรรยายการการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า p

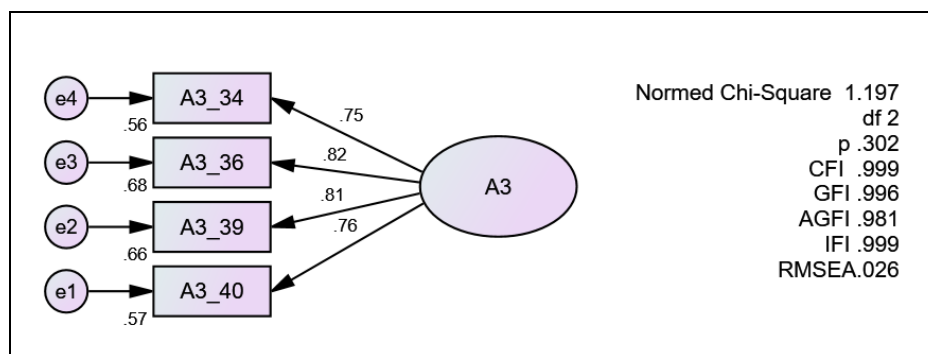
= .440 ค่า RMSEA = .000 ค่า GFI = .997 ค่า AGFI = .986 CFI = 1.00 IFI = 1.001 และค่า χ^2/df = .822 ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัด (Square Multiple Correlation) หรือ R^2 พบว่าตัวแปร A2_21 มีค่ามากที่สุด อธิบายได้ว่าตัวแปร A2_21 เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอันดับแรก ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่นๆ มีค่าอยู่ในระหว่าง .444 - .786 จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยแฝงนี้สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.5 ตัวแปร A2_20 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.19

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.67-0.89 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) บรรยากาศห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ (A2_21)
- 2) บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ ชอบแบ่งปันความรู้ (A2_22)
- 3) จำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนมีความเหมาะสม ไม่แออัดเกินไป (A2_20)
- 4) บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนันทนาการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ (A2_24)

3.1.2.3 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3)

โมเดลการวัดการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุพบว่าประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้คือ A3_34 A3_36 A3_39 และ A3_40 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักตามเกณฑ์ที่กำหนด และโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูล ดังนี้

แผนภาพที่ 4.6 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3)

ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		น้ำหนัก		R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	องค์ประกอบ มาตรฐาน	p	
A3_40	1.000	-	-	.756		.572
A3_39	1.044	.077	13.491	.811	***	.668
A3_36	1.016	.074	13.640	.822	***	.676
A3_34	1.001	.080	12.439	.746	***	.556

$\chi^2/df = 1.197$ p = .302, RMSEA = .026, GFI = .996, AGFI = .981, CFI = .999, IFI = .999

หมายเหตุ *** P-value $\leq$ 0.001

จากแผนภาพที่ 4.6 และตารางที่ 4.20 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า p = .302 ค่า RMSEA = .026 ค่า GFI = .996 ค่า AGFI = .981 CFI = .999 IFI = .999 และค่า $\chi^2/df = 1.197$ ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัด (Square Multiple Correlation) หรือ R² พบว่าตัวแปร A3_36 มีค่ามากที่สุด อธิบายได้ว่าตัวแปร A3_36 เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอันดับแรก ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่นๆ มีค่าอยู่ในระหว่าง .556 - .676 จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยแฝงนี้สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.6 ตัวแปร A3_40 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.20

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .746 - .822 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม และแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ (A3_36)
- 2) อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (A3_39)

3) อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา (A3_40)

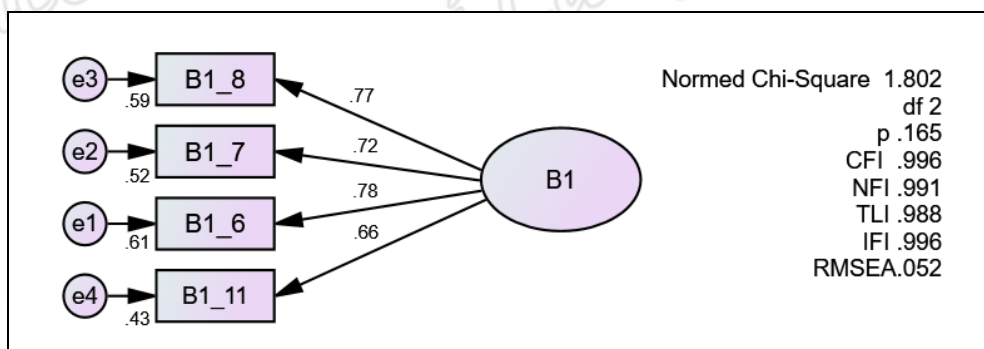
4) อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน นักศึกษาจึงกระตือรือร้นไปด้วย (A3_34)

3.1.3 โมเดลองค์ประกอบตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิมภายใน (Psychological Trait)

ตัวแปรแฝงจิตลักษณะเดิมภายในประกอบด้วยโมเดลการวัดอันดับที่ 1 คือ การมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) การมีนิสัยรักการอ่าน (B3) ผลการวิเคราะห์ดังนี้

3.1.3.1 ลักษณะมุ่งอนาคต (B1)

โมเดลการวัดลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุผลพบว่า ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้คือ B1_6 B1_7 B1_8 และ B1_11 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 4.7 และตารางที่ 4.21

แผนภาพที่ 4.7 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคต (B1)

ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคต (B1)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	p	R ²
B1_6	1.000	-	-	.782	-	.432
B1_7	.885	.077	11.514	.722	***	.587

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
B1_8	.944	.078	12.041	.766	***	.522
B1_11	.791	.075	10.529	.657	***	.612

$\chi^2/df = 1.820$, $p = .165$, $RMSEA = .052$, $NFI = .991$, $TLI = .988$, $CFI = .996$, $IFI = .996$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

จากภาพที่ 4.7 และตารางที่ 4.21 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = .165$ $RMSEA = .052$ $NFI = .991$ $TLI = .988$ $CFI = .996$ $IFI = .996$ และค่า $\chi^2/df = 1.820$ ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัด (Square Multiple Correlation) หรือ R² พบว่าตัวแปร B1_11 มีค่ามากที่สุด อธิบายได้ว่าตัวแปร B1_11 เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอันดับแรก ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอื่นๆ มีค่าอยู่ในระหว่าง .432 - .612 จึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยแฝงนี้สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.7 ตัวแปร B1_6 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.21

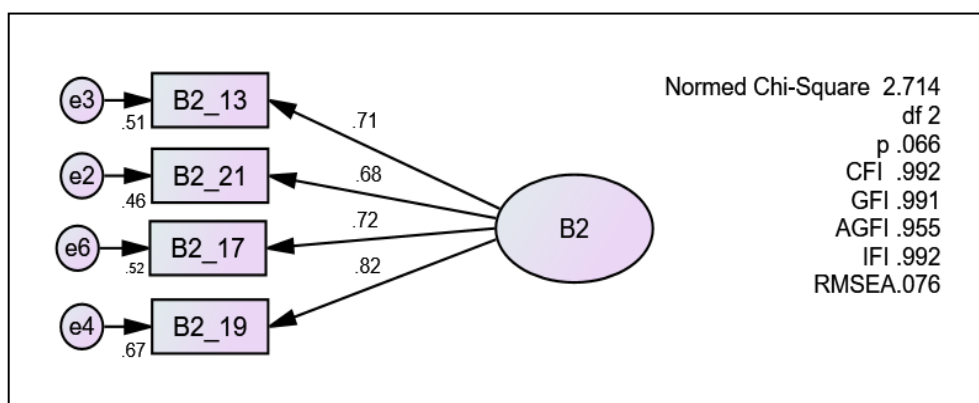
ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .657- .782 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว (B1_6)
- 2) มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน (B1_8)
- 3) มีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (B1_7)
- 4) ตั้งใจเรียนเพื่อเป็นที่พึ่งของครอบครัวในอนาคต (B1_11)

3.1.3.2 แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2)

โมเดลการวัดแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (Learning Motivation) จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุพบว่า ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้คือ B2_13 B2_17 B2_19 และ B2_21 ซึ่งจากการ

ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด B2 พบว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 4.8 และตารางที่ 4.8

แผนภาพที่ 4.8 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2)

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96			
B2_21	1.000	-	-	.680	-	.462
B2_13	.900	.087	10.315	.714	***	.509
B2_19	1.139	.102	11.172	.817	***	.668
B2_17	.946	.091	10.406	.722	***	.521

$\chi^2/df = 2.714$, $p = .066$, $RMSEA = .076$, $GFI = .991$, $AGFI = .955$, $CFI = .992$, $IFI = .992$

หมายเหตุ *** P-value $\leq$ 0.001

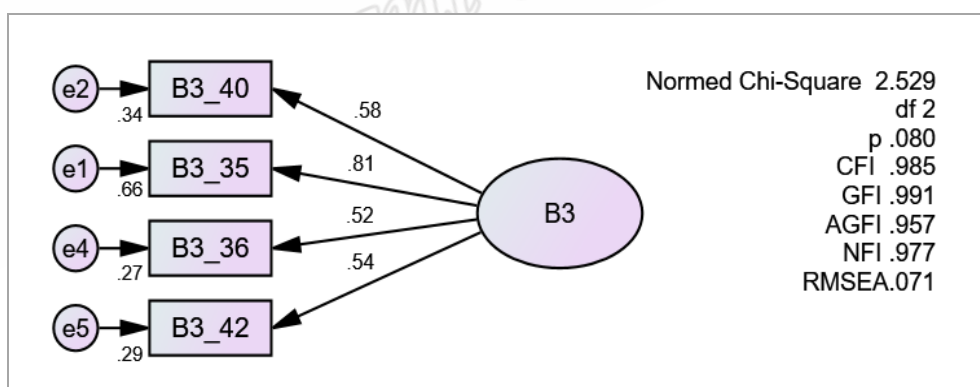
จากแผนภาพที่ 4.8 และตารางที่ 4.22 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = .066$ $RMSEA = 0.076$ $GFI = .991$ $AGFI = .955$ $CFI = .992$ $IFI = .992$ และค่า $\chi^2/df = 2.714$ จากภาพที่ 4.8 ตัวแปร B2_21 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.22

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.680-0.817 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต(B2_19)
- 2) พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม (B2_17)
- 3) มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (B2_13)
- 4) เชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น (B2_21)

3.1.3.3 นิษัยรักการอ่าน (B3)

โมเดลการวัดนิษัยรักการอ่าน (Reading Habit) จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุพบว่า ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้คือ B3_35 B3_36 B3_40 และ B3_42 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนดและโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 4.9 และตารางที่ 4.23

แผนภาพที่ 4.9 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแรงนิษัยรักการอ่าน (B3)

ตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงนิษัยรักการอ่าน (B3)

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	p	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบมาตรฐาน		
B3_35	1.000			.812		.660

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		น้ำหนัก		R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	องค์ประกอบ มาตรฐาน	P	
B3_40	.640	.086	7.473	.579	***	.335
B3_36	.623	.089	7.004	.522	***	.272
B3_42	.663	.093	7.167	.540	***	.292

$\chi^2/df = 2.529$ $p = .080$, RMSEA = .071, GFI = .991, AGFI = .957, CFI = .985, NFI = .977 และ IFI = .986

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

จากภาพที่ 4.9 และตารางที่ 4.23 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแผนนัยรักการอ่าน ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = .080$, RMSEA = .071, GFI = .991, AGFI = .957 CFI = .985 IFI = .986 และค่า $\chi^2/df = 2.529$ จากภาพที่ 4.9 ตัวแปร B3_25 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.23

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .540 - .812 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

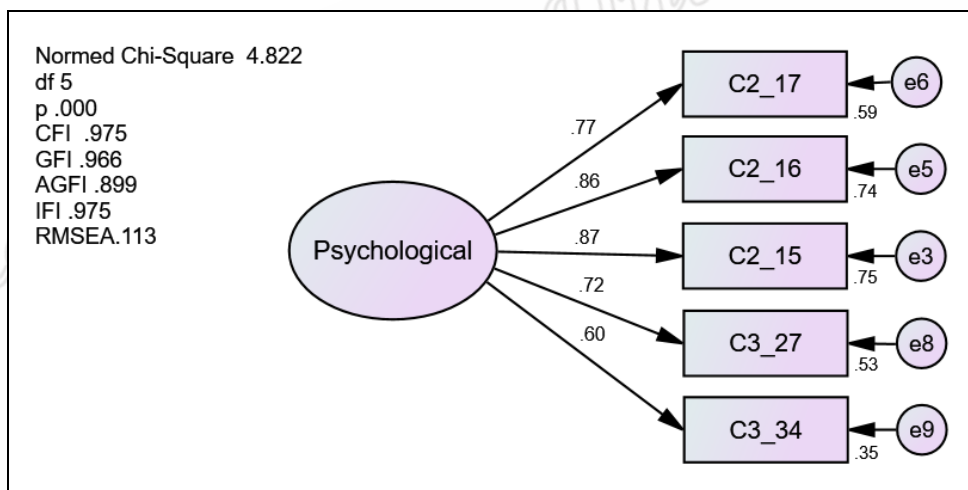
- 1) อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ (B3_35)
- 2) ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ (B3_40)
- 3) อ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน (B3_42)
- 4) อ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด (B3_36)
- 5)

3.1.4 โมเดลองค์ประกอบตัวแปรสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological States)

จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นลักษณะทางจิตใจภายในของบุคคล ที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการ

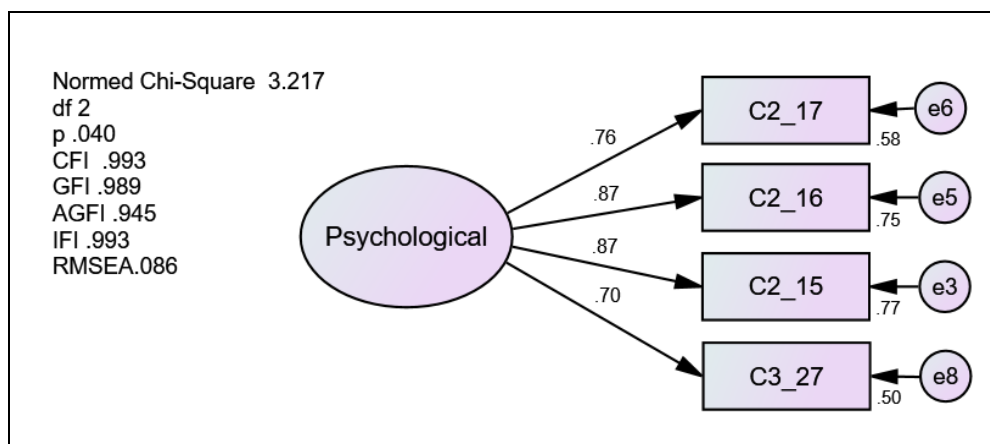
ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน เป็นต้น

โมเดลองค์ประกอบของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ C2_15 C2_16 C2_17 C3_27 และ C3_34 ซึ่งจากการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด Psychology นี้พบว่าตัวแปรบ่งชี้ C3_34 เป็นตัวแปรที่ขาดความเที่ยง มีค่า Residual ที่มากกว่า 2 ทำให้โมเดลการวัดมีค่า Normed Chi-square และ RMSEA สูงกว่าเกณฑ์ปกติ (ค่า $\chi^2/df = 4.822$ RMSEA = .113) มีค่า AGFI = .899 ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (AGFI $\geq .90$) และ ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.000$) กล่าวได้ว่าโมเดลไม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จึงจำเป็นต้องมีการปรับโมเดลการวัดนี้ด้วยการตัดตัวแปร C3_35 ออกจากโมเดลการวัด ดังแสดงในภาพที่ 4.10 – 4.11

ภาพที่ 4.10 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ก่อนการปรับโมเดล

ภายหลังจากการปรับโมเดลการวัดนี้ด้วยการตัดตัวแปร C3_35 ออกจากโมเดลการวัด ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น ค่า Normed Chi-square และ RMSEA ลดลงมาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อีกทั้งค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทุกตัวก็มีน้ำหนักโดยรวมสูงขึ้น ผลการวิเคราะห์หลังการปรับโมเดลดังแสดงในภาพที่ 4.11 และตารางที่ 4.24

ภาพที่ 4.11 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์หลังการปรับโมเดล

ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		น้ำหนัก		P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	องค์ประกอบ มาตรฐาน			
C2_15	1.191	.075	15.305	.875	***	.765	
C2_16	1.207	.076	15.221	.868	***	.754	
C2_17	1.159	-	-	.761	-	.579	
C3_27	1.000	.075	12.183	.705	***	.496	

$\chi^2/df = 3.217$, $p = .040$, $RMSEA = .086$, $GFI = .989$, $AGFI = .945$, $CFI = .993$, $IFI = .993$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

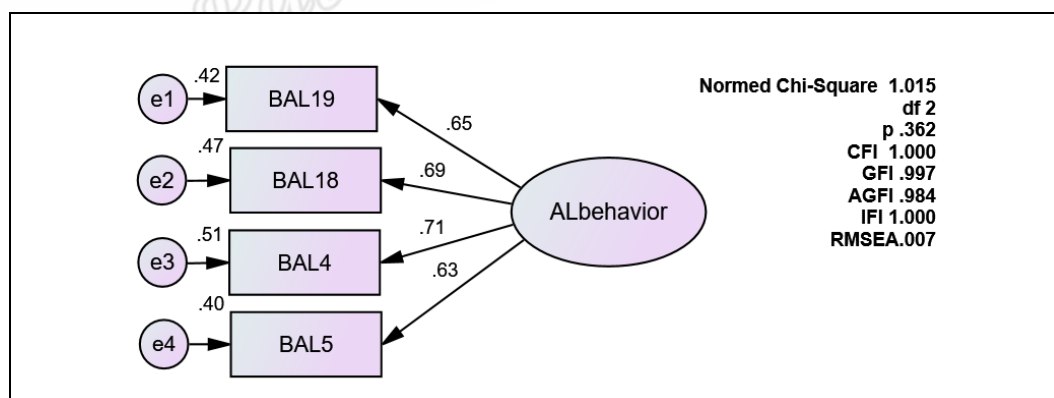
จากภาพที่ 4.11 และตารางที่ 4.24 ได้แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งพบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = .040$ ค่า $RMSEA = .086$ ค่า $GFI = .989$ ค่า $AGFI = .945$ $CFI = .993$ $IFI = .993$ และค่า $\chi^2/df = 3.217$ จากภาพที่ 4.11 ตัวแปร C2_15 ในโมเดลถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.24

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .705 - .875
 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จาก
 มากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) แรغبันตาลใจการเรียนรู้ที่ดี (C2_15)
- 2) ชอบการหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (C2_16)
- 3) มีทัศนคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้ (C2_17)
- 4) เชื่อมั่นว่าความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จ (C3_27)

3.1.5 โมเดลองค์ประกอบตัวแปรแฝงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior: ALBehavior)

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นที่จะ
 เรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอทั้งทางตรงและทางอ้อมจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ โดย
 จากการสำรวจปัจจัยเชิงเหตุผลพบว่า พฤติกรรมบ่งชี้ที่สามารถสังเกตได้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกต
 ได้คือ BAL4 BAL5 BAL18 และ BAL19 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พบว่า
 ตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล
 เชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 4.12 และตารางที่ 4.25

แผนภาพที่ 4.12 แสดงโมเดลการวัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (Active Learning Behavior)

ตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงพฤติกรรมไม่เรียนรู้

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
BAL19	1.155	.140	8.236	.645	***	.416
BAL18	1.292	.152	8.520	.685	***	.469
BAL4	1.195	.138	8.669	.713	***	.509
BAL5	1.000	-	-	.633	-	.401

$\chi^2/df = 1.015$, $p = .362$, $RMSEA = .007$, $GFI = .997$, $AGFI = .984$, $CFI = 1.00$, $IFI = 1.00$

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.05

จากแผนภาพที่ 4.12 และตารางที่ 4.25 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงพฤติกรรมไม่เรียนรู้ หลังจากตรวจสอบความกลมกลืนแล้ว พบว่าทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว ได้แก่ ค่า p ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งค่า $p = 0.362$ ค่า $RMSEA = .007$ ค่า $GFI = .997$ ค่า $AGFI = .984$ ค่า $CFI = 1.00$ ค่า $IFI = 1.00$ และค่า $\chi^2/df = 1.015$ นอกจากนี้ จากภาพที่ 4.12 BAL 5 ในโมเดล ถูกกำหนดให้น้ำหนักปัจจัย (Regression weight) เท่ากับ 1 จึงไม่ปรากฏค่า S.E. และ C.R. ในตารางที่ 4.25

ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .633 - .713 ข้อคำถามของตัวแปรสังเกตได้ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จากมากไปน้อยได้ มีดังนี้

- 1) สนใจการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัย (BAL4)
- 2) ชอบเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนเอง (BAL18)
- 3) สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (BAL19)
- 4) ความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (BAL5)

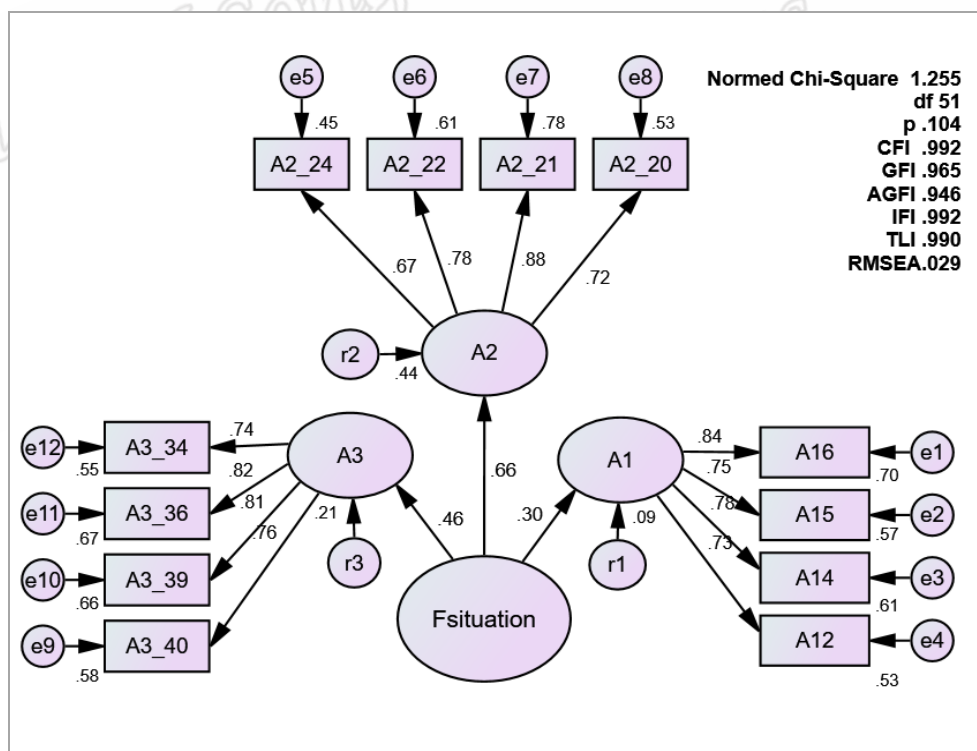

3.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

โมเดลการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลพฤติกรรมไฟเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรด้านสถานการณ์แวดล้อม และตัวแปรด้านคุณลักษณะเดิมภายใน รายละเอียดดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรด้านสถานการณ์แวดล้อม

สถานการณ์รอบตัวผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมไฟเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งพิจารณาจากสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมไฟเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกับผู้สอน เมื่อนำองค์ประกอบย่อยทั้งหมดนี้มาวิเคราะห์ในลักษณะของโมเดลการวัดปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สอง ดังปรากฏในภาพที่ 4.13 และตารางที่ 4.26

ภาพที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ด้านสถานการณ์แวดล้อม

จากภาพที่ 4.13 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรอันดับที่สองของตัวแปรสถานการณ์แวดล้อม พบว่า เป็นโมเดลที่น่าเชื่อถือ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ในระดับดีทุกค่า ได้แก่ ค่า $\chi^2/df = 1.255$ RMSEA = .029 ค่า GFI = .965 ค่า AGFI = .946 CFI = .992 IFI = .992 และ TLI = .990 และ $p = .104$ นอกจากนี้ ค่าน้ำหนักปัจจัย (Regression Weight) ของตัวแปรแฝงบรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานมากที่สุด คือ .660 รองลงมาคือ ปัจจัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (A3) มีค่าน้ำหนักปัจจัย .457 และการสนับสนุนทางสังคม (A1) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานน้อยที่สุด คือ .299 รายละเอียดดังตารางที่ 4.26 – 4.27

ตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรแฝงสถานการณ์แวดล้อม

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		น้ำหนักปัจจัย		P	R ²
		(S.E.)	C.R.>1.96	มาตรฐาน	มาตรฐาน		
A1 <-- Fsituation	1.000	-	-	.299	-	.215	
A2 <-- Fsituation	1.803	.911	1.978	.660	**	.421	
A3 <-- Fsituation	1.268	.488	2.599	.457	**	.124	

หมายเหตุ ** P-value ≤ 0.05

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของตัวแปรแฝงสถานการณ์แวดล้อม

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		น้ำหนัก		P	R ²
		(S.E.)	C.R.>1.96	องค์ประกอบ	มาตรฐาน		
A16 <--- A1	1.000	-	-	.838	-	.561	
A15 <--- A1	.887	.065	13.655	.754	***	.661	
A14 <--- A1	.913	.064	14.208	.782	***	.677	
A12 <--- A1	.876	.067	13.059	.726	***	.605	
A2_24 <--- A2	1.000	-	-	.673	-	.525	
A2_22 <--- A2	1.119	.096	11.595	.783	***	.779	
A2_21 <--- A2	1.384	.112	12.364	.881	***	.612	
A2_20 <--- A2	.974	.089	10.890	.725	***	.450	

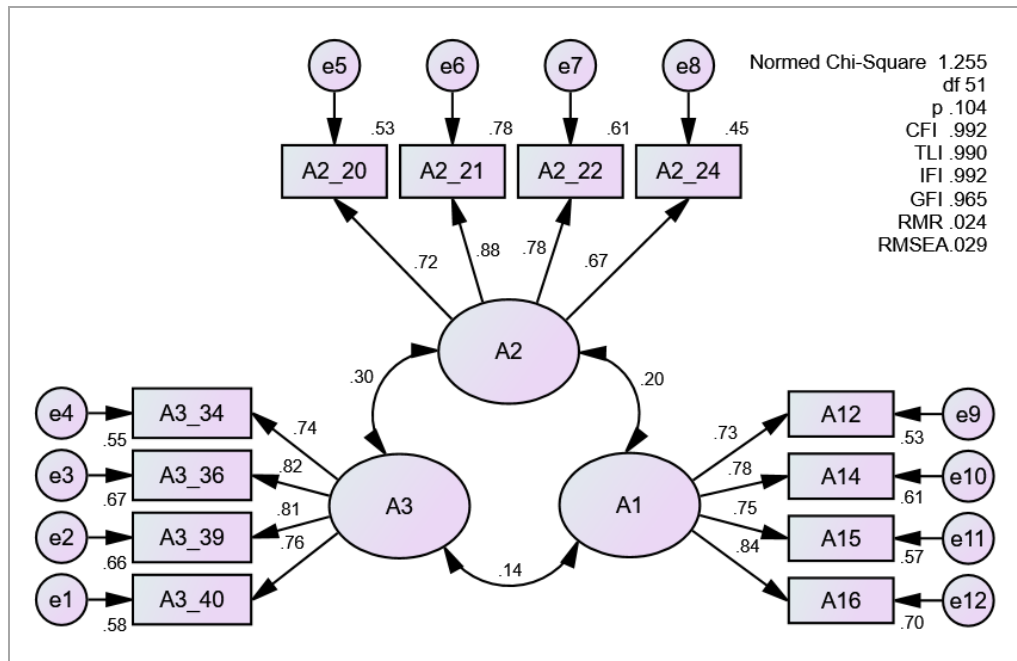
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		น้ำหนัก		P	R ²
		คลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	องค์ประกอบ มาตรฐาน			
A3_40 <--- A3	1.000	-	-	.762	-	.333	
A3_39 <--- A3	1.035	.076	13.631	.811	***	.525	
A3_36 <--- A3	1.006	.073	13.765	.820	***	.466	
A3_34 <--- A3	.990	.079	12.515	.743	***	.502	

$\chi^2/df = 1.255$, $p = .104$, $RMSEA = .029$, $GFI = .965$, $AGFI = .946$, $CFI = .992$ $IFI = .992$ และ $TLI = .990$

หมายเหตุ ** P-value ≤ 0.05 *** P-value ≤ 0.001

จากภาพที่ 4.13 และตารางที่ 4.26 - 4.27 ได้แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบทั้งหมดของตัวแปรแฝงสถานการณ์แวดล้อม อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย และพบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในทิศทางเดียวกัน ยังพบว่า โครงสร้างโมเดลของตัวแปรด้านสถานการณ์แวดล้อม ตัวแปรแฝงบรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) สามารถอธิบายอิทธิพลได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเรียนรู้ (A3) สามารถอธิบายอิทธิพลได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21 และตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม (A1) สามารถอธิบายอิทธิพลได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 9

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยตัวแปรแฝงสถานการณ์รอบตัวผู้เรียน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4.14 และรายละเอียดในตารางที่ 4.28

แผนภาพที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปร
ด้านสถานการณ์แวดล้อม

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านสถานการณ์แวดล้อม

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	C.R.	P	ค่าความสัมพันธ์ (Correlation)
A3 <--> A1	.051	.025	2.000	**	.137
A2 <--> A1	.070	.025	2.842	**	.197
A3 <--> A2	.101	.025	4.121	***	.301

หมายเหตุ *** P-value $\leq$ 0.001, ** P-value $\leq$ 0.01

จากแผนภาพที่ 4.14 และตารางที่ 4.28 ได้แสดงความสัมพันธ์ (Correlation) ขององค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรอันดับที่สองในด้านสถานการณ์แวดล้อม พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงอยู่ในระหว่าง .137 - .301 โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงบรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงบรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) และการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3) มีค่าสูงสุด คือ .30 รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงบรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) และการสนับสนุนทางสังคม (A1) โดยมีค่าเท่ากับ .20 และความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (A3) และการสนับสนุนทางสังคม (A1) โดยมีค่าน้อยที่สุด

เท่ากับ .14 ตามลำดับ ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ไม่สูงเกินไป จึงสามารถนำมารวมเป็นปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรสถานการณ์แวดล้อม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .007 - .675 ซึ่งไม่เกิน .80 ดังนั้น สรุปได้ว่า ตัวชี้วัดแต่ละคู่ไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งหมายถึงไม่มีตัวชี้วัดใดมีลักษณะเหมือนกับอีกตัวชี้วัดหนึ่งหรือไม่ได้เป็นตัวชี้วัดเดียวกัน ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.29

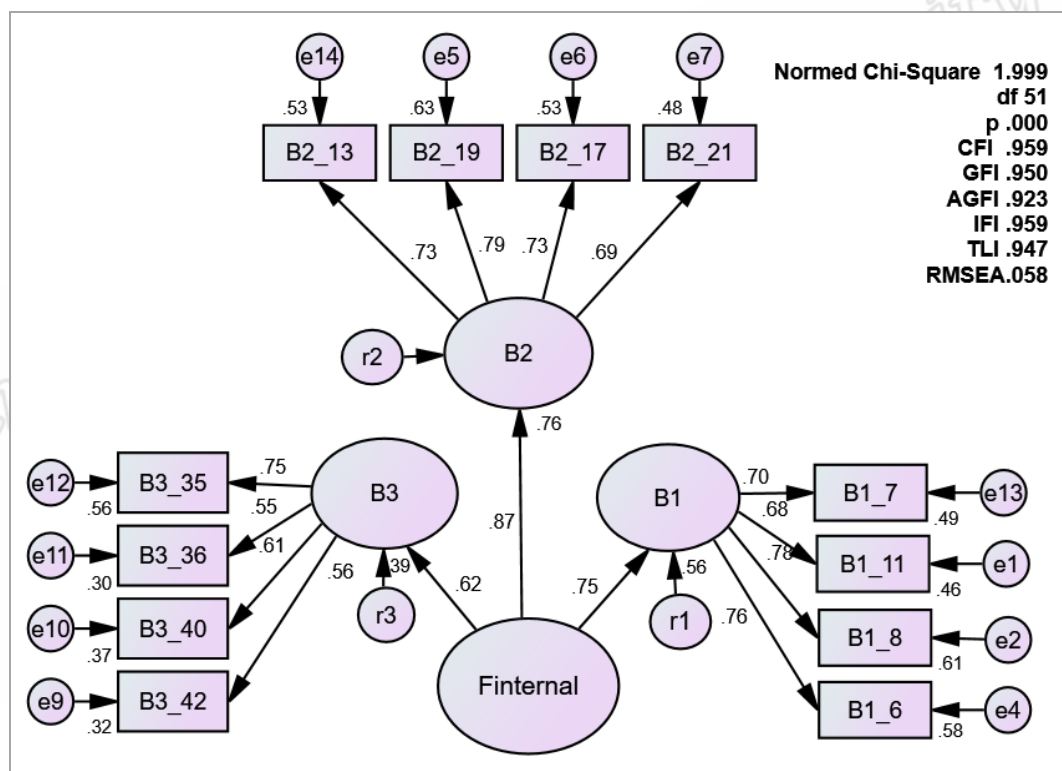
ตารางที่ 4.29 แสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลการวัดด้านสถานการณ์แวดล้อม

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A12	1											
A14	.543**	1										
A15	.547**	.605**	1									
A16	.623**	.657**	.622**	1								
A2_20	.151**	.116*	.051	.137**	1							
A2_21	.145**	.173**	.129*	.152**	.650**	1						
A2_22	.100*	.124*	.091	.040	.552**	.690**	1					
A2_24	.165**	.162**	.104*	.069	.472**	.582**	.545**	1				
A3_34	.122*	.130*	.101*	.060	.124*	.103*	.192**	.202**	1			
A3_36	.146**	.090	.098*	.042	.170**	.169**	.160**	.250**	.594**	1		
A3_39	.120*	.066	.103*	.007	.188**	.191**	.219**	.211**	.612**	.675**	1	
A3_40	.110*	.106*	.091	.090	.237**	.238**	.244**	.244**	.581**	.629**	.595**	1
ค่าเฉลี่ย	5.03	5.21	5.09	5.30	4.44	4.61	4.44	4.39	4.41	4.45	4.57	4.49
ค่า S.D.	.861	.832	.839	.852	.784	.917	.834	.868	.790	.727	.757	.778

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรด้านคุณลักษณะเดิมภายใน (Psychological trait)

คุณลักษณะเดิมภายใน เป็นจิตลักษณะที่แฝงอยู่ในจิตใจของนักศึกษาแต่ละบุคคล อันเกิดจากการสั่งสมตั้งแต่เด็กและหล่อหลอมกลายเป็นลักษณะของบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ประกอบด้วย การมีลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน เมื่อนำองค์ประกอบของคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนมาจัดวางแสดงความเชื่อมโยงและวิเคราะห์ในลักษณะของโมเดลการวัดปัจจัยเชิงยืนยันอันดับที่สอง สามารถนำเสนอได้ดังแผนภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวแปรด้านคุณลักษณะเดิมภายใน

จากภาพที่ 4.15 ได้แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สองของตัวแปรแฝงคุณลักษณะเดิมภายใน อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต(B1) แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) และการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความเที่ยงตรง เนื่องจากโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า ได้แก่ ค่า Normed Chi-square = 1.999 RMSEA = .058 ค่า GFI = .950 ค่า AGFI = .923 ค่า CFI = .959 ค่า IFI = .959 ค่า TLI = .974 และ $p = .016$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ สถิติทดสอบไคสแควร์จะมีค่ามากเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างใหญ่ ทำให้ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ การทดสอบความกลมกลืนของโมเดลจึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่นๆประกอบ (กาลยา วาณิชย์บัญชา, 2556) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์อื่นๆ แล้วพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี (Model Fit) ในทิศทางเดียวกัน ยังพบว่า โครงสร้างโมเดลของตัวแปรด้านคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนตัวแปรแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) สามารถอธิบายอิทธิพลได้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมาคือ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต (B1) สามารถอธิบายอิทธิพลรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 56 และตัวแปรแฝงการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) สามารถอธิบายอิทธิพลได้ร้อยละ 39

ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของด้านคุณลักษณะเดิมภายใน

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาด		C.R.>1.96	น้ำหนัก		P	R ²
		คลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	ปัจจัยมาตรฐาน		ปัจจัย	มาตรฐาน		
B1	<--- Fsituation	1.000			.750			.562
B2	<--- Fsituation	1.377	.223	6.168	.874	**		.764
B3	<--- Fsituation	.615	.111	5.540	.621	**		.386

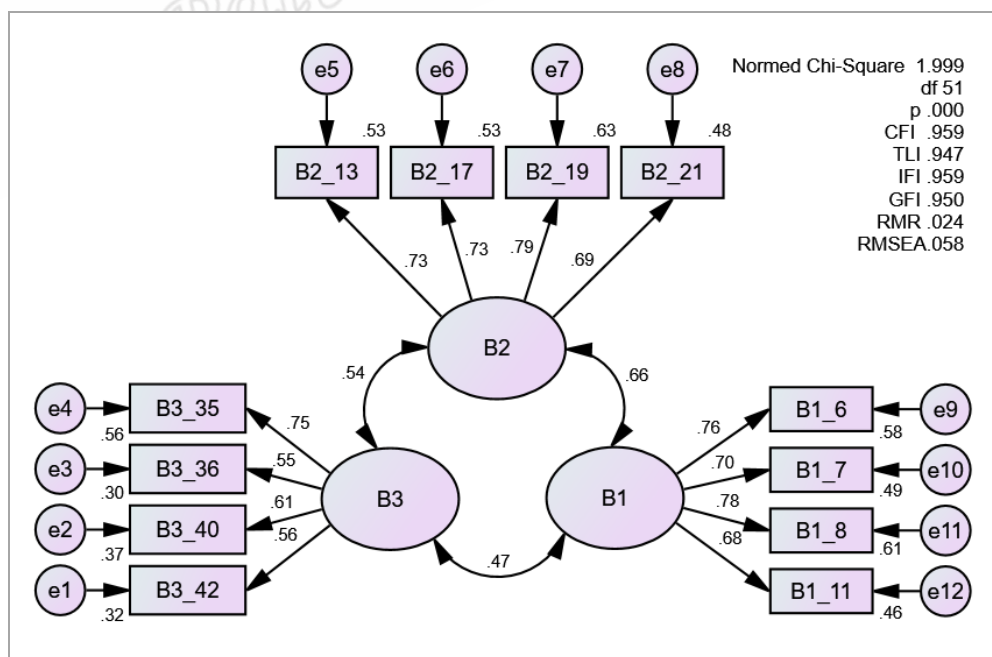
จากตารางที่ 4.30 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของคุณลักษณะเดิมภายใน พบว่า ค่าน้ำหนักปัจจัย (Regression Weight) ของตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานมากที่สุด คือ .874 รองลงมาคือ ปัจจัยการมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) มีค่าน้ำหนักปัจจัย .750 และ การมีนิสัยรักการอ่าน (B3) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานน้อยที่สุด คือ .621 ตามลำดับ รายละเอียดเพิ่มเติมของตัวแปรอันดับที่ 1 ของคุณลักษณะเดิมภายในดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรคุณลักษณะเดิมภายในอันดับที่หนึ่ง

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		C.R.>1.96	น้ำหนัก		P	R ²
		เคลื่อนมาตรฐาน	(S.E.)		ปัจจัย	มาตรฐาน		
B3_42 <--- B3	1.000	-	-	-	.565	-	.319	
B1_6 <--- B1	1.197	.109	11.019	.765	***	.585		
B2_19 <--- B2	1.000	-	-	.795	***	.632		
B2_17 <--- B2	.873	.071	12.323	.731	***	.534		
B2_21 <--- B2	.923	.079	11.684	.694	-	.482		
B2_13 <--- B2	.837	.068	12.264	.727	***	.529		
B1_7 <--- B1	1.052	.102	10.311	.702	***	.492		
B3_35 <--- B3	1.325	.169	7.859	.746	***	.557		
B3_36 <--- B3	.938	.138	6.783	.546	-	.298		
B3_40 <--- B3	.976	.134	7.284	.612	***	.375		
B1_11 <--- B1	1.000	-	-	.679	***	.460		
B1_8 <--- B1	1.181	.106	11.192	.783	***	.613		

$\chi^2/df = 1.999$ $p=.000$, RMSEA= .058, GFI= .950, AGFI=.923, CFI= .959, IFI= .959 และTLI = .947

หมายเหตุ ** P-value ≤ 0.05 *** P-value ≤ 0.001

ภาพที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านด้านคุณลักษณะเดิมภายใน

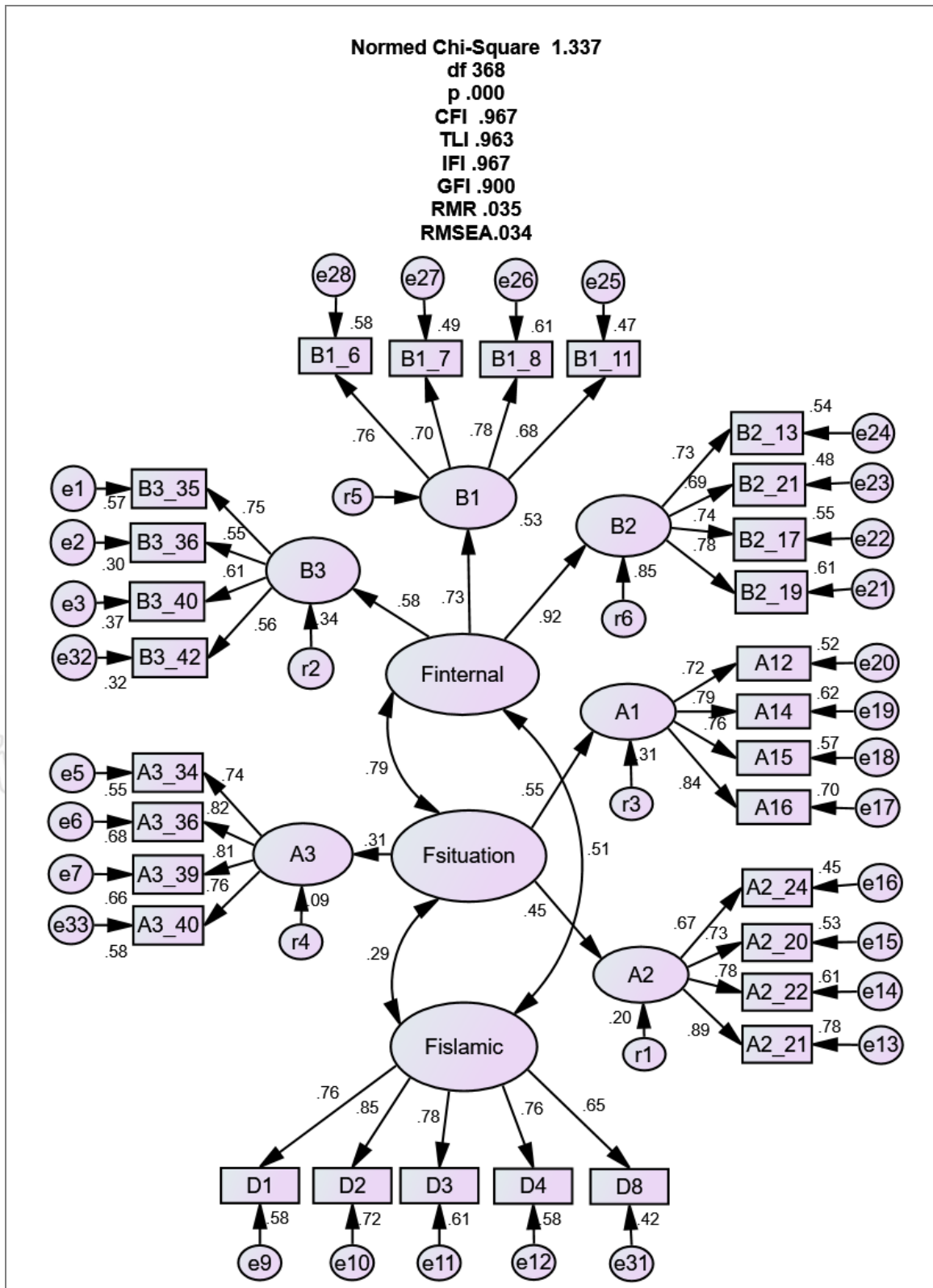
Items	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
B1_11	.538**	.437**	.507**	1								
B2_13	.398**	.298**	.383**	.404**	1							
B2_17	.338**	.338**	.407**	.367**	.511**	1						
B2_19	.350**	.261**	.423**	.406**	.573**	.617**	1					
B2_21	.284**	.248**	.404**	.393**	.538**	.457**	.545**	1				
B3_35	.234**	.216**	.207**	.215**	.254**	.250**	.243**	.316*	1			
B3_36	.186**	.148*	.183**	.122*	.213**	.335**	.221**	.277**	.416**	1		
B3_40	.221**	.266**	.276**	.275**	.194**	.236**	.252**	.320**	.457**	.367**	1	
B3_42	.213**	.205**	.320**	.191**	.190**	.284**	.289**	.321**	.461**	.233**	.292**	1
Mean	5.11	4.75	5.04	5.05	5.31	5.01	5.15	5.18	4.89	4.94	5.03	4.93
S.D.	.802	.768	.773	.755	.695	.722	.761	.803	.675	.654	.606	.673

หมายเหตุ * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

จากตารางที่ 4.33 แสดงคู่สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดด้านคุณลักษณะเดิมภายใน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .122 - .617 ซึ่งไม่เกิน .80 ดังนั้น สรุปได้ว่า ตัวชี้วัดแต่ละคู่ไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งหมายถึงไม่มีตัวชี้วัดใดมีลักษณะเหมือนกับอีกตัวชี้วัดหนึ่งหรือไม่ได้เป็นตัวชี้วัดเดียวกัน จึงสามารถนำมาศึกษาในโมเดลการวัดคุณลักษณะเดิมภายในได้

3.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุรวมทั้งโมเดล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุทั้ง 7 องค์ประกอบย่อย อันประกอบด้วย อิทธิพลคำสอนทางศาสนา (Fislamic) การสนับสนุนทางสังคม (A1) บรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกับผู้สอน (A3) การมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) และการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) เพื่อพิจารณานำหนักองค์ประกอบของรายการข้อคำถามโดยรวมของทุกตัวบ่งชี้ ตลอดจนตรวจสอบและยืนยันว่าตัวบ่งชี้ใช้วัดเฉพาะตัวแปรแฝงที่กำหนดเท่านั้น รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 4.17

แผนภาพที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน CFA ของทุกตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุ

จากภาพที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation) หรือ RMSEA = .034 ซึ่งเป็นค่าที่บอกถึงความสอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร โดยค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 จะแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกันสนิท (Close Fit) นอกจากนี้ มีค่า CFI = .967 IFI = .967 และ TLI = .963 ซึ่งโมเดลสมมติฐานการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะมีค่าดัชนี CFI, IFI, และ TLI ตั้งแต่ .90 ขึ้นไป จึงกล่าวได้ว่าโมเดลที่ทดสอบนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตามพบว่า ค่า Normed Chi-square = 1.337 และ $p = .000$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้งนี้เนื่องจากสถิติทดสอบไคสแควร์จะมีความมากเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างใหญ่ ทำให้ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ การทดสอบความกลมกลืนของโมเดลจึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่นๆประกอบ ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์อื่นๆ แล้วพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี (Model Fit)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันของของทุกตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากภาพที่ 4.17 พบว่าตัวแปรแฝงคุณลักษณะเดิมภายใน ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้านหลัก คือ สถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิมภายใน และอิทธิพลคำสอนศาสนา พบว่า ค่าพารามิเตอร์โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกตัว ได้แก่ ค่า Normed Chi-square = 1.337 RMSEA = .034 RMR = .035 ค่า CFI = .967 ค่า GFI = .900 ค่า IFI = .967 และ TLI = .963 กล่าวได้ว่าค่าพารามิเตอร์โดยรวมทั้งหมดของโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนดี โดยความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรปัจจัยแฝงทั้งสามไม่ได้สูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์แวดล้อมกับคุณลักษณะเดิมภายใน มีค่าเท่ากับ .79 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์แวดล้อมกับอิทธิพลคำสอนศาสนา มีค่าเท่ากับ .29 และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเดิมภายใน กับอิทธิพลคำสอนศาสนา .51 ซึ่งถือว่าเป็นระดับความสัมพันธ์ที่ยอมรับได้ จึงยังไม่จำเป็นต้องมีการปรับโมเดล (Model Modification) เพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลผลสรุปโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุส่งผลพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ตารางที่ 4.34 ผลสรุปโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ค่าดัชนี	เกณฑ์	โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
X^2/df	≤ 3.00	1.337	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.900	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.967	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.963	ผ่านเกณฑ์
IFI	≥ 0.90	0.967	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.034	ผ่านเกณฑ์
RMR	≤ 0.05	0.035	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่าดัชนีทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบโมเดลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกค่า เป็นการชี้ว่าโมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลมากกว่าเดิม โดยมีค่า ค่า GFI, CFI, TLI, IFI ที่มากกว่า 0.9 ส่วนค่า RMSEA และ RMR ก็ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ได้กำหนด จึงกล่าวได้ว่าโมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ รายละเอียดผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.35 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุของตัวแปรอันดับที่สอง

ตัวแปร		สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	น้ำหนักปัจจัยมาตรฐาน	p	R ²
A1	<--- Fsituation	1.000	-	-	.552	-	.305
A2	<--- Fsituation	.932	.208	4.485	.452	***	.205
A3	<--- Fsituation	.457	.135	3.381	.306	***	.094
B1	<--- Finternal	1.000	-	-	.728	-	.530

ตัวแปร			สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	C.R.>1.96	น้ำหนักปัจจัยมาตรฐาน	P	R ²
B2	<---	Finternal	1.306	.176	7.427	.922	***	.850
B3	<---	Finternal	.527	.104	5.538	.579	***	.335

หมายเหตุ *** P-value ≤ 0.001

จากตารางที่ 4.35 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรแฝง ปัจจัยเชิงเหตุของตัวแปรอันดับที่สอง พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียน (Finternal) ค่าน้ำหนักปัจจัย (Regression Weight) ของตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ (B2) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานมากที่สุด คือ .922 รองลงมาคือ ปัจจัยการมีลักษณะมุ่งอนาคต (B1) มีค่าน้ำหนักปัจจัย .728 และการมีนิสัยรักการอ่าน (B3) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานน้อยที่สุด คือ .579 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม พบว่า ค่าน้ำหนักปัจจัย ของตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานมากที่สุด (A1) คือ .552 รองลงมาคือ บรรยากาศทางการเรียนรู้ (A2) มีค่าน้ำหนักปัจจัย .452 และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกับผู้สอน (A3) มีค่าน้ำหนักปัจจัยมาตรฐานน้อยที่สุด คือ .306 นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดในแต่ละตัวบ่งชี้ มีดังนี้

ตารางที่ 4.36 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดของทุกตัวแปรบ่งชี้ปัจจัยเชิงเหตุของตัวแปร อันดับทีหนึ่ง

ตัวแปรสังเกตได้		สัมประสิทธิ์	ความคลาด		C.R.>1.96	น้ำหนัก		P	R ²
			เคลื่อน	มาตรฐาน		องค์ประกอบ	มาตรฐาน		
A16	<---	A1	1.000	-	-	.839	-	.702	
A15	<---	A1	.888	.064	13.797	.756	***	.571	
A14	<---	A1	.916	.064	14.409	.785	***	.617	
A12	<---	A1	.869	.067	13.032	.720	***	.519	
A2_21	<---	A2	1.000	-	-	.885	-	.785	
A2_22	<---	A2	.799	.054	14.884	.779	***	.607	
A2_20	<---	A2	.700	.051	13.653	.725	***	.526	
A2_24	<---	A2	.714	.058	12.335	.669	***	.447	

ตัวแปรสังเกตได้	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		C.R.>1.96	น้ำหนัก		P	R ²
		มาตรฐาน	มาตรฐาน		องค์ประกอบ	มาตรฐาน		
A3_34	<--- A3	1.000	-	-	.745	-		.554
A3_36	<--- A3	1.016	.076	13.416	.822	***		.676
A3_39	<--- A3	1.042	.079	13.253	.810	***		.656
A3_40	<--- A3	1.004	.080	12.486	.759	***		.576
B1_6	<--- B1	1.138	.100	11.416	.766	***		.585
B1_7	<--- B1	1.000	-	-	.701	-		.492
B1_11	<--- B1	.958	.092	10.401	.683	***		.468
B1_8	<--- B1	1.117	.097	11.566	.779	***		.606
B2_21	<--- B2	1.000	-	-	.681	-		.478
B2_17	<--- B2	.965	.086	11.183	.740	***		.550
B2_19	<--- B2	1.069	.092	11.649	.782	***		.609
B2_13	<--- B2	.917	.083	11.070	.734	***		.537
B3_36	<--- B3	1.000	-	-	.704	-		.299
B3_35	<--- B3	1.423	.186	7.662	.725	***		.567
B3_40	<--- B3	1.027	.145	7.078	.573	***		.367
B3_42	<--- B3	1.062	.156	6.785	.563	***		.317
D2	<--- Fislam	1.143	.078	14.618	.847	***		.718
D3	<--- Fislam	1.003	.074	13.490	.782	***		.612
D4	<--- Fislam	1.000	-	-	.760	-		.577
D1	<--- Fislam	1.000	.076	13.155	.764	***		.584
D8	<--- Fislam	.883	.080	11.068	.652	***		.425

$\chi^2/df = 1.334$ RMSEA =.033 RMR = .035 GFI =.900 CFI =.967 IFI =.967 และ TLI = .967

หมายเหตุ ** P-value $\leq$ 0.01 *** P-value $\leq$ 0.001

จากตารางที่ 4.36 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ทุกตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุของตัวแปรอันดับที่หนึ่ง พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Regression Weight) สูงกว่า .50 ทุกตัวแปร ส่วนค่าที่ (t-value) หรือ Critical Ratio มีค่ามากกว่า 1.96 ทุกตัวแปร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .563 - .885 นอกจากนี้ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวชี้วัดทุกตัว

ซึ่งวัดจาก Square Multiple Correlation หรือ R^2 มีค่าระหว่าง .299 - .785 จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยแฝงด้านสถานการณ์แวดล้อม ด้านคุณลักษณะเดิมภายใน และอิทธิพลของคำสอนศาสนา สามารถวัดได้จากตัวบ่งชี้หรือตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าว

การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ค่าดัชนีทางสถิติที่ทดสอบความตรงของโมเดลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทุกค่า ดังนั้น จึงสามารถนำโมเดลการวัดนี้ไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงเหตุส่งผลพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

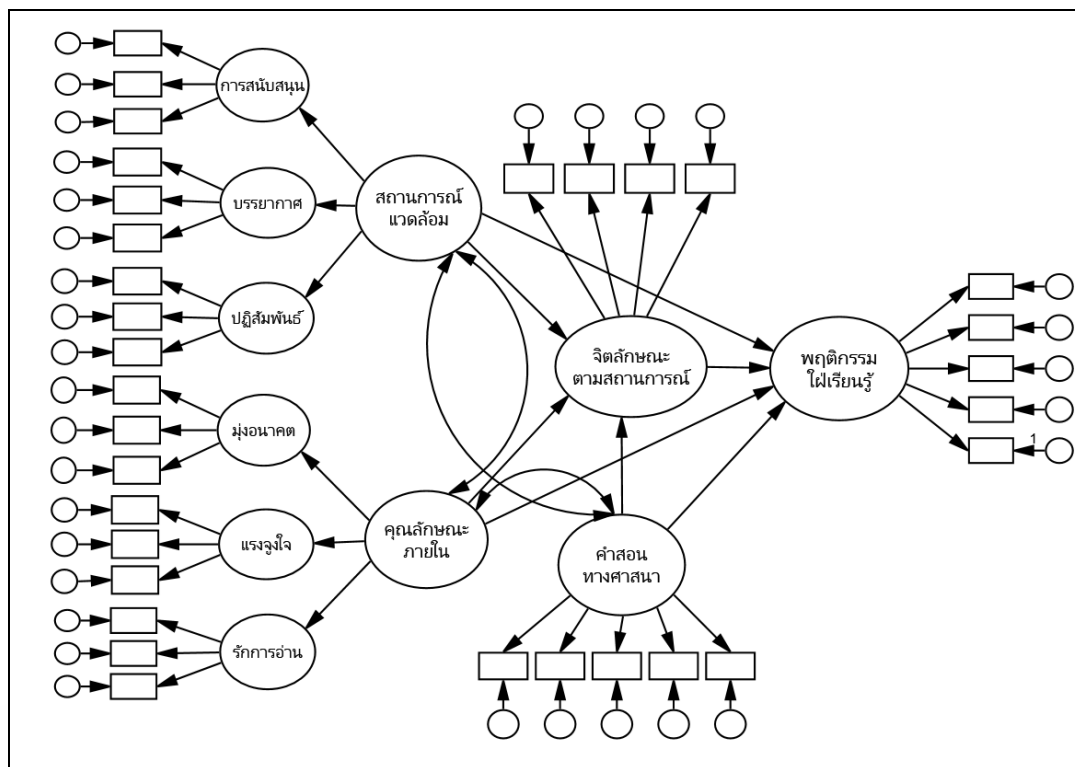
จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ลำดับต่อไปจึงเป็นการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ของปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลหรือไม่ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยเนื้อหาส่วนนี้จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกับสมมติฐาน และการปรับโครงสร้างโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกับสมมติฐาน

จากรอบแนวคิดการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดเป็นสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุซึ่งเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้นของตัวแปร อันประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ (1) ปัจจัยแฝงสถานการณ์แวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยแผงย่อย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศการเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน (2) ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน ประกอบด้วยปัจจัยแผงย่อย การมีลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน และ (3) ปัจจัยอิทธิพลของคำสอนศาสนา

โดยมี จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นตัวแปรสื่อกลางที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียน รายละเอียดดังปรากฏใน แผนภาพที่ 4.18

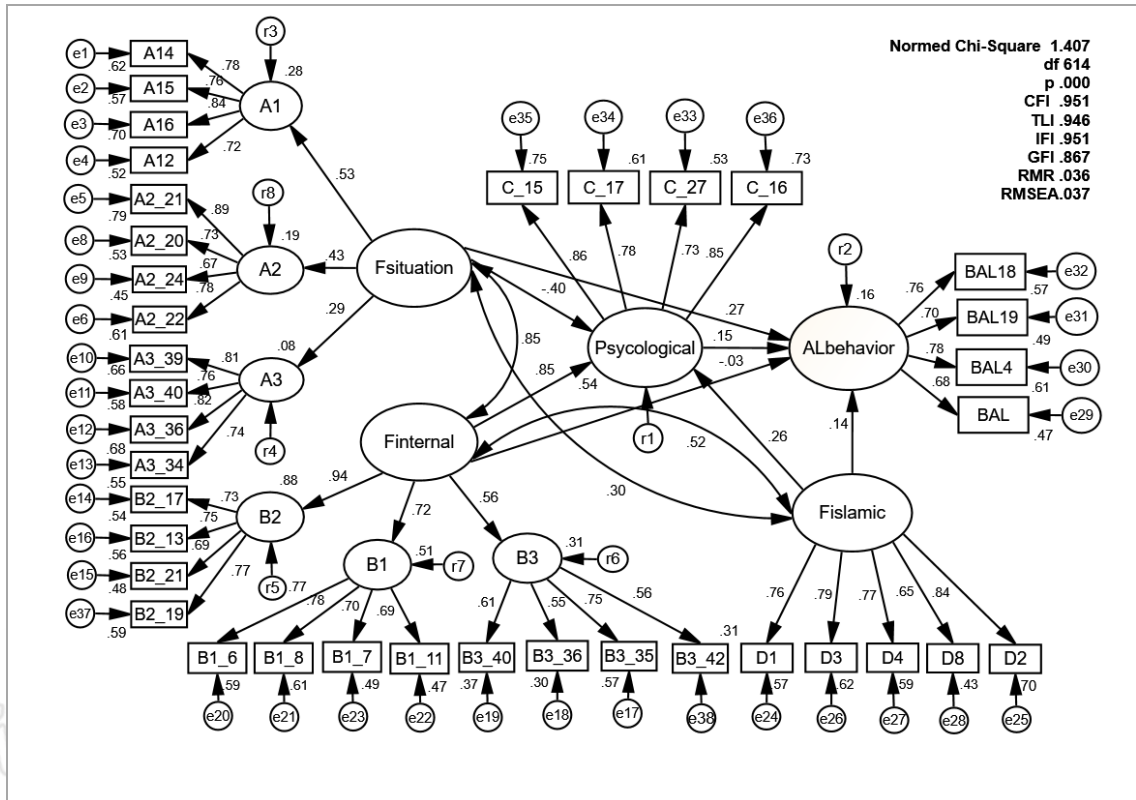

แผนภาพที่ 4.18 ร่างโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

อนึ่ง การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเพื่อยืนยันทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยใช้หลักการทดสอบ Maximum Likelihood เพื่อเป็นการทดสอบว่าโมเดลสมมติฐาน (Hypothesis Model) ของการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล (n=300) โดยจะพิจารณาความกลมกลืนของการวัดภาพรวมทั้งหมดของสมการโครงสร้าง จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) ซึ่งเป็นค่าสถิติที่ตรวจสอบความตรงในภาพรวมทั้งหมดของโมเดล ประกอบด้วย ค่า χ^2/df , RMSEA, RMR, TLI, CFI, GFI และ IFI โดยให้ค่าดัชนีทั้งหมดสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังตารางต่อไปนี้ ตารางที่ 4.37 เกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ค่าดัชนี	χ^2/df	RMSEA	RMR	GFI	TLI	IFI	CFI
เกณฑ์พิจารณา Goodness of Fit	≤ 3.00	≤ 0.08	≤ 0.05	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90

โดยเมื่อนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างตามโมเดลตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ปรากฏผลดังรายละเอียดในภาพที่ 4.19

แผนภาพที่ 4.19 โมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีที่แสดงค่าความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 ค่าดัชนีที่แสดงค่าความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐาน

Fit Index	χ^2/DF	TLI	CFI	IFI	GFI	RMSEA	RMR
	(≤ 3.0)	(≤ 0.9)	(≥ 0.9)	(≥ 0.9)	(≥ 0.9)	(≥ 0.05)	(≥ 0.05)
ค่าดัชนี	1.407	0.946	0.951	0.951	<u>0.867</u>	0.037	0.036

จากแผนภาพที่ 4.19 และตารางที่ 4.38 จะพบว่าทิศทางของค่าดัชนีความสอดคล้อง RMSEA, RMR, χ^2/DF , TLI, CFI, และ IFI ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีเพียงค่า GFI ที่ยังไม่ผ่าน

เกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรสังเกตได้ หรือโมเดลสมมติฐานที่กำหนดขึ้นอาจมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่มีความแตกต่างกับบริบทของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงส่งผลให้โมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2557) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

4.2 การปรับโครงสร้างโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกับโมเดลสมมติฐานแล้วค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องของโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากนัก ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับโมเดลใหม่ (Re-specified Model) เพื่อให้ค่าสถิติเป็นที่ยอมรับ โดยการปรับโมเดลผู้วิจัยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

4.2.1 การเชื่อมลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร ตามการ

แนะนำจาก Model Modification Indices โดยการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นให้มีการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กัน (Barbara, 2012; กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556; กริช แรงสูงเนิน, 2554) การพิจารณาว่าตัวแปรใดที่สมควรปรับจะพิจารณาจาก Modification Indices (MI) ที่มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ Modification Indices (MI) ได้เสนอแนะให้มีการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนหลายตัวแปร ทั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงความเหมาะสมในเชิงทฤษฎีประกอบการเชื่อมค่า ϵ ของตัวแปร รายละเอียดการปรับโมเดลโดยการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนดังรายละเอียดในตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.39 รายละเอียดการปรับโมเดลโดยการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อน

ที่	ความสัมพันธ์ ที่ปรับโมเดล	ดัชนีความสอดคล้อง						
		χ^2/df	CFI	GFI	IFI	TLI	RMSEA	RMR
	โมเดลสมมติฐาน	1.407	.951	.867	.951	.946	.037	.036
1	e25 และ e27	1.388	.953	.869	.953	.949	.036	.036
2	e35 และ e36	1.355	.957	.872	.957	.953	.034	.035
		$\chi^2/df = 1.355$	CFI=.957	GFI=.872	IFI=.957	TLI=.953	RMSEA=.034	RMR=.035

ผลการวิเคราะห์โมเดลที่ปรับใหม่โดยการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อน พบว่า ค่าดัชนีทางสถิติที่เลือกใช้ในการทดสอบโมเดลดีขึ้นกว่าเดิมระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ค่าดัชนีความสอดคล้อง GFI ก็ยังน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ค่า GFI ต้องมากกว่า .90 ซึ่งเมื่อพิจารณาคำแนะนำจาก Modification Indices (MI) ก็ไม่พบว่ามีคำแนะนำการเชื่อมความคลาดเคลื่อนที่สอดคล้องกับทฤษฎีแล้ว จึงมีความจำเป็นต้องปรับโมเดลด้วยวิธีการรวมตัวแปรและลดจำนวนตัวแปรในขั้นตอนต่อไป

4.2.2 การรวมตัวแปร (Item Parceling) เป็นการรวมตัวแปรแล้วสร้างตัวแปรใหม่ที่มาจากค่าเฉลี่ยของตัวแปรเดิม (กริช แรงสูงเนิน, 2554) เพื่อปรับให้ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น โดยการพิจารณาจากคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงจากค่า Correlation ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าคู่ตัวแปรดังกล่าววัดในสิ่งเดียวกันจึงสามารถรวมเป็นตัวแปรเดียวกันได้

จากการพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรบ่งชี้ที่อยู่ในตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า มีบางคู่ตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์กันสูง ได้แก่ C2_15 กับ C2_16 และ A12 กับ A16 ผู้วิจัยจึงรวมตัวแปรดังกล่าวโดยเสนอเป็นค่าเฉลี่ยรวม สืบเนื่องด้วย C2_15 กับ C2_16 มีค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรที่เชื่อมกันอยู่ การรวมตัวแปรจึงทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่เชื่อมอันอยู่หายไป และรวมเป็นอันหนึ่งเดียวกัน รายละเอียดการรวมตัวแปร ดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องการปรับโมเดลโดยการรวมตัวแปร

ที่	ความสัมพันธ์ ที่ปรับโมเดล	ตัวแปร ใหม่	ดัชนีความสอดคล้อง						
			χ^2/df	CFI	GFI	IFI	TLI	RMSEA	RMR
	ค่าสถิติหลังการปรับ		1.355	.957	.872	.957	.953	.034	.035
1	A12 และ A16	A1216	1.328	.961	.877	.962	.958	.033	.035
2	C_15 และ C_16	C1516	1.342	.960	.879	.960	.956	.034	.035
			$\chi^2/df = 1.342$	CFI=.960	GFI=.879	IFI=.960	TLI=.956	RMSEA=.034	RMR=.035

ผลการวิเคราะห์โมเดลที่ปรับเปลี่ยนโดยการรวมตัวแปร หรือ Item Parceling พบว่า ค่าดัชนีทางสถิติโดยรวมของโมเดลดีขึ้นกว่าเดิมอีกระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ค่าดัชนีความสอดคล้อง GFI ก็ยังน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ $GFI \geq .90$ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ของโมเดลแล้วไม่พบว่าสามารถรวมตัวแปรแล้วสอดคล้องกับทฤษฎีได้แล้ว จึงมีความจำเป็นต้องปรับโมเดลด้วยวิธีการลดจำนวนตัวแปรในขั้นตอนต่อไป

4.2.3 การลดจำนวนตัวแปร (Data Reduction) ในโมเดลให้น้อยลง เนื่องจากตัวแปรในโมเดลที่มากเกินไปอาจจะมีความซ้ำซ้อนกัน หรือวัดในสิ่งเดียวกัน จึงทำให้โมเดลไม่สอดคล้อง (กริช แรงสูงเนิน, 2554) การตัดตัวแปรจะพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ค่า Residual จากโมเดลนี้ พบว่า เมื่อพิจารณาจากตัวแปรที่มีค่า Standardized Residual Covariances มากกว่า +2 หรือ -2 (กริช แรงสูงเนิน, 2554) ซึ่งเป็นค่าที่บอกว่าตัวแปรคู่ดังกล่าว เป็นตัวแปรที่ไม่เหมาะสม

จากการพิจารณาค่า Standardized Residual Covariances พบว่ามีตัวแปรที่มีค่าดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ตัวแปร B1_11, A3_34 และ A16 ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องทำการลดจำนวนตัวแปรด้วยการตัดตัวแปรดังกล่าวออกจากโมเดล เพื่อให้ค่าดัชนีทางสถิติของโมเดลมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.41 รายละเอียดการปรับโมเดลโดยการลดจำนวนตัวแปร

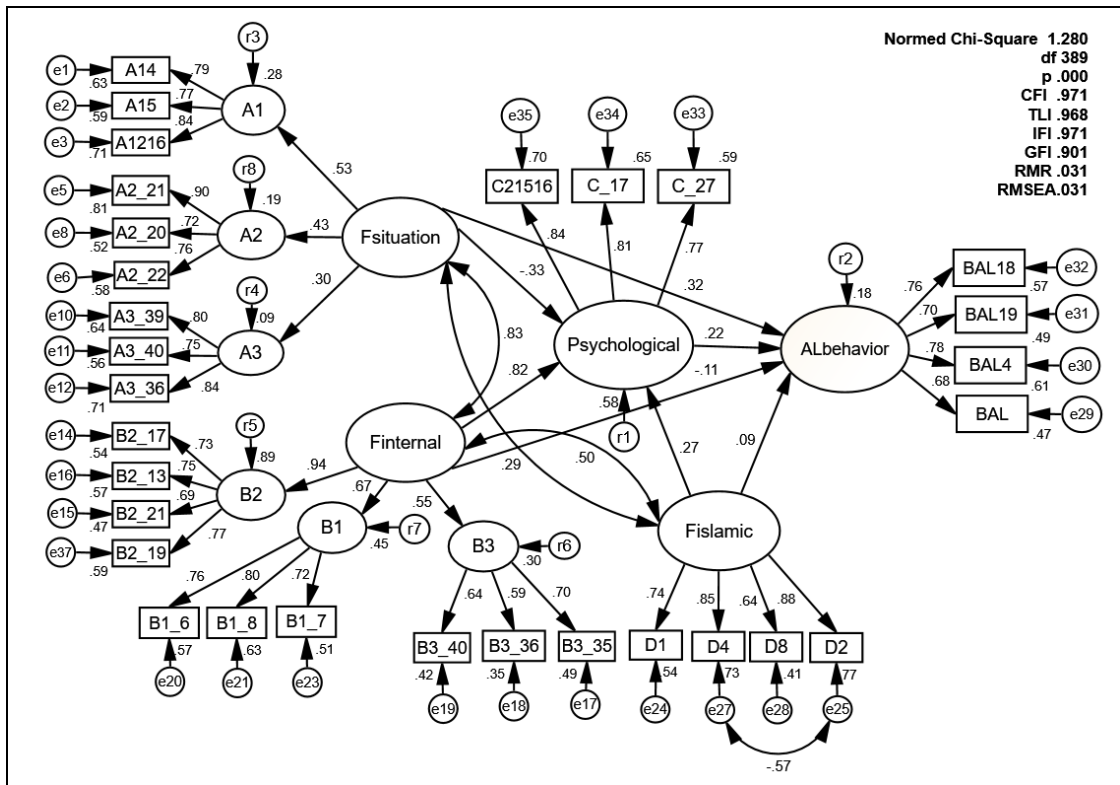
ที่	ตัวแปรที่ถูกตัดออก	ดัชนีความสอดคล้อง						
		χ^2/df	CFI	GFI	IFI	TLI	RMSEA	RMR
	โมเดลหลังการปรับครั้งสุดท้าย	1.342	.960	.879	.960	.956	.034	.035
1	B1_11	1.311	.964	.885	.965	.961	.032	.034
2	A3_34	1.302	.966	.889	.966	.962	.032	.033
3	D3	1.307	.966	.892	.966	.962	.032	.033
4	A2_24	1.324	.965	.895	.965	.961	.033	.032
5	B3_42	1.280	.971	.901	.971	.968	.031	.031
		$\chi^2/df = 1.280$	CFI=.971	GFI=.901	IFI=.971	TLI=.968	RMSEA=.031	RMR=.031

ผลการวิเคราะห์โมเดลหลังจากการปรับใหม่ด้วยการการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนของตัวชี้วัดตามคำแนะนำของค่า Modification indices (MI) การรวมตัวแปร และการลดจำนวนตัวแปร พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบโมเดลเป็นที่ยอมรับ การเปรียบเทียบผลการปรับโมเดล ก่อนและหลังมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.42 การเปรียบเทียบผลการปรับโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์	โมเดลสมมติฐาน		หลังปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2/df	≤ 3.00	1.407	ผ่านเกณฑ์	1.280	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	0.952	ผ่านเกณฑ์	.971	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.867	ไม่ผ่านเกณฑ์	.901	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.90	0.946	ผ่านเกณฑ์	.968	ผ่านเกณฑ์
IFI	≥ 0.90	0.951	ผ่านเกณฑ์	.971	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.037	ผ่านเกณฑ์	.031	ผ่านเกณฑ์
RMR	≤ 0.05	0.036	ผ่านเกณฑ์	.031	ผ่านเกณฑ์

จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลหลังจากการปรับแก้โมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งหมดผ่านเกณฑ์การพิจารณา สรุปได้ว่าโมเดลแบบจำลองสมการโครงสร้างนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในบริบทที่ศึกษา โมเดลหลังการปรับแก้ดังปรากฏในแผนภาพที่ 4.20

แผนภาพที่ 4.20 โมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาหลังปรับ

ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากค่าดัชนีทดสอบความตรงของโมเดลความกลมกลืนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ทุกค่า $\chi^2/df = 1.280$ CFI=.971 GFI=.901 IFI=.971 TLI=.968 RMSEA=.031 RMR=.031 p=.000 ซึ่งแม้ว่าค่า p ที่แสดงนัยสำคัญจะไม่ได้เป็นไปตามเกณฑ์การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง แต่เป็นข้ออนุโลมทางสถิติที่เป็นที่ปฏิบัติกันกันในวงกว้าง เนื่องจากสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) จะมีค่ามากเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างใหญ่ (n=300 ถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่) จึงทำให้ค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ การทดสอบความกลมกลืนของโมเดลจึงต้องพิจารณาค่าสถิติอื่นๆ ประกอบ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2556; กริช แรงสูงเนิน, 2554; นงลักษณ์ วิรัชชัย 2548) โดยตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 18 โดยพิจารณาได้จากค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ซึ่งเป็นค่าอธิบายความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรเชิงสาเหตุในรูปแบบความสัมพันธ์ ที่ประกอบด้วยอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาศรีอยุธยาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 4.43 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยอันดับที่สองของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมไม่
เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปรที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์	ความคลาด	C.R.>1.96	น้ำหนัก	p	
		เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)		องค์ประกอบ มาตรฐาน		
พฤติกรรมไม่เรียนรู้	<-- จิตลักษณะตาม สถานการณ์	.224	.145	2.560	.224	.124
	<-- สถานการณ์แวดล้อม	.587	.674	.872	.320	.383
พฤติกรรมไม่เรียนรู้	<-- คุณลักษณะเดิม	-.133	.516	-.373	-.109	.787
	<-- อิทธิพลทางศาสนา	.094	.096	.979	.094	.328
จิตลักษณะตาม สถานการณ์	<-- อิทธิพลทางศาสนา	.271	.064	3.904	.271	***
	<-- คุณลักษณะเดิม	1.000	-	-	.821	-
	<-- สถานการณ์แวดล้อม	-.602	.200	-3.016	-.328	*

หมายเหตุ * P-value $\leq$ 0.05 *** P-value $\leq$ 0.001

ตารางที่ 4.44 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยอันดับที่หนึ่งของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้
ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปรที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์	ความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน	C.R. >1.96	น้ำหนักปัจจัย มาตรฐาน	P	
A1	1.000	-	-	.530	-	
A3	<-- สถานการณ์แวดล้อม	.535	.157	3.401	.305	***
A2	<--	1.037	.234	4.428	.431	***
B2	<--	1.000	-	-	.941	***
B3	<-- คุณลักษณะเดิม	.495	.081	6.126	.546	***
B1	<--	.715	.094	7.616	.674	***
BAL18	<--	1.000	-	-	.755	-
BAL4	<-- พฤติกรรมไม่เรียนรู้	.983	.082	12.026	.784	***
BAL19	<--	.911	.083	11.021	.701	***
BAL5	<--	.797	.074	10.769	.684	***
C2_17	<-- จิตลักษณะ	1.000	-	-	.808	-
C3_27	<-- ตามสถานการณ์	.933	.068	13.267	.766	***
C21516	<--	.980	.066	14.929	.838	***

ตัวแปรที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	C.R. >1.96	น้ำหนักปัจจัยมาตรฐาน	P	
D4	<	.950	.068	14.023	.853	***
D2	<	1.000	-	-	.876	***
D1	<	.814	.065	12.470	.735	***
D8	<	.731	.067	10.853	.637	***
A15	<	.991	.075	13.280	.767	***
A14	<	1.031	.079	13.027	.793	***
A1216	<	1.000	-	-	.841	***
A3_39	<	1.000	-	-	.798	-
A3_40	<	.962	.077	12.551	.748	***
A3_36	<	1.014	.077	13.220	.843	***
A2_20	<	.686	.054	12.685	.724	***
A2_22	<	.769	.058	13.267	.763	***
A2_21	<	1.000	-	-	.902	-
B3_35	<	1.000	-	-	.696	-
B3_40	<	.832	.111	7.518	.645	***
B3_36	<	.825	.113	7.279	.593	***
B1_8	<	1.120	.098	11.383	.797	***
B1_6	<	1.102	.099	11.093	.756	***
B1_7	<	1.000	-	-	.716	-
B2_21	<	1.000	-	-	.689	-
B2_13	<	.950	.083	11.409	.753	***
B2_17	<	.959	.086	11.137	.732	***
B2_19	<	1.061	.091	11.608	.769	***

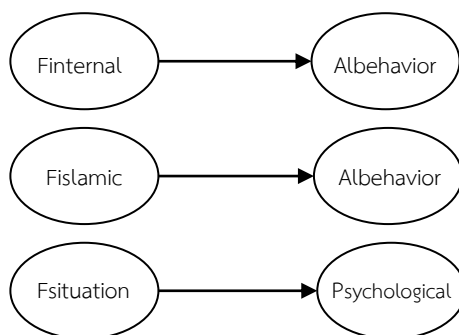
หมายเหตุ ***P-value $\leq$ 0.001

จากตารางที่ 4.44 ผลการวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Regression Weight) สูงกว่า .50 ทุกตัวแปร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .593 - .902 อย่างไรก็ตามจากตารางที่ 4.43 จะสังเกตได้ว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่แสดงอิทธิพลทางตรงของตัวแปรแฝง จิตลักษณะตามสถานการณ์ สถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิม และอิทธิพลทางศาสนา ต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มีค่า p ที่มากกว่า .05 ซึ่งอาจมาจาก

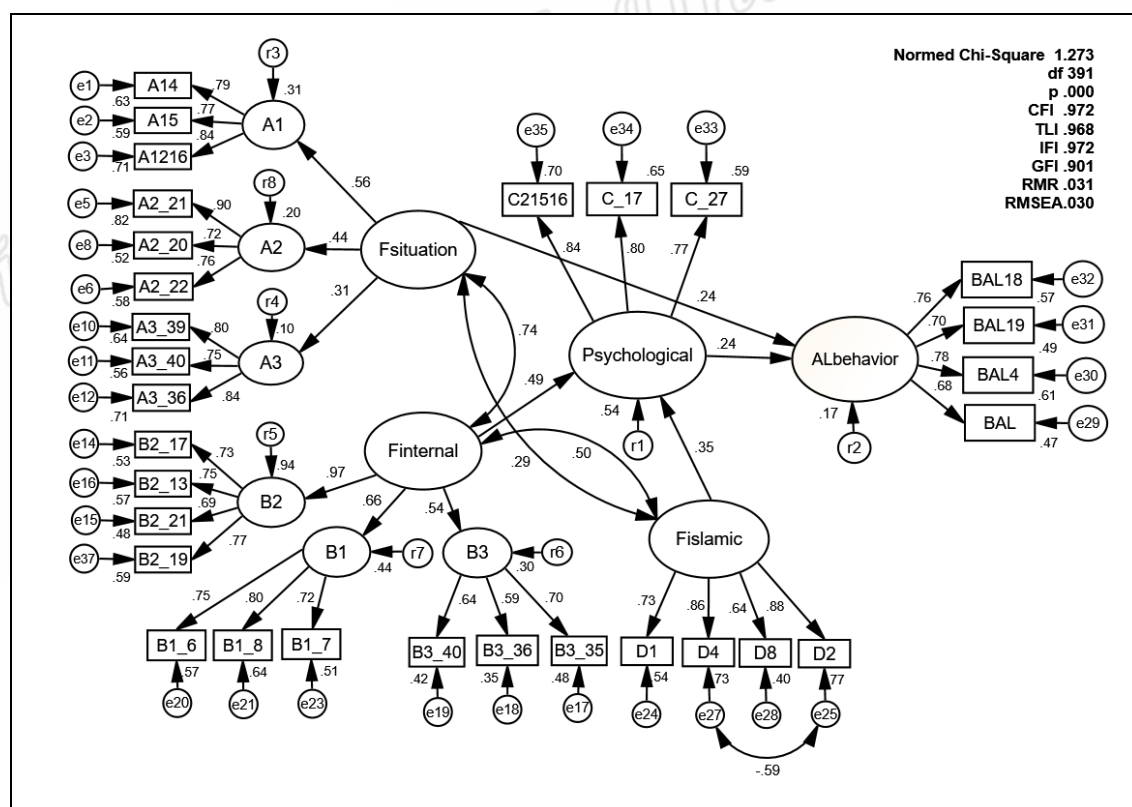
ความยังไม่สอดคล้องของโมเดลสมมติฐานแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงส่งผลต่อการแสดงค่า p ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่า CR. (Critical Ratio) ของตัวแปรอิทธิพลทางตรงของทั้งสามคู่นี้ น้อยกว่าค่าที่กำหนดคือ 1.96 ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอาจมาจากการที่กรอบแนวคิดการวิจัยนี้ได้เพิ่มตัวแปร “อิทธิพลคำสอนศาสนา” เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาอิสลามศึกษา จึงส่งผลให้ตัวแปรอื่นที่ปรากฏในโมเดล อันประกอบด้วยปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม ด้านคุณลักษณะเดิมภายใน และด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ เกิดภาวะตั้งเครียดเส้นอิทธิพลจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากโมเดลสมมติฐานที่ได้มาจากการทบทวนทฤษฎี โดยสังเกตได้จากการให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่จะให้คะแนนแก่ข้อคำถามที่อยู่ในตัวแปร “อิทธิพลคำสอนศาสนา” มากกว่าตัวแปรในด้านอื่นๆ สืบเนื่องจากบริบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่เป็นพื้นที่ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษา โดยพื้นฐานของการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้จะส่งเสริมให้นักศึกษามีความเคร่งครัดในการนำบทบัญญัติทางศาสนามาปฏิบัติ ซึ่งการมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ถือเป็นข้อส่งเสริมประการหนึ่งที่สำคัญของศาสนาอิสลาม ที่นักศึกษาควรน้อมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อปรากฏข้อคำถามที่ถามระดับความเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลคำสอนศาสนาต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จึงไม่กล้าที่จะเห็นแย้ง และตอบข้อคำถามในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่ปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลข้างเคียงต่อการมีนัยสำคัญของอิทธิพลตัวแปรแฝงอื่นๆ ในภาพรวมของโมเดล

ดังนั้น เพื่อให้ได้โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของบริบทที่เลือกศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องทำการปรับโมเดลภาพรวมอีกครั้ง เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) โดยอาจพิจารณาแก้ไขหรือตัดเส้นอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากโมเดลและเสนอเป็นโมเดลทางเลือกสำหรับบริบทของการศึกษาวิจัยนี้

โดยหลังจากการใช้ความพยายามในการทดลองปรับแก้หลากหลายแนวทางตามข้อเสนอแนะในการปรับแก้โมเดลสมการโครงสร้าง ควบคู่กับการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องภาพรวมของโมเดล (Fit Index) ให้ยังอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด พบว่าได้โมเดลที่เหมาะสมที่สุดจากการพิจารณาตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรแฝงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากโมเดล ดังนี้

ภายหลังจากการปรับโมเดลด้วยการตัดเส้นอิทธิพลของตัวแปรแฝงที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกจากโมเดล พบว่าโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ศึกษามีนัยสำคัญทางสถิติมากยิ่งขึ้นและยังคงมีค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลในเกณฑ์ที่ดี โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุภายหลังการแก้ไขครั้งสุดท้ายปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.21 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา(โมเดลทางเลือก)

จากแผนภาพที่ 4.21 เป็นผลการปรับแก้โมเดลสมมติฐานการวิจัยที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเส้นอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษามีนัยสำคัญทางสถิติทุกเส้น ค่า

ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนโดยรวมของโมเดลก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี $\chi^2/df = 1.273$ CFI=.972 GFI=.901 IFI=.972, TLI= .968 RMSEA= .030 และ RMR= .031 อีกทั้งค่าอิทธิพลของปัจจัย สถานการณ์แวดล้อมต่อพฤติกรรมไฟเรียนรู้ (Psychological $\rightarrow$ Albehavior) ได้เพิ่มขึ้นจาก 0.22 เป็น 0.24 นอกจากนี้ ตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวมได้ร้อยละ 17 รายละเอียดผลการวิเคราะห์ค่าสถิติ หลังการปรับโมเดลครั้งสุดท้าย ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.45 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติหลังการปรับโมเดลครั้งสุดท้าย (โมเดลทางเลือก)

ตัวแปรที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		C.R.>1.96	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	p
		(S.E.)	(S.E.)			
พฤติกรรมไฟเรียนรู้	<-- จิตลักษณะตามสถานการณ์	.244	.087	2.803	.242	*
พฤติกรรมไฟเรียนรู้	<-- สถานการณ์แวดล้อม	.409	.674	2.165	.235	*
จิตลักษณะตามสถานการณ์	<-- อิทธิพลทางศาสนา	.347	.067	5.193	.350	***
	<-- คุณลักษณะเดิม	.846	.145	5.829	.492	***

หมายเหตุ * P-value $\leq$ 0.05 *** P-value $\leq$ 0.001

จากตารางที่ 4.45 ผลการวิเคราะห์หลังการปรับโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไฟเรียนรู้ของนักศึกษา จะพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรแฝง จิตลักษณะตามสถานการณ์และสถานการณ์แวดล้อมต่อพฤติกรรมไฟเรียนรู้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ อิทธิพลทางศาสนาและคุณลักษณะเดิมมีอิทธิพลต่อจิตลักษณะตามสถานการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และอิทธิพลทางศาสนา ค่า p ที่มากกว่า .05 ซึ่งอาจมาจากความยังไม่สอดคล้องของโมเดลสมมติฐานแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงส่งผลต่อการแสดงค่า p ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งค่า C.R. (Critical Ratio) ของทุกตัวแปรมีค่าตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดคือมากกว่า 1.96

นอกจากนี้ โมเดลสมการโครงสร้างนี้ยังสามารถอธิบายอิทธิพลของแต่ละตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไฟเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษาจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงเหตุ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 ผลการประมาณค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
ใฝ่เรียนรู้นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปรผล	อิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ			
		คำสอนศาสนา อิสลาม	สถานการณ์ แวดล้อม	คุณลักษณะ เดิมภายใน	จิตลักษณะตาม สถานการณ์
พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	ทางตรง	-			
	ทางอ้อม	.085			
	รวม	.085			
	ทางตรง		.235		
	ทางอ้อม		-		
	รวม		.235		
	ทางตรง			-	
	ทางอ้อม			.119	
	รวม			.119	
	ทางตรง				.242
	ทางอ้อม				-
	รวม				.242
จิตลักษณะตาม สถานการณ์	ทางตรง	.350			
	ทางอ้อม	-			
	ทางตรง		-		
	ทางอ้อม		-		
	ทางตรง			.492	-
	ทางอ้อม			-	-

หมายเหตุ: อิทธิพลทางอ้อมต้องมีค่ามากกว่า .08 จึงจะมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4.46 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุใน
โมเดลตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมใฝ่เรียนรู้นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลาม
ศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ตัวแปรสาเหตุหรือปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อ
พฤติกรรมกรรมใฝ่เรียนรู้นักศึกษา สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) **สถานการณ์แวดล้อม** มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .235 สรุปได้ว่า สถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ของตัวแปรอันดับที่หนึ่ง สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม ($R^2 = .312$) มีลำดับความสำคัญในการทำนายนมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศการเรียนรู้ ($R^2 = .198$) และการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ($R^2 = .099$) ตามลำดับ

2) **คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน** มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .119 สรุปได้ว่า คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ของตัวแปรอันดับที่หนึ่ง สามารถเรียงลำดับความสำคัญได้ว่า การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ($R^2 = .942$) มีลำดับความสำคัญในการทำนายนมากที่สุด รองลงมาคือ การมีลักษณะมุ่งอนาคต ($R^2 = .439$) และการมีนิสัยรักการอ่าน ($R^2 = .295$) ตามลำดับ

3) **อิทธิพลคำสอนทางศาสนา** มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .085 สรุปได้ว่า อิทธิพลคำสอนทางศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ จิตลักษณะตามสถานการณ์อันเป็นตัวแปรสื่อกลาง (Mediator) ของ โมเดลการวิจัยนี้ ได้รับอิทธิพลส่งผ่านมาจากปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในของผู้เรียนส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมไม่เรียนรู้มากกว่าอิทธิพลคำสอนศาสนา มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน เท่ากับ .492 เท่ากับ .350 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย สามารถทราบได้ถึงลำดับความสำคัญของแต่ละตัวแปรสังเกตได้ที่ศึกษาในทุกตัวแปรแฝง สามารถเสนอสรุปผลการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมการเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.47 สรุปค่าน้ำหนักองค์ประกอบและลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปร

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน	R ²	ลำดับ ความสำคัญ
พฤติกรรมไม่เรียนรู้ (ALBehavior)	[BAL4] สนใจการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี ของยุคสมัย	0.783	0.612	1
	[BAL5] มีความรับผิดชอบสำหรับการ เรียนรู้ด้วยตนเอง	0.683	0.467	4
	[BAL18]ชอบเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทาย ความสามารถ ของตนเอง	0.755	0.570	2
	[BAL19]สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	0.703	0.495	3
จิตลักษณะตาม สถานการณ์ (Fpsychological) R ² = 0.537	[C21516]มีแรงบันดาลใจการเรียนรู้ จึง หมั่นพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้	0.833	0.694	1
	[C_17]มีทัศนคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้	0.803	0.645	2
	[C_27]เชื่อมั่นว่าความพยายามจะนำไปสู่ ความสำเร็จ	0.772	0.596	3
ด้านสถานการณ์ แวดล้อม (Fsituation) 1.การสนับสนุนทาง สังคม (A1) R ² = 0.312	[A1216]ครอบครัวให้คำปรึกษา รับฟัง ปัญหาและสนับสนุนทรัพยากร สำหรับการเรียนรู้เต็มที่	0.719	0.709	1
	[A14] คนในครอบครัวให้กำลังใจทำให้ รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	0.785	0.628	2
	[A15] คนในครอบครัวและคนรอบข้าง เป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนใฝ่รู้	0.755	0.587	3
2.บรรยากาศการเรียนรู้ (A2) R ² = 0.198	[A2_20]จำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนมี ความเหมาะสม ไม่แออัดเกินไป	0.723	0.522	3
	[A2_21] บรรยากาศห้องสมุดมีหนังสือที่ หลากหลายและพร้อมให้บริการ	0.902	0.817	1
	[A2_22]บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อ การเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้	0.764	0.581	2
3. การปฏิสัมพันธ์กับ ผู้เรียน (A3) R ² = 0.099	[A3_36]อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ ซักถามและแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นเสมอ	0.842	0.709	1

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน	R ²	ลำดับ ความสำคัญ
	[A3_39]อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	0.799	0.638	2
	[A3_40]อาจารย์มีความเป็นกันเองกับ นักศึกษา	0.748	0.559	3
ด้านคุณลักษณะเดิม ภายในผู้เรียน (Finternal)	[B1_6] วางแผนสิ่งที่ยากทำในอนาคต แล้ว	0.756	0.572	2
1. การมีลักษณะมุ่ง อนาคต (B1) R² = 0.440	[B1_7] มีความอดทนและมุ่งมั่นในการ เรียนรู้	0.716	0.513	3
	[B1_8] มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคต ที่ชัดเจน	0.796	0.633	1
2. การมีแรงจูงใจใฝ่ เรียนรู้ (B2) R² = 0.942	[B2_17]พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ ได้ แม้ว่าจะต้องพยายามอย่างมากก็ ตาม	0.730	0.533	3
	[B2_13]มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	0.752	0.566	2
	[B2_21]เชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น	0.694	0.482	4
	[B2_19]ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิต	0.769	0.592	1
3. การมีนิสัยรักการ อ่าน (B3) R² = 0.292	[B3_35]อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึง รู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ	0.696	0.696	1
	[B3_36]อ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนา ความคิด	0.594	0.594	3
	[B3_40]ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติม ในสิ่งที่ไม่เข้าใจ	0.645	0.645	2
4. อิทธิพลคำสอน ศาสนา (Fislamic)	[D1]พร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไป ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ	0.734	0.539	3
	[D2]รับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำ สอนศาสนาตลอด	0.876	0.768	1
	[D4]เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วย เจตนาที่บริสุทธิ์	0.855	0.731	2

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	น้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน	R ²	ลำดับ ความสำคัญ
	[D8]มีท่านบิรมัหมัด ﷺ และบรรดา เศาะหาบะฮ์ ﷺ เป็นแบบอย่างของนัก เรียนรู้	0.636	0.404	4

จากตารางที่ 4.47 ซึ่งแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสัมประสิทธิ์การทำงานและลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงที่ศึกษา ดังคำอธิบายต่อไปนี้

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ซึ่งพบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสนใจเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัย เช่น Google, YouTube และอื่นๆ มีความสำคัญในลำดับแรก รองลงมาคือ การเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนเอง สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และมีวินัยและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอันดับสุดท้าย

จิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรคั่นกลางของโมเดลนี้ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ได้ว่า แรงบันดาลใจการเรียนรู้มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ทศนคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้ และการเชื่อมั่นว่าความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จ ตามลำดับ

สำหรับตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรปัจจัยได้ดังนี้

1) คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอันดับแรก ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ การมีลักษณะมุ่งอนาคต และการมีนิสัยรักการอ่าน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร และประกอบด้วย 13 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ ดังนี้

การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ดังนี้ การพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยแม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม มีความสำคัญลำดับแรก รองลงมาคือ มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและการรับฟังปัญหาการเรียน และเชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ตามลำดับ

การมีลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจนมีความสำคัญลำดับแรก รองลงมาคือ วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว และมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ตามลำดับ

การมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ มีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และอันดับสุดท้ายอ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด

2) สถานการณ์แวดล้อม เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอันดับแรก ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศการเรียนรู้อ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร และประกอบด้วย 13 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ ดังนี้

การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า การให้ รับฟังปัญหา คำปรึกษาและสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ กำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และการเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ของสมาชิกในครอบครัวตามลำดับ

บรรยากาศการเรียนรู้อ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า บรรยากาศของห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ และบรรยากาศห้องเรียนไม่แออัดจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนมีความเหมาะสม ตามลำดับ

การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอมีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายอาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา

3) อิทธิพลคำสอนทางศาสนา เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาที่สำคัญลำดับที่สาม ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนามาตลอด ความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์การมีท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ﷺ เป็นแบบอย่างของนักเรียนรู้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนท้ายนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลสรุปภาพรวมจากการศึกษาตั้งแต่วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามในการวิจัย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อจำกัดของการวิจัยและข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำถามในการวิจัย

องค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน และโมเดลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเป็นอย่างไร

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถนำโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ได้จากการพัฒนานี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของนักศึกษาได้ให้เติบโตทางความคิดอย่างเท่าทันยุคสมัย ตลอดจนสามารถปรับใช้ในการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานในการวิจัยตามแนวคิดทางทฤษฎี และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการทดสอบความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

สมมติฐานหลัก

ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน อิทธิพลคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานย่อย

- 1) สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

6) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

7) จิตลักษณะตามสถานการณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,156 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับโมเดลสมการโครงสร้าง ตามสูตรของ Cohen (1977) โดยใช้โปรแกรม G*power ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เมื่อคำนวณด้วยโปรแกรมแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ เท่ากับ 218 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 320 ชุด และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาเป็นจำนวน 300 ชุด ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นเกณฑ์

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่เรียนรู้ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้จากคำสอนศาสนาอิสลามจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิและชั้นทุติยภูมิ แล้วจึงวิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการนำมาศึกษา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและโมเดลสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยจากกรอบแนวคิดที่ได้กำหนด ซึ่งเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมไม่เรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองแล้วมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เมื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุ (EFA) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบร่วมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ลดจำนวนตัวแปร และคัดเลือกเฉพาะตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักในการอธิบายตัวแปรที่ศึกษาได้เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเก้น มากกว่า 1 หมุนแกนแบบ Varimax แล้วตรวจสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของตัวแปรสังเกต

ได้ โดยใช้สถิติทดสอบ KMO ในการตรวจสอบ แล้วจึงสกัดตัวแปรด้วยการหมุนแกน 5 ครั้งจนได้ผลลัพธ์ตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบที่ดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ประกอบด้วย ค่า RMSEA, RMR, χ^2/df , TLI, CFI, GFI และ IFI วิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่หนึ่งของแต่ละโมเดลการวัด และตามด้วยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง แล้วจึงตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโครงสร้างทั้งโมเดล โดยตรวจสอบค่าดัชนีของโมเดลให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยใช้เทคนิคทางการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้หลักการทดสอบ Maximum Likelihood เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ โดยพิจารณาความกลมกลืนของการวัดภาพรวมของโมเดล จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีประกอบด้วย ค่า RMSEA, RMR, χ^2/df , TLI, CFI, GFI และ IFI เนื่องจากโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์วิจัยจึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับโมเดล ด้วยการการเชื่อมลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร การรวมตัวแปร และการลดจำนวนตัวแปร ซึ่งหลังจากการปรับโมเดลใหม่ พบว่า ความกลมกลืนโดยรวมของโมเดลอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และอภิปรายผลการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายละเอียดสรุปผลการวิจัยรายวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ข้อค้นพบจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1

การศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีหาองค์ประกอบหลัก มีค่า KMO เท่ากับ .857 และ $p < .001$ อธิบายได้ว่าตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป มีจำนวน 7 องค์ประกอบ มีร้อยละของความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 66.402 (Cumulative Percentage of Variance) รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา คือ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .754 - .815 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด การเชื่อมั่นว่ามุสลิมต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้ เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ การมีความคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้ มีท่านบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์   เป็นแบบอย่างของนักเรียน และความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .804 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ครอบครัวให้การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจทำให้รู้สึกมุ่งมั่น ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ และครอบครัวรับฟังปัญหาการเรียนและให้คำปรึกษาได้ดี

องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .732 - .875 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

ห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสมจำนวนผู้เรียนไม่แออัด และบรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนิทรรศการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ

องค์ประกอบที่ 4 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .798 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา และอาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน นักศึกษาจึงกระตือรือร้นไปด้วย

องค์ประกอบที่ 5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .660 - .797 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ การวางแผนสิ่งที่ยากทำในอนาคตแล้ว การอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ การมีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน และตั้งใจเรียนเพื่อเป็นที่พึงของครอบครัวในอนาคต

องค์ประกอบที่ 6 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .678 - .800 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต การเชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น การมีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้แม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม

องค์ประกอบที่ 7 การมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .664 - .775 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ อ่านหนังสือเพื่อพัฒนาความคิด อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ อ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน และค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

ข้อค้นพบจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นต้น พบว่า ตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .563 - .885 มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่าค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล คือ ค่า RMSEA, RMR, χ^2/df , CFI, GFI, IFI และ TLI ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า จึงสรุปได้ว่าผลการตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยอิทธิพลคำสอนทางศาสนา ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม และปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน

ข้อค้นพบจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3

การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) จากค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบโมเดลครั้งแรกพบว่า ค่าพารามิเตอร์ RMSEA, RMR, χ^2/df , TLI, CFI, และ IFI ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีเพียงค่า GFI ซึ่งยังน้อยกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนด จึงจำเป็นต้องมีการปรับโมเดลใหม่ ด้วยการการเชื่อมลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร การรวมตัวแปร และการลดจำนวนตัวแปร ซึ่งภายหลังจากการปรับโมเดลใหม่ให้โมเดลสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ความกลมกลืนโดยรวมของโมเดลก็ยังอยู่ในเกณฑ์ดีทุกค่า $\chi^2/df = 1.273$ CFI=.972 GFI=.901 IFI=.972 TLI=.968 RMSEA=.030 RMR=.031 โดยตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวมได้ร้อยละ 17 นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม เป็นตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลทางตรง ส่วนปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนและด้านอิทธิพลทางศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาโดยผ่านปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ โดยตัวแปรคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าตัวแปรอิทธิพลคำสอนทางศาสนา สรุปได้ว่าโครงสร้างโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ศึกษา ส่วนที่สองปัจจัยสื่อกลางคือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และส่วนที่สามคือ ตัวแปรพฤติกรรมไม่เรียนรู้ ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบของปัจจัยดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถเรียงลำดับความสำคัญของได้ดังนี้

1) **อิทธิพลคำสอนทางศาสนา** เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด ความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์การมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ และการมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ เป็นแบบอย่างของนักเรียนรู้

3) **คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน** เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอันดับแรกกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ การมีลักษณะมุ่งอนาคต และการมีนิสัยรักการอ่าน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ประกอบด้วย 11 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ดังนี้ **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ดังนี้ การใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต รองลงมาคือ มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยแม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม และการเชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ตามลำดับ **การมีลักษณะมุ่งอนาคต** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจนมีความสำคัญลำดับแรก รองลงมาคือ วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว และมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ตามลำดับ **การมีนิสัยรักการอ่าน** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ มีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และอันดับสุดท้ายอ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด

2) **สถานการณ์แวดล้อม** เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การสนับสนุนทางสังคมบรรยากาศการเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ประกอบด้วย 9 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ ดังนี้ **การสนับสนุนทางสังคม** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า การให้คำปรึกษา รับฟังปัญหาและสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของครอบครัว มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ กำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และการเป็น

แบบอย่างในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ของสมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้าง ตามลำดับ **บรรยากาศการเรียนรู้อ** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า บรรยากาศของห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ และบรรยากาศห้องเรียนไม่แออัดจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียนมีความเหมาะสม ตามลำดับ **การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอมีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายอาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา

ส่วนที่สอง จิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรสื่อกลางของโมเดลนี้ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของได้ดังนี้ แรงบันดาลใจการเรียนรู้มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ทศนคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้อ และการเชื่อมั่นในตนเองว่าความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จ ตามลำดับ

ส่วนที่สาม พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อ ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ โดยพบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสนใจเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัย มีความสำคัญในลำดับแรก รองลงมาคือ การเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนเอง สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีวินัยและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอันดับสุดท้าย

ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานในการวิจัยตามแนวคิดทางทฤษฎี และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อการทดสอบโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

	สมมติฐานย่อย	ผลการทดสอบ
ข้อที่ 1	สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อ	สอดคล้อง

	สมมติฐานย่อย	ผลการทดสอบ
ข้อที่ 2	สถานการณ์แวดล้อมเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	ไม่สอดคล้อง
ข้อที่ 3	คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	ไม่สอดคล้อง
ข้อที่ 4	คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	สอดคล้อง
ข้อที่ 5	คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	ไม่สอดคล้อง
ข้อที่ 6	คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	สอดคล้อง
ข้อที่ 7	จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	สอดคล้อง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุปผลการวิจัยของปัจจัยเชิงสาเหตุในแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

อิทธิพลคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาผ่านสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามการรับรู้ เจตคติ และความเชื่อมั่นของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mohamad Khairi Othman & Asmawati Suhid (2010) ที่พบว่า ปรัชญาการศึกษาอิสลามได้ส่งเสริมการนำคำสอนศาสนาอิสลามมาเสริมพลัง (Empowerment) และกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งผ่านรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Raudlotul Firdaus Binti Fatah Yasin & Mohd Shah Jani (2013) ที่อธิบายว่า อิสลามส่งเสริมให้มนุษย์ใฝ่หาความรู้มากกว่าการส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ เสียอีก ซึ่งความเป็นจริงแล้วการมีพฤติกรรมใฝ่

เรียนรู้ถือเป็นการใช้ที่มีผลภาคบังคับ (Fardu) สำหรับผู้เป็นมุสลิมทุกคนทั้งหญิงและชาย ดังที่เราพบหลักฐานตัวบทในคัมภีร์อัลกุรอานและอัลหะดีษที่ได้เน้นย้ำเรื่องนี้อยู่หลายโองการ (สุเราะฮ์อัล-อันบิยาอ โองการที่ 7 สุเราะฮ์อันนัฟล โองการที่ 43 สุเราะฮ์อัล-อะลัก โองการที่ 1-5 สุเราะฮ์ฟาฏีร์ โองการที่ 28 เป็นต้น) ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ al-Ghazali (1997) และ ผลการศึกษาของ Ahmad Munawar Ismail et, al. (2011) ที่พบว่า คำสอนทางศาสนาเป็นเหตุผลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ เนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความเชื่อมโยงกับความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อของเฉพาะบุคคล ซึ่งความรู้และคำสอนจากศาสนาจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้มนุษย์ยกระดับความสามารถของตน Yusuf al-Qaradawi (2001) ได้กล่าวว่า มนุษย์จำเป็นต้องแปลงการกระทำหรือพฤติกรรมของตนในชีวิตประจำวันให้เป็น “อิบาดะฮ์” (Ibadah) โดยองค์ประกอบหลักของอิบาดะฮ์นั้นจำเป็นต้องประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การยึดมั่นในหลักบทบัญญัติชะรีอะฮ์ (Syariah) รวมไปถึงแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และการทำหน้าที่ของการเป็นมุสลิม เพื่อแสดงถึงความเคารพภักดีต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้น หากพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลมีสององค์ประกอบข้างต้นนี้ ก็จะถูกเรียกว่าเป็น “อิบาดะฮ์” ดังนั้น ผู้เรียนที่มีความเข้าใจในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เป็นอิบาดะฮ์ได้ ก็จะได้รับผลประโยชน์ระดับคุณภาพชีวิตของตนในโลกนี้ควบคู่กับการได้รับผลบุญตอบแทนในโลกหน้า

นอกจากนี้ การกล่อมเกลาของคำสอนทางศาสนาไม่เพียงส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเพิ่มพูนความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและเสริมสร้างความศรัทธาในศาสนา แต่ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับเขาวนด้านจิตวิญญาณของบุคคล ผลการศึกษาของ อรวรรณ บุญบำรุง และคณะ (2557) พบว่า เขาวนด้านจิตวิญญาณมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งให้เห็นว่า เขาวนด้านจิตวิญญาณมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อเนื่องไปด้วย อย่างไรก็ตาม สืบเนื่องด้วยบริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศไทยในแง่ของประชากรส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของศาสนาจึงถูกให้ความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาพฤติกรรมของบุคคลในพื้นที่นี้อย่างปฏิเสธไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยนี้จึงนำองค์ประกอบอิทธิพลคำสอนทางศาสนาที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้มาวิเคราะห์ในโมเดลร่วมกับปัจจัยเชิงสาเหตุอื่นๆ แต่กระนั้น ผลการศึกษาคั้งนี้กลับไม่พบนัยสำคัญทางสถิติของเส้นอิทธิพลทางตรงจากคำสอนของศาสนาต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เนื่องด้วยข้อจำกัดบางประการทางสถิติที่เมื่อนำตัวแปรอิทธิพลคำสอนศาสนามาวิเคราะห์ในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุแล้ว ทำ

ให้โมเดลมีสถานะไม่เสถียรโดยอาจมีสาเหตุมาจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ต่างจากแนวคิดและทฤษฎีคำสอนศาสนาอิสลามที่ตนได้รับรู้ในเรื่องการสนับสนุนให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จึงกล่าวได้ว่า ระบบการจัดการศึกษาอิสลามในระดับอุดมศึกษาปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดที่เหมาะสม ผู้เรียนจึงยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติที่เป็นจริงได้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงพบแต่เพียงอิทธิพลทางอ้อมของคำสอนศาสนาต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน

สถานการณ์แวดล้อม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Briz-Ponce et al., (2017) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมและอิทธิพลทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติและความพยายามในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิด Constructivism ของ Vygotsky (1978) ทฤษฎีการเรียนรู้คลาสสิกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบรรยากาศทางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล อุไกรษา และชีพสมน รังสยาธร (2552) ที่พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเชิงบวกจะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้ดี และมีเจตคติที่ดีต่อการเผชิญหน้ากับอุปสรรคปัญหา ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ และเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dale (2004) และ Webb & Moallem (2016) ที่พบว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่การสนับสนุนของสภาพแวดล้อมจะสร้างแรงกระตุ้น และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างดี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของรัตติมา บุญสวน (2556) ที่พบว่า บรรยากาศการเรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลโดยตรงต่อความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียน มีความเป็นกันเองและยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน ก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Fisher (2005) และ Washor (2003) ที่ได้เสนอแนะให้ปฏิรูปการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน โดยให้เปลี่ยนแปลงบทบาทผู้สอนสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยให้เชื่อมโยงการสอนกับการออกแบบบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนให้เป็นรูปแบบใหม่ และได้เสนอให้การเรียนการสอนควรประกอบด้วย 5 มิติ คือ การถ่ายทอด (Delivering) การประยุกต์ใช้ (Applying) การสร้างสรรค์ (Creating) การสื่อสาร (Communicating) และการตัดสินใจ โดยนำองค์ประกอบนี้

มาใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อมรูปแบบใหม่ นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ambrose et.al. (2010) ที่พบว่า ช่องทางหนึ่งที่คุณสอนจำเป็นต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคือ การสื่อสารให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่ให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิผลต้องมีความเหมาะสมของเนื้อหาและจังหวะเวลาในการให้ผลป้อนกลับ โดยพิจารณาจากเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก และผลป้อนกลับจะมีประสิทธิผลมากที่สุดเมื่อชี้แจงสิ่งที่ผู้เรียนต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาอย่างชัดเจน

ดังนั้น การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญของตัวแปรสถานการณ์แวดล้อมที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Che Noraini Hashim & Hasan Langgulung (2008) ที่อธิบายว่า บทบาทของคุณสอนในปัจจุบันควรเลื่อนระดับ (Upgraded) จากเดิมที่เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้ปรับสู่รูปแบบการอบรมขัดเกลา (Tarbiyah) และบูรณาการองค์ความรู้ของยุคสมัยเตรียมพร้อมผู้เรียนสู่การมีบุคลิกภาพที่สมดุล เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Rosnani Hashim & Imron Rossidy (2000) ที่กล่าวว่า ผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยตีความให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในมิติของอิสลาม หรือที่เรียกว่า “Islamization” สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียนและผู้สอน นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ O’Shaughnessy (2008) และ วิจารณ์พานิช (2556) ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ความใกล้ชิดทางวิชาการ หรือ Academic intimacy มีความสำคัญต่อนักศึกษาปริญญาตรีอย่างยิ่ง นักศึกษาแต่ละคนเหมาะกับการเรียนรู้ในรูปแบบที่ต่างกัน นักศึกษาระดับปานกลางอาจจะไม่เหมาะสมที่จะศึกษาในมหาวิทยาลัยวิจัยที่อาจารย์ยุ่งกับการวิจัยจนไม่มีเวลาในการปฏิสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพกับผู้เรียน เมื่อพิจารณาประเด็นนี้จะพบว่า นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปานกลาง ซึ่งเหมาะสมที่จะเรียนรู้กับอาจารย์ผู้สอนที่มีความเป็นครู ความเป็นนักวิชาการ และมีความเป็นกันเอง จึงจะสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดจากผลการศึกษาของ จันทนา เริ่มสินธุ์ และคณะ (2554) ที่กล่าวถึงความสำคัญของคุณสอนว่า การปฏิรูปการศึกษาไม่มีวันสำเร็จถ้าไม่ได้ปฏิรูปผู้สอน เพราะผู้สอนคือบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในกำหนดคุณภาพประชากรในสังคม มหาวิทยาลัยจึงควรเป็นสถานที่รวมอาจารย์ผู้สอนที่มีความเก่งกาจสามารถและเป็นต้นแบบทางการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นแบบอย่างทางคุณธรรมและจริยธรรม ชี้นำสังคมผ่านการอบรมบ่มเพาะผู้เรียนให้พัฒนาศักยภาพไปในทางที่เหมาะสม

นอกจากนี้ Muntner (2008) ก็มีแนวคิดที่สอดคล้องกันว่า การปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพของผู้สอนเป็นสิ่งจำเป็น อาจด้วยวิธีการอภิปรายหรือการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการศึกษาของ Hattie (2015) พบว่า การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียนเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สอนได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ว่าสิ่งใดที่ทำได้ดีแล้ว และสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการให้ข้อมูลในการแก้ไขจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนากรอบความคิดของผู้เรียนต่อไป ดังกล่าวนี้อาจส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้และทักษะทางปัญญา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งลาวัลย์ จันทรัตน (2558) ที่พบว่า ความสามารถและความสัมพันธ์ที่ดีของอาจารย์ผู้สอนสามารถพยากรณ์คุณลักษณะการคิดนอกกรอบของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ อุบลไทร (2555) ที่พบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูผู้สอนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้างมากและมีทักษะทางสังคมกับคนรอบข้างในระดับที่ดี ก็จะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในระดับมากเช่นเดียวกัน จากข้อค้นพบนี้ จึงอาจเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยพัฒนาอาจารย์ผู้สอนให้มีทักษะการปฏิสัมพันธ์ทั้งกับบุคคลรอบข้างและกับนักศึกษา ควบคู่กับการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านอื่นๆ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวเป็นองค์ประกอบของสถานการณ์แวดล้อมที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคมที่มีการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้เรียน การเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดจากครอบครัวจึงส่งผลต่อการเติบโตทางความคิดของผู้เรียนมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rahma Bourqia (2006) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของศาสนาอิสลาม (The role of the family in the 21st century an Islamic point of view) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในมิติคำสอนศาสนาอิสลามครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปูพื้นฐานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาทักษะทางจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนและการกระตุ้นที่มีคุณภาพของครอบครัวจะส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต จากการศึกษาของ Mohamed Hadad (2006) ก็มีข้อค้นพบในลักษณะเดียวกันว่า ครอบครัวเป็นพื้นที่สำคัญที่สุด ที่มีบทบาทในการช่วยค้นหาความถนัดและความสนใจของนักเรียน

ตลอดจนเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมก่อนออกไปเผชิญการเรียนรู้จริงในสังคม นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคมยังครอบคลุมถึงสถาบันอื่นๆ ในสังคม อาทิ มัสยิด ที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเล็กๆ ดังเช่นสถาบันครอบครัวอีกต่อหนึ่ง Ab. Halim Tamuri et, al. (2012) ได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ในการจัดการศึกษาอิสลามโดยใช้มัสยิดเป็นฐาน (A new approach in Islamic education: Mosque based teaching and learning) ผลการศึกษา พบว่าในยุคสมัยของท่านนบีมุฮัมมัดﷺ และยุคสมัยที่อารยะธรรมอิสลามเจริญรุ่งเรืองในอดีตได้มีการจัดระบบความรู้แก่ผู้คนในสังคม โดยการพัฒนามัสยิดให้เป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงอบรมบ่มเพาะจริยธรรมและให้ความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้คนในสังคม แต่ในปัจจุบันกลับพบว่ามัสยิดมีบทบาทในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้คนในสังคมน้อยไปจากเดิม บทบาทของมัสยิดในปัจจุบันเหลือเพียงการเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและบรรยายธรรมทางศาสนาเท่านั้น การศึกษาดังกล่าวนี้นจึงเสนอแนะให้สถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันทางสังคมในการฟื้นฟูบทบาทของมัสยิด ให้สามารถกลับมาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และให้ความรู้แก่พ่อแม่ในการอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานในแต่ละช่วงวัย ตลอดจนส่งเสริมทักษะที่เหมาะสมกับเยาวชนมุสลิมยุคใหม่ควบคู่กับการพัฒนาจิตวิญญาณของสมาชิกในสังคม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุจเดือน พันธุนาวิน (2550) และ ชวนชัย เชื้อสาธุน (2552) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เนื่องจากเด็กจะเลียนแบบและยึดเป็นตัวแบบ แต่ทั้งนี้การมีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อน การได้รับการแบ่งปันความรู้จากเพื่อน ก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ไม่น้อยเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์ (2555) และ วันวิสา ศรีระศาสตร์ (2554) ที่พบว่า การเห็นแบบอย่างจากเพื่อนเป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี และผู้เรียนที่มีเพื่อนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการเข้าถึงการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย จะส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีอย่างเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Fisher (2010) ที่พบว่า การออกแบบหลักสูตรการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การค้นคว้าด้วยตนเองนอกห้องเรียนก็จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

การศึกษานี้พบว่า **คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน** มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยส่งผ่านตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งเป็นสื่อกลาง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่าปัจจัยคุณลักษณะภายในมีส่วนช่วยทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมายมากยิ่งขึ้น ความรู้เดิมที่ผู้เรียนได้มาจากการอ่านหรือเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน โดยตัวแปรกลางอาจหมายถึงทัศนคติหรือเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างปัญญาชนในการจัดการศึกษาอิสลามระดับอุดมศึกษาแบบดั้งเดิม ของ Rosnani Hashim (2007) พบว่า การพัฒนาผู้เรียนในระบบการเรียนการสอนอิสลามปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และทักษะการคิดอื่นๆ อาทิ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควบคู่กับพัฒนาความเชี่ยวชาญในความรู้ดั้งเดิมเฉพาะศาสตร์ที่มีสอนในหลักสูตร นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ John Hattie (2015) ศาสตราจารย์ด้านการศึกษา University of Melbourne ที่ค้นพบว่า ความคิดของมนุษย์สามารถพัฒนาให้เติบโตได้ด้วยการใฝ่เรียนรู้ โดยผู้เรียนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) จะมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และจะทุ่มเทความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีวิธีคิดว่าอุปสรรคและปัญหาเป็นโอกาสในการเรียนรู้

ผลการศึกษายังพบว่า **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตลักษณะที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ แรงจูงใจที่ผู้เรียนได้รับจากบุคคลต้นแบบ อาจารย์ผู้สอน หรือบุคคลรอบข้าง สามารถส่งผลไปยังพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านการรับรู้ถึงความสามารถของตน ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Ormrod (2008) และ Maehr & Meyer (1997) ที่พบว่า แรงจูงใจจะสามารถเพิ่มระดับความพยายามของผู้เรียน และเสริมพลังงานเชิงบวกเพื่อใช้ในกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พฤติกรรมใดๆ ของผู้เรียนที่มีแรงจูงใจหนุนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม จะทำให้ผู้เรียนสามารถอดทนต่ออุปสรรคที่ขวางกั้นและเพิ่มความพยายามลงไปในกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Wigfield (1994) และ Larson & Rusk (2011) ที่อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของผู้เรียนว่าจะติดตามการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นหรือจะละเลยไม่สนใจ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเริ่มต้นกระทำกิจกรรมที่สนใจใฝ่หาเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ และแรงจูงใจ

เช่นเดียวกันที่ทำให้ผู้เรียนยังคงกระทำพฤติกรรมเหล่านั้น แม้ว่าจะมีอุปสรรคในกระบวนการเรียนรู้บ้าง แต่ด้วยพลังแห่งแรงจูงใจจะทำให้พวกเขามีความมุ่งมั่นทำต่อไปได้จนสำเร็จ

นอกจากนี้ **การมีลักษณะมุ่งอนาคต** ก็ส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์ อธิบายได้ว่า การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตของผู้เรียนมีความเป็นพลวัตที่ปรับเปลี่ยนตาม การรับรู้ เจตคติ และความเชื่อมั่นของผู้เรียนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้การวางแผนกำหนดเป้าหมายสำหรับอนาคตของผู้เป็นมุสลิมจำเป็นต้องมีเป้าหมายทางโลกและทางธรรมควบคู่กัน ผลการศึกษาของ Che Noraini Hashim & Hasan Langgulung (2008) ได้กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาอิสลาม จำเป็นต้องคำนึงถึงเป้าหมายอนาคตของผู้เรียนทั้งสองมิตินี้ควบคู่กัน กล่าวคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายสำหรับการดำรงชีพในโลกนี้และตั้งเป้าหมายเพื่อบรรลุน้ำหนักของการเป็นมุสลิม เหล่านี้ถือเป็นความท้าทายที่ต้องเผชิญสำหรับการปฏิรูปหลักสูตรการจัดการศึกษาอิสลามในปัจจุบัน นอกจากนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์ (2555) ที่พบว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต จะสามารถควบคุมตนเองในการเรียนรู้ได้ดี มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และสามารถยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการเพื่อการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

และยังพบว่า **การมีนิสัยรักการอ่าน** เป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีคุณลักษณะเต็มภายใน เนื่องจากการมีนิสัยรักการอ่านจะเสริมสร้างสร้างการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Owusu-Acheaw and Larson (2014) ที่ได้ศึกษาเพื่อยืนยันว่านิสัยรักการอ่านมีอิทธิพลต่อผลการเรียน (Academic Performance) และนิสัยรักการอ่านยังมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของผู้เรียน อีกทั้งยังได้เสนอแนะให้ผู้สอนแจกเอกสารประกอบคำบรรยาย (Handouts) ให้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2559) พบว่า พฤติกรรมรักการอ่านส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทิศทางที่ดี โดยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับบริบทของผู้เรียนในประเทศไทยต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายช่วยกัน ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับห้องเรียน และระดับครอบครัว การออกแบบให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นตัวกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจการอ่านมากขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการแห่งยุคสมัยนี้คือ วิจารย์ พานิช (2557) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ที่กล่าวว่า การมีบุคลิกลักษณะนิสัยรักการอ่านและใฝ่เรียนรู้ จะมีศักยภาพนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ นิสัยรักการอ่านเป็นคุณลักษณะที่พบเห็นทั่วไปในนักเรียน

นักศึกษาในแถบประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลกแต่ยังพบได้น้อยในสังคมไทย ดังนั้นรากฐานความรู้ของคนไทยจึงอ่อนแอไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่น เพราะด้วยความไม่เป็นนักอ่าน ไม่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ของคนในสังคม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสร้างบุคคลในสังคมให้มีนิสัยรักการอ่านเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ อันจะนำพาความเจริญมาสู่ประเทศชาติต่อไป

จิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการเรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ahmad Munawar Ismail et al., (2011) ที่พบว่า การพัฒนาพฤติกรรมของมุสลิมต้องขับเคลื่อนจากพลังความเชื่อภายในตนเองเป็นอันดับแรก ดังที่หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลามต้องเริ่มต้นจากการมีความศรัทธาในพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ศาสนาอิสลามจึงให้ความสำคัญต่อการมีแก่นของศรัทธา (Aqidah) ที่บริสุทธิ์ เนื่องจากพลังความเชื่อจะส่งผลให้พฤติกรรมปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของศาสนาสามารถกระทำได้อย่างไม่มีข้อสงสัย นอกจากนี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของ ดุจเดือน พันธุนาวิน (2549) ที่กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตนสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้บุคคลกระทำพฤติกรรมใดๆ เมื่อผู้เรียนเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จเกิดจากความพยายามของตน ก็จะมีทุ่มเทความพยายามในการฝึกฝนพัฒนาตนเองจนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ambrose et al., (2010) ที่พบว่า ความเชื่อในตนเองนี้จะเกิดมาจากการที่นักศึกษาได้ใช้ความพยายามในการฝึกฝนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนความสามารถในเรื่องนั้นได้รับการพัฒนาขึ้นแล้วจึงเกิดเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ก็มีผู้เรียนบางกลุ่มที่มีสมรรถนะที่เพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้รับรู้ถึงสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นจากเดิมของตนเอง อาจเป็นเพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นแต่ผู้เรียนเองยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปธรรม ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้อาจารย์ผู้สอนต้องทำหน้าที่ช่วยเป็นผู้สะท้อนและให้กำลังใจว่าสมรรถนะของผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้น เสริมพลังเชิงบวกด้วยการชื่นชมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองยิ่งขึ้นต่อไป

กล่าวได้ว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สามารถหล่อหลอมและพัฒนาขึ้นมาจากปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ได้รับอิทธิพลทางตรงมาจากสถานการณ์แวดล้อม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน และอิทธิพลคำสอนศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2557) พรชัย ผาโตไธสง (2555) ศุภรางค์ อินทุณห์ (2552) และ แนวคิด Constructivism ของ

Vygotsky (1978) จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้โดยการให้ความสนใจการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัยมากที่สุดนั้น มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Prensky (2008) และ Kelly et al., (2009) ผู้เรียนในศตวรรษใหม่นี้มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมผู้เรียนยุคนี้จะสามารถมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้เรียนยุคนี้มีคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ติดตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนกลุ่มนี้จึงมีศักยภาพและความสนใจในการเรียนรู้แตกต่างจากผู้เรียนยุคก่อน ดังนั้นปัจจัยทางเทคโนโลยีจึงควรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาการใฝ่เรียนรู้ หรือ Technology Enhanced Active Learning (TEAL) ของ Fisher (2010) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการบรรยาย การใช้เทคโนโลยี และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอย่างลงตัว

ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนเองจึงจำเป็นต้องเปิดรับเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและปรับตัวไปพร้อมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ โดยการพัฒนาและคัดสรรนวัตกรรม (Innovation) ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษา อาทิตัวอย่างจากประเทศเพื่อนบ้านมาเลเซีย ศาสตราจารย์ด้านการศึกษารอสนาณี ฮาซิม (Rosnani Hashim (2005) ได้พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า “HIKMAH Pedagogy” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเยาวชนมุสลิมในประเทศมาเลเซีย โดยศึกษาวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งนวัตกรรมการสอนนี้ได้ปรับมาจากแนวคิด Philosophy for Children (P4C) ของ Lipman’s เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในประเทศมาเลเซีย รูปแบบการสอนจะเน้นปรัชญาในการคิดอย่างมีเหตุผล ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม และถกอภิปรายในลักษณะที่นำไปสู่คำตอบด้วยผู้เรียนเอง ผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้คอยกำกับและให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จะสนใจเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนเองและได้ใช้ความรู้หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ambrose et al., (2010) ที่ได้ศึกษาและพบว่า ยุทธศาสตร์หนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้คือ การฝึกหัดให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้เรียนในบริบทที่หลากหลาย โดยไม่ผูกติดกับบริบทเดิม ซึ่งผู้สอนจะมีหน้าที่ช่วยนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมในการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทที่แตกต่างกันได้

ในอีกมิติหนึ่ง แม้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งและยังคงมีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552; ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, 2556) แต่กระนั้น ผลการศึกษานี้ทำให้เข้าใจได้ว่าสถานการณ์ไม่สงบในพื้นที่ไม่ได้เป็นข้อจำกัดการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคสมัยนี้ ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาวิจัยของ McGaha-Garnett (2013) ที่พบว่า ความรุนแรงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน โดยความรุนแรงอาจได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวหรือบรรยากาศของชุมชนและสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่มีความขัดแย้งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความไม่แน่นอน และรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยของสังคมแวดล้อม ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนในพื้นที่คุ้นชินกับการแวดล้อมด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้

นอกจากนี้ หากพิจารณาลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง ซึ่งเป็นสัดส่วนจริงของจำนวนผู้เรียนในหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการศึกษาของ Lohbeck et al., (2016) และ Martin (2004) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะพบว่า นักเรียนผู้หญิงมีปัจจัยคุณลักษณะเดิมของบุคคลได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน และความสัมพันธ์กับเพื่อน ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีกว่า นอกจากนี้ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคครั้งนี้ส่วนใหญ่บิดาและมารดาประกอบอาชีพทำสวน ส่วนใหญ่มีรายได้เพียง 8,000 บาท/เดือน ซึ่งปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวเหล่านี้ มีส่วนเกี่ยวข้องต่อต้นทุนความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและมีส่วนสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดลฤดี สุวรรณศิริ (2550) พบว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี จะได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อน้อยลงไปด้วย ซึ่งนักเรียนที่มีสถานภาพทางครอบครัวดี รายได้สูงจะได้รับการสนับสนุนในเรื่องการเรียนสูง และยังพบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักธุรกิจ จะคาดหวังให้บุตรหลานเลื่อนสถานะทางสังคมโดยใช้ช่องทางการศึกษาในการพัฒนาตนเอง ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า ด้วยข้อจำกัดทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจนี้ อาจมีส่วนทำให้กลุ่มผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้น จากบริบทที่ศึกษาสรุปการอภิปรายได้ว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ส่วนปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนและคำสอนศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ผ่านจิตลักษณะตามสถานการณ์

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยมีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจทักษะที่นักศึกษาให้ความสนใจและต้องการเรียนรู้ แล้วจึงนำผลการสำรวจไปเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการหลักสูตรการอบรมพิเศษนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพตามความถนัดและความสนใจของตน

5.3.1.2 สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของนักศึกษา และเน้นการพัฒนาทักษะเสริมอื่นๆ ควบคู่กับการสอนในชั้นเรียน อาทิ จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นในเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพ การนำเสนอ งานอย่างมืออาชีพ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการออกแบบชีวิต เป็นต้น ความรู้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและอาชีพของนักศึกษาในอนาคต

5.3.1.3 การพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา ควรสอดคล้องกับความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนา กล่าวคือพฤติกรรมที่ส่งเสริมต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการทางศาสนา ในขณะที่เดียวกันคำสอนศาสนาจะเป็นสื่อกลางสำคัญที่ช่วยในการเสริมสร้างพลังความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน

5.3.1.4 ยุคสมัยที่การเรียนรู้ไม่มีขอบเขตและเส้นกั้นพรหมแดนเฉกเช่นปัจจุบันนี้ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่ต้องหมั่นพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อสามารถเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาและสามารถเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับผู้เรียนได้ ซึ่งคำแนะนำที่ไม่เท่าทันยุคสมัยหรือล้าหลังของอาจารย์ผู้สอนอาจสามารถปิดกั้นพัฒนาการการเรียนรู้ของนักศึกษา

ขณะเดียวกันคำแนะนำที่มีประสิทธิภาพจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในการพัฒนาตนเองอย่างก้าวกระโดดได้เช่นกัน

5.3.1.5 มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของนักศึกษาทุกระดับ กล่าวคือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก นักศึกษาในแต่ละระดับล้วนมีทักษะที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นเลิศที่แตกต่างกัน แม้ว่าการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาจะเน้นการค้นคว้าวิจัยด้วยตนเองเป็นหลัก แต่กระนั้น สถาบันการศึกษาก็ควรมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เหมาะสมกับสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับในระดับนี้เช่นเดียวกัน ดังนั้นคณาจารย์และผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมการใฝ่เรียนรู้แก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.3.1.6 ระดับนโยบายของคณะและมหาวิทยาลัย ควรมีการทบทวนและประเมินผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับจากการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมทางทักษะที่นักศึกษาสนใจอันนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน

5.3.1.7 เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยมีการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษาหรือวิทยาลัยการอาชีพในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมเรียนรู้ อาจเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถเก็บจำนวนชั่วโมง อันจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และทักษะทางชีวิตอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาในอนาคต อาทิ หลักสูตรทำอาหาร หลักสูตรช่างกล หลักสูตรซ่อมแซม หลักสูตรตัดเย็บ เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรนำปัจจัยเชิงเหตุที่ได้จากการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปทำการศึกษาเชิงลึกโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวัดพฤติกรรมด้านจิตวิทยาอย่างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ควรวัดโดยพิจารณาทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและจากความคิดเห็นของผู้เรียนเอง

5.3.2.2 ควรออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ให้ผู้เรียน แล้วดำเนินการศึกษาเชิงทดลอง มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง นำหลักสูตรไปใช้ทดลองจริง

สักระยะหนึ่ง แล้วเปรียบเทียบผลการทดลองก่อน-หลัง และให้มีการสะท้อนข้อมูลกลับจากนักศึกษาที่เข้าร่วมแล้วจึงนำข้อเสนอแนะไปปรับแก้พัฒนาเพื่อนำไปใช้จริง

5.3.2.3 ศึกษาการสร้างแบบจำลองปัจจัยที่เป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาจจะศึกษาด้วยการวิเคราะห์อิทธิพล เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในส่วนของการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวที่มีรายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

5.3.2.4 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในส่วนรายละเอียดที่ต้องปรับปรุงและส่วนที่สามารถส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา

5.3.2.5 ศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านที่ประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากมีบริบทใกล้เคียงสามารถนำมาเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในบริบทสามจังหวัดชายแดนใต้ได้

5.3.2.6 ควรศึกษาวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi group analysis) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มาจากหลากหลายสาขาวิชาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรืออาจนำโมเดลนี้ไปทดสอบกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาในบริบทเดียวกัน เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

บรรณานุกรม

หนังสือ : หนังสือทั่วไป

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย
ด้านทักษะการคิด. กรุงเทพฯ. (ม.ป.ท.)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ซี
เอ็ดยูเคชั่น,

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). เรียนให้รู้: ใช้ข้อมูลอย่างผู้ชนะ. กรุงเทพฯ: ซีเคเอส มีเดีย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). ลายแทงนักคิด. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ: ซีเคเอส มีเดีย.

เกษุณีย์ บำรุงจิตต์และคณะ. (2552). การพัฒนาเว็บเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเยาวชนไทย.
รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีคหกรรม
ศาสตร์.

จารุวัจน์ สองเมือง (2558). การสัมมนาครูอิสลามศึกษาพันธุ์ใหม่สู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการสัมมนาสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2539). ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ:
โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ. สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ทีศนา แคมณี. (2553). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา: กลยุทธ์การสอน. เอกสาร
ประกอบการบรรยาย. สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน วันพุธที่ 17
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553. 1-29.

ทีศนา แคมณี. (2553). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นางลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช. (2555). **มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการวิจัยการศึกษา**.
โครงการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมนักวิจัยการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการวิจัย
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นางลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาควิชา
วิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวนิตย์ สงคราม (2557) **การศึกษานอกสถานที่และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้
เชิงรุก** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). **ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Theories and
development instructional model)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสพรีนติ้ง ไทย แฟคตอรี.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์. (2557). **รูปแบบและเทคนิคการสอนนักศึกษายุคใหม่**. เอกสารประกอบการ
บรรยาย คณะครุศาสตร์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st**. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลพงษ์ สุขสว่าง. (2556). **โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling)**.
กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2556). **การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย AMOS**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย. (มปป.) **การเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิควิธีการจัดการ
เรียน** สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย เสวกงาม. (2557). **Active learning: What, Why and How?**. เอกสารประกอบการ
บรรยาย วันที่ 11 กันยายน 2557 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **Structural equation modeling: SEM การวิจัยยุคสังคมความรู้**.
เอกสารประกอบการบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. (2556). **ความจริงที่คุณไม่ยอมฟัง : ความขัดแย้งที่รุนแรงในชายแดนใต้/ ปาดานี้กับทศวรรษของความเป็นจริงที่สับสนกดดันและการหาทางออกอันไม่แน่นอน.**
ปัตตานี : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). **การวิเคราะห์พหุระดับ (Multi-Level Analysis).** พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน TLC-SPU. (2555). **Road show active learning.**
มหาวิทยาลัยศรีปทุม: Teaching and Learning Support and Development Center.
- ชากุล สิ้นไชย. (2555). **เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาจิตวิทยาทั่วไป.** สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา. (2556). **รายงานสรุปการประชุมเชิงวิชาการ อิสลามศึกษาใน
จังหวัดชายแดนใต้ และประชาคมอาเซียน.** นราธิวาส: มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (Theories and
Techniques in Behavior Modification).** พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. (2542). **พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมาย
ภาษาไทย.** อัลมะดีนะฮ์อัลมุเนาะวะเราะฮะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟายัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542.**
กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ
อุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ.** เอกสารแนบท้ายประกาศ
คณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2552). **รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2548). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการศึกษาระบบบริหาร
การศึกษา. ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล, (2556). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมมาร์ สยามวาลา. (2549). ระบบการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในความขัดแย้ง
ระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
Knowledge Plus.

อานุกาฬ เลขะกุล (2557). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning).
เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 11 กันยายน 2557. คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อিবรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2556). ประวัติการศึกษาอิสลาม. ปัตตานี: ศูนย์หนังสือบัยตุลฮิกมะห์
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อিবรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2558). ปรัชญาการศึกษาอิสลาม. หาดใหญ่: บรรลุการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์ :

กาญจนา จันทร์ประเสริฐ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็น
ฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุซงึ่บัณฑิต
มหาวิทยาลัยรังสิต.

เกรียงศักดิ์ อุบลไทร. (2555). ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานของครูที่
เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ
ผลที่มีต่อเจตคติของนักเรียนต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของครู. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

เครื่องมือ เพชรชู. (2556). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง
สาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุซงึ่บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- นรคิด อาทิวะช. (2551). **กระบวนการบริหารที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พรชัย ผาดไธสง. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรทิพย์ ชาตีสุนธิรักษ์. (2551) **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และสภาพการปฏิบัติงานจริงของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรรณทิภา ทองนวล. (2554) **ผลของการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาโดยเน้นการใช้ตัวแทนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณนิภา กิจเอก. (2550) **ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดปทุมธานี** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- รัตติมา บุญสวน. (2554). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2.** การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.
- วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์. (2555). **ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.** ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วันเพ็ญ โพธิ์พูน (2555). **การศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วัชรภรณ์ อมรศักดิ์ (2556) **ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนา พาผล. (2551). **การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปรินญาณิพนธ์ สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ศิรินยา จีระเจริญพงศ์. (2556). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11.** ปรินญาณิพนธ์. สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศุภรางค์ อินทุณฑ์. (2552). **ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของพฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น.** ปรินญาณิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อภิชา อารุณโรจน์. (2553). **อิทธิพลของคุณลักษณะผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการคิดขั้นสูงที่ส่งผ่านการคิดขั้นต้น: การวิเคราะห์อภิมาน.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รายงานการวิจัย :

กรรณิกา รักยิ่งเจริญ และคณะ. (2555). **การศึกษาความสามารถในการใช้ความคิดขั้นสูงของนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 2 ที่เรียนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1.** วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 : มกราคม - มิถุนายน ปี 2555.

ชวนชัย เชื้อสาธุชน. (2552). **ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวกับการใฝ่เรียนรู้คู่ความดีของนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏ.** รายงานการวิจัย โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน; และงามตา วนินทานนท์. (2551). **การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดทางจิตแบบพหุมิติด้านการมีภูมิคุ้มกันตน.** รายงานการวิจัย. โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมของหัวหน้าในสถานีนอามัยตำบล. รายงานการวิจัย คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

_____ . (2550). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม. รายงานการวิจัย. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นิเลาะ แวอุซิง. (2554). การจัดการศึกษาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัย ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2549). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรรณี ลีกิจวัฒน์. (2554). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุวิทย์ ฝอยฝน สุกัญญา แสงเดือน เกษสุณีย์ บำรุงจิตต์ และ วรพล พนมพรสุวรรณ. (2552). การสร้างและพัฒนาเว็บเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บทความวิจัย : ทั่วไป

กนกวรรณ สุวิชากรพงศ์ และ วรวรรณ เหมชะญาติ (2557). บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กอนุบาล. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(1), 236-245.

- เกวรี แลใจ. (2554). การวิเคราะห์พระคัมภีร์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชนเผ่า
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 3. บทความการประชุมวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันทนา เริ่มสินธุ์ ศิริชัย กาญจนวาสี และสิริพันธ์ สุวรรณมรรคา (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม
ชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ: การวิเคราะห์และประเมินพระคัมภีร์. วารสารศรี
นครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 3(5), 10-22.
- ฉัฐวิวัฒน์ สิทธิศิริอรธร (2553). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 16(2), 66-82.
- ณัฐชัย วงศ์สกุลลักษณ์ อัญสุรีย์ ศิริโสภณ และพุลพงศ์ สุขสว่าง (2557). โมเดลความสัมพันธ์เชิง
สาเหตุความสุขของนักศึกษาพยาบาล. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์. 6(1),
60-72.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน; และ ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2550). หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล:
ทฤษฎีและผลการวิจัย เพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์. วารสารพัฒนบริหาร
ศาสตร์, (1), 47.
- ดลฤดี สุวรรณศิริ. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในอุดมศึกษาของนักเรียน
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ, วารสารพัฒนาสังคม, 9(1), 157-174.
- ธนาภรณ์ เขาวนศิลป์. (2549). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความถี่ของการเรียนรู้
กับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา, 4(1), 112- 127.
- นฤมล พงษ์ประเสริฐ (2556). รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านของครอบครัวนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยบูรพา, 9(2), 93-104.
- นาซีเราะห์ เจะมามะ, จิดาภา สุวรรณฤกษ์ อมลวรรณ วีระธรรมโน และมุฮำหมัดซาคี เจ๊ะหะ,
(2553). กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับ
เยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ . วารสาร AL-NUR
บัณฑิตวิทยาลัย, 6(11), 99-11.

- พิษณุ ลิ้มพะสุตร และ ฉัฐวิณั ลิทธิศิริอรธร (2549). พฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 4(8),
- พสชนัน นิรมิตไชนนท. (2549). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 12(1), 129-141.
- พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ สุภวรรณ สัจจพิบูล รั้งรอง สมมิตร กัมปนาท บริบูรณ์ สมปอง ใจดีเฉย และ อติศร เรื่องกิจจานนท์ (2559). การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กไทย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(2), 82-95.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2557). หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 6(2). 136-145.
- รุ่งลาวัลย์ จันทร์ตนา (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดนอกกรอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 10(2), 91-106.
- วิทวัส ดิษยรัน สัตยารักษ์ และ เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์. (2555). การพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวทางอิสลามระดับอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ประชาคมอาเซียน. รายงาน Proceeding การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 3 วันที่ 10 พฤษภาคม 2555.
- ศุภรางค์ อินทุณห์ งามตา วนินทานนท์ และจรัส อุ่นฐิติวัฒน์. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของ พฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 2(1), 1-17.
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2555). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 6 (2), 1-13.
- สุจินต เพิ่มพิทักษ์ และทัศนียนารถ ลิ้มสุทธิวัน (2553). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *บทความวิจัย Knowledge Center* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุวิมล อุไกรษา และชีพสมน รั้งสาธิต. (2552). สัมพันธภาพในครอบครัวความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการป้องกันความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ. *วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 30(2), 156-168.

อรรรรณ บุญบำรุง สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และกนก พานทอง. (2557). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 63-74.

หนังสือ : หนังสือภาษาต่างประเทศ

Abdullah Nasih Ulwan. (1996). *Tarbiyat al-Awlad fi al-Islam*. (تربية الأَوْلاد في الإسلام). Lubnan: Dar al-Fikr al-Islam.

Abu Umar Yusuf Ibn Abd al-bar. (1997). *Jamih Bayan al-'ilm wa Fadhlihi* (جامع بيان العلم وفضله) Saudi Arabia: Dar Ibn al-Jawziy.

Abu Ya'la Ahmad Ibn 'Ali al-Musiliy. (1984). *Musnad Abi Ya'la* (مسند أبي يعلى). Dimashq :Dar al-Ma'moon litturath.

Alizi Alias (2005). *Psychology of learning from an Islamic perspective*. the 3rd International Seminar on Learning and Motivation. (10- 12 September 2005). Kedah, Malaysia: .Faculty of Cognitive Sciences & Education. Universiti Utara Malaysia.

Al-Ghazali, Muhammad. (1997). *Aqidah Muslim*. Selangor, Malaysia : Thinkers Library.

Arbuckle, J. L. (1995). *AMOS for windows analysis of moment structures*. Version 3.5. Chicago: Small Waters Corp.

Ambrose, S. A., Bridges, M. W., Dipietro, M., Lovett, M. C. & Norman, M. K. (2010). *How learning works: Seven research-based principles for smart teaching*. United State of America: Jossey-Bass.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

_____. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

- Barbara, M. B. (2012). **Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, application, and programming**. New York: Taylor & Francis Group.
- Barrow, H.S. & Tamblyn, R. M. (1980). **Problem-Based Learning : An Approach to Medical Education**. New York: Spring.
- Bellanca, J. & Brandit, R. (2010). **21st Century skills: Rethinking how students learn**. United States of America: Solution tree Press.
- Byrne, B. M. (1994). **Structural equation modeling with EQS and EQS/Windows**. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Cohen, J. (1977). **Statistical power analysis for the behavioral sciences**. New York: Academic Press.
- Dale, H. S. (2004). **Learning theories: An educational perspective**. (4th Ed.) Kevin M. Davis Publisher.
- Dewey, J. (1997). **Experience and education**. United State of America: Macmillan.
- Feldman, K. A., & Newcomb, T. A. (1994). **The Impact of College on student**. London: Transaction Publishers.
- Fink, L. D. (2003). **Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses**. San Francisco: JosseyBass.
- Guglielmino, P.J., & Guglielmino, L.M. (2003). **Are your learners ready for E-learning**. New York: AMACOM.
- Irwan Prayitno. H. (2005). **Kepribadian Muslim: Panduan bagi da'i dan murabbi** Jakarta, Indonesia :Pustaka Tarbiyatuna.
- Hair, J. F. Jr., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (1995). **Multivariate data analysis**. (3rd Ed). New York: Macmillan.

- Hasan Langgulang. (2003). **Kreativitas pendidikan Islam: Analisis psikologi dan falsafah**. Jakarta: Pustaka Al-Husna.
- Hergenhahn, B. R. & Olson, M. H. (1993). **A taxonomy of the psychomotor domain: A guide for developing behavioral objectives**. New York: Longman.
- Hery Noer Aly. (1999). **Ilmu pendidikan Islam**. Jakarta: Logos.
- Houle, C. (1961). **The inquiring mind**. Madison, WI: The University of Wisconsin Press.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1995). Cited in Evaluating model fit. In R. H. Hoyle (Ed.), **Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ibn Kathir, Isma'il Ibn 'Umar Ibn Kathir. (1997). **Tafsir al-Qur'an al-'Azim** (تفسير القرآن العظيم). Bairut : Dar 'Ihya'al-Turath al-'Arabi.
- Jasiman, L. (2009). **Syarah rasmul bayan tarbiyah** Jakarta, Indonesia : Aulia Press.
- Kaplan Abraham. (1964). **The conduct of inquiry methodology for behavioral science**. Chandler Publishing Company.
- Kelly, F. S., McCain, T., & Jukes, I. (2009). **Teaching the digital generation: No more cookie cutter high schools**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Kennedy, P. (1992). **A guide to Econometrics**. Oxford: Blackwell.
- Khalid Ibn Hamid al-Hazimiy. (2012). **Usul al-Tarbiyah al-Islamiyah** (أصول التربية الإسلامية) al-Madinah al-Munawwarah : Maktabah Dar al-Zaman.
- Kline, R. B. (1998). **Principles and practice of structural equation modeling**. New York: Guilford Press.
- Kogen, L. T. (1971). **Education implications of cognitive style**. Psychology and Educational Practice. Glenview. Linosis: Scott Foreman a Company.

- Kinney, M. K. (2008). **Sociology through Active Learning**. Pine Forge Pr,
- Lynn O'Shaughnessy. (2008). **The college solution: A guide for everyone looking for the right school at the right price**. New Jersey: FT Press.
- Madhu Raj. (1996). **Encyclopedia dictionary of psychology and education 3**. New Delhi: Artmol Publications PVT.
- Merriam, S. & Caffarella, R. (1999). **Learning in adulthood: A comprehensive guide** (2nd ed). San Francisco: Jossey Bass.
- McBer, H. (2007). **Research into teacher effectiveness: A model of teacher effectiveness**. (Early Professional Development for Teachers). London: David Fulton Publishers.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). **Promoting active learning: Strategies for the collage classroom**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Millis, B. J. (2012). **Active learning strategies in face-to-face courses**. The University of Texas Manhattan, KS: The IDEA Center.
- Moore & Kenneth D. (2001). **Classroom teaching skills**. (5th Ed). New York: Mcgraw-Hill.
- Muhammad Ibn Ibrahim al-Hamd. (1998). **Ma'a al-Mu'allimeen (مع المعلمين)**. Dar Ibn al-Kuzaimah.
- Neter, J., Wasserman, W. & Kutner, M. H. (1989). **Applied linear regression models**. Homewood, IL: Irwin.
- Ormrod, J. E. (2008). **Educational psychology: Developing learners**, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Piaget, J & Inhelder. (1969). **The Psychology of the childhood**. London: Pree Press

- Rohwer, W. D., Rohwer, C. P., & B-Howe, J. R. (1980). **Educational psychology, teaching for student diversity**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Rosnani Hashim. (2017). **Revitalization of philosophy and philosophical inquiry in Muslim education: The way forward**. Kuala Lumpur: Pustaka Negara Malaysia.
- Saeed Ibn Ali al-Kahthaniy. (1997). **Al-Hikmah fi al-Dawah ila Allah** (الحكمة في الدعوة إلى الله تعالى) al-Riyadh: Muassasah al-Jarisiy.
- Samir 'Abdulhadi. (2008). **Al-Mushkilah at-Tarbawiyah wa As-Sulukiyah** (المشكلات التربوية والسلوكية). Jordan: Arab Open University.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). **A beginner's guide to structural equation modeling**. (3rd Ed.). New York: Routledge.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2012). **Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education** (5th Ed.) Boston, MA: Pearson.
- Skinner, B. F. (1938). **The Behavior of organisms: An experimental analysis**. New York: Appleton-Century.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). **Using multivariate statistics** (4th Ed). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Vygotsky, L. (1978). **Interaction between learning and development**. Mind and Society Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Walker, T., D. (2007). **Teaching strategies for Active Learning: Five essentials for your teaching plan**. United States of America: Corwin Press.
- Walsh, W., B., Craik, K.H., & Price, R.H. (2000). **Person-Environment psychology**. (2nd Ed). Mahwah, New Jersey: LEA.

Washor, E. (2003). **Innovative pedagogy and school facilities**. Minneapolis, MN: DesignShare.

William, K. A. (1975). **Moral education: A sociological study of the influence of society, home, and school**. London: Allen and Unwin.

Yusuf al-Qaradawi. (2001). *Al-Ibadah fi al-Islam*. Beirut: Muassasah alRisalah.

Zafar Alam. (2003). **Islamic education: Theory and practice**. Kuala Lumpur: Adam Press.

บทความวิจัย : ภาษาต่างประเทศ

Ab. Halim Tamuri, Muhamad Faiz Ismail, & Kamarul Azmi Jasmi (2012). A new approach in Islamic education: Mosque based teaching and learning. *Journal of Islamic and Arabic Education*, 4(1), 1-10.

Ahmad Munawar Ismail, Mohd Yusof Hj, Othman & Jawiah Dakir. (2011). The development of human behavior: Islamic approach. *Jurnal Hadhari*, 3(2), 103-116.

Ali Abu-Rahma and Khadijah Abu-Rahma (2013). An Ideal Islamic educational institution: A conceptual model. *International Journal of Education and Research*, 1 (9). United Arab Emirates. Abu Dhabi University.

Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411-423.

Awal Mohammed Alhassan. (2012). Factors affecting adult learning and their persistence: A theoretical approach. *European Journal of Business and Social Sciences*, 1 (6), 150–168.

- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Briz-Ponce, L., Pereira, A., Carnalho, L., Juanes-Mendez J. A. & Garcia-Penalvo F. J. (2017). Learning with mobile technologies - Students' behavior. *Computers in Human Behavior*, 72(1), 612-620.
- Colucciello, M. (1999). The current diagnosis and management of Choroidopathy suspected systemic lupus erythematosus. *Retina*, 19(1), 88.
- Carr, R., Palmer, S. & Hagel, P. (2015). Active learning: The importance of developing a comprehensive measure. *Active Learning in Higher Education*, 16(3), 173-186.
- Cerny, C.A., & Kaiser, H.F. (1977). A study of a measure of sampling adequacy for factor-analytic correlation matrices. *Multivariate Behavioral Research*, 12 (1), 43-47.
- Celuch, K., Black, G. & Warthan, B. (2009). Student self-identity as a critical thinker: The influence of attitudes, attitude strength, and normative beliefs. *Journal of Marketing Education*, 31(1), 31-39.
- Che Noraini Hashim & Hasan Langgulung. (2008). Islamic religious curriculum in Muslim countries: The experiences of Indonesia and Malaysia. *Bulletin of Education & Research*, 30(1), 1-19.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D.T., MacCallum, R. C. & Strahan. E.J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *American Psychological Association*, 4(3), 272-299.
- Farsides, T. & Woodfield, R. (2003). Individual differences and undergraduate academic success: the roles of personality, intelligence, and application. *Personality and Individual Differences*, 34(7), 1225-1243.

- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, *39*, 175-191.
- Huber, E. & Stephens, J. D. (1993). Political parties and public pensions: A quantitative analysis, *Acta Sociologica*, *36*, 309-325.
- Hattie, J. (2015). Teacher-ready research review the applicability of visible learning to higher education, *American Psychological Association*, *1* (1), 79-91.
- John, M. B., Jeffrey F. M., & Anna, S. S. (2000). The Influence of active learning on the college student departure process: Toward a revision of Tinto's theory. *The Journal of Higher Education*, *71*(5), 569-590.
- Kaiser, H. F. (1970). A second generation Little Jiffy. *Psychometrika*, *35*, 401-415.
- _____. (1974). An index of factor simplicity. *Psychometrika*, *39*, 31-36.
- Lahay, B. B., McNess, M. P., & McNess, M. C. (1973). Control of an absence "Verbal Tic" through timeout in an elementary school classroom. *Journal of Applied Behavior Analysis*, *6*, 101-104.
- Larson, R. W. & Natalie R. (2011). Intrinsic motivation and positive development. *Advances in Child Development and Behavior*, *41*(1), 89-130.
- Lohbeck, A., Schultheiß, J., Petermann, U., & Petermann, F. (2016). Factor structure and measurement invariance of the Students' Self-report Checklist of Social and Learning Behaviour (SSL). *Learning and Individual Differences*, *51*(1), 314-321.
- Maehr, M., & Meyer, H. (1997). Understanding motivation and schooling: Where we've been, where we are, and where we need to go. *Educational Psychology Review* *9*, 371-409..

- Martin, A. J. (2004). School motivation of boys and girls: Differences of degree, differences of kind, or both?. *Australian Journal of Psychology*, 56, 133–146.
- Marquardt, D. W. (1970). Generalized inverses, ridge regression, biased linear estimation, and nonlinear estimation. *Technometrics*, 12, 591–256.
- McInerney, D. M., Cheng R. W., Mok, M.M.C., Lam, A. K. H. (2012). Academic self-concept and learning strategies: Direction of effect on student academic achievement. *Journal of Advanced Academics*, 23 (1), 249-269.
- Mega, C., Ronconi, L., & De Beni, R. (2014). What makes a good student? How emotions, self-regulated learning, and motivation contribute to academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 106(1), 121-131.
- Mohamad Khairi Othman & Asmawati Suhid (2010). Peranan sekolah dan guru dalam pembangunan nilai pelajar menerusi penerapan nilai murni: Satu soratan. *MALIM-SEA Journal of General Studies*, 11, 117-130.
- Muhammad Shakirin Shaari and Zulikha Jamaludin. (2011). Towards an Islamic lifelong learning information system: A visionary model of an Islamic learning community. *Proceedings of the 3rd International Conference on Computing and Informatics*. 8-9 June, 2011. Bandung, Indonesia. 86-91.
- Mulaik, S. A., & Millsap, R. E. (2000). Doing the four-step right. *Structural equation modeling*, 7, 36-73.
- Prensky, M. (2008). The role of technology in teaching and the classroom. *Educational Technology*, 48(6), 64.
- Rahma Bourqia. (2006). The role of the family in the 21st century- An Islamic point of view. Helmut Reifeld (Ed.) chapter from book Marriage, Family and Society—a Dialogue with the Islam. Germany: Konrad-Adenauer-Stiftung e.V

- Rosnani Hashim. (2005). Rethinking Islamic education in facing the challenges of the twenty-first century. *American Journal of Islamic Social Sciences*, 22(4), 133-147.
- _____. (2007). Intellectualism in higher Islamic traditional studies: Implications for the curriculum. *American Journal of Islamic Social Sciences*, 24(3), 92-115.
- Rosnani Hashim & Imron Rossidy (2000). Islamization of knowledge: A comparative analysis of the conceptions of Al-Attas and Al-Fārūqī. *Intellectual Discourse*, 8 (1), 19-44
- Steiger, J. H. (1990). Structural model evaluation and modification: An interval estimation approach. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 173-180.
- Tett, R.P., & Burnett, D. D. (2003). A personality trait – based Interactionist model of job performance. *Journal of Applied Psychology*, 88(3), 500-517.
- Webb, A., & Moallem, M. (2016). Feedback and feed-forward for promoting problem-based learning in online learning environments. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 13(2), 1-41.
- Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation a developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6(1), 49-78.
- Willingham D. T. (2015). For the love of reading: engage student in lifelong pursuit. *American Educator*, 1 , 4-42.
- Yadullah Kazmi. (1999). The notion of murabbi in Islam: An Islamic critique of trends in contemporary education. *Islamic Studies*, 38 (2), 209-233.

หนังสือ : หนังสือแปล

- Muhamad Atiyah Al-Ibrashi (1967). **Education in Islam** แปลโดย บรรจง บินกาซัน
การศึกษาในอิสลาม หาดใหญ่: อาลีฟาณิชย์.

แหล่งสืบค้นออนไลน์:

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ ฯ :

อักษรเจริญทัศน์. สืบค้นวันที่ 5 มกราคม 2560 จาก

<http://www.royin.go.th/dictionary/introduction.php>

มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม อัต-ตุวัยญีรีย. (2549). การศรัทธาต่อมะลาอิกะฮฺ. แปลโดย อิบบรอเฮง อาลฮุ

เซน. สำนักงานเผยแพร่และสอนอิสลาม อีร-ร็อบวะฮฺ กรุงริยาด. สืบค้นวันที่ 2 พฤศจิกายน

2557 จาก <https://islamhouse.com/th/articles/57637/>

ภาควิชาอิสลามศึกษา. (2554). ข้อมูลภาควิชาอิสลามศึกษา สืบค้นวันที่ 2 พฤศจิกายน 2557

จาก :<http://www.cis.psu.ac.th> .

งานทะเบียนและสถิตินักศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้นวันที่ 18 มกราคม 2559 จาก

<http://regist.pn.psu.ac.th/studentsum/major>

ทิพย์วันย์ สุทิน 2555. PBL WU Newsletter. งานการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning สืบค้นวันที่

5 ธันวาคม 2557 จาก <http://active-learning.wu.ac.th/th/detail/10023>

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา (2553). ประวัติมหาวิทยาลัย. สืบค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2557 จาก

<http://www.yiu.ac.th/th/>

Bennett & O'Brien. (1994). Predictors of Learning Organizations: A Human Resource

Development Practitioner's Perspective. สืบค้นวันที่ 12 เมษายน 2559 จาก

www.emeraldinsight.com/Insight/viewContentItem.

Biggs, J. B., & Moore, P. J. (1993). The process of learning (3rd Ed.). สืบค้นวันที่ 12

เมษายน 2559 จาก <http://link.springer.com/article>.

Center for teaching and Learning. (n.d). Basic Active Learning Strategies. สืบค้นวันที่ 20

พฤศจิกายน 2557 จาก

<http://www1.umn.edu/ohr/teachlearn/tutorials/active/strategies>

Dale, E. (1946). Cone of Learning สืบค้น วันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 จาก

<http://u.osu.edu/eheedtech/2016/12/01/edgar-dale-media-center/>

- Eison, J. (2000). Using Active Learning Instructional Strategies to Create Excitement and Enhance Learning. สืบค้น วันที่ 12 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.cte.cornell.edu/documents/presentations/>
- Fisher, K. (2005). Linking pedagogy and space. Department of education and training. Melbourne, Australia. สืบค้น วันที่ 10 เมษายน 2559 จาก Eduweb.vic.gov.au/edulibrary.
- Fisher, K. (2010). Technology – Enabled Active Learning environments: an appraisal. University of Melbourne: Australia. สืบค้นวันที่ 10 พฤศจิกายน 2559 จาก <http://www.oecd.org/education/innovation-education>
- Freud, S. (1961). In The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud. สืบค้นวันที่ 10 เมษายน 2559 จาก <https://www.simplypsychology.org/Sigmund-Freud>.
- How to Turn Passive Learning In to Active Learning. สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.heatherhaupt.com/2013/04/26/how-to-turn-passive-learning-into-active-learning>.
- McGaha-Garnett. V. (2013). The Effects of Violence on Academic Progress and Classroom Behavior: From a Parent’s Perspective. ACA Knowledge Center. สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2560 จาก www.counseling.org/docs/default-source/vistas.
- Mishra, P. & Kereluik, K. (2010). What 21st Century Learning? A Review and a Synthesis. (online) สืบค้นวันที่ 4 พฤศจิกายน, 2557 จาก <http://www.punya.edu.msu.edu/publications/21stCenturyKnowledge->
- Mohemed Hadad (2006). The family as a space of social integration in Islam. สืบค้น วันที่ 25 เมษายน 2560 จาก <http://www.kas.de/upload/Publikationen/Marriage-Family.pdf>

- Muntner, M. (2008). *Teacher-Student Interactions: The Key to Quality Classrooms*. The University of Virginia, Center for Advanced Study of Teaching and Learning (CASTL). สืบค้นวันที่ 24 เมษายน 2560 จาก <http://www.readingrockets.org/article>
- Noornajihan Jaafar Nurul Asiah Fasehah, Muhamad, Norzulaili, Mohd Ghazali, Robiatul Adawiyah, Mohd Amat, Norakyairee, Mohd Raus, Syed Najihuddin, and Syed Hassan. (2012). The importance of self-efficacy: A need for Islamic teachers as Murabbi, *International Conference On Education & Educational Psychology*, สืบค้นวันที่ 26 เมษายน 2560 จาก <http://ddms.usim.edu.my/handle>
- Owusu A. M. & Larson A. G. (2014). Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance: A Study of Students of Koforidua Polytechnic. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. United States of America. สืบค้นวันที่ 26 เมษายน 2560 จาก <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/>
- Pyramid of Learning. สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://learningexplored.wordpress.com>
- Rose, S., Spinks, N., & Canhoto, A. I. (2015). Tests for the assumption that a variable is normally distributed. *Management Research: Applying the Principles* สืบค้นวันที่ 10 เมษายน 2559 จาก <http://documents.routledge-interactive.s3.amazonaws.com/>
- Sayyid Abul A'la Maududi. (1972). *Thafheemul Quran*. สืบค้นวันที่ 10 เมษายน 2560 จาก <http://thafheem.net/>
- Shale, S. & Keith, T. (2001) Oxford Learning Institute) สืบค้นวันที่ 5 มีนาคม 2558 จาก <http://www.learning.ox.ac.uk>
- Yūsuf al-Qaradāwī. (1999). *Special speech to young Thai Muslims*. Bangkok: Muslim Youth Association of Thailand. สืบค้นวันที่ 5 มีนาคม 2559 จาก <http://www.ikhwanweb.com>

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ 2261

ที่ มอ /751ว 401

วันที่ 4 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน

ด้วยนางสาวรุติยะห์ ทะ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเลาะ.แวอูเซ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเชิงเนื้อหา(Content Validity) ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ได้แนบตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเพื่อประกอบการพิจารณาไปด้วยแล้ว จำนวน ชุด 1

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทรง.)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำเนาเดียวกันเรียน

1. ดร.อับดุลฮาكيم เอ็งเปีย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทรง
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารูว์จัน สองเมือง
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และทีม

ที่ ศธ 0521.2.08/ว 335

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

4 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)	จำนวน 1 ชุด
	2. ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวรุติยะห์ หะ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอูเซ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้พิจารณาแล้วว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ได้แนบบแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและตัวอย่างแบบสอบถามการวิจัย ประกอบการพิจารณามาแล้ว จำนวน 1 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ที่ ศธ/0521.2.08 ว

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

15 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน

ด้วยนางสาวรุติยะห์ หะ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขณะนี้ ผู้วิจัยกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งท่านได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ให้ครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ 2261

ที่ มอ/751

วันที่ 15 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วยนางสาวรุติยะห์ หะ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุซัง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในบริบทสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ขณะนี้ ผู้วิจัยกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งท่านได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ให้ครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาอิสลามศึกษาในลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทรง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำแผนกวิชาครุศาสตร์อิสลาม
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและประกันคุณภาพ
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

3. อาจารย์ ดร. अबดุลฮากีม เเฮ็งปียา

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริการและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวัจน์ สองเมือง

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

5. รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหีม

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา
ปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษاپริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม หรือ Interactionism Model ผนวกกับแนวคิดการส่งเสริมใฝ่เรียนรู้ในมิติคำสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในบุคคลได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ได้แก่ สาเหตุทางด้านสถานการณ์ (Situational factors) สาเหตุทางด้านจิตใจของบุคคล (Psychological traits) และสาเหตุที่เป็นอิทธิพลร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของจิตใจและสถานการณ์ของผู้กระทำ (Psychological states) และได้เพิ่มการศึกษาอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมด้วย ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษาที่ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จึงต้องขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคำถามแต่ละข้อว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ โดยกำหนดให้คะแนนผลการพิจารณาความสอดคล้อง ดังนี้

- +1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตลอดจนการใช้ภาษาของข้อคำถามให้มีความกระชับ ชัดเจน และเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีความถูกต้องมากที่สุด ขออภัยล่วงหน้าต่อนักวิชาการที่ได้สละเวลาช่วยตรวจสอบด้วยสิ่งที่ดีงามยิ่งกว่า และขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวรุติยะห์ หะ
 นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 แบบวัดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **คะแนนผลการพิจารณา** ที่ท่านมีความเห็นเห็นว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	1	
<p>พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ คือ ลักษณะการแสดงออกของนักศึกษาที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความขยันหมั่นเพียรที่จะค้นหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทั้งภายในชั้นเรียน และการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายนอกที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งนักศึกษาที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จะมีพฤติกรรมชอบอ่าน ชอบฟัง ชอบการค้นคว้าหาความรู้ ชอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม</p>	1) เมื่อได้ยืนเพื่อนในห้องพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาที่อาจารย์สอน ข้าพเจ้าจะรีบไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยเสมอ				
	2) ข้าพเจ้ามักจะทำงานที่อาจารย์มอบหมายทันทีเมื่อมีเวลาว่าง				
	3) ข้าพเจ้าชอบใช้สารานุกรมและพจนานุกรมในการสืบค้นสิ่งที่สนใจ				
	4) ข้าพเจ้ามักสืบค้นในสิ่งที่สนใจ ศึกษาเรียนรู้จาก Google				
	5) เมื่อมีข้อสงสัยในเรื่องใด ข้าพเจ้ามักจะพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง				
	6) ข้าพเจ้าไม่ค่อยชอบเข้าห้องเรียน เพราะคิดว่าเนื้อหาที่อาจารย์สอนสามารถหาอ่านเองได้				
	7) ข้าพเจ้าไม่ค่อยมีเวลาค้นคว้าเนื้อหาที่อาจารย์สอนเพิ่มเติม เมื่อถึงคาบเรียนก็จะเข้าไปเรียนในห้องเรียนเลย				
	8) ข้าพเจ้ารู้สึกดีเมื่อเพื่อนๆ ในห้องเรียนมีการซักถามอาจารย์ ทำให้พวกเราได้รับความรู้ใหม่				

นิยามเชิงปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	1	
	9) ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อ อาจารย์มอบหมายงานที่ต้องไป สืบค้นด้วยตนเอง				
	10) ข้าพเจ้ากลัวที่จะซักถามอาจารย์ ทุกครั้งที่ไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน				
	11) ปกติข้าพเจ้าชอบที่จะหาคำตอบ เรื่องที่ไม่เข้าใจด้วยตนเอง ก่อนที่จะไปสอบถามจากอาจารย์				
	12) ข้าพเจ้ามักตั้งคำถามกับตนเอง เสมอว่า เองที่เรียนรู้อยู่นี้นำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงอย่างไร				
	13) ข้าพเจ้ามักมีวิธีคิดที่แตกต่างจาก เพื่อนคนอื่นๆ ในห้องเรียนเสมอ				
	14) ข้าพเจ้าไม่ค่อยชอบการลองผิด ลองถูกในเรื่องการเรียน แต่ชอบ ให้อาจารย์เฉลยวิธีทำไปเลย				
	15) ข้าพเจ้ามักหาวิธีการนำเสนอ หน้าชั้นเรียนรูปแบบใหม่ๆ ที่ ดึงดูดความสนใจของเพื่อนๆ และไม่ซ้ำใคร				
	16) ข้าพเจ้าไม่มั่นใจที่จะแสดงความ คิดเห็นที่แตกต่างจากเพื่อน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เรียน				
	17) ข้าพเจ้าจะไม่แสดงความเห็น โต้แย้งกับเพื่อนในกลุ่ม ถึงแม้ว่า จะไม่เห็นด้วยก็ตาม				
	18) ข้าพเจ้ารู้สึกว่านอกห้องเรียนยัง				

นิยามเชิงปฏิบัติการ	รายการข้อความ	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	1	
	มีความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจศึกษา เยอะแยะมากมาย				
	19) ข้าพเจ้าชอบที่จะศึกษาเรียนรู้ในเรื่องที่ทำให้ทลายความสามารถของตนเอง				
	20) ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกเมื่อนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน				
	21) การเรียนรู้ที่ถูกบังคับให้อยู่ใน กรอบ กติกามากเกินไป ข้าพเจ้า รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าอึดอัดและ น่าเบื่อมาก				
	22) ข้าพเจ้าชอบที่จะนำแนวทางการ เรียนรู้ของคนอื่น มาดัดแปลง เป็นแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง				
	23) โดยปกติแล้วข้าพเจ้าชอบทำ แบบทดสอบที่เป็นอัตนัย มากกว่า เพราะได้ใช้ความคิด ตนเองอย่างเต็มที่				
	24) ข้าพเจ้าชอบที่จะศึกษาล่วงหน้า ก่อนที่จะเข้าไปเรียนในห้องเรียน				
	25) เวลาที่ข้าพเจ้าขาดเรียน ข้าพเจ้า จะรีบไปถามเพื่อนเกี่ยวกับ เนื้อหาที่อาจารย์สอน แล้วจะไป ศึกษาเนื้อหานั้นด้วยตนเอง				
	26) ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรอ่านหนังสือ ไกล่วันสอบเลย เพราะการอ่าน				

นิยามเชิงปฏิบัติการ	รายการข้อความ	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	1	
	หนังสือล่วงหน้าก่อนสอบหลายวันทำให้ลืมเนื้อหาที่อ่าน				
	27) ข้าพเจ้าชอบเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ				
	28) ข้าพเจ้ามักจะลอกงานเพื่อนที่เสร็จก่อน เพราะคิดว่าไม่ได้เป็นเรื่องเสียหายอะไร				
	29) เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าจะไปห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือหาความรู้เพิ่มเติมทุกครั้ง				
	30) ข้าพเจ้ามักใช้เวลาช่วงปิดเทอมไปกับการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อผ่อนคลายมากกว่าที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องเรียน				
	31) ข้าพเจ้าไม่ต้องรอให้อาจารย์อธิบายเนื้อหา แต่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม				
	32) ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ มากกว่าการเรียนในห้องเรียนแคบๆ				
	33) การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเรื่องที่เสียเวลา				
	34) ข้าพเจ้ามักจะติดตามและศึกษาการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ				
	35) เมื่อพบข้อความหรือเกร็ดความรู้				

นิยามเชิงปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	1	
	ที่น่าสนใจ ข้าพเจ้าจะจดบันทึกไว้เสมอ				
	36) ข้าพเจ้าคิดว่าโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การกระตือรือร้นเพื่อเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมาก				

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม

สถานการณ์แวดล้อม (Situational factors) คือ สถานการณ์รอบตัวผู้เรียนที่สามารถเอื้ออำนวยหรือขัดขวางพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการพิจารณาจากสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่อยู่ภายนอกตัวผู้เรียน ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศทางการเรียนในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **คะแนนผลการพิจารณา** ที่ท่านมีความเห็นว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
1.การสนับสนุนทางสังคม คือ การที่ผู้เรียนได้รับแรงสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จากสังคม ได้แก่ ครอบครัวและคนรอบข้างที่คอยให้การส่งเสริมและช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร หรือแม้กระทั่ง	1) ครอบครัวข้าพเจ้าคอยให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้าในเรื่องการแสวงหาความรู้				
	2) สมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้ามักจะรับฟังปัญหาทางการเรียนของข้าพเจ้า และให้คำปรึกษาที่ดีแก่ข้าพเจ้าได้				
	3) พ่อแม่ของข้าพเจ้ามักจะตำหนิ เมื่อ				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
<p>การสนับสนุนทางด้าน จิตใจจาก จนเป็นผล ผลักดันให้ผู้เรียน แสดงออกทางพฤติกรรม สนใจการเรียนรู้ โดยอาจ เป็นผลจากการอบรมบ่ม เพาะทางพฤติกรรมที่ ต้องใช้ระยะเวลาในการ การเสริมสร้างให้เกิด ขึ้นกับผู้เรียน</p>	ข้าพเจ้าล้มเหลวในด้านการเรียน				
	4) ข้าพเจ้าได้รับกำลังใจจากคนใน ครอบครัวในการพยายามตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียนให้ประสบผลสำเร็จ				
	5) สมาชิกครอบครัวเป็นแบบอย่าง สำคัญแก่ข้าพเจ้าในด้านการใฝ่ เรียนใฝ่รู้				
	6) ข้าพเจ้าคิดว่า ความสำเร็จใน การศึกษาเล่าเรียนของข้าพเจ้าส่วน หนึ่งมาจากครอบครัวของข้าพเจ้า				
	7) ข้าพเจ้าไม่ค่อยได้มีเวลาพูดคุย ปัญหาการเรียนกับครอบครัว				
	8) เมื่อเจอปัญหาอุปสรรคในการ เรียนรู้ เพื่อนเป็นคนสำคัญที่ สามารถให้คำปรึกษาที่ดีได้				
	9) ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจจาก เพื่อนๆ ในการพยายามตั้งใจศึกษา เล่าเรียนให้ดีที่สุด				
	10) เมื่อพบกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียน หรือการศึกษาหา ความรู้ ข้าพเจ้าไม่สามารถ ปรึกษาหารือกับอาจารย์ได้				
	11) อาจารย์มักจะไม่เข้าใจปัญหาที่ ข้าพเจ้าประสบในการค้นคว้าหา ความรู้				
	12) อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ทำให้ ข้าพเจ้าสนใจอยากเรียนรู้ให้มาก ยิ่งขึ้น				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	13) อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ข้าพเจ้าในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมาย				
	14) คนในครอบครัวของข้าพเจ้าไม่คอยให้การสนับสนุนด้านปัจจัยในการศึกษาเล่าเรียนแก่ข้าพเจ้า				
	15) ครอบครัวข้าพเจ้ามักพูดถึงความสำคัญของการเล่าเรียนให้ฟังอยู่เสมอ				
	16) เพื่อนมักไม่คอยให้ความสนใจเมื่อข้าพเจ้าปรึกษาหารือปัญหาในการเรียน				
	17) ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าอยากพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ				
2. บรรยากาศทางการเรียน คือ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและในห้องเรียน ที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้แก่ บรรยากาศแห่งวิชาการ การมีแหล่งเรียนรู้บริการวิชาการแก่ผู้เรียนที่หลากหลายสภาพทางกายภาพของห้องเรียนที่มีความ	18) ภายในห้องเรียนข้าพเจ้ามีแสงสว่างเพียงพอแก่การมองเห็น				
	19) มหาวิทยาลัยข้าพเจ้ามีการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการบ่อยๆ				
	20) ห้องเรียนของข้าพเจ้าไม่ค่อมมีสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนที่ทันสมัย				
	21) ห้องเรียนข้าพเจ้ามีจำนวนผู้เรียนมากเกินไป ทำให้รู้สึกวุ่นวายในห้องเรียน				
	22) อากาศในห้องเรียนร้อนอบอ้าว ทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนเลย				
	23) ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมี				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
เหมาะสม และมี องค์ประกอบของปัจจัย ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อม	หนังสือที่หลากหลาย และพร้อม ให้บริการนักศึกษา				
	24) บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีการจัด นิทรรศการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ คอย ผลัดเปลี่ยนอยู่ประจำ				
	25) เพื่อนๆ ของข้าพเจ้าไม่ค่อยสนใจ นิทรรศการให้ความรู้ต่างๆ ที่ มหาวิทยาลัยจัด				
	26) มหาวิทยาลัยข้าพเจ้ามีจุดบริการ อินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วกระจายทั่ว บริเวณมหาวิทยาลัย ทำให้ การศึกษาหาข้อมูลสะดวกทันใจดี				
	27) ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมการ ประชุมสัมมนาที่ทางมหาวิทยาลัย และคณะจัดอยู่เสมอ				
	28) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเข้าร่วมงานเชิง วิชาการบ่อยๆ เป็นประโยชน์ต่อ การพัฒนาการเรียนของตนเองมาก				
	29) เพื่อนๆ ของข้าพเจ้ามักชวน ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานเชิงวิชาการที่ ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ				
	3.การจัดการเรียนการ สอน ลักษณะการสอนที่เน้นให้ ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับ การเรียนการสอนให้มาก ที่สุด รูปแบบการสอนจะ เน้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น	30) การสอนในห้องเรียนโดยส่วนใหญ่ เป็นการบรรยายโดยอาจารย์เป็นหลัก			
31) อาจารย์มักจะให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ย่อยและช่วยกันคิดแก้ปัญหาที่ กำหนดให้ภายในกลุ่ม					
32) ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่าการเรียนในห้อง					

นียมปฏิบัติกร	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
ในการเรียนรู้ (Active Learning) กระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจใน การเรียนรู้ ออกแบบการ จัดการเรียนการสอนที่ สามารถพัฒนาทักษะการ คิดของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย ผ่านลักษณะกิจกรรมที่ทำให้ ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิด เห็น และกล้าคิดในเชิง สร้างสรรค์ เป็นต้น โดย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพื้นฐาน ความรู้และความสนใจ ของผู้เรียนประกอบ	ไม่ได้ทำให้ข้าพเจ้าพัฒนาความคิด เลย				
	33) อาจารย์มักจะสอนเนื้อหายากๆ ก่อนเสมอ				
	34) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อย่างอิสระ				
	35) อาจารย์สอนโดยใช้สื่อประกอบ หลากหลาย ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการ เรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุก				
	36) ข้าพเจ้ามักรู้สึกว่ายากกลับไป สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากที่อาจารย์ ได้สอนในห้องเรียนเสมอ				
	37) ในคาบเรียนข้าพเจ้ามักรู้สึกเฉื่อย ชา และง่วงนอนตลอดเวลา				
	38) หลังจากสอนเสร็จในแต่ละเรื่อง อาจารย์จะให้นักศึกษาช่วยกัน สรุปบทเรียนที่ได้รับ				
	39) ข้าพเจ้ามีโอกาสได้แสดงความคิด เห็นในห้องเรียนอย่างเต็มที่				
	40) ข้าพเจ้าได้ใช้ทักษะการคิด สร้างสรรค์ในการนำเสนอหน้าชั้น เรียนอยู่เสมอ				
	41) อาจารย์มักจะสอนโดยผ่านการทำ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลัง ศึกษา				
	42) อาจารย์มักจะนำเรื่องราวที่ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	มาให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน				
	43) อาจารย์จะช่วยให้ นักศึกษาได้เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนอย่างเป็นระบบผ่านการสรุปทเรียน				
4.การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับผู้เรียนที่เสริมสร้างการเรียนรู้และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่การสอนอย่างดี	44) อาจารย์มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ ทำให้การเรียนไม่น่าเบื่อเลย				
	45) อาจารย์เตรียมการสอนมาอย่างดีเสมอ				
	46) อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นไปด้วย				
	47) อาจารย์จะเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และเสนอความคิดเห็นอยู่เสมอ				
	48) เมื่อติดขัดในเรื่องที่นักศึกษา กำลังอภิปราย อาจารย์ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่พวกเราได้ดี				
	49) อาจารย์เข้าสอนตามตารางเวลาเรียนที่ถูกกำหนดไว้อย่างตรงเวลาเสมอ				
	50) เมื่อข้าพเจ้าประสบปัญหาในการเรียน อาจารย์มักจะเฉยๆ ไม่ค่อยได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์				
	51) อาจารย์ไม่ค่อยมีเวลาให้นักศึกษาได้เข้าพบ เพื่อปรึกษาปัญหาด้านการเรียน				

นียมปฏิบัติกร	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	52) อาจารย์มักจะสอดแทรกคำสอน ศาสนาเพื่อให้กำลังใจ เวลาให้ คำปรึกษาแก่นักศึกษา				
	53) เมื่อติดขัดในการค้นคว้าหาข้อมูล อาจารย์จะช่วยให้ทางออกแก่ นักศึกษาได้ดีเสมอ				
	54) อาจารย์จะติดตามงานที่ได้ มอบหมายอยู่เสมอ ทำให้ข้าพเจ้า ต้องกระตือรือร้นไปด้วย				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน

คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน (Psychological Traits) เป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ภายในจิตใจของผู้เรียน อันเกิดจากการอบรมขัดเกลาของครอบครัวและสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ประกอบด้วย การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้/แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมีนิสัยรักการอ่าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **คะแนนผลการพิจารณา** ที่ท่านมีความเห็นว่าสอดคล้อง กับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนียมเชิงปฏิบัติกรหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นียมปฏิบัติกร	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
1) การมีลักษณะมุ่งอนาคต ลักษณะของผู้เรียนที่ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะ เกิดขึ้นกับตนในระยะไกล และให้ความสำคัญกับ ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับ	1) ข้าพเจ้าทำงานที่อาจารย์ มอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด ไว้ทุกครั้ง				
	2) เมื่อข้าพเจ้าอยากได้สิ่งใดที่ ต้องรอคอย ข้าพเจ้าจะอดทนและ รอได้เสมอ				

นียมปฏิบัติกร	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
<p>ตนในอนาคตจนทำให้สามารถควบคุมตนเองจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ครอบคลุมถึงความสามารถในการอดทน เพื่อรอคอยความสำเร็จในอนาคต ผู้เรียนจะมีเป้าหมายอยู่ในใจทำให้สามารถพากเพียรเพื่ออนาคตได้</p>	3) ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าว “ข้าๆ ได้พำร่ำเล่มงาม” เพราะคนยุคสมัยปัจจุบันมักใจร้อน				
	4) ข้าพเจ้าตั้งใจศึกษาเล่าเรียนก็เพื่อจะได้มีอาชีพการงานที่ดีในอนาคต				
	5) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบ				
	6) เมื่อข้าพเจ้าทำงานใดไม่สำเร็จตามเวลา ข้าพเจ้ามักจะหงุดหงิด จนต้องยุติทำงานนั้น				
	7) ข้าพเจ้าไม่ชอบการทำงานที่ต้องรอคอยความสำเร็จนานเกินไป				
	8) ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อเรามีโอกาสเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ต้องพยายามตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่เพื่ออนาคต				
	9) ข้าพเจ้ามีความอดทนและมุ่งมั่นในการเตรียมตัวสอบ				
	10) ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองไม่ใช่คนเรียนเก่ง จึงพยายามตั้งใจเรียนให้มากที่สุด				
	11) ข้าพเจ้าจะไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ที่ส่งผลเสียต่ออนาคตตนเอง				
	12) ในวันว่างข้าพเจ้ามักจะชอบไปเที่ยวกับเพื่อนก่อน ส่วนงานที่				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	อาจารย์มอบหมายค้อย่ากั้น				
	13) ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อที่ในอนาคตจะได้เป็นที่พึงของครอบครัว				
	14) ข้าพเจ้าตั้งใจเป้าหมายไว้ว่าต้องเรียนจบภายในระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด				
2.การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้/ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะของนักศึกษาที่มีความปรารถนาจะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จจึงมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนรู้ โดยมีแรงขับเคลื่อนสนใจใฝ่เรียนรู้มาจากภายในตนเอง ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาอุปสรรคที่ต้องเผชิญ และมีความมุ่งมั่นสูงเพื่อจะนำพาตนไปสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งใจไว้	15) สิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการศึกษา คือ การได้เกรดเฉลี่ยดี ๆ				
	16) ในวันหยุดข้าพเจ้าจะไม่เที่ยวเตร่กับเพื่อนๆ แต่จะตั้งใจอ่านหนังสือเรียน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจ				
	17) ข้าพเจ้าชอบวางแผนการเรียนล่วงหน้าอยู่เสมอ				
	18) ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเรียนไม่เก่ง จึงพยายามตั้งใจเรียนและทำงานส่งอาจารย์ให้ครบ				
	19) ข้าพเจ้ามีความพยายามและอดทนอ่านหนังสือในการเตรียมตัวสอบเพื่อให้ได้คะแนนดี				
	20) หากสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ข้าพเจ้าจะพยายามหาคำตอบให้ได้ถึงแม้ว่าจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างมากก็ตาม				
	21) ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าเมื่อเรามีโอกาสเรียนแล้ว ต้องพยายามอย่างเต็มที่				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	22) ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนหนักเป็น สิ่งที่ดี จะทำให้มีอนาคตที่ดีด้วย				
	23) ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”				
	24) ข้าพเจ้าจะฝ่าฟันปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการเรียน เพื่อ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้				
	25) ข้าพเจ้าชอบคนควหาความรู้ เพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนาการเรียนของตนเอง				
	26) ข้าพเจ้าจะคอยประเมินผลการ เรียนแต่ละวิชาอยู่เสมอเพื่อหา ข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข				
	27) ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้จากสิ่ง รอบตัว				
	28) เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าชอบที่จะ สืบค้นข้อมูลที่สนใจเรียนรู้ด้วย ตนเองเสมอ				
	29) ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นเมื่อถึง คาบเรียนในแต่ละวิชา				
	30) เมื่อเกิดอาการง่วงนอนขณะ อ่านหนังสือสอบข้าพเจ้าจะหาวิธี แก้ไข เพื่อให้อ่านหนังสือต่อได้				
3.การมีนิสัยรักการอ่าน การที่ผู้เรียนแสดงออกถึง ความสนใจในการแสวงหา ความรู้ต่างๆ ด้วยการอ่าน	31) ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือทั่วไป มากกว่าหนังสือเรียน				
	32) หลังจากการอ่านหนังสือแล้ว ข้าพเจ้าจะเขียนสรุปประเด็น				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
โดยมีความสุขที่ได้อ่านและ มีการปฏิบัติเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม การสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยการ อ่าน การอ่านอย่าง สม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดี ต่อการอ่าน	หรือจดบันทึกเกี่ยวกับหนังสือที่ อ่าน				
	33) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือที่ชอบซ้ำ ๆ หลายครั้ง				
	34) ข้าพเจ้าชอบแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับ หนังสือที่ได้อ่านกับเพื่อนเสมอ				
	35) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือเฉพาะ เวลาใกล้สอบเท่านั้น				
	36) การอ่านหนังสือในเวลาว่างช่วย ให้ข้าพเจ้าคลายเครียดได้อย่างดี				
	37) การอ่านหนังสือทำให้ข้าพเจ้าได้ พัฒนาความคิดของตนเอง				
	38) ฉันคิดว่าการอ่านหนังสือเล่ม หนาต้องใช้เวลามาก ซึ่งเป็นเรื่อง ที่เสียเวลามาก				
	39) ห้องสมุดคือ สถานที่อ่าน หนังสือที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด				
	40) ข้าพเจ้าชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ ส่งเสริมการอ่าน				
	41) ข้าพเจ้าคิดว่าอ่านหนังสือทำให้ เราไม่หล้าหลัง สามารถรู้เท่าทัน สิ่งที่เกิดขึ้นในโลก				
	42) ข้าพเจ้าจะเก็บออมเงินค่าขนม ส่วนหนึ่งสำหรับซื้อหนังสือเป็น ประจำทุกเดือน				
	43) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุก ประเภทที่รู้สึกสนใจ				
	44) เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน				

นियามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนนผล การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	ข้าพเจ้าจะไปค้นคว้าหาหนังสือ มาอ่านเพิ่มเติม				
	45) ข้าพเจ้าชอบติดตามอ่านข่าวจาก หนังสือพิมพ์ทุกวัน เพื่อติดตาม เหตุการณ์ความเป็นไปของสังคม				
	46) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุกคน ก่อนนอน				
	47) เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปไหน ข้าพเจ้าจะนำหนังสือติดตัวไป อ่านด้วย				

ตอนที่ 4 แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์

จิตลักษณะตามสถานการณ์ (Psychological states) คือ ลักษณะทางจิตใจภายในของบุคคลที่เป็นผลมาจากการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะเดิมภายในตนเองกับสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในตนจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **คะแนนผลการพิจารณา** ที่ท่านมีความเห็นว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นियามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
1.การรับรู้ความสามารถ ตนเอง ความเชื่อมั่นของนักศึกษาที่มี ต่อตนเอง ว่าตนมี	1) ในคาบเรียนข้าพเจ้าชอบที่จะ เลือกที่นั่งแถวหน้า เพื่อจะได้ ซักถามอาจารย์ง่าย				
	2) ข้าพเจ้าคิดว่าศักยภาพของตนเอง				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
<p>ความสามารถในการใฝ่รู้เรียนเหมือนเช่นบุคคลอื่นๆ โดยอาจรับรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง การได้รับคำชมเชย การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น ซึ่งเมื่อนักศึกษารับรู้ว่าตนเองมีความสามารถก็จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาตนเองสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้ต่อไปได้</p>	ในการเรียนไม่ได้น้อยไปกว่าเพื่อนๆ				
	3) ข้าพเจ้านั้นใจว่า เมื่อได้รับมอบหมายจากอาจารย์ให้ศึกษาในเนื้อหาใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง				
	4) ข้าพเจ้ามักจะมีแนวคิดทำสิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ				
	5) ข้าพเจ้าชอบงานที่มีความท้าทาย เพราะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่				
	6) ข้าพเจ้านั้นใจว่า จะสามารถทำตามแผนการเรียนได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้				
	7) เมื่อมีปัญหาอุปสรรคในการเรียน ข้าพเจ้ามักรู้สึกท้อแท้				
	8) ถ้าอาจารย์ท่านใดที่ชอบซักถามผู้เรียนในคาบสอน ข้าพเจ้าจะไม่ชอบเลย				
	9) เมื่อข้าพเจ้าทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างประสบความสำเร็จ ก็ารู้สึกมีกำลังใจทำงานขึ้นไป				
	10) ข้าพเจ้ามักจะไม่กล้าคิดฝันในเรื่องที่ใหญ่โต เพราะรู้ว่าความสามารถตนเองมีไม่ถึง				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
	11) ข้าพเจ้าไม่กล้าเสี่ยงกับการทำงานที่มีความยุ่งยากเกินความสามารถของตนเอง				
	12) ข้าพเจ้ารู้สึกเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้รับฟังคำชมเชยจากอาจารย์				
	13) ข้าพเจ้าจะรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับเพื่อนๆ ได้				
	14) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคติที่ว่า “เป้าหมายมีไว้พุ่งชน”				
2.เจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้อะไรก็ตามที่นักศึกษาแสดงออกถึงความรู้สึกในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อการใฝ่เรียนรู้ เช่น มีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น หากนักศึกษามีความรู้สึกบวกก็จะรู้สึกเพลิดเพลินในการเรียนรู้ จนเกิดพฤติกรรมที่มีแนวโน้มสนับสนุนและส่งเสริมให้ตนเองและบุคคลอื่นมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ด้วย และนักศึกษาจะไม่จำกัดการเรียนรู้อยู่แค่เพียงในห้องเรียน นักศึกษาจะรู้สึกสนุกกับการได้แสวงหา	15) ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ในวิชาใดๆ ก็ล้วนมีประโยชน์ต่อเรา				
	16) ข้าพเจ้าเชื่อว่าการชอบหาความรู้จะช่วยพัฒนาตัวเราเอง				
	17) ข้าพเจ้าเชื่อว่าการอ่านมากจะทำให้เรารู้มากยิ่งขึ้น				
	18) ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ				
	19) ข้าพเจ้าคิดว่าทุกรายวิชาที่อาจารย์สอนนั้นล้วนมีความสำคัญต่อนักศึกษา				
	20) ข้าพเจ้าจะขยันเรียนเมื่อมีอารมณ์อยากเรียนเท่านั้น				
	21) ข้าพเจ้าเชื่อว่า เมื่อเรามีความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ อัลลอฮ์ ﷻ ก็จะทำให้เราได้				

นียมปฏิบัติกร	รายการข้อคำถาม	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
ความรู้ในสาขาวิชาที่แตกต่างไป	พบกับความรู้ที่ถูกต้อง				
	22) ในรายวิชาที่ข้าพเจ้าไม่ชอบ ข้าพเจ้าก็มักจะโดดเรียนเป็นประจำ				
	23) ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้จากสิ่ง ต่างๆ นอกห้องเรียนมากกว่า การเรียนในห้องแคบๆอย่าง เดียว				
	24) ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นที่ศึกษา เล่าเรียนอยู่ตลอดเวลา				
	25) แม้จะมีรายวิชาที่ข้าพเจ้าไม่ ค่อยชอบ แต่ข้าพเจ้าก็เข้าเรียน ทุกครั้ง				
	26) ในบางรายวิชา แม้อาจารย์จะ อธิบายไม่เข้าใจ แต่ข้าพเจ้าก็จะ พยายามสืบค้นข้อมูลเพื่อทำ ความเข้าใจด้วยตนเอง				
	27) ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนในรายวิชา ที่ชอบเท่านั้น				
	28) ข้าพเจ้ามักจะเลือกเข้าร่วม กิจกรรมที่ได้รับความรู้อยู่เสมอ				
3.ความเชื่ออำนาจในตน การที่มีความเชื่อว่าความ พยายามของตนในวันนี้ จะ เป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จ ในอนาคต ลักษณะของ ผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจใน	29) ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากเรา พากเพียรพยายามในการเรียน จะทำให้มีผลการเรียนที่ดี				
	30) ในบางครั้งอาจารย์ก็สอนได้ เข้าใจยาก ทำให้ข้าพเจ้าไม่ เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อความ	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
<p>ตนจึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมรอบตัว และจะพยายามปรับปรุงตนเอง และสภาพแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาไปตามลำดับ</p>	31) ข้าพเจ้ามีผลการเรียนดี ก็เนื่องจากสาขาที่ข้าพเจ้าเรียนนั้นง่าย				
	32) ข้าพเจ้าคิดว่าในรายวิชาที่ยาก ข้าพเจ้าก็จึงต้องเพิ่มความพยายามในการเรียนให้มากขึ้นตามด้วย				
	33) ข้าพเจ้าคิดว่าแม่ฐานะทางบ้านจะยากจนหรือร่ำรวย หากเรามีความตั้งใจและพยายามก็สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้				
	34) ข้าพเจ้าคิดว่า การลอกการบ้านเพื่อนส่งอาจารย์ เป็นเรื่องที่ไม่ได้ผิด เพราะใครๆก็ทำอย่างนั้นกัน				
	35) ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า การประสบความสำเร็จในการเรียนเป็นเรื่องของโชคชะตา				
	36) ข้าพเจ้าเชื่อ คนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาทุกคน ย่อมมาจากการใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียน				
	37) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคติที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”				
	38) ข้าพเจ้ามักรู้สึกหงุดหงิดเมื่อ				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		ผลการพิจารณา +1	0	-1	
	เพื่อนมาขอลอกการบ้านเพราะ รู้สึกว่าเขาไม่ได้ใช้ความพยายาม เลย				

ตอนที่ 5 แบบสอบถามอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **คะแนนผลการพิจารณา** ที่ท่านมีความเห็นว่า
สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดตามที่ได้กำหนดในนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		ผลการ พิจารณา +1	0	-1	
อิทธิพลจากคำสอนทาง ศาสนาอิสลามที่ส่งเสริม การเรียนรู้ การที่นักศึกษานำหลักคำ สอนจากศาสนาอิสลาม อันมีที่มาจากอัลกุรอาน และอัลชะดีซ มาเป็นแรง หนุนทางศรัทธาให้เกิด พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในตนเอง โดยครอบคลุมการแสวงหา องค์ความรู้ทั้งทางโลกและ ทางธรรม นักศึกษาจะเกิด แรงบันดาลใจในการพัฒนา ตนเองเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และ เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ให้	1) ข้าพเจ้าพร้อมที่จะนำคำสอน ศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วย ความเต็มใจ				
	2) การได้ศึกษาความหมายของ คัมภีร์อัลกุรอานทำให้ข้าพเจ้า รู้สึกกระตือรือร้นที่จะศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมยิ่งขึ้น				
	3) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่ามุสลิมจะ สามารถพัฒนาตนเองได้ด้วย การศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ				
	4) ข้าพเจ้าเชื่อว่า การศึกษาหา ความรู้ต้องเริ่มต้นด้วยการมีNEYT (ความตั้งใจ) ที่บริสุทธิ์ก่อนและ ต้องไม่โอ้อวดใคร				
	5) ข้าพเจ้าจะรู้สึกมีแรงบันดาลใจ มากขึ้น เมื่อได้ฟังอาจารย์พูดถึง				

นิยามปฏิบัติการ	รายการข้อคำถาม	คะแนน ผลการ พิจารณา			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
		+1	0	-1	
เกิดประโยชน์ต่อศาสนาและสังคม	ความสำคัญของการเรียนรู้				
	6) สาเหตุที่ข้าพเจ้ากระตือรือร้นในการเรียนรู้ เพราะอยากได้รับผลบุญจากการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา				
	7) ข้าพเจ้าชอบแนะนำเพื่อนๆ ให้มันศึกษาความรู้ศาสนา				
	8) แบบอย่างการเป็นนักเรียนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกมีแรงบันดาลใจในการศึกษาหาความรู้มากยิ่งขึ้น				
	9) ข้าพเจ้าคิดว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคสมัย ยิ่งทำให้มุสลิมต้องเฝ้าหาความรู้มากยิ่งขึ้น				
	10) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่ได้ทำให้ข้าพเจ้าเฝ้าเรียนรู้มากขึ้น				
	11) ข้าพเจ้าคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนมีบุคลิกภาพที่เฝ้าเรียนรู้				
	12) ข้าพเจ้ามีความหวังว่าจะศึกษาเรียนรู้เพื่อในอนาคตจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมมุสลิม				
	13) ข้าพเจ้าคิดว่ามุสลิมไม่จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้เรื่องทางโลกมากก็ได้				
	14) จากโครงการแรกของอัลกุรอานที่				

นียมปฏิบัติกร	รยกรขอคำถม	คะแนน ผลกร พจรณ			ขอเสนอแนะ (ถ่ม)
		+1	0	-1	
	เริ่มต้นด้วย “อกรเออ” ทำให ข้พเจ้ารู้สึกว่ กรอ่านเป็นสื่ สํคัญมก				
	15) ข้พเจ้รับรู้ถึงคุณค่าของกร เรียนมกขึ้นเมือได้ทรบค้สอน ศสนในเรื่งนี้				
	16) ข้พเจ้ม้กจะขอคูออ จกอัลลอฮฺ ﷻ เพื่อใหได้ม้ซึ่ง ควมรู้ที่ยังประโยชน์อยู่เสมอ				

Prince of Songkhro
Pattani Campus

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

วันที่...../...../.....

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง
ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี
หลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
1. พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้	ลักษณะการแสดงออกของนักศึกษาที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความขยันหมั่นเพียรที่จะค้นหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทั้งภายในชั้นเรียน และการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายนอกที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งนักศึกษาที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ จะมีพฤติกรรมชอบอ่าน ชอบฟัง ชอบการค้นคว้าหาความรู้ ชอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	36	19	0.60-1.00	0.248-0.635	.860
2. การสนับสนุนทางสังคม	การที่ผู้เรียนได้รับแรงสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้จากสังคม ได้แก่ ครอบครัวและคนรอบข้าง	17	11	0.60-1.00	.241-.703	.804

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
	ที่คอยให้การส่งเสริมและช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสาร หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนทางด้านจิตใจจาก จนเป็นผลผลักดันให้ผู้เรียนแสดงออกทางพฤติกรรมสนใจการเรียนรู้ โดยอาจเป็นผลจากการอบรมบ่มเพาะทางพฤติกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน					
3. บรรยากาศทางการเรียน	สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและในห้องเรียน ที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้แก่ บรรยากาศแห่งวิชาการ การมีแหล่งเรียนรู้บริการวิชาการแก่ผู้เรียนที่หลากหลาย สภาพทางกายภาพของห้องเรียนที่มีความเหมาะสม และมีองค์ประกอบของปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้พร้อม	11	8	0.60-1.00	.406 - .849	.862

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
4. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน	ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับผู้เรียนที่เสริมสร้างการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่การสอนอย่างดี	10	6	0.60-1.00	.406 - .767	.811
5. การมีลักษณะมุ่งอนาคต	ลักษณะของผู้เรียนที่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในระยะไกล และให้ความสำคัญกับความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคตจนทำให้สามารถควบคุมตนเองจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ครอบคลุมถึงความสามารถในการอดทนเพื่อรอคอยความสำเร็จใน	14	8	0.80-1.00	.543 - .788	.894

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
	อนาคต ผู้เรียนจะมีเป้าหมายอยู่ในใจทำให้สามารถพากเพียรเพื่ออนาคตได้					
6. การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	ลักษณะของนักศึกษาที่มีความปรารถนาจะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จ จึงมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนรู้ โดยมีแรงขับเคลื่อนสนใจใฝ่เรียนรู้มาจากภายในตนเอง ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาอุปสรรคที่ต้องเผชิญ และมีความมุ่งมั่นสูงเพื่อจะนำพาตนไปสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งใจไว้	15	12	0.60-1.00	.377 - .776	.878
7. การมีนิสัยรักการอ่าน	การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้ต่างๆ ด้วยการอ่าน โดยมีความสุขที่ได้อ่าน และมีการปฏิบัติเป็น	17	13	0.60-1.00	.323 - .744	.863

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
	ประจำอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุม การสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยการอ่าน การอ่านอย่างสม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน					
9.จิตลักษณะตามสถานการณ์	การที่นักศึกษามีเจตคติต่อการใฝ่เรียนรู้ แสดงออกถึงความรู้สึกในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อการใฝ่เรียนรู้ มีความเชื่อว่าความพยายามของตนในวันนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จในอนาคต และมีความเชื่อมั่นต่อตนเอง ว่าตนมีความสามารถ	40	23	0.60-1.00	.456 - .736	.827
10.อิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้	การที่นักศึกษานำหลักคำสอนจากศาสนาอิสลามอันมีที่มาจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษ มาเป็นแรงหนุนทางศรัทธาให้เกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในตนเอง โดยครอบคลุมการแสวงหาคำความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม คำสอนศาสนาทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนา	16	15	0.80-1.00	.307-.799	.887

ตัวแปร	นิยาม	จำนวนข้อในแบบสอบถาม		คุณภาพเครื่องมือ		
		เดิม	ใช้จริง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
	ตนเองเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ เพื่อตนจะได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ ศาสนาและสังคม					

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามฉบับหลังการปรับแก้ไข

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

--	--	--

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเริ่มต้นจากการสำรวจองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาโมเดลในลำดับต่อไป ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือนักศึกษาที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบทุกข้อ โดยขอความกรุณาให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง และขอรับรองว่าข้อมูลที่นักศึกษาตอบจะไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ โดยจะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้อ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากนักศึกษา ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขออ้อลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนด้วยการประทานความรู้ที่ยังประโยชน์และประทานความสำเร็จในด้านการเรียนแก่นักศึกษาทุกท่าน ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวรุดียะห์ หะ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ส่วนแรกนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

1. เพศ ชาย 2 หญิง

2. มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

3. ปัจจุบันกำลังศึกษาคณะ.....เอก.....

4. ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา

- ปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 ปีที่ 4

อื่นๆ .....

5. เกรดเฉลี่ยสะสม

- เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 เกรดเฉลี่ยสะสม 2.00-2.50 เกรดเฉลี่ยสะสม 2.51-3.00
 เกรดเฉลี่ยสะสม 3.01-3.50 เกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.50

6. บิดาจบการศึกษาระดับ

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

อื่นๆ .....

7. มารดาจบการศึกษาระดับ

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ

.....

8. รายได้ของบิดา

- น้อยกว่า 8,000 บาท/เดือน 8,000 – 15,000 บาท/เดือน
 มากกว่า 15,000 บาท/เดือน อื่นๆ .....

9. รายได้ของมารดา

- น้อยกว่า 8,000 บาท/เดือน   8,000 – 15,000 บาท/เดือน
 มากกว่า 15,000 บาท/เดือน   อื่นๆ .....

10. อาชีพของบิดา

- ข้าราชการ   ครู   ค้าขาย   ทำสวน
 นักธุรกิจ   รับจ้าง   อื่นๆ (ระบุ).....

11. อาชีพของมารดา

- ข้าราชการ   ครู   ค้าขาย   ทำสวน
 แม่บ้าน   รับจ้าง   อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการไม่เรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักศึกษามีความเห็นว่า *ตรงกับข้อมูลความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงข้อเดียว* โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกคำตอบดังนี้

- 6 หมายถึง ข้อความนั้นจริงที่สุด   3 หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างไม่จริง
5 หมายถึง ข้อความนั้นจริง   2 หมายถึง ข้อความนั้นไม่จริง
4 หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างจริง   1 หมายถึง ข้อความนั้นไม่จริงเลย

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้างจริง ④	ค่อนข้างไม่จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริงเลย ①
1) ข้าพเจ้ามักจะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมายทันทีเมื่อมีเวลาว่าง						
2) ข้าพเจ้ามักสืบค้นสิ่งที่สนใจศึกษาเรียนรู้จากเว็บไซต์ Google, YouTube และอื่นๆ						
3) เมื่อมีข้อสงสัยในเรื่องใด ข้าพเจ้ามักจะพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง						
4) ข้าพเจ้าไม่ค่อยชอบเข้าห้องเรียน เพราะคิดว่าเนื้อหาที่อาจารย์สอนสามารถหาอ่านเอง						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริง ที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้างไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
ได้						
5) ข้าพเจ้ากลัวที่จะซักถามอาจารย์ทุกครั้งที่ไม่ เข้าใจเนื้อหาบทเรียน						
6) ปกติข้าพเจ้าชอบที่จะหาคำตอบเรื่องที่ไม่ เข้าใจด้วยตนเอง ก่อนที่จะไปสอบถามจาก อาจารย์						
7) ข้าพเจ้ามักตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า สิ่ง ที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษาค้นคว้าอยู่นี้นำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงอย่างไร						
8) ข้าพเจ้ามักมีวิธีคิดที่แตกต่างจากเพื่อนคน อื่นๆ ในห้องเรียน						
9) ข้าพเจ้ามักหาวิธีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน รูปแบบใหม่ๆ ที่ดึงดูดความสนใจของเพื่อนๆ และไม่ซ้ำใคร						
10) ข้าพเจ้าชอบที่จะศึกษาเรียนรู้ในเรื่องที่ทำ ทายความสามารถของตนเอง						
11) ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกเมื่อได้นำสิ่งที่เรียนรู้มา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน						
12) เวลาที่ข้าพเจ้าขาดเรียน ข้าพเจ้าจะรีบไป ถามเพื่อนเกี่ยวกับเนื้อหาที่อาจารย์สอน แล้ว จะกลับไปศึกษาด้วยตนเอง						
13) ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรอ่านหนังสือใกล้วันสอบ เลย เพราะการอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนสอบ หลายวันทำให้ลืมเนื้อหาที่อ่าน						
14) การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นเรื่องที่เสียเวลา						
15) ข้าพเจ้าคิดว่าโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว ทำให้เราจำเป็นต้องกระตือรือร้นในการ						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริง ที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้างไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
เรียนรู้						

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสถานการณ์แวดล้อม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านพิจารณาแล้วว่า **ตรงกับระดับความเป็นจริงของ**
นักศึกษามากที่สุดเพียงข้อเดียว

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้างไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
16) ครอบครัวข้าพเจ้าคอยให้คำแนะนำแก่ ข้าพเจ้าในเรื่องการแสวงหาความรู้						
17) สมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้ามักจะรับฟัง ปัญหาทางการเรียนของข้าพเจ้า และให้ คำปรึกษาที่ดีแก่ข้าพเจ้าได้						
18) พ่อแม่ของข้าพเจ้ามักจะตำหนิ เมื่อข้าพเจ้า ล้มเหลวในด้านการเรียน						
19) ข้าพเจ้าได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัว ให้ มุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อความสำเร็จ						
20) สมาชิกครอบครัวเป็นแบบอย่างสำคัญแก่ ข้าพเจ้าในด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้						
21) ข้าพเจ้าคิดว่า ความสำเร็จในการศึกษาเล่า เรียนของข้าพเจ้าส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุน ของครอบครัว						
22) ข้าพเจ้าไม่ค่อยได้มีเวลาพูดคุย ปัญหาการ เรียนกับครอบครัว						
23) เมื่อเจอปัญหาอุปสรรคในการเรียน เพื่อนๆ						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
ข้าพเจ้าก็ไม่สามารถให้คำปรึกษาที่ดีได้						
24) อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ข้าพเจ้าในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมาย						
25) คนในครอบครัวของข้าพเจ้าไม่ค่อยให้การสนับสนุนด้านปัจจัยในการศึกษาเล่าเรียนแก่ข้าพเจ้า						
26) ครอบครัวข้าพเจ้ามักพูดถึงความสำคัญของการเล่าเรียนให้ฟังอยู่เสมอ						
27) ห้องเรียนของข้าพเจ้าไม่ค่อยมีสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนที่ทันสมัย						
28) ห้องเรียนข้าพเจ้ามีจำนวนผู้เรียนมากเกินไป ทำให้รู้สึกวุ่นวายในห้องเรียนคับแคบและแออัด						
29) อากาศในห้องเรียนร้อนอบอ้าว ทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนเลย						
30) ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมีหนังสือที่หลากหลาย และพร้อมให้บริการนักศึกษา						
31) บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีการจัดนิทรรศการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ คอยผลัดเปลี่ยนอยู่ประจำ						
32) เพื่อนๆ ของข้าพเจ้าไม่ค่อยสนใจนิทรรศการให้ความรู้ต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัด						
33) มหาวิทยาลัยข้าพเจ้ามีจุดบริการอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วกระจายทั่วบริเวณมหาวิทยาลัย ทำให้การศึกษาหาข้อมูลสะดวกทันใจดี						
34) เพื่อนๆ ของข้าพเจ้ามักชวนข้าพเจ้าเข้าร่วมงานเชิงวิชาการที่ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
อยู่เสมอ						
35) อาจารย์มักจะให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มย่อยและ ช่วยกันคิดแก้ปัญหาที่กำหนดให้ภายในกลุ่ม						
36) ข้าพเจ้ารู้สึกได้ว่าการเรียนในห้อง ไม่ได้ทำให้ ข้าพเจ้าพัฒนาความคิดเลย						
37) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ						
38) อาจารย์สอนโดยใช้สื่อประกอบหลากหลาย ทำ ให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุก						
39) ในคาบเรียนข้าพเจ้ามักรู้สึกเฉื่อยชา และง่วง นอนตลอดเวลา						
40) หลังจากสอนเสร็จในแต่ละเรื่อง อาจารย์จะให้ นักศึกษาช่วยกันสรุปบทเรียนที่ได้รับ						
41) อาจารย์มักจะสอนโดยผ่านการทำกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา						
42) อาจารย์จะช่วยให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงเนื้อหา ที่เรียนอย่างเป็นระบบผ่านการสรุปบทเรียน						
43) อาจารย์มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ ทำให้การ เรียนไม่น่าเบื่อเลย						
44) อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน ทำให้ ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นไปด้วย						
45) อาจารย์จะเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และ แลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ						
46) เมื่อติดขัดในเรื่องที่นักศึกษากำลังอภิปราย อาจารย์จะช่วยอำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้แก่พวกเรา						
47) อาจารย์ไม่ค่อยมีเวลาให้นักศึกษาได้เข้าพบ						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
เพื่อปรึกษาปัญหาด้านการเรียน						
48) อาจารย์จะติดตามงานที่ได้มอบหมายอยู่เสมอ ทำให้ข้าพเจ้าต้องกระตือรือร้นไปด้วย						

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านพิจารณาแล้วว่า **ตรงกับระดับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงข้อเดียว**

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
49) ข้าพเจ้าตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ก็เพื่อจะได้มีอาชีพการงานที่มั่นคงในอนาคต						
50) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบ						
51) เมื่อข้าพเจ้าทำงานใดไม่สำเร็จตามเวลา ข้าพเจ้ามักจะหงุดหงิดและเลิกทำงานนั้นทันที						
52) ข้าพเจ้าไม่ชอบการทำงานที่ต้องรอคอยความสำเร็จนานเกินไป						
53) ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อเรามีโอกาสเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ต้องพยายามตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่						
54) ข้าพเจ้ามีความอดทนและมุ่งมั่นในการเตรียมตัวสอบ						
55) ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองไม่ใช่คนเรียนเก่ง จึงพยายามตั้งใจเรียนให้มากที่สุด						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
56) ข้าพเจ้าจะไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ที่ส่งผลเสียต่ออนาคตตนเอง						
57) ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพื่อจะได้เป็นที่พึงของครอบครัวในอนาคต						
58) ข้าพเจ้าตั้งใจเป้าหมายไว้ว่าต้องเรียนจบก่อนระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด						
59) ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการเรียนคือ การได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น						
60) ข้าพเจ้าชอบวางแผนการเรียนล่วงหน้าอยู่เสมอ						
61) ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเรียนไม่เก่ง จึงพยายามตั้งใจเรียนและทำงานส่งอาจารย์ให้ครบ						
62) ข้าพเจ้ามีความพยายามและอดทนอ่านหนังสือในการเตรียมตัวสอบเพื่อให้ได้คะแนนดี						
63) ข้าพเจ้าจะพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าจะต้องทุ่มเทความพยายามอย่างมากก็ตาม						
64) ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าเมื่อเรามีโอกาสเรียนแล้วต้องพยายามอย่างเต็มที่						
65) ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”						
66) ข้าพเจ้าจะฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการเรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้						
67) ข้าพเจ้าจะคอยประเมินผลการเรียนแต่ละวิชาอยู่เสมอเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข						
68) ข้าพเจ้าชอบที่จะเรียนรู้จากทุกคนรอบข้าง						

รายการข้อความ	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
69) ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นเมื่อถึงคาบเรียนในแต่ละวิชา						
70) เมื่อเกิดอาการง่วงนอนขณะอ่านหนังสือข้าพเจ้าจะหาวิธีแก้ไขเพื่อให้อ่านหนังสือต่อได้						
71) หลังจากอ่านหนังสือแล้วข้าพเจ้าจะเขียนสรุปประเด็นหรือจดบันทึกเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน						
72) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือที่ชอบซ้ำ ๆ หลายครั้ง						
73) ข้าพเจ้าชอบแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านกับเพื่อนเสมอ						
74) การอ่านหนังสือในเวลาว่างช่วยให้ข้าพเจ้าคลายเครียดได้อย่างดี						
75) การอ่านหนังสือทำให้ข้าพเจ้าได้พัฒนาความคิดของตนเอง						
76) ข้าพเจ้าชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน						
77) ข้าพเจ้าคิดว่าอ่านหนังสือทำให้เราไม่ล้าหลังสามารถรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก						
78) ข้าพเจ้าจะเก็บออมเงินค่าขนมส่วนหนึ่งสำหรับซื้อหนังสือเป็นประจำทุกเดือน						
79) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุกประเภทที่รู้สึกชอบและสนใจ						
80) เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน ข้าพเจ้าจะไปค้นคว้าหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติม						
81) ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือทุกคืนก่อนนอน						
82) เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปไหนข้าพเจ้าจะนำหนังสือติดตัวไปอ่านด้วย						

ตอนที่ 5 แบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านพิจารณาแล้วว่า *ตรงกับระดับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงข้อเดียว*

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้างจริง ④	ค่อนข้างไม่จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริงเลย ①
83) ข้าพเจ้าคิดว่าศักยภาพของตนเองในการเรียนไม่ได้น้อยไปกว่าเพื่อนๆ						
84) ข้าพเจ้ามั่นใจว่า เมื่อได้รับมอบหมายจากอาจารย์ให้ศึกษาในเนื้อหาใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง						
85) ข้าพเจ้ามักจะมีแนวคิดทำสิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ						
86) ข้าพเจ้าชอบงานที่มีความท้าทาย เพราะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่						
87) ข้าพเจ้ามั่นใจว่า จะสามารถทำตามแผนการเรียนได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้						
88) เมื่อมีปัญหาอุปสรรคในการเรียน ข้าพเจ้ามักรู้สึกท้อแท้						
89) เมื่อข้าพเจ้าทำงานที่อาจารย์มอบหมายได้อย่างประสบความสำเร็จ ก็ารู้สึกมีกำลังใจทำงานขึ้นต่อไป						
90) ข้าพเจ้ามักจะไม่กล้าคิดฝันในเรื่องที่ใหญ่โต เพราะรู้ว่าความสามารถตนเองมีไม่ถึง						
91) ข้าพเจ้าไม่กล้าเสี่ยงกับการทำงานที่มีความยุ่งยากเกินความสามารถของตนเอง						
92) ข้าพเจ้ารู้สึกเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้รับฟังคำชมเชยจากอาจารย์						
93) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคติที่ว่า “เป้าหมายมีไว้พุ่งชน”						

รายการข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
94) ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ในวิชาใดๆ ก็ล้วนมีประโยชน์ต่อเรา						
95) ข้าพเจ้าเชื่อว่าการชอบหาความรู้จะช่วยพัฒนาตัวเราเอง						
96) ข้าพเจ้าจะขยันเรียนเมื่อมีอารมณ์อยากเรียนเท่านั้น						
97) ข้าพเจ้าเชื่อว่า เมื่อเรามีความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ อัลลอฮ์ ⑤ ก็จะให้เราได้พบกับความรู้ที่ถูกต้อง						
98) ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนในรายวิชาที่ชอบเท่านั้น						
99) ข้าพเจ้ามักจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้รับความรู้อยู่เสมอ						
100) ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากเราพักเพียรพยายามในการเรียน จะทำให้มีผลการเรียนที่ดี						
101) ข้าพเจ้ามีผลการเรียนดี ก็เนื่องจากสาขาที่ข้าพเจ้าเรียนนั้นง่าย						
102) ข้าพเจ้าคิดว่าในรายวิชาที่ยาก ข้าพเจ้าก็จึงต้องเพิ่มความพยายามในการเรียนให้มากขึ้นตามด้วย						
103) ข้าพเจ้าคิดว่าการลอกการบ้านเพื่อนส่งอาจารย์ เป็นเรื่องที่ไม่ได้ผิด เพราะใครๆก็ทำอย่างนั้นกัน						
104) ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาทุกคน ย่อมมาจากการใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียน						
105) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคติที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”						
106) ข้าพเจ้ามักรู้สึกหงุดหงิดเมื่อเพื่อนมาขอลอกการบ้านเพราะรู้สึกว่าเขาไม่ได้ใช้ความพยายาม						

รายการข้อความ	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
	⑥	⑤	④	③	②	①
เลย						

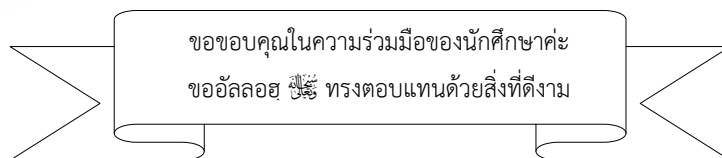
ตอนที่ 6 แบบสอบถามอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านพิจารณาแล้วว่า **ตรงกับระดับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุดเพียงข้อเดียว**

รายการข้อความ	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
	⑥	⑤	④	③	②	①
107) ข้าพเจ้าพร้อมที่จะนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ						
108) การได้ศึกษาความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมยิ่งขึ้น						
109) ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่ามุสลิมจะสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ						
110) ข้าพเจ้าเชื่อว่า การศึกษาหาความรู้ต้องเริ่มต้นด้วยการมีเนียต(ความตั้งใจ) ที่บริสุทธิ์ก่อนและต้องไม่โอ้อวดใคร						
111) ข้าพเจ้าจะรู้สึกมีแรงบันดาลใจมากขึ้น เมื่อได้ฟังอาจารย์พูดถึงความสำคัญของการเรียนรู้						
112) สาเหตุที่ข้าพเจ้ากระตือรือร้นในการเรียนรู้ เพราะอยากได้รับผลบุญจากการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา						
113) แบบอย่างการเป็นนักเรียนของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮฺ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกมีแรงบันดาลใจในการศึกษาหาความรู้มากยิ่งขึ้น						

รายการข้อความ	ระดับความเป็นจริง					
	จริงที่สุด ⑥	จริง ⑤	ค่อนข้าง จริง ④	ค่อนข้าง ไม่ จริง ③	ไม่จริง ②	ไม่จริง เลย ①
114) คำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่ได้ทำให้ ข้าพเจ้าใฝ่เรียนรู้มากขึ้น						
115) ข้าพเจ้าคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมทุก คนมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้						
116) ข้าพเจ้ามีความหวังว่าจะศึกษาเรียนรู้เพื่อใน อนาคตจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม มุสลิม						
117) ข้าพเจ้าคิดว่าหากมีความรู้ศาสนาแล้ว ก็ไม่ จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้เรื่องทางโลกมากก็ได้						
118) จากโครงการแรกของอัลกุรอานที่เริ่มต้นด้วย “อิกระฮะอ์” ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการอ่านเป็น สิ่งสำคัญมากในการเรียนรู้						
119) ข้าพเจ้ารับรู้ถึงคุณค่าของการเรียนมากขึ้นเมื่อ ได้ทราบคำสอนศาสนาในเรื่องนี้						
120) ข้าพเจ้ามักจะขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้ ได้มาซึ่งความรู้ที่ยังประโยชน์อยู่เสมอ						

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก จ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้

ตาราง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตัวแปร	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D8	A12	A14	A15	A16	A2_20	A2_21	A2_22	A2_24	A3_34	A3_36	A3_39	A3_40	B1_7	B1_8	B1_9	B2_17	B2_19	B2_21	B3_35	B3_36	B3_40	B3_42							
D1	1																																			
D2	.671	1																																		
D3	.568	.682	1																																	
D4	.599	.602	.600	1																																
D5	.465	.487	.511	.582	1																															
D6	.446	.553	.512	.550	.611	1																														
A12	.184	.175	.096	.052	.075	.093	1																													
A14	.220	.191	.191	.133	.056	.128	.543	1																												
A15	.151	.126	.046	.062	.057	.071	.547	.605	1																											
A16	.233	.211	.155	.172	.138	.139	.623	.657	.622	1																										
A2_20	.127	.059	.002	.061	.064	.080	.151	.116	.051	.137	1																									
A2_21	.075	.075	.034	.035	.030	.024	.145	.173	.129	.152	.680	1																								
A2_22	.079	.067	.037	.052	.033	.064	.100	.124	.091	.040	.552	.690	1																							
A2_24	.046	.004	-.032	-.015	-.012	.000	.165	.162	.104	.069	.472	.582	.545	1																						
A3_34	-.073	-.084	-.113	-.096	-.091	-.061	.122	.130	.101	.060	.124	.103	.192	.202	1																					
A3_36	.040	.009	-.070	-.071	.005	-.032	.146	.090	.098	.042	.170	.169	.160	.230	.594	1																				
A3_39	.043	.042	-.012	.001	.012	.049	.120	.066	.103	.007	.188	.191	.219	.211	.612	.675	1																			
A3_40	.065	.050	-.034	-.041	.004	.009	.110	.106	.091	.090	.237	.238	.244	.244	.581	.629	.595	1																		
B1_6	.215	.166	.147	.147	.135	.107	.170	.281	.248	.259	.170	.170	.180	.201	.058	.131	.119	.114	1																	
B1_7	.195	.216	.116	.077	.143	.134	.116	.165	.160	.187	.233	.211	.204	.236	.136	.153	.127	.217	.568	1																
B1_8	.236	.202	.182	.234	.167	.145	.179	.227	.217	.192	.161	.162	.141	.198	.085	.096	.101	.126	.582	.573	1															
B1_11	.284	.329	.242	.222	.191	.171	.245	.282	.315	.273	.132	.159	.061	.175	-.018	.014	.020	-.013	.538	.437	.507	1														
B2_13	.938	.950	.913	.983	.226	.275	.198	.234	.232	.264	.145	.173	.113	.092	.033	.086	.134	.129	.398	.298	.383	.404	1													
B2_17	.915	.281	.287	.297	.224	.241	.198	.301	.285	.292	.226	.270	.257	.221	.143	.154	.139	.143	.338	.338	.407	.367	.511	1												
B2_19	.295	.330	.287	.359	.272	.252	.157	.240	.219	.269	.128	.149	.115	.077	.029	.069	.033	.042	.330	.261	.423	.406	.573	.617	1											
B2_21	.278	.279	.245	.316	.190	.221	.123	.278	.228	.281	.190	.162	.104	.157	.066	.037	.036	.075	.284	.248	.404	.393	.538	.457	.545	1										
B3_35	.077	.050	.042	.001	-.008	.030	.166	.167	.095	.129	.170	.192	.178	.195	.175	.213	.173	.208	.234	.216	.207	.215	.254	.250	.243	.316	1									
B3_36	.071	.083	.113	.054	.018	.045	.134	.159	.138	.076	.074	.109	.137	.108	.096	.095	.060	.094	.186	.148	.183	.122	.213	.335	.221	.277	.416	1								
B3_40	.104	.096	.064	.113	.031	.048	.082	.135	.094	.088	.102	.127	.063	.063	.005	.079	.010	.022	.221	.266	.276	.275	.194	.236	.252	.320	.457	.367	1							
B3_42	.095	.058	.021	.017	.014	.014	.136	.121	.159	.159	.211	.237	.204	.150	.092	.085	.040	.098	.213	.205	.320	.191	.190	.284	.289	.321	.461	.233	.292	1						

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ ความโด่ง VIF และ Tolerance ของทุกตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว

ข้อที่	ความเบ้-โด่ง		ค่าแปรปรวนร่วม		ข้อที่	ความเบ้-โด่ง		ค่าแปรปรวนร่วม	
	SK	K	Tolerance	VIF		SK	K	Tolerance	VIF
1.	-.788	.113	.509	1.966	54.	-.341	.026	.376	1.904
2.	-.684	-.085	.310	3.227	55.	-.332	-.229	.487	3.090
3.	-.824	.175	.332	3.014	56.	-.421	-.297	.554	2.395
4.	-.684	.066	.324	3.089	57.	-1.049	-.247	.525	1.969
5.	-.977	.181	.275	3.637	58.	.057	.291	.324	2.310
6.	-1.007	1.662	.466	2.146	59.	<u>.183</u>	<u>2.204</u>	.418	2.322
7.	-.851	.417	.500	2.000	60.	-1.218	-.378	.508	2.073
8.	-.030	-.210	.350	2.853	61.	-.462	-.328	.433	2.223
9.	-.135	-.675	.247	4.045	62.	-.526	1.883	.431	2.330
10.	.174	-.346	.266	3.765	63.	.087	-.267	.482	2.409
11.	-.050	-.112	.453	2.208	64.	.376	-.276	.450	2.619
12.	.028	-.257	.352	2.842	65.	.187	-.288	.429	2.591
13.	-.187	-.179	.426	2.348	66.	-.380	-.108	.415	2.200
14.	-.314	.132	.518	1.931	67.	-.263	.217	.382	2.371
15.	-.890	1.352	.442	2.260	68.	-.368	-.431	.386	2.904
16.	-.368	-.128	.382	2.621	69.	-.281	.058	.455	2.999
17.	.364	-.267	.548	1.825	70.	-.455	.656	.422	2.759
18.	-.049	-.260	.315	3.173	71.	-.636	.407	.344	2.848
19.	.029	-.264	.264	3.789	72.	-.690	.155	.333	2.348
20.	-.492	.923	.395	2.530	73.	-.337	1.236	.362	1.919
21.	-.429	-.035	.387	2.581	74.	-.689	-.276	.351	2.734
22.	.098	-.387	.292	3.427	75.	-1.245	-.547	.426	2.792
23.	.055	-.385	.282	3.549	76.	-.813	.375	.521	4.803
24.	-.128	-.370	.424	2.360	77.	<u>-.861</u>	<u>2.584</u>	.366	4.461
25.	-.268	-.331	.349	2.869	78.	-1.060	.069	.224	3.551
26.	.156	-.273	.342	2.928	79.	-1.458	.568	.282	2.373
27.	.144	.027	.436	2.294	80.	-.225	.546	.421	2.080
28.	-.777	.388	.331	3.017	81.	<u>-1.784</u>	<u>2.756</u>	.481	2.556
29.	-.483	.064	.418	2.394	82.	-.739	-.649	.391	2.512
30.	-.160	-.458	.523	1.913	83.	<u>-.034</u>	<u>4.023</u>	.398	2.279
31.	-.483	-.489	.356	2.808	84.	-.018	.592	.439	2.370
32.	-.311	-.286	.436	2.292	85.	-.466	-.309	.422	2.168

ข้อที่	ความเบ้-โด่ง		ค่าแปรปรวนร่วม		ข้อที่	ความเบ้-โด่ง		ค่าแปรปรวนร่วม	
	SK	K	Tolerance	VIF		SK	K	Tolerance	VIF
33.	-.505	-.431	.430	2.325	86.	-.582	-.784	.461	4.196
34.	-.367	.642	.473	2.113	87.	-.725	.085	.238	2.940
35.	-.600	-.198	.334	2.993	88.	-1.013	-.394	.340	3.275
36.	-.120	-.402	.308	3.242	89.	-.733	.671	.305	1.780
37.	-.501	-.088	.337	2.969	90.	-.665	.664	.562	3.185
38.	-.666	-.112	.383	2.614	91.	-1.024	-.376	.314	3.307
39.	-.412	-.010	.354	2.828	92.	-.296	-.479	.302	1.780
40.	-.513	-.316	.503	1.986	93.	-.723	.555	.562	3.323
41.	-.572	-.555	.305	3.274	94.	-.744	-.571	.301	4.210
42.	-.257	-.262	.350	2.855	95.	-.834	-.209	.238	3.683
43.	-.542	-.136	.382	2.620	96.	-.939	.041	.272	3.521
44.	-.181	-.610	.347	2.880	97.	-1.331	.273	.284	2.024
45.	-.527	.620	.400	2.500	98.	-.333	-.188	.494	3.203
46.	-.575	-.188	.279	3.581	99.	-.560	1.422	.312	2.529
47.	-.644	-.364	.309	3.233	100.	-.717	-.857	.395	3.363
48.	-.788	.345	.329	3.036	101.	-1.240	-.101	.297	2.506
49.	-.684	.957	.434	2.303	102.	-.312	-.388	.399	1.726
50.	-.550	.166	.341	2.936	103.	-1.232	1.635	.579	2.634
51.	-.448	.336	.358	2.658	104.	-.931	-1.059	.380	3.029
52.	-.446	.026	.208	2.053	105.	-1.328	1.593	.330	3.217
53.	-.058	-.229	.392	1.805	106.	-1.176	.564	.311	3.216

ผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ ความโด่ง VIF และ Tolerance ของทุกตัวแปรสังเกตได้ที่ผ่านการ
วิเคราะห์องค์ประกอบ (EFA)

ตัวแปรสังเกตได้	ความเบ้โด่ง-		ค่าแปรปรวนร่วม		
	Skewness	Kurtosis	Tolerance	VIF	
องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา					
D1	ความพร้อมในการนำคำสอนศาสนาไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ	-.723	-.209	.439	2.277
D2	การได้ศึกษาความหมายของคัมภีร์อัลกุรอานทำให้รู้สึกกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม	-.744	.041	.336	2.978
D3	การเชื่อมั่นว่ามุสลิมจะสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ	-.834	.273	.410	2.440
D4	ความเชื่อว่าการศึกษาหาความรู้ต้องเริ่มต้นด้วยการมีneyt(ความตั้งใจ) ที่บริสุทธิ์	-.939	-.188	.379	2.636
D6	ความคิดที่ว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้	-.333	-.857	.470	2.128
D8	การมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นแบบอย่างการเป็นนักเรียนรู้	-.717	-.388	.468	2.138
องค์ประกอบที่ 2 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน					
A3_34	อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน ทำให้นักศึกษารู้สึกกระตือรือร้นไปด้วย	-.049	-.260	.455	2.199
A3_36	อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม และแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอ	.029	-.264	.403	2.479
A3_39	เมื่อติดขัดในเรื่องที่กำลังเรียนรู้ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียน	.098	-.387	.398	2.514
A3_40	อาจารย์มีการติดตามงานที่ได้มอบหมาย ทำให้นักศึกษาต้องกระตือรือร้นไปด้วย	.055	-.385	.452	2.214

ตัวแปรสังเกตได้	ความเบ้โค้ง-		ค่าแปรปรวนร่วม		
	Skewness	Kurtosis	Tolerance	VIF	
องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม					
A12	การรับฟังปัญหาทางการเรียนและให้คำปรึกษาที่ดีจากสมาชิกในครอบครัว	-.684	-.085	.478	2.093
A14	การได้รับกำลังใจจากคนในครอบครัวให้มุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	-.824	.175	.434	2.305
A15	มีแบบอย่างจากคนในครอบครัวและคนรอบข้างในด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้	-.684	.066	.461	2.170
A16	การเชื่อมั่นว่าความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของครอบครัว	-.977	.181	.367	2.724
องค์ประกอบที่ 4 บรรยากาศการเรียนรู้					
A2_20	ความเหมาะสมของจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียน	-.030	-.210	.479	2.088
A2_21	ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ	-.135	-.675	.347	2.881
A2_22	บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนันทนาการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ	.174	-.346	.401	2.494
A2_24	บริเวณมหาวิทยาลัยมีบริการอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว สะดวกในการศึกษาหาข้อมูล	.028	-.257	.542	1.844
องค์ประกอบที่ 5 การมีนิสัยรักการอ่าน					
B3_35	การอ่านหนังสือทำให้ไม่ล้าหลัง สามารถรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก	.057	-.378	.599	1.670
B3_36	การอ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิดของตนเอง	.183	-.328	.593	1.686
B3_40	เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านจะไปค้นคว้าหาหนังสือมาอ่านเพิ่มเติม	.087	-.288	.657	1.522

ตัวแปรสังเกตได้	ความเบ้โค้ง-		ค่าแปรปรวนร่วม	
	Skewness	Kurtosis	Tolerance	VIF
B3_42 การอ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน	.376	-.108	.672	1.489
องค์ประกอบที่ 6 การมีลักษณะมุ่งอนาคต				
B1_6 การมีความคิดว่าเมื่อได้รับโอกาสเรียนหนังสือระดับมหาวิทยาลัยแล้วก็ต้องพยายามอย่างเต็มที่	-.600	-.198	.453	2.209
B1_7 การมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเตรียมตัวสอบ	-.120	-.402	.470	2.127
B1_8 การตั้งเป้าหมายไว้ชัดเจน	-.501	-.088	.460	2.173
B1_11 การตั้งใจเรียนเพื่อจะได้เป็นที่พึงของครอบครัวในอนาคต	-.412	-.010	.503	1.989
องค์ประกอบที่ 7 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้				
B2_13 การคิดว่าสิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการเรียนคือการได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	-.572	-.555	.452	2.211
B2_17 การพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้แม้ว่าต้องพยายามอย่างมากที่สุดก็ตาม	-.181	-.610	.485	2.062
B2_19 การประเมินตนเองในเรื่องการเรียนอยู่เสมอเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข	-.575	-.188	.450	2.221
B2_21 การเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า“ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”	-.644	-.364	.468	2.137

จากตารางผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ ความโค้ง VIF และ Tolerance ของทุกตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ค่าความเบ้-ความโค้ง ค่า VIF และค่า Tolerance ของทุกตัวแปรอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาที่ได้กำหนดไว้

ตารางผลการวิเคราะห์ค่าแปรปรวน-ค่าแปรปรวนร่วมของตัวแปรแฝงปัจจัยเหตุ

ตัวแปร		ค่าแปรปรวนร่วม	
		Tolerance	VIF
D	อิทธิพลคำสอนทางศาสนา	.673	1.486
A1	การสนับสนุนทางสังคม	.839	1.192
A2	การบรรยายภาคการเรียนรู้	.854	1.171
A3	การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน	.848	1.179
B1	การมีลักษณะมุ่งอนาคต	.663	1.508
B2	การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้	.510	1.963
B3	การมีนิสัยรักการอ่าน	.887	1.128
C	จิตลักษณะตามสถานการณ์	.572	1.747

จากตารางผลการวิเคราะห์ค่าแปรปรวน-ค่าแปรปรวนร่วมของตัวแปรอื่นเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่า VIF ของทุกตัวแปรน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance ของทุกตัวแปร มีค่าสูงกว่าเกณฑ์การพิจารณาที่ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการพิจารณาการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรแต่ละตัว ด้วยการหาค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) โดยใช้หลักเกณฑ์ว่าการกระจายของข้อมูลควรจะเป็นโค้งปกติ ค่าความเบ้และความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว ควรอยู่ในช่วงระหว่าง $1.96 \pm$ ค่าที่ยิ่งใกล้ศูนย์จะแสดงถึงการแจกแจงที่ปกติของข้อมูล เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณากลับกรองข้อมูลผู้วิจัยได้แสดงค่าความเบ้และความโด่ง ควบคู่กับค่า VIF และ Tolerance ของทุกตัวแปรสังเกตได้ ดังตารางข้างต้น

ภาคผนวก ซ

นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

The Development of Causal Factors Model Affecting Active Learning Behavior
for Undergraduate Student in Islamic Studies Program
In the Southern Border Provinces

Rudiyah Ha¹ Niloh Wae-u-seng² Abdulhakam Hengpiya² and Suhailah Hussien³

¹Ph.D.Candidate (Islamic Studies), College of Islamic Studies, Prince of Songkla University.

²Ph.D.(Educational Administration), Lecturer, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University.

³Ph.D.(Teaching Thinking), Lecturer, Kulliyah of Education, International Islamic University Malaysia.

ABSTRACT

The purpose of this study aimed 1) to examine the underlying component of casual factors affecting active learning behavior for Islamic studies students' in three southern border provinces of Thailand. 2) to confirm the structure of factors affecting active learning behavior for Islamic studies students' in three southern border provinces of Thailand and 3) to verify the consistency of the causal factors model that affect active learning behavior for an undergraduate student in Islamic studies program in the southern border provinces. Data were collected 300 undergraduate students by using a questionnaire. The exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA), and Structural Equation Modeling (SEM) were utilized to identify the underlying factors by using a computer program. The results of this study were as follows:

1. The components of casual factors affecting active learning behavior consisted of 7 components with 28 indicators include; 1st component Influence religion teaching, 2nd component social support, 3rd component learning atmosphere, 4th component Interaction of instructor, 5th component future orientation, 6th component Learning motivation and 7th component reading habit.

2. The result of confirmatory factor analysis of the model was found to be fit and reliable and all parameter estimates was a valid construct and achieved the suggested value, $X^2/df=1.337$ RMSEA=.034 RMR=.035 CFI=.967 GFI=.900 IFI=.967 and TLI=.963, and the correlation between factors also achieved the suggested value. Therefore can conclude that the model was found to be fit and all parameters estimates were a valid construct.

3. The result of consistency verification of the causal factors model affect active learning behavior for an undergraduate student in Islamic studies program in the southern border provinces was found to be fit, reliable and all parameter estimates was a valid construct and achieved the expected value, $\chi^2/df=1.290$, RMSEA=.031, RMR=.032, CFI=.970, GFI=.901, IFI=.970, and TLI=.967. There are 4 main causal factors in the model consisted 1) the situational factor (social support, learning environment, and the interaction between instructor and learners). 2) Psychological Traits (future oriented, learning motivation, and reading habit) and 3) the influence of Islamic teaching. The result also found that the situation factor was directly influence to students' active learning behavior. Moreover, influence of religion teaching and psychological traits factors have an indirect influence to students' active learning behavior through the psychological states (perceived self-efficacy, learning attitudes, and internal locus of control) as a mediator of the model.

Keywords: Causal Factors Model, Active Learning Behavior, Islamic Studies, Higher Education in Southern Border Provinces.

การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้อของนักศึกษา
ปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รุติยะห์ ทะ¹ นิเลาะ แวอุเซ็ง² อับดุลฮากัม เอ็งปียา² และ สุฮัยลาฮ์ ฮูเซ็น³

¹ นักศึกษาปริญญาเอก (สาขาวิชาอิสลามศึกษา)

² Ph.D. (บริหารการศึกษา), อาจารย์วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ Ph.D. (การสอนคิด), อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์, International Islamic University Malaysia.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้อของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้อของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้อของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 300 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และสร้างโมเดลโดยใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้อ พบว่ามี 7 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนทางสังคม องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน องค์ประกอบที่ 5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต องค์ประกอบที่ 6 การมีแรงจูงใจไม่เรียนรู้อ และ องค์ประกอบที่ 7 การมีนิสัยรักการอ่าน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล พบว่า ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลคือ ค่า Normed Chi-square = 1.337 RMSEA = 0.034 RMR = 0.35 ค่า CFI = .967 ค่า GFI = .900 ค่า IFI = .967 และ TLI = .963 โดยค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคู่ตัวแปรปัจจัยแฝงทั้งสามไม่ได้สูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .563 -

.885 จึงกล่าวได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องหลังจากการปรับโมเดลใหม่ มีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดีทุกค่า $\chi^2/df = 1.290$ CFI=.970 GFI=.901 IFI=.970 TLI=.967 RMSEA=.031 RMR=.032 โดยตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุหลักในโมเดลประกอบด้วย 1)สถานการณ์แวดล้อม) การสนับสนุนทางสังคมบรรยากาศการเรียน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (2)คุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียน)ลักษณะมุ่งอนาคต มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และการมีนิสัยรักการอ่าน (และ 3)อิทธิพลคำสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งปัจจัยสถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนอิทธิพลคำสอนศาสนาอิสลามและคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยผ่านตัวแปรสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์) การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการเรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุ, พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้, อุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในสาขาอิสลามศึกษามีความโดดเด่นในด้านการสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมและเชื่อมั่นในศรัทธาอันบริสุทธิ์ การจัดการศึกษาอิสลามในทุกระดับจึงเน้นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสมดุล และยกระดับความเป็นมนุษย์ของทุกคนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Ismail Lutfi Japakiya, 2011; Hasan Langgulung, 2003; อิบรอฮีม ฌรงค์รักษาเขต, 2558) แต่ถึงกระนั้น การจัดการเรียนรู้ในสาขาอิสลามศึกษาก็เป็นหนึ่งในหลายสาขาวิชาที่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เนื่องจากอิสลามศึกษาเป็นสาขาวิชาที่ผลิตบัณฑิตที่รองรับการมีหน้าที่หลากหลายสถานะในสังคม กลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสถาบันทางศาสนาอิสลามทั้งในระดับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในระดับประเทศ ซึ่งถือเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญของสถาบันทางสังคม การจัดการเรียนการสอนในสาขาอิสลามศึกษา จึงไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบการเรียนที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปยังความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาและมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของสังคมในอนาคต(จารูว์จน์ สองเมือง, 2558) การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนให้มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ โดยผู้สอนอาจต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากนี้ การมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทุกช่วงวัย ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มีวิสัยทัศน์ส่งเสริมให้คนไทยให้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้คนไทยยุคใหม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ยังเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอทั้งทางตรงและทางอ้อมจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ (กรมวิชาการ, 2540; วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์, 2555) งานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ที่ผ่านมา พบว่ามีปัจจัยต่างๆ ในระดับครอบครัว ระดับสถาบันการศึกษา และระดับสังคม เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเกิดพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนหลากหลายตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม (Situational factors) ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศห้องเรียน การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (พรพรรณ อุทัยวี, 2544;

Walter Mischel 1968, อ้างใน ดุจเดือน พันธมนาวิน 2550; วันเพ็ญ โพธิ์พูน 2555) ปัจจัยด้านคุณลักษณะเดิมภายในบุคคล (Psychological Traits) ได้แก่ การมีลักษณะมุ่งอนาคต การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีนิสัยรักการอ่าน (Suzanne Shale และ Trigwell Keith, 2001; พัทธ์ชัย วงแหวน, 2546) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Organismic Interaction) ได้แก่ การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจในตน ความเชื่อมั่นในตนเอง (ดุจเดือน พันธมนาวิน 2549; นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ, 2549; ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543;) และปัจจัยด้านลักษณะทางชีวสังคม (Biological) อาทิ เพศ สถานภาพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา ลักษณะทางอาชีพของบิดามารดา และลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (วัชรภรณ์ อมรศักดิ์ 2556; ศิริวัฒนา พูลสวัสดิ์ 2547; สุมิตรา เจริญพันธุ์ 2545) ซึ่งตัวแปรดังกล่าวนี้ล้วนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีความเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ในผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้นการศึกษานี้จึงศึกษาในมิติของพฤติกรรมศาสตร์และการจัดการศึกษาควบคู่กัน เพื่อให้ได้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมทั้งทางด้านจิตใจ สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางศาสนาที่มีความเฉพาะเพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์จริงได้มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา โดยการศึกษาครอบคลุมถึงการสำรวจองค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุ การตรวจสอบเพื่อยืนยันองค์ประกอบ และพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษابริญญาตรียุทธศาสตร์อิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับลักษณะสาขาวิชาและบริบทของผู้เรียนมากที่สุด เพื่อเป็นพื้นฐานหนึ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในสาขาอิสลามศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ สามารถเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษابริญญาตรียุทธศาสตร์อิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษابริญญาตรียุทธศาสตร์อิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,156 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสาขาอิสลามศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยได้มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับโมเดลสมการโครงสร้าง Faul, F. et al (2007), , นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช, (2555) และ พูลพงศ์ สุขสว่าง (2556) ได้เสนอให้ใช้โปรแกรม G*power ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เพื่อให้จำนวนตัวอย่างมีความเหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ เมื่อคำนวณด้วยโปรแกรมแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมขั้นต่ำเท่ากับ 218 คน ดังนั้น เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลที่ไมครบถ้วนและความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปเกินกว่าจำนวนที่เหมาะสมขั้นต่ำรวมทั้งสิ้น 320 ชุด และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์มาเป็นจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.75 ทั้งนี้ยังคงมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมขั้นต่ำ ในการเก็บข้อมูลแต่ละสถาบันได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นเกณฑ์เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันการศึกษารอบคลุมสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้จากคำสอนศาสนาอิสลามจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิและชั้นทุติยภูมิ แล้วจึงวิเคราะห์ตัวแปรที่ต้องการนำมาศึกษา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและโมเดลสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยจากกรอบแนวคิดที่ได้กำหนด ซึ่งเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองแล้วมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เมื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุ (EFA) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ลดจำนวนตัวแปร และคัดเลือกเฉพาะตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักในการอธิบายตัวแปรที่ศึกษาได้เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และนำองค์ประกอบที่มีค่าไอเก้น มากกว่า 1 หมุนแกนแบบ Varimax แล้วตรวจสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้สถิติทดสอบ KMO ในการตรวจสอบ แล้วจึงสกัดตัวแปรด้วยการหมุนแกน 5 ครั้งจนได้ผลลัพธ์ตัวแปรขึ้นแต่ละองค์ประกอบที่ดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล (Confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ประกอบด้วย ค่า RMSEA, RMR, CMIN/DF, TLI, CFI, GFI และ IFI วิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่หนึ่งของแต่ละโมเดลการวัด และตามด้วยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง แล้วจึงตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโครงสร้างทั้งโมเดล โดยตรวจสอบค่าดัชนีของโมเดลให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยใช้เทคนิคทางการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้หลักการทดสอบ Maximum Likelihood เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ โดยพิจารณาความกลมกลืนของการวัดภาพรวมของโมเดล จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาค่าดัชนีประกอบด้วย ค่า RMSEA, RMR, CMIN/DF, TLI, CFI, GFI และ IFI หากพบว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถดำเนินการปรับโมเดลตามคำแนะนำการปรับโมเดลสมการโครงสร้าง จนกว่าความกลมกลืนโดยรวมของโมเดลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และอภิปรายผลการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาการพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีหาองค์ประกอบหลัก มีค่า KMO เท่ากับ .857 $p < .001$ อธิบายได้ว่าตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป มีจำนวน 7 องค์ประกอบ มีร้อยละของความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 66.402 (Cumulative Percentage of Variance) รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 อิทธิพลคำสอนศาสนา ประกอบด้วย 6 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .754 - .815 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด (.815) การเชื่อมั่นว่ามุสลิมต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้ (.797) เชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ (.786) การมีความคิดว่าศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมมีบุคลิกภาพที่ใฝ่เรียนรู้ (.761) มีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ เป็นแบบอย่างของนักเรียนผู้ (.757) และความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจ (.754)

องค์ประกอบที่ 2 การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .804 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ ครอบครัวให้การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ (.837) สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน (.806) สมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้ (.805) และครอบครัวรับฟังปัญหาการเรียนและให้คำปรึกษาได้ดี (.804)

องค์ประกอบที่ 3 บรรยากาศการเรียนรู้อ ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .732 - .875 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ ห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการ (.875) บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ (.830) บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสมจำนวนผู้เรียนไม่แออัด (.793) และบรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีนันทนาการที่ให้ความรู้ใหม่ๆ (.732)

องค์ประกอบที่ 4 การปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .798 - .837 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ อาจารย์

เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอ (.837) อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (.832) อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา (.806) และอาจารย์มีความกระตือรือร้นในการสอน นักศึกษาจึงกระตือรือร้นไปด้วย (.798)

องค์ประกอบที่ 5 การมีลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .660 - .797 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ การวางแผนสิ่งที่ยากทำในอนาคตแล้ว (.791) การอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (.797) การมีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน (.745) และตั้งใจเรียนเพื่อเป็นที่พึงของครอบครัวในอนาคต (.660)

องค์ประกอบที่ 6 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .678 - .800 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ ใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต (.800) การเชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น (.742) การมีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (.678) และพยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยให้ได้ แม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม(.670)

องค์ประกอบที่ 7 การมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 4 ข้อคำถาม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .664 - .775 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้ อ่านหนังสือเพื่อพัฒนาความคิด (.757) อ่านหนังสือหาความรู้อยู่เสมอจึรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ (.740) อ่านหนังสือจนเป็นกิจวัตรทุกคืนก่อนเข้านอน (.702) และค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ (.664)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดล คือ ค่า $\chi^2/DF = 1.337$ RMSEA = 0.034 RMR = 0.35 ค่า CFI = .967 ค่า GFI = .900 ค่า IFI = .967 และ TLI = .963 โดยค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคู่ตัวแปรปัจจัยแฝงทั้งสามไม่ได้สูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์แวดล้อมกับคุณลักษณะเดิมภายใน มีค่าเท่ากับ .79 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์แวดล้อมกับอิทธิพลคำสอนศาสนา มีค่าเท่ากับ .29 และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเดิมภายใน กับอิทธิพลคำสอนศาสนา .51 นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ

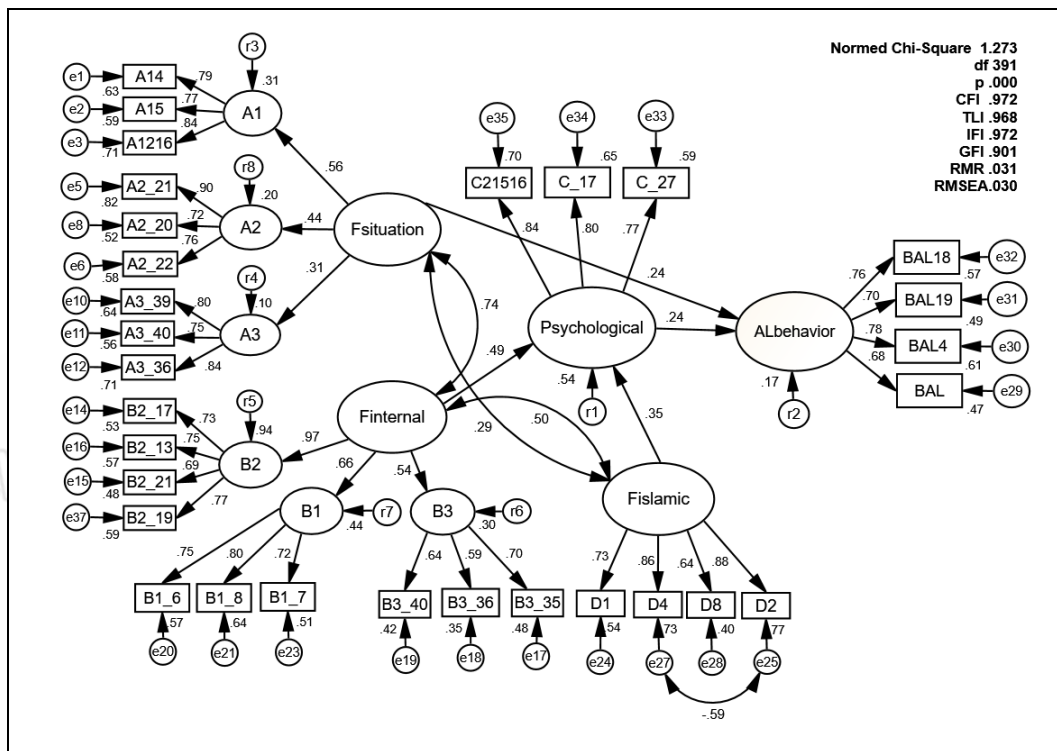
เชิงยืนยัน (CFA) พบว่า ตัวแปรแฝงปัจจัยเชิงเหตุมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .563 - .885 มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทุกตัวซึ่งวัดจาก Square Multiple Correlation หรือ R^2 มีค่าระหว่าง .299 - .785 จึงสรุปได้ว่าผลการตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายใน ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อม และปัจจัยอิทธิพลคำสอนทางศาสนา

3. การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($n=300$) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) จากค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) ผลการตรวจสอบโมเดลครั้งแรกพบว่า ค่าพารามิเตอร์ RMSEA, RMR, χ^2/DF , TLI, CFI, และ IFI ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีเพียงค่า GFI = 0.867 ซึ่งยังน้อยกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดคือ .90 จึงจำเป็นต้องมีการปรับโมเดลใหม่ (Re-specified Model) ด้วยการการเชื่อมลูกศรสองหัวระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร การรวมตัวแปร และการลดจำนวนตัวแปร ซึ่งหลังจากการปรับโมเดลใหม่ พบว่า ความกลมกลืนโดยรวมของโมเดลอยู่ในเกณฑ์ดีทุกค่า $\chi^2/df = 1.290$ CFI=.970 GFI=.901 IFI=.970 TLI=.967 RMSEA=.031 RMR=.032 $p=.000$ ทั้งนี้ไคสแควร์ (Chi-square) เป็นสถิติที่ไวต่อจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ จะสังเกตว่าค่า p มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาโมเดลสมการโครงสร้าง จึงเป็นข้ออนุโลมทางสถิติให้พิจารณาดัชนีตัวอื่นๆ ประกอบ โดยตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 17

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ปัจจัยสถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนอิทธิพลคำสอนศาสนาอิสลามและคุณลักษณะเดิมภายในของผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของผู้เรียน โดยผ่านตัวแปรสื่อกลางจิตลักษณะตามสถานการณ์ การรับรู้ความสามารถตนเอง เจตคติต่อการเรียนรู้ และความเชื่ออำนาจในตน (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนโดยรวมของโมเดลก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยสถานการณ์แวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.235 อิทธิพลคำสอนทางศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุด เท่ากับ 0.085 และคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียนมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.119

ตามลำดับ โดยภายหลังการปรับโมเดลครั้งสุดท้ายพบว่าตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยภาพรวมได้ร้อยละ 17

โครงสร้างโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการศึกษาวิจัยนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ส่วนแรกตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ศึกษา ส่วนที่สองปัจจัยคั่นกลางคือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ และส่วนที่สามคือ ตัวแปรพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ซึ่งแต่ละส่วนมีองค์ประกอบของปัจจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ แสดงโมเดลสมมติฐานปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา

ส่วนที่หนึ่ง ตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถเรียงลำดับความสำคัญของได้ดังนี้

1) อิทธิพลคำสอนทางศาสนา เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ การรับรู้ความสำคัญของความรู้มาจากคำสอนศาสนาตลอด ความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์การมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ความพร้อมนำคำสอนศาสนาทุกเรื่องไปปฏิบัติ

ด้วยความเต็มใจ และการมีท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ เป็นแบบอย่างของนักเรียนรู้

3) คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอันดับแรกก้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ การมีลักษณะมุ่งอนาคต และการมีนิสัยรักการอ่าน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ประกอบด้วย 11 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ดังนี้ **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ดังนี้ การใฝ่เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต รองลงมาคือ มีวินัยในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พยายามหาคำตอบเรื่องที่สงสัยแม้ว่าต้องพยายามอย่างมากก็ตาม และการเชื่อมั่นว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น ตามลำดับ **การมีลักษณะมุ่งอนาคต** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า มีเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจนมีความสำคัญลำดับแรก รองลงมาคือ วางแผนสิ่งที่อยากทำในอนาคตแล้ว และมีความอดทนและมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ตามลำดับ **การมีนิสัยรักการอ่าน** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อ่านหนังสือความรู้อยู่เสมอจึงรู้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ๆ มีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ ค้นคว้าหาความรู้มาอ่านเพิ่มเติมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และอันดับสุดท้ายอ่านหนังสือทำให้ได้พัฒนาความคิด

2) สถานการณ์แวดล้อม เป็นตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 3 ตัวแปรแฝง คือ การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศการเรียนรู้อ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปร ประกอบด้วย 9 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงได้ ดังนี้ **การสนับสนุนทางสังคม** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า การให้คำปรึกษา รับฟังปัญหาและสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้ของครอบครัว มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ กำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวทำให้รู้สึกมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และการเป็นแบบอย่างในการใฝ่เรียนรู้ของสมาชิกในครอบครัวและคนรอบข้าง ตามลำดับ **บรรยากาศการเรียนรู้อ** ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า บรรยากาศของห้องสมุดมีหนังสือที่หลากหลายและพร้อมให้บริการมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อนๆ แบ่งปันความรู้ และบรรยากาศห้องเรียนไม่แออัดจำนวนผู้เรียน

ในแต่ละห้องเรียนมีความเหมาะสม ตามลำดับ การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร สังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ว่า อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสมอมีความสำคัญอันดับแรก รองลงมาคือ อาจารย์ช่วยให้คำแนะนำและ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายอาจารย์มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา

ส่วนที่สอง จิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรสื่อกลางของโมเดลนี้ มี อิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรจิตลักษณะตาม สถานการณ์ประกอบด้วย 3 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับความสำคัญของได้ดังนี้ แรงบันดาลใจการ เรียนรู้มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ทศนคติที่ดีต่อการใฝ่เรียนรู้ และการเชื่อมั่นในตนเองว่า ความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จ ตามลำดับ

ส่วนที่สาม พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวแปรตามของการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ โดยพบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสนใจ เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัย มีความสำคัญในลำดับแรก รองลงมาคือ การเรียนรู้ในสิ่งที่ท้าทาย ความสามารถของตนเอง สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีวินัยและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้ด้วย ตนเองเป็นอันดับสุดท้าย

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัย “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่ เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ สามารถหล่อหลอมและพัฒนาขึ้นมาจากปัจจัยเชิงสาเหตุที่ เกี่ยวข้องหลายด้าน ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาจาก ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากปัจจัยรอบ ด้าน คือ สถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน และคำสอนศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) พิมพ์ เดชะคุปต์ (2557) พรชัย ผาดไรสง (2555) ศุภ รางค์ อินทุณห์ งามตา วนินทานนท์ และจรัล อุ่ณัฐิวัฒน์. (2555) และ แนวคิด Constructivism ของ Vygotsky (1978) จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้โดยการให้ความสนใจการ เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีของยุคสมัยมากที่สุดนั้น มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Prensky

(2008) และ Kelly et, al. (2009) ที่พบว่าผู้เรียนในศตวรรษใหม่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมผู้เรียนยุคนี้จะสามารถมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้เรียนยุคนี้มีคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ติดตัวอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนกลุ่มนี้จึงมีศักยภาพและความสนใจในการเรียนรู้แตกต่างจากผู้เรียนยุคก่อน ดังนั้น ปัจจัยทางเทคโนโลยีจึงควรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ หรือ Technology Enhanced Active Learning (TEAL) ของ Fisher (2010) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการบรรยาย การใช้เทคโนโลยี และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอย่างลงตัว

ในอีกมิติหนึ่ง แม้ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งและยังคงมีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2552, ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี 2556) แต่ผลการศึกษาทำให้เข้าใจได้ว่าสถานการณ์ไม่สงบในพื้นที่ไม่ได้เป็นข้อจำกัดการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคสมัยนี้ ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาวิจัยของ McGaha-Garnett (2013) ที่พบว่า ความรุนแรงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน โดยความรุนแรงในที่นี้อาจได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวหรือบรรยากาศของชุมชนและสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่มีความขัดแย้งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความไม่แน่นอน และรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยของสังคมแวดล้อม ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนในพื้นที่คุ้นชินกับการแวดล้อมด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้

คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยคุณลักษณะเดิมหรือจิตลักษณะเดิมมีอิทธิพลมากกว่าตัวแปรด้านอื่นๆ ส่งผ่านตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งเป็นสื่อกลาง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ของ Vygotsky (1978) ที่พบว่าปัจจัยคุณลักษณะภายในมีส่วนช่วยทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมายมากยิ่งขึ้น ความรู้เดิมที่ผู้เรียนได้มาจากการอ่านหรือเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน โดยตัวแปรกลางอาจหมายถึงทัศนคติหรือเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังพบว่า **การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้** เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะชี้้นำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ และควบคุม

ตนเองให้มีวินัยในการเรียนรู้ พยายามหาคำตอบในสิ่งที่สงสัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ormrod (2008) และ Maehr & Meyer (1997) ที่พบว่า แรงจูงใจจะสามารถเพิ่มจำนวนของความพยายามของผู้เรียน และเสริมพลังงานเชิงบวกเพื่อใช้ในกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wigfield (1994) และ Larson & Rusk (2011) ที่อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของผู้เรียนว่าจะติดตามการเรียนรู้อย่างไร กระตือรือร้นหรือจะละเลยไม่สนใจ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเริ่มต้นกระทำกิจกรรมที่สนใจใฝ่หาเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ

นอกจากนี้ **การมีลักษณะมุ่งอนาคต** มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจน มีการวางแผนสิ่งที่อยากประสบความสำเร็จในอนาคต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์ (2555) และ ศุภรางค์ อินทุมภ์ และคณะ (2555) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต จะสามารถควบคุมตนเองในการเรียนรู้ได้ดี จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และสามารถยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการเพื่อการพัฒนาตนเองได้อย่างดี และยังพบว่า **การมีนิสัยรักการอ่าน** เป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีคุณลักษณะเดิมภายใน เนื่องจากการมีนิสัยรักการอ่านจะพัฒนาทักษะทางปัญญาของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Owusu-Acheaw & Larson (2014) ที่ได้ศึกษาเพื่อยืนยันว่านิสัยรักการอ่านมีอิทธิพลต่อผลการเรียน (Academic Performance) และนิสัยรักการอ่านยังมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสร้างบุคคลในสังคมให้มีนิสัยรักการอ่านเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ อันจะนำพาความเจริญมาสู่ประเทศชาติต่อไป

สถานการณ์แวดล้อม เป็นอีกตัวแปรแฝงหนึ่งที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาอันดับรองมาจากปัจจัยคุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน ประเด็นสถานการณ์ล้อมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด Constructivism ของ Vygotsky (1978) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้คลาสสิกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบรรยากาศทางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิมล อุไกรษา และชีพสมนรังษยาธร (2552) ที่พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเชิงบวกจะมีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้ดี และมีเจตคติที่ดีต่อการเผชิญหน้ากับอุปสรรคปัญหา ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ และเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สอดคล้อง

กับการศึกษาของ Dale (2004) และ Webb & Moallem (2016) ที่พบว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่การสนับสนุนของสภาพแวดล้อมจะสร้างแรงกระตุ้น และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างดี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของรัตติมา บุญสวน (2554) ที่พบว่า บรรยากาศการเรียนรู้เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในทางอ้อม เมื่อผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียน มีความเป็นกันเองและยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน ก็จะมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้

การปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน จึงเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของตัวแปรสถานการณ์แวดล้อมที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Lynn O'Shaughnessy (2008) และ วิจารย์ พานิช (2556) ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ความใกล้ชิดทางวิชาการ (Academic intimacy) มีความสำคัญต่อนักศึกษาปริญญาตรีอย่างยิ่ง เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนเหมาะกับการเรียนรู้ในรูปแบบที่ต่างกัน จึงต้องการความช่วยเหลือในการเรียนรู้จากผู้สอนแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงศักดิ์ อุบลไทร (2555) ที่พบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูผู้สอนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้างมากและมีทักษะทางสังคมกับคนรอบข้างในระดับที่ดี ก็จะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในระดับมากเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม **การสนับสนุนทางสังคม** จากครอบครัวยังคงเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ในอันดับต้นๆ เนื่องจากเป็นสถาบันแรกของสังคมที่มีการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผู้เรียน การเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดจากครอบครัวจึงส่งผลต่อการเติบโตทางความคิดของผู้เรียนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุจเดือน พันธุมนาวิณ (2550) และ ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2552) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ เนื่องจากเด็กจะเลียนแบบและยึดเป็นตัวแบบ แต่ทั้งนี้การมีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อน การได้รับการแบ่งปันความรู้จากเพื่อน ก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ไม่น้อยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Fisher (2010) ที่พบว่า การออกแบบหลักสูตรการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การค้นคว้าด้วยตนเองนอกห้องเรียนก็จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

จิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ความเชื่ออำนาจในตนเอง สอดคล้องกับ ดุจเดือน พันธมนาวิน (2549) ที่กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตนเองสำคัญต่อการขับเคลื่อนให้บุคคลกระทำพฤติกรรมใดๆ เมื่อผู้เรียนเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จเกิดจากความพยายามของตน ก็จะทุ่มเทความพยายามในการฝึกฝนพัฒนาตนเองจนบรรลุเป้าหมาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ambrose et. al. (2010) ที่พบว่า ความเชื่อในตนเองนี้จะเกิดมาจากการที่นักศึกษาได้ใช้ความพยายามในการฝึกฝนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนความสามารถในเรื่องนั้นได้รับการพัฒนาขึ้นแล้วจึงเกิดเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งการช่วยสะท้อนความคิดเห็นและให้กำลังใจโดยอาจารย์ผู้สอนจะเสริมพลังเชิงบวกให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

อิทธิพลคำสอนศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา เนื่องด้วยบริบทของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นของประเทศไทยในแง่ของประชากรที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของศาสนาจึงถูกให้ความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกลาพฤติกรรมของบุคคลอย่างปฏิเสธไม่ได้ ผู้วิจัยจึงนำคำสอนทางศาสนาอิสลามได้มาบูรณาการกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบอิทธิพลคำสอนทางศาสนาที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ขึ้นมา เนื่องจากคำสอนศาสนาจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเขาวนด้านจิตวิญญาณ ความสงบทางจิตวิญญาณของบุคคลมาจากการกล่อมเกลาของคำสอนทางศาสนา ซึ่งผลการศึกษาของ อรวรรณ บุญบำรุง สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และกนกพานทอง (2557) พบว่า เขาวนด้านจิตวิญญาณมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมของบุคคล และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความสุข ซึ่งให้เห็นว่า เขาวนด้านจิตวิญญาณมีอิทธิพลต่อความสุขของบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อเนื่องไปด้วย

ดังนั้น สรุปการอภิปรายได้ว่า ปัจจัยในด้านสถานการณ์แวดล้อม คุณลักษณะเดิมภายในผู้เรียน และคำสอนศาสนา ล้วนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” มีประเด็นข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจทักษะที่นักศึกษาให้ความสนใจและต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมจากในห้องเรียน แล้วจึงนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการหลักสูตรการอบรมพิเศษนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพตามความถนัดและความสนใจของตน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำปัจจัยเชิงเหตุที่ได้จากไปทำการศึกษาเชิงลึกเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวัดพฤติกรรมด้านจิตวิทยาอย่างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ควรวัดโดยพิจารณาทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและจากความคิดเห็นของผู้เรียนเอง

2) ควรออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ให้ผู้เรียน แล้วดำเนินการศึกษาเชิงทดลอง มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง นำหลักสูตรไปใช้ทดลองจริงสักระยะหนึ่งและให้มีการสะท้อนข้อมูลกลับจากนักศึกษาที่เข้าร่วม

3) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการส่งเสริมจากสถาบันการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในส่วนรายละเอียดที่ต้องปรับปรุงและส่วนที่สามารถส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา

4) ศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้านที่ประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากมีบริบทใกล้เคียงสามารถนำมาเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในบริบทสามจังหวัดชายแดนใต้ได้

บรรณานุกรม

หนังสือ :

หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ:

กรมวิชาการ. (2540). การศึกษาศักยภาพของเด็กไทยระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540). กรุงเทพฯ: กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). **เรียนให้รู้: ใช้ข้อมูลอย่างผู้ชนะ** (หนังสือชุด ภัยแก่ผู้ชนะ)

กรุงเทพฯ: ซีเคเอส มีเดีย.

เกรียงศักดิ์ อุบลไทร. (2555). **ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานของครูที่**

เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและผลที่มีต่อเจตคติของนักเรียนต่อพฤติกรรมการปลูกฝังอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จารุวัจน์ สองเมือง (2558). **การสัมมนาครูอิสลามศึกษาพันธุ์ใหม่สู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาใน**

ศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการสัมมนาสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี วันเสาร์ ที่ 14 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558.

ชวนชัย เชื้อสาธุชน. (2552). **ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวกับการใฝ่เรียนรู้คู่ความดีของนักศึกษา**

มหาวิทยาลัยราชภัฏ. รายงานการวิจัยโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ดุจเดือน พันธมนาวิน (2549). **ความเชื่ออำนาจในตน : การวัด ความสำคัญและการเปลี่ยนแปลง.**

วารสารพัฒนาสังคม Journal of Social Development (JSD). คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Vol 8, No 2 หน้า 107-142.

ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2550). **รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และ**

แนวทางการตั้งสมมติฐาน ในการวิจัยสาขา จิตพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย.วารสารพัฒนาสังคม ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนตุลาคม 2550 หน้า 85-117.

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2549). **ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานของ**

ข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรพรรณ อุทัยวี (2544). **ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครู**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิทักษ์ วงแหวน (2546). **การศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการ
ศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2557). **เดบิตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติมา บุญสวน. (2554). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี
ที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์. (2555) **ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์. (2555). **ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

วัชรภรณ์ อมรศักดิ์ (2556) **ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนวิทยาศาสตร์ของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วันเพ็ญ โพธิ์พูน (2555). **การศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.**
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิจารณ์ พานิช (2556). **สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. 2556. **ความจริงที่คุณไม่อาจฟัง : ความขัดแย้งที่รุนแรงในชายแดนใต้/
ปาตานีกับทศวรรษของความเป็นจริงที่สับสนกดดันและการหาทางออกอันไม่แน่นอน.**
ปัตตานี : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้.
- ศิริวัฒนา พูลสวัสดิ์. (2547). **การศึกษาสภาพปัจจุบันในการสอนที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างมี
ความสุขของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศุภรางค์ อินทอุณห์ งามตา วรินทร์านนท์ และจรัส อุ่ณัฐิวิวัฒน์. (2555). **ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคม
และปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของ พฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น,
วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 2(1), 1-17.**
- สุมิตรา เจิมพันธ์. (2545). **จิตลักษณะ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียน
คณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศศ.ม.(พัฒนา
สังคม).กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิมล อุไกรษา และชีพสมน รังสยาธร. (2552). **สัมพันธ์ภาพในครอบครัวความสามารถในการฟันฝ่า
อุปสรรคและการป้องกันความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ.
วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์. 30(2), 156-168.**
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. 2552. **รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อรรรรณ บุญบำรุง สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และกนก พานทอง. (2557). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 63-74.

อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. 2558. **ปรัชญาการศึกษาอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 หาดใหญ่: บันลือการพิมพ์.

หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ:

Dale, H. S. (2004). *Learning theories: An educational perspective*. 4th edition. Kevin M. Davis Publisher.

Fisher, K. (2010). **Technology – Enabled Active Learning environments: an appraisal**. University of Melbourne: Australia. สืบค้นวันที่ 25 มกราคม 2559 จาก <http://www.oecd.org/education/innovation-education>.

Hasan Langgulong. (2003). **Kreativitas Pendidikan Islam: Analisis Psikologi dan Falsafah**. Jakarta: Pustaka Al-Husna.

Ismail Lutfi Japakiya (2011). **العالم في منظور القرآن الكريم**. สืบค้นวันที่ 25 มกราคม 2559 จาก www.islamhouse.com.

J.E. Ormrod. (2008). **Educational Psychology Developing Learners**, edition, Pearson Allyn Bacon Prentice Hall.

James Bellanca & Ron Brandt (2010). **21st Century skills: Rethinking How Students Learn**. United States of America: Solution tree press.

Kelly, F. S., McCain, T., & Jukes, I. (2009). **Teaching the digital generation: No more cookiecutter high schools**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Larson, R. W. & Natalie R. (2011). Intrinsic Motivation and Positive Development. *Advances in Child Development and Behavior*, Vol. 41, 89-130.

Lynn O'Shaughnessy. (2008). **The College Solution. A Guide for Everyone Looking for the Right School at the Right Price.** FT Press, New Jersey, pp. 118 – 120. สืบค้นวันที่ 26 เมษายน 2560 จาก <http://www.thecollegesolution.com/>

Magnusson, D., & Endler, N.S. (1977). **Interactional psychology: Present status and future prospects.** In D. Magnusson & N.S. Endler (Eds.), *Personality at the crossroads: Current issues in interactional psychology.* Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc, 3-31.

Owusu-Acheaw M. & Larson A. G. (2014). **Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance: A Study of Students of Koforidua Polytechnic.** *Library Philosophy and Practice (e-journal).* United States of America. สืบค้นวันที่ 26 เมษายน 2560 จาก <http://digitalcommons.unl.edu>

Prensky, M. (2008). **The role of technology in teaching and the classroom.** *Educational Technology*, 48(6), 64.

Susan A. Ambrose, et.al. (2010). **How Learning Works: Seven Research-Based Principles for Smart Teaching.** 1st Edition. United State of America: Jossey-Bass.

Suzanne Shale & Trigwell Keith. (2001). **Oxford Learning Institute.** สืบค้นวันที่ 5 มีนาคม 2558 จาก <http://www.learning.ox.ac.uk>

Valerie McGaha-Garnett. (2013). **The Effects of Violence on Academic Progress and Classroom Behavior:From a Parent's Perspective.** ACA Knowledge Center สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2560 จาก www.counseling.org/docs.

Vygotsky, L. (1978). **Interaction between learning and development**. From: *Mind and Society* Cambridge, MA: Harvard University Press. (pp. 79–91).

Webb, A., & Moallem, M. (2016). Feedback and feed-forward for promoting problem-based learning in online learning environments. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 13(2), 1-41.

Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation a developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6(1), 49-78.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

- รูดียะห์ ทะ และนิเลาะ แวอุเซ็ง. (2557). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการสอนอิสลามศึกษา ระดับอุดมศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้**. Proceeding การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2557 วันที่ 24 พฤษภาคม 2557 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รูดียะห์ ทะ และนิเลาะ แวอุเซ็ง. (2559). **การประยุกต์ใช้ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ในบริบทสถาบันการศึกษาอิสลาม**. Proceeding การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2559 วันที่ 18 พฤษภาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.
- รูดียะห์ ทะ นิเลาะ แวอุเซ็ง และอับดุลฮากัม เฮ็งปียา. (2562). **องค์ประกอบปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2. (รอตีพิมพ์)
- Rudiyah Ha, Suhailah Hussien, Niloh Wae-U-seng, and Abdulhakam Hengpiya. (2017). **Model of Factors Affecting Active Learning Behavior: Context of three southern border provinces of Thailand**. Proceedings 2nd National and International Conference on Interdisciplinary Humanities and Social Sciences. 29-30 June 2017. Phitsanulok, Thailand.
- Rudiyah Ha, Suhailah Hussien, Niloh Wae-U-seng, and Abdulhakam Hengpiya. (2017). **Model of Factors Affecting Active Learning Behavior: Context of three southern border provinces of Thailand**. PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research. Vol. 6, No.1 (รอตีพิมพ์).
- Rudiyah Ha, Niloh Wae-U-seng, Abdulhakam Hengpiya, and Suhailah Hussien. (2017). **“Psychology traits factor effecting active learning behavior: Empirical study in three southern borders Province of Thailand”**. Proceeding the 6th Burapha University International Conference at 3-4 August 2017, Burapha University. Thailand.